



**ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ**

---

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**Β' ΤΟΜΕΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ)**

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2015-2016**

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

**της Δέσποινας Βίκτωρα Κουτζέλου**

**A.M.: 1580**

**Το Δίκαιο των Σημάτων υπό το πρίσμα της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2015 για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών περί σημάτων.**

**Επιβλέποντες:**

- Τζουγανάτος Δημήτρης Ν., Καθηγητής Ε.Κ.Π.Α.
- Σουφλερός Ηλίας Ε., Καθηγητής Ε.Κ.Π.Α.
- Μαστρομανώλης Εμμανουήλ Π., Επίκουρος Καθηγητής Ε.Κ.Π.Α.

Αθήνα, Μάιος 2017

Copyright © [Δέσποινα Κουτζέλου, Μάιος 2017]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα, το οποίο πραγματεύεται η παρούσα διπλωματική εργασία, είναι η Οδηγία (ΕΕ) 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2015 για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται μια προσπάθεια ερμηνευτικής προσέγγισης των διατάξεων της νέας Οδηγίας, των σημαντικότερων μεταβολών και των νέων διατάξεων που εισάγει, σε συνδυασμό με το Ν.4072/2012, ο οποίος ισχύει σήμερα, μέχρι να ενσωματωθεί η νέα οδηγία στο εθνικό μας δίκαιο. Στόχος της Οδηγίας 2015/2436, αλλά και του Κανονισμού 2015/2424, είναι να επιτευχθεί ο εκσυγχρονισμός των εθνικών δικαίων και ο προσανατολισμός αυτών προς το σύστημα του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας παρουσιάζεται η έννοια του σήματος, οι βασικές αρχές που διέπουν το δίκαιο των σημάτων, κυρίως δε οι καινοτομίες που εισάγει η Οδηγία 2015/2436. Επιπροσθέτως, αναλύονται οι διαδικαστικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις της κατάθεσης και της καταχώρισης των εμπορικών σημάτων, οι λόγοι απολύτου και σχετικού απαραδέκτου, όπως παρουσιάζονται στην Οδηγία 2015/2436, καθώς και τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που έχουν στη διάθεσή τους τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Το τρίτο μέρος της εργασίας έχει ως αντικείμενο την παρουσίαση των εξουσιών του δικαιούχου ενός εμπορικού σήματος, καθώς και των δυνατοτήτων οικονομικής εκμετάλλευσης του δικαιώματός του επί του καταχωρισμένου σήματος και στο τελευταίο τμήμα της παρούσας εργασίας παρουσιάζονται οι τρόποι απώλειας του δικαιώματος επί του σήματος και η έννομη προστασία σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος από τρίτον.

## **ABSTRACT**

The subject of the present diplomatic dissertation is Directive (EU) 2015/2436 of the European Parliament and of the Council of 16<sup>th</sup> December 2015 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks. More specifically, an attempt is made to interpret the provisions of the new Directive, the significant amendments and the new provisions introduced thereby in connection with the current Law 4072/2012, until the new directive is incorporated into our national law. The aim of Directive 2015/2436 and of Regulation 2015/2424 is to achieve the modernization of the national laws and their orientation towards the European Union trade mark system.

In the first part of the present paper, the concept of the trademark, the basic principles governing the law of trademarks, and mainly the innovations introduced by the Directive 2015/2436 are presented. Furthermore, the procedural and basic requirements for the filing and registration of trademarks are analyzed, the absolute and relative grounds for registration, as defined in Directive 2015/2436, as well as the legal remedies available to interested parties.

The subject matter in the third part of the dissertation is the rights conferred by a trade mark, as well as the possibilities for economical exploitation of the proprietor's right to the registered trademark, whereas in the final part of said paper are presented the loss reasons of the right to a trademark, and the legal protection in case of infringement of the right by a third party.

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....	σελ.5
---------------	-------

### **A' ΜΕΡΟΣ**      *Γενικά περί της Έννοιας του Εμπορικού Σήματος και των Κατηγοριών Εμπορικών Σημάτων*

1. Εισαγωγή.....	σελ.6
2. Η Έννοια του Σήματος και τα Βασικά Εννοιολογικά του Στοιχεία.....	σελ.10
3. Οι Βασικές Αρχές που διέπουν το Δίκαιο των Σημάτων.....	σελ.17
A) Η Ανεξαρτησία του Σήματος από την Επιχείρηση.....	σελ.17
B) Η Αρχή της Χρονικής Προτεραιότητας.....	σελ.17
Γ) Η Αρχή της Συστατικής Καταχώρισης.....	σελ.21
Δ) Η Αρχή του Ενιαίου του Δικαιώματος επί του Σήματος.....	σελ.22
E) Η Αρχή της Εδαφικότητας.....	σελ.22
4. Οι Κατηγορίες των Εμπορικών Σημάτων.....	σελ.24
5. Οι Ειδικότερες Κατηγορίες Εμπορικών Σημάτων	
A) Το Συλλογικό Σήμα.....	σελ.32
B) Το Σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	σελ.36

### **B' ΜΕΡΟΣ**      *Η Διαδικασία, οι Τοπικές και Ουσιαστικές Προϋποθέσεις Κτήσης Δικαιώματος επί Εμπορικού Σήματος*

1. Οι Ουσιαστικές Προϋποθέσεις Κτήσης Δικαιώματος επί του Σήματος.....	σελ.39
2. Οι Λόγοι Απολύτου Απαραδέκτου.....	σελ.40
A) Απουσία Διακριτικής Δύναμης του Σήματος.....	σελ.40
B) Περιγραφικές Ενδείξεις.....	σελ.45
Γ) Κοινόχρηστες Ενδείξεις.....	σελ.48
Δ) Ενδείξεις που συνίστανται στο Σχήμα Προϊόντος.....	σελ.49
E) Ενδείξεις που αντίκεινται στη Δημόσια Τάξη.....	σελ.53
ΣΤ) Παραπλανητικές Ενδείξεις.....	σελ.57
Ζ) Κατάθεση αντίθετη προς την Καλή Πίστη.....	σελ.59

H) Γεωγραφικές Ενδείξεις προστατευόμενες από την Ενωσιακή Νομοθεσία.....	σελ.61
3. Η Επικράτηση στις Συναλλαγές ως Λόγος Αναπλήρωσης της Έλλειψης Διακριτικής Δύναμης.....	σελ.63
4. Οι Λόγοι Σχετικού Απαραδέκτου	
Α) Προγενέστερο Δικαίωμα Μη Καταχωρισμένου Σήματος.....	σελ.68
Β) Προγενέστερο Δικαίωμα Βιομηχανικής, Πνευματικής Ιδιοκτησίας ή Δικαιώματος Προσωπικότητας.....	σελ.68
Γ) Κίνδυνος Σύγχυσης και Συμφωνίες Οριοθέτησης.....	σελ.71
5. Η Διαδικασία Κατάθεσης και Καταχώρισης του Σήματος.....	σελ.72
6. Η Διαίρεση του Σήματος.....	σελ.76
7. Ο Έλεγχος Νομιμότητας της Αίτησης Κατάθεσης και η Δυνατότητα Άσκησης Ενδίκων Βοηθημάτων και Μέσων κατά της Απόφασης Αποδοχής ή Απόρριψης αυτής.....	σελ.77
Α) Προσφυγή ενώπιον Δ.Ε.Σ. επί Απορριπτικών Αποφάσεων Εξεταστή.....	σελ.79
Β) Προσφυγή ενώπιον Διοικητικών Δικαστηρίων.....	σελ.80
Γ) Αναίρεση.....	σελ.80
8. Καταχώριση του Σήματος και Έννομες Συνέπειες .....	σελ.81
9. Η Επαναφορά των Πραγμάτων στην Προτέρα Κατάσταση.....	σελ.82

**Γ' ΜΕΡΟΣ**                    *Οι Εξουσίες και το Εύρος Προστασίας του Φορέα του Δικαιώματος επί Εμπορικού Σήματος*

1. Το Περιεχόμενο των Εξουσιών του Δικαιούχου του Σήματος .....	σελ.83
2. Οι Ειδικότερες Εκφάνσεις του Γενικού Δικαιώματος Χρήσης.....	σελ.85
Α) Εξουσία Επίθεσης του Σήματος.....	σελ.85
Β) Εξουσία Προσφοράς, Θέσης σε Πρώτη Κυκλοφορία και Κατοχής των Σηματοδοτημένων Προϊόντων προς Εμπορία.....	σελ.86
Γ) Εξουσία Εισαγωγής και Εξαγωγής.....	σελ.86
Δ) Εξουσία Χρήσης στη Διαφήμιση.....	σελ.87
Ε) Χρήση του Σήματος στη Συγκριτική Διαφήμιση.....	σελ.88
ΣΤ) Εξουσία Απαγόρευσης Διέλευσης Transit Προϊόντων και Εξουσία Απαγόρευσης Προπαρασκευαστικών Ενεργειών.....	σελ.88
3. Ειδικότερα, η Χρήση εν είδει Σήματος.....	σελ.90
4. Το Πεδίο Προστασίας του Δικαιούχου του Σήματος.....	σελ.91

5.	Η Έννοια του Κινδύνου Σύγχυσης και οι Παράμετροι Εξέτασης αυτού .....	σελ.93
	A) Η Ομοιότητα των Εκατέρωθεν Σημείων.....	σελ.94
	B) Η Ομοιότητα των Προϊόντων ή Υπηρεσιών.....	σελ.98
	Γ) Η Διακριτική Δύναμη του Εμπορικού Σήματος.....	σελ.99
6.	Η Έννοια του Κινδύνου Συσχέτισης και η Διευρυμένη Προστασία των Σημάτων Φήμης.....	σελ.100
7.	Οι Περιορισμοί του Δικαιώματος Χρήσης του Σήματος.....	σελ.105
	A) Χρήση ονόματος, επωνυμίας, διεύθυνσης.....	σελ.105
	B) Χρήση περιγραφικών ενδείξεων.....	σελ.106
	Γ) Χρήση του σήματος για να δηλωθεί ο προορισμός του προϊόντος ή υπηρεσίας.....	σελ.106
	Δ) Η ανάλωση της εξουσίας θέσης σε κυκλοφορία.....	σελ.109
	E) Η απαγόρευση της καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος επί του σήματος .....	σελ.112
8.	Οι Τρόποι Οικονομικής Εκμετάλλευσης του Δικαιώματος επί του Σήματος.....	σελ.114
	A) Η Μεταβίβαση του Σήματος.....	σελ.114
	B) Η Παραχώρηση Αδειών Χρήσης.....	σελ.116
	i. Περιεχόμενο και Τύπος Αδειών Χρήσης.....	σελ.118
	ii. Νομική Φύση Αποκλειστικής και Απλής Άδειας Χρήσης.....	σελ.119
	iii. Οι Επιμέρους Υποχρεώσεις των Συμβαλλομένων Μερών.....	σελ.120
	iv. Η Λήξη του Δικαιώματος του Αδειούχου.....	σελ.122
	v. Η Έννομη Προστασία των Συμβαλλομένων Μερών .....	σελ.123
	vi. Οι Ρήτρες σε Άδειες Χρήσης σε σχέση με το Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού.....	σελ.125
	Γ) Η Σύσταση Επικαρπίας επί σήματος.....	σελ.125
	Δ) Η Σύσταση Ενεχύρου επί Σήματος.....	σελ.126
	E) Η Καταπιστευτική Μεταβίβαση του Σήματος.....	σελ.127
	ΣΤ) Η Δυνατότητα Αναγκαστικής Εκτέλεσης επί του σήματος.....	σελ.128
	Z) Σημα και Πτωχευτική Διαδικασία.....	σελ.129

**Δ' ΜΕΡΟΣ**      *Τρόποι Απώλειας του Δικαιώματος επί Εμπορικού Σήματος και Μορφές Έννομης Προστασίας σε περίπτωση προσβολής αυτού*

1.	Η Απώλεια του Δικαιώματος επί του Σήματος.....	σελ.130
2.	Η Διαγραφή του Σήματος λόγω συνδρομής Λόγων Έκπτωσης	

και Ακυρότητας.....	σελ.132
A) Γενικά περί Έκπτωσης και Ακυρότητας.....	σελ.132
B) Λόγοι Έκπτωσης του Δικαιούχου.....	σελ.135
i. Έκπτωση λόγω μη ουσιαστικής χρήσης.....	σελ.135
ii. Έκπτωση λόγω μετάπτωσης του σήματος σε κοινόχρηστη ένδειξη ή συνήθη εμπορική ονομασία προϊόντος/υπηρεσίας.....	σελ.139
iii. Παραπλανητική χρήση.....	σελ.140
Γ) Ακυρότητα λόγω συνδρομής Λόγων Απολύτου και Σχετικού Απαράδεκτου.....	σελ.141
3. Η Έννομη Προστασία σε περίπτωση Προσβολής του Δικαιώματος επί του Σήματος.....	σελ.145
A) Γενικά περί της έννομης προστασίας του σήματος σε περίπτωση προσβολής.....	σελ.145
B) Αξίωση προς Άρση της Προσβολής.....	σελ.146
Γ) Αξίωση Παράλειψης.....	σελ.148
Δ) Αξίωση Αποζημίωσης και Αξίωση για Ικανοποίηση Ηθικής Βλάβης.....	σελ.149
E) Αξίωση Πληροφόρησης.....	σελ.150
ΣΤ) Παραγραφή Αξιώσεων.....	σελ.151
Ζ) Ποινικές Κυρώσεις.....	σελ.152
Η) Νομιμοποίηση – Δωσιδικία – Αρμοδιότητα.....	σελ.152
 Συμπεράσματα.....	 σελ.154
 Βιβλιογραφία.....	 σελ.156
 Νομολογία.....	 σελ.158



## ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα, το οποίο πραγματεύεται η παρούσα διπλωματική εργασία, είναι η Οδηγία (ΕΕ) 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2015 για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται μια προσπάθεια ερμηνευτικής προσέγγισης γενικά των διατάξεων της νέας Οδηγίας, των σημαντικότερων μεταβολών που επιφέρει αυτή και των νέων διατάξεων που εισάγει, σε συνδυασμό πάντα με το υφιστάμενο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που δεν είναι άλλο από το Ν.4072/2012, ο οποίος ισχύει σήμερα.

Στόχος της Οδηγίας 2015/2436, αλλά και του Κανονισμού 2015/2424, είναι να επιτευχθεί ο εκσυγχρονισμός των εθνικών δικαίων και ο προσανατολισμός αυτών προς το σύστημα του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού προκειμένου να ικανοποιηθούν οι αυξημένες απαιτήσεις των ενδιαφερομένων για συστήματα καταχώρισης εμπορικών σημάτων που θα είναι ταχύτερα, καλύτερης ποιότητας καθώς επίσης περισσότερο εξορθολογισμένα, συνεκτικά, εύχρηστα, προσιτά στο κοινό και προσαρμοσμένα στις τεχνολογικές εξελίξεις, πρέπει να εκσυγχρονιστεί το σύστημα των σημάτων σε όλη την Ένωση και να προσαρμοστεί στην εποχή του διαδικτύου. Παρά το γεγονός ότι με την νέα Οδηγία εισάγονται διατάξεις που επιφέρουν αλλαγές, θεμελιώδεις και μη, πρακτικής σημασίας στο εθνικό μας δίκαιο, αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι πλήρης εναρμόνιση δεν μπορεί να επιτευχθεί.

Στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας γίνεται μια προσπάθεια ερμηνευτικής προσέγγισης της έννοιας του σήματος, των βασικών αρχών που διέπουν το δίκαιο των σημάτων και των ειδικότερων εμπορικών σημάτων, καθώς και των καινοτομιών που εισάγει η Οδηγία 2015/2436. Εν συνεχεία, αναπτύσσονται οι διαδικαστικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις της κατάθεσης και της καταχώρισης των εμπορικών σημάτων, οι λόγοι απολύτου και σχετικού απαραδέκτου, όπως παρουσιάζονται στην Οδηγία 2015/2436 και παρουσιάζονται τα έννομα αποτελέσματα της καταχώρισης, καθώς και τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που έχουν στη διάθεσή τους τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Το τρίτο μέρος της εργασίας έχει ως αντικείμενο την παρουσίαση των εξουσιών του δικαιούχου ενός εμπορικού σήματος, καθώς και τις δυνατότητες οικονομικής αξιοποίησης και εκμετάλλευσης του δικαιώματός του επί του καταχωρισμένου σήματος. Στο τελευταίο τμήμα της παρούσας εργασίας παρουσιάζονται οι τρόποι απώλειας του δικαιώματος επί του σήματος και η έννομη προστασία σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος από τρίτον.

Δέον να διευκρινιστεί ότι η εν λόγω Οδηγία, η οποία σύμφωνα με το άρθρο 288 εδαφ. γ' της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών, δεν έχει ακόμη μεταφερθεί στην ελληνική έννομη τάξη. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 54 της Οδηγίας η μεταφορά των διατάξεών της στο εθνικό δίκαιο των κρατών – μελών της Ε.Ε. πρέπει να γίνει το αργότερο την 14.1.2019.

## Α΄ ΜΕΡΟΣ

### *Γενικά περί της Έννοιας του Εμπορικού Σήματος και των Κατηγοριών Εμπορικών Σημάτων*

#### **1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Το δίκαιο των σημάτων μέχρι το έτος 1994 ρυθμιζόταν από τον α.ν. 1998/1939 «περί σημάτων», μετά την έκδοση της 89/104/EK Οδηγίας για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών για τα σήματα, η οποία κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 95/2008/EK, το ελληνικό δίκαιο εναρμονίσθηκε με την Οδηγία για πρώτη φορά με το Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) 317/1992. Εν συνεχεία, δημοσιεύτηκε ο νόμος 2239/1994 «περί σημάτων», ο οποίος συμπλήρωσε το Π.Δ. 317/1992 και, όχι μόνο ενσωμάτωσε τις διατάξεις της Οδηγίας και του Π.Δ. 317/1992, αλλά προέβη σε μια γενικότερη αναμόρφωση του δικαίου των σημάτων.

Με το Ν. 2239/1994 εισήχθησαν νέες έννοιες, άγνωστες στο υφιστάμενο δίκαιο των σημάτων και εγκαταλείφθηκαν άλλες έννοιες και κανόνες, όπως ήταν ο κανόνας της επιχειρησιοπάγειας του σήματος και της εξάρτησης αυτού από την επιχείρηση. Καινοτόμο εξέλιξη αποτέλεσε η δέσμευση των εθνικών Δικαστηρίων από τη νομολογία του τότε Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Δ.Ε.Κ.), σήμερα Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δ.Ε.Ε.), την οποία έπρεπε να λαμβάνουν υποχρεωτικά υπ' όψιν.<sup>1</sup> Ο Ν. 2239/1994 καταργήθηκε με το άρθρο 183 του Ν.4072/2012, ο οποίος επέφερε βελτιώσεις στο δίκαιο των σημάτων, διατηρώντας ρυθμίσεις του προηγούμενου νομικού καθεστώτος, αλλά και θεσπίζοντας καινοτόμες ρυθμίσεις που καθιστούσαν το νέο νομικό καθεστώς εκσυγχρονιστικό, σε μια προσπάθεια εναρμόνισης με το ενωσιακό δίκαιο.

Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ο Ν. 4072/2012 επέφερε σημαντικές αλλαγές και βελτιώσεις στο δίκαιο των σημάτων, ενώ ενσωμάτωσε στο ελληνικό δίκαιο των σημάτων την Οδηγία 2004/48/EK αναφορικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στον τομέα του δικαίου των σημάτων. Επίσης, στο νέο νόμο ενσωματώθηκαν οι ρυθμίσεις που αφορούν την προστασία των διεθνών σημάτων, μετά την κύρωση του Πρωτοκόλλου της Μαδρίτης για τη διεθνή καταχώριση των σημάτων από την Ελλάδα με το Ν. 2783/2000, οι

<sup>1</sup> Βλέπετε σχετικά Αντωνόπουλος Βασίλης Γ., Βιομηχανική ιδιοκτησία (Γενικό μέρος - Διακριτικά γνωρίσματα - Σήμα - Τεχνικές δημιουργίες), Β΄ έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 64-67.

οποίες είχαν μεταφερθεί στην ελληνική έννομη τάξη με την Υπουργική Απόφαση Κ4-307/2-1-2001.<sup>2</sup> Επιπροσθέτως, εισήχθη η υποχρέωση ηλεκτρονικής κατάθεσης της δήλωσης του σήματος, η δυνατότητα εξ αποστάσεως κατάθεσης, η ηλεκτρονική τήρηση του βιβλίου σημάτων και ο θεσμός του εξεταστή ως αποκλειστικού αρμοδίου οργάνου ελέγχου και εξέτασης των προσφυγών και των ανακοπών. Η Διοικητική Επιτροπή Σημάτων διατηρήθηκε, αλλά ως δευτεροβάθμιο όργανο ελέγχου και εξέτασης των προσφυγών και των ανακοπών.

Η αρχική εναρμόνιση του εθνικού δικαίου των σημάτων ήδη με την Οδηγία 89/104, πριν από περίπου είκοσι οκτώ (28) έτη υπήρξε ατελής, αφού δεν ρύθμιζε ενιαίως διαδικαστικά ζητήματα και ζητήματα ουσιαστικού δικαίου, αλλά άφηνε την εφαρμογή των διατάξεων στη διακριτική ευχέρεια του εθνικού νομοθέτη, με αποτέλεσμα τη μη συνεπή λειτουργία μεταξύ εθνικών σημάτων και κοινοτικού σήματος. Η ανάγκη, λοιπόν, αυτή της συνεπούς λειτουργίας και συνύπαρξης εθνικών και κοινοτικών σημάτων οδήγησε στη σύνταξη και υιοθέτηση της Οδηγίας 2015/2436 και του Κανονισμού 2015/2424.<sup>3</sup>

Με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/2424 της 16.12.2015 «για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 207/2009 του Συμβουλίου για το κοινοτικό σήμα και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2868/95 της Επιτροπής περί της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 40/94 του Συμβουλίου για το κοινοτικό σήμα, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2869/95 της Επιτροπής σχετικά με τα πληρωτέα προς το Γραφείο Εναρμόνισης στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς τέλη (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα)» και με την Οδηγία 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων επιδιώκεται η συνύπαρξη των εθνικών σημάτων και του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και η αλληλοσυμπλήρωση αυτών, χωρίς όμως και πάλι να επιτυγχάνεται η πλήρης εναρμόνιση.

Στόχος της Οδηγίας 2015/2436 είναι να εκσυγχρονισθούν και να βελτιωθούν οι διατάξεις της Οδηγίας 2008/95, αναφορικά με τις εξουσίες που παρέχει το σήμα, την κτήση και τη διατήρηση του σήματος, τη διαδικτυακή χρήση του σήματος κ.λπ., ενισχύοντας την ασφάλεια δικαίου, ενώ παράλληλα να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών και των εθνικών διοικητικών διαδικασιών προς το σύστημα του κοινοτικού σήματος. Επιπλέον, με την Οδηγία διευκολύνεται η συνεργασία μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών σημάτων και του Γραφείου

---

<sup>2</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γεώργιος Δ., Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, 2<sup>η</sup> έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2014, σελ.1052-1053.

<sup>3</sup>Βλ. σχετικά Ρόκας Νικόλαος Κ., Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 3<sup>η</sup> Έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016, σελ.101-103.

Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό να προωθηθεί η σύγκλιση των διοικητικών διαδικασιών, να καταπολεμηθεί η πειρατεία αποτελεσματικά, να υπάρξει μεγαλύτερη ευελιξία στο σύστημα των τελών με παράλληλη μείωση των τελών για την κτήση του σήματος της Ε.Ε. και γενικότερα να απλοποιηθεί η διαδικασία κτήσης ενός εθνικού σήματος ή σήματος της Ε.Ε. <sup>4</sup>

Ωστόσο, η ως άνω οδηγία δεν στερεί από τα κράτη μέλη το δικαίωμα να συνεχίζουν να προστατεύουν τα σήματα που έχουν αποκτηθεί λόγω χρήσης, αλλά διέπει μόνο τη σχέση τους με τα σήματα που αποκτώνται με καταχώριση. Είναι ουσιώδους σημασίας η διασφάλιση της προστασίας των καταχωρισμένων σήματα στα έννομα συστήματα όλων των κρατών μελών. Παράλληλα με την εκτενή προστασία που παρέχεται στα σήματα της Ε.Ε. που έχουν αποκτήσει φήμη στην Ένωση, θα πρέπει, επίσης, να παρέχεται εκτενής προστασία σε εθνικό επίπεδο σε όλα τα καταχωρισμένα σήματα που έχουν αποκτήσει φήμη στο αντίστοιχο κράτος μέλος.<sup>5</sup>

Η ισχύς της Οδηγίας άρχεται από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η μεταφορά δε των διατάξεών αυτής στο εθνικό δίκαιο των κρατών – μελών της Ε.Ε. πρέπει να γίνει το αργότερο την 14.1.2019 σύμφωνα με το άρθρο 54 της εν λόγω Οδηγίας. Ειδικότερα, αναφορικά με τη διαδικασία κήρυξης έκπτωσης ή ακυρότητας παρέχεται στα κράτη – μέλη η δυνατότητα να ενσωματωθούν οι διατάξεις μέχρι την 14.1.2023. <sup>6</sup>

---

<sup>4</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2016, σελ.507 επ.

<sup>5</sup> Βλ. σχετικά αιτιολογικές σκέψεις 10, 11 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

<sup>6</sup> Βλ. σχετικά άρθρα 54, 56 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

## 2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΑ ΤΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Νομοθετικός ορισμός της έννοιας του σήματος δεν υπάρχει ούτε στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο ούτε στην Οδηγία 2015/2436, παρά μόνο γίνεται αναφορά σε ορισμένα εννοιολογικά στοιχεία του σήματος. Σύμφωνα με το άρθρο 121 παρ.1 του Ν.4072/2012, ο οποίος αποτελεί το ισχύον νομικό πλαίσιο, μέχρι την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/2436 στην ελληνική έννομη τάξη, το σήμα μπορεί να συνίσταται από οποιοδήποτε σημείο, δεκτικό γραφικής παράστασης, ικανό να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Σύμφωνα δε με την οικεία διάταξη, σήμα μπορούν να αποτελέσουν ιδίως λέξεις, ονόματα, επωνυμίες, ψευδώνυμα, απεικονίσεις, σχέδια, γράμματα, αριθμοί, χρώματα, ήχοι συμπεριλαμβανομένων των μουσικών φράσεων, το σχήμα του προϊόντος ή της συσκευασίας του και τα διαφημιστικά συνθήματα (slogans).<sup>7</sup> Από τα ως άνω εκτεθέντα και από το ίδιο το «γράμμα του νόμου» συνάγεται ότι η απαρίθμηση είναι ενδεικτική και όχι αποκλειστική, συνεπώς σήμα δύναται να αποτελέσουν τα γεωμετρικά σχήματα, η φωνή, ακόμη και η απεικόνιση της διαρρύθμισης ενός χώρου πωλήσεων προϊόντων με ένα απλό σχέδιο, υπό κάποιους, όμως, όρους και προϋποθέσεις.

Το Δ.Ε.Ε. (πρώην Δ.Ε.Κ.) στην υπόθεση Apple Inc. κατά Deutsches Patent- und Markenamt, δέχθηκε ότι παράσταση που απεικονίζει τη διαρρύθμιση χώρου πωλήσεων με ένα συνεχές σύνολο γραμμών, περιγραμμάτων και σχημάτων, χωρίς μνεία μεγέθους και διαστάσεων, δύναται να αποτελέσει σήμα, υπό την προϋπόθεση ότι μπορεί να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Αυτό μπορεί να συμβαίνει, όταν η διαρρύθμιση που απεικονίζεται αποκλίνει σημαντικά από τα γενικώς ή συνήθως ισχύοντα στον οικείο οικονομικό τομέα.<sup>8</sup>

Πιο συγκεκριμένα, μολονότι δεν ορίζεται η έννοια του σήματος ή της ένδειξης, γίνεται μια προσπάθεια συγκεκριμενοποίησης του σήματος μέσω της ως άνω ενδεικτικής απαρίθμησης των παραδειγμάτων. Όπως προκύπτει και από τη διάταξη του άρθρου 121 παρ.1 του Ν.4072/2012, σήμα μπορεί να αποτελέσει ένα σημείο, επιδεικτικό γραφικής παράστασης που είναι ικανό από τη φύση του να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα ή εκείνες άλλων επιχειρήσεων, απαιτείται δηλαδή διακριτική ικανότητα ή δύναμη. Το σήμα δεν πρέπει να αποτελεί εγγενές στοιχείο ή φυσικό χαρακτηριστικό ή αναγκαίο συστατικό του προϊόντος, διότι

<sup>7</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ, Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), σελ.53.

<sup>8</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Ε., απόφαση από 10.07.2014, υπόθεση C-421/13, Apple Inc. κατά Deutsches Patent- und Markenamt, σκέψη 31, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

αλλιώς δεν επιτελεί διακριτική λειτουργία. Πρέπει να είναι ανεξάρτητο και αυτόνομο σε σχέση με τη λειτουργία του εμπορεύματος. Το σήμα αποτελεί την ταυτότητα, το όνομα του προϊόντος, συγχρόνως, όμως, λειτουργεί ως κώδικας επικοινωνίας με το καταναλωτικό κοινό, αφού μέσω αυτού διοχετεύονται πληροφορίες σε σχέση με την προέλευση, τις ιδιότητες, τη φήμη και το κύρος των προϊόντων που διακρίνει.<sup>9</sup>

Σύμφωνα με το εθνικό μας δίκαιο, το σημείο που κατατίθεται, προκειμένου να καταχωριστεί ως σήμα, πρέπει να είναι επιδεκτικό γραφικής παράστασης για να μπορεί να επιτευχθεί ασφάλεια δικαίου και να είναι το διακριτικό γνώρισμα ορισμένο. Πιο συγκεκριμένα, απαιτείται σαφής και ανεπίδεκτη αμφιβολιών περιγραφή ή αναπαράσταση του προστατευτέου αντικειμένου στο μητρώο σημάτων που τηρείται ούτως ώστε να δύνανται οι τρίτοι να πληροφορηθούν το εύρος και το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.

Η προϋπόθεση της επιδεκτικότητας γραφικής παράστασης είχε απασχολήσει και στο παρελθόν τα κοινοτικά Δικαστήρια και συγκεκριμένα το Δ.Ε.Κ. είχε δεχθεί στην υπόθεση Ralf Sieckmann κατά Deutsches Patent - und Markenamt, κατόπιν αιτήματος για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ότι «το άρθρο 2 της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988 σκοπεί στον καθορισμό των ειδών σημείων που μπορούν να αποτελέσουν σήματα. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι τα σήματα μπορεί να αποτελούνται ιδίως «από λέξεις, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος προσώπων, από εικόνες, γράμματα, αριθμούς, το σχήμα του προϊόντος ή της συσκευασίας του [...]. Στη διάταξη αυτή μνημονεύονται βεβαίως μόνον σημεία τα οποία μπορούν να γίνουν αντιληπτά διά της οράσεως διςδιάστατης ή τρισδιάστατης μορφής και τα οποία μπορούν συνεπώς να αποδοθούν με γράμματα ή γραπτούς χαρακτήρες ή με εικόνες».<sup>10</sup>

Σε άλλο σημείο, στην ίδια απόφαση αναφέρεται ότι «όπως προκύπτει από το γράμμα τόσο του εν λόγω άρθρου 2 όσο και της έβδομης αιτιολογικής σκέψεως της οδηγίας, που αναφέρεται σε “ενδεικτικό κατάλογο” σημείων που μπορούν να αποτελούν σήμα, η απαρίθμηση αυτή δεν είναι εξαντλητική. Η εν λόγω διάταξη επομένως, αν και δεν μνημονεύει τα σημεία τα οποία δεν μπορούν καθεαυτά να γίνουν αντιληπτά διά της οράσεως, όπως οι οσμές, δεν τα αποκλείει εντούτοις ρητώς. Συνεπώς, από την ως άνω ερμηνεία του Δικαστηρίου, συνάγεται ότι είναι δυνατό να αποτελέσει σήμα ένα σημείο, το οποίο, καθεαυτό, δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό διά της οράσεως, υπό την προϋπόθεση ότι είναι επιδεκτικό γραφικής παραστάσεως. Με αυτή τη γραφική παράσταση

<sup>9</sup> Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ. 100 επ.

<sup>10</sup> Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 12.12.2002, υπόθεση C-273/00 Ralf Sieckmann κατά Deutsches Patent - und Markenamt, σκέψεις 43-44, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα αποδόσεως του σημείου κατά τρόπο ώστε αυτό να μπορεί να γίνεται αντιληπτό διά της οράσεως, ειδικότερα με σχήματα, γραμμές ή χαρακτήρες και επομένως να μπορεί να προσδιορίζεται με ακρίβεια.<sup>11</sup>

Το Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση Dyson Ltd κατά Registrar of Trade Marks, έκρινε ότι «μία έννοια όμως, δεδομένου ότι δεν μπορεί να γίνει αντιληπτή με τις πέντε φυσικές αισθήσεις, αλλά απευθύνεται μόνο στη φαντασία, δεν μπορεί να συνιστά “σημείο” κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ. Το να γίνει δεκτό ότι μια έννοια μπορεί να συνιστά σήμα αντιβαίνει στη λογική που διέπει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας, που συνίσταται στο να μην καταλήγει η προστασία του δικαιώματος επί του σήματος στη δημιουργία, υπέρ του δικαιούχου, μονοπωλίου επί των τεχνικών λύσεων ή των πρακτικής φύσεως χαρακτηριστικών ενός προϊόντος. Δεν πρέπει επομένως να επιτραπεί η απόκτηση τέτοιου πλεονεκτήματος, δια της καταχωρίσεως όλων των σχημάτων που μπορεί να έχει ορισμένο λειτουργικό χαρακτηριστικό, πράγμα που θα συνέβαινε αν επιτρεπόταν η καταχώριση μιας έννοιας, η οποία μπορεί να λάβει πολλές φυσικές μορφές».<sup>12</sup>

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το αντικείμενο της ένδειξης προς καταχώριση δεν ήταν ούτε ένα σημείο, ούτε μια απεικόνιση, ούτε ένας συγκεκριμένος τύπος διαφανούς δοχείου συλλογής που αποτελεί μέρος της εξωτερικής επιφάνειας ηλεκτρικής σκούπας, αλλά όλα τα νοητά σχήματα ενός τέτοιου δοχείου συλλογής κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο. Το Δικαστήριο έκανε δεκτό ότι δεδομένης της αποκλειστικής προστασίας που εκ φύσεως παρέχει το δικαίωμα των σημάτων, ο δικαιούχος σήματος, το οποίο συνίσταται από μη προσδιορισμένο αντικείμενο μπορεί να αποκτήσει, αντιθέτως προς τον σκοπό του άρθρου 2 της Οδηγίας 89/104/ΕΟΚ, παράνομο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και, ως εκ τούτου, να στερήσει από τους ανταγωνιστές του τη δυνατότητα να διαθέσουν στο εμπόριο ηλεκτρικές σκούπες στην εξωτερική επιφάνεια των οποίων υπάρχει διαφανές δοχείο συλλογής οποιουδήποτε σχήματος. Επομένως, αντικείμενο της επίμαχης αιτήσεως καταχωρίσεως ήταν στην πραγματικότητα, απλώς μια ιδιότητα του οικείου προϊόντος και όχι ένα «σημείο» κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ.<sup>13</sup>

Σύμφωνα με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, η απαίτηση γραφικής παράστασης δεν εμποδίζει την κατάθεση χρωμάτων, ηχητικών σημάτων και τρισδιάστατων σημάτων. Στα ηχητικά σήματα,

<sup>11</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 12.12.2002, υπόθεση C-273/00 Ralf Sieckmann κατά Deutsches Patent- und Markenamt, σκέψεις 43-44, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>12</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ. απόφαση από 25.01.2007, υπόθεση C-321/03 Dyson Ltd κατά Registrar of Trade Marks, σκέψη 29, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>13</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 25.01.2007, υπόθεση C-321/03, Dyson Ltd κατά Registrar of Trade Marks, σκέψεις 35, 38, 39, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.



απαιτείται η κατάθεση του σήματος σε γραφική παράσταση που αποτελείται από μουσικές νότες ή σονογράφημα, ενώ αυτό καθαυτό ένα χρώμα, χωρίς οριοθέτηση στο χώρο αποκτά σαφή, συγκεκριμένη, αυτοτελή, προσιτή, κατανοητή, διαρκή και αντικειμενική γραφική παράσταση με τον προσδιορισμό του χρώματος αυτού μέσω διεθνώς αναγνωρισμένου κώδικα προσδιορισμού.<sup>14</sup> Τα σήματα που αποτελούνται από ένα χρώμα ή χρώματα αυτά καθαυτά πρέπει να αναφέρονται με βάση το διεθνώς αναγνωρισμένο σύστημα κωδικοποίησης Pantone και να περιγράφεται με λεπτομέρεια το ποσοστό του κάθε χρώματος στην απεικόνιση.<sup>15</sup> Στα τρισδιάστατα σήματα, οι δυσδιάστατες παραστάσεις (γραμμικά σχέδια, απεικονίσεις) από διαφορετική γωνία του τρισδιάστατου σήματος πληρούν έμμεσα την επιταγή του νόμου περί γραφικής παράστασης.<sup>16</sup>

Η Οδηγία 2015/2436 συμβαδίζει με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, αλλά παρουσιάζει μια καινοτομία, αφού εγκαταλείπει την προϋπόθεση της «επιδεκτικότητας γραφικής παράστασης». Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 3 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «*το σήμα μπορεί να αποτελείται από οποιαδήποτε σημεία, ιδίως δε από λέξεις, συμπεριλαμβανομένου του ονόματος προσώπων, ή από σχέδια, γράμματα, αριθμούς, χρώματα, το σχήμα του προϊόντος ή τη συσκευασία του προϊόντος, ή από ήχους, υπό την προϋπόθεση ότι τα σημεία αυτά: α) είναι ικανά να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων· και β) μπορούν να αναπαρίστανται στο μητρώο κατά τρόπο που επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές και στο κοινό να προσδιορίζουν με σαφήνεια και ακρίβεια το αντικείμενο της προστασίας που παρέχεται στον δικαιούχο τους*». Ουσιαστικά, η επιδεκτικότητα γραφικής παράστασης των σημείων αντικαθίσταται από τη δυνατότητα παράστασης ενός σημείου σε οποιαδήποτε κατάλληλη μορφή με τη χρήση γενικώς διαθέσιμης τεχνολογίας και άρα όχι κατ' ανάγκη με γραφικά μέσα, εφόσον η αναπαράσταση είναι σαφής, ακριβής, αυτοτελής, εύκολα προσβάσιμη, κατανοητή, χρονικά σταθερή και αντικειμενική.<sup>17</sup>

Σύμφωνα με την Οδηγία, αλλά και τον Κανονισμό 2015/2424 προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του συστήματος καταχώρισης των σημάτων, ήτοι η κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου και της χρηστής διοίκησης, είναι επίσης ουσιώδους σημασίας να αναπαρίσταται η προς

---

<sup>14</sup>Βλέπετε σχετικά Τσιμικάλης Στέφανος, Το χρώμα καθαυτό ως σήμα, Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2014, τ. ΞΕ, τεύχ. 2, σελ. 515-528.

<sup>15</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ. 1054 επ.

<sup>16</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ. 35 επ.

<sup>17</sup>Βλ. σχετικά Tomás Lorenzo Eichenberg, Intellectual Property European Commission, DG GROWTH, Recast Trade Marks Directive 2015/2436 - Main changes, ECTA Workshop, Riga, 8 December 2016, <http://www.ecta.org>

καταχώριση ένδειξη κατά τρόπο σαφή, ακριβή, αυτοτελή, ευπρόσιτο, κατανοητό, διαρκή και αντικειμενικό.<sup>18</sup> Επομένως, άπαξ και η αναπαράσταση παρέχει ικανοποιητικές εγγυήσεις για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να επιτρέπεται η αναπαράσταση ενός σημείου σε οποιαδήποτε κατάλληλη μορφή με τη χρήση ευρέως διαθέσιμης τεχνολογίας και άρα όχι κατ' ανάγκη με γραφικά μέσα.<sup>19</sup>

Και στο πλαίσιο της Οδηγίας, όπως προκύπτει από τον ως άνω ορισμό, πρωταρχική προϋπόθεση για την προστασία του σήματος είναι η ικανότητα του σημείου να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων, δηλαδή να επιτελεί τη διακριτική λειτουργία. Τόσο το άρθρο 3 στοιχ. α' της Οδηγίας όσο και το άρθρο 121 του Ν. 4072/2012 αναφέρονται στην αφηρημένη διακριτική ικανότητα, δηλαδή την ικανότητα ή καταλληλότητα μιας ένδειξης να διακρίνει γενικά εμπορεύματα ή υπηρεσίες, χωρίς να συνδέεται με το πρόσωπο του καταθέτη και να είναι κατάλληλη να διακρίνει εμπορεύματα ή υπηρεσίες από άλλα τρίτων επιχειρήσεων. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δ.Ε.Κ., δεν υφίσταται διακριτική ικανότητα σε μεγάλα κείμενα που αποτελούνται από περισσότερες προτάσεις, όπως και σε μεγάλες μουσικές μελωδίες που από την ίδια τη φύση του πράγματος δεν μπορούν να αποτελέσουν «σημείο» με την έννοια του νόμου.<sup>20</sup> Ομοίως, μια μικρή ιστορία δεν μπορεί να κατατεθεί ως σήμα, αφού στερείται διακριτικού χαρακτήρα.

Εκτός της αφηρημένης διακριτικής ικανότητας, το σήμα πρέπει να έχει και «*in concreto*» διακριτική ικανότητα, δηλαδή να διακρίνει τα συγκεκριμένα εμπορεύματα ή υπηρεσίες, τα οποία αναφέρονται στη δήλωση κατάθεσης. Η «*in concreto*» διακριτική δύναμη ενός σήματος εκτιμάται αναφορικά με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, για τα οποία αιτείται η καταχώρισή του και σε σχέση με τις αντιλήψεις των ενδιαφερομένων κύκλων, ήτοι των καταναλωτών των προϊόντων ή των υπηρεσιών αυτών.<sup>21</sup> Η έλλειψη της συγκεκριμένης διακριτικής ικανότητας συνιστά λόγο απολύτου απαραδέκτου και στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436, ενώ η μη

---

<sup>18</sup>Βλέπετε σχετικά αιτιολογική σκέψη 9 του Κανονισμού 2015/2424 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2015 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 207/2009 του Συμβουλίου για το κοινοτικό σήμα και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2868/95 της Επιτροπής περί της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 40/94 του Συμβουλίου για το κοινοτικό σήμα, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2869/95 της Επιτροπής σχετικά με τα πληρωτέα προς το Γραφείο Εναρμόνισης στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς τέλη (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα).

<sup>19</sup>Βλ. σχετικά αιτιολογική σκέψη 13 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

<sup>20</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 25.01.2007, υπόθεση C-321/03, Dyson Ltd κατά Registrar of Trade Marks, σκέψη 33, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>21</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.57-58.

συνδρομή της αφηρημένης διακριτικής ικανότητας συνεπάγεται αδυναμία κατάθεσης της εν λόγω ένδειξης ως σήμα.<sup>22</sup>

Η αντίληψη των συναλλαγών αποτελεί μια παράμετρο που λαμβάνεται υπ' όψιν και ως τέτοια νοείται η αντίληψη του κύκλου των καταναλωτών ή των τελικών αποδεκτών των προϊόντων ή υπηρεσιών, η οποία έχει σαφώς καθοριστικό ρόλο, αλλά και η αντίληψη των ενδιάμεσων προσώπων που παρεμβάλλονται και συμμετέχουν στη διαδικασία διανομής του προϊόντος. Η έννοια της «αντίληψης των συναλλαγών» είναι μια αόριστη νομική έννοια, η οποία, όμως, παράλληλα συνιστά και μια σημαντική παράμετρο που πρέπει να συγκεκριμενοποιηθεί. Η ελληνική νομολογία για να εξειδικεύσει το περιεχόμενο της αντίληψης των συναλλαγών στρέφεται προς το «μέσο καταναλωτή» και συγκεκριμένα τον άπειρο, κοινό καταναλωτή, αγοραστή ή αποδέκτη των προϊόντων ή των υπηρεσιών που διαθέτει μέτριες γνώσεις, παρατηρητικότητα και προσοχή.<sup>23</sup> Αξίζει να σημειωθεί ότι το Δ.Ε.Κ. κατά πάγια νομολογία με τον όρο μέσος καταναλωτής προσανατολίζεται προς τον ενημερωμένο μέσο καταναλωτή, δηλαδή τον καταναλωτή με τη συνήθη ενημέρωση, ο οποίος είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, κύρια και βασική λειτουργία του σήματος είναι η διακριτική λειτουργία, η οποία σχετίζεται με τη λειτουργία προέλευσης και την εγγυητική λειτουργία. Το σήμα προορίζεται να διακρίνει προϊόντα ή υπηρεσίες στις επιχειρηματικές συναλλαγές, δηλαδή σε κάθε δυνατή οικονομική δραστηριότητα οποιουδήποτε τομέα. Είναι αδιάφορο αν η χρήση του σήματος στις επιχειρηματικές συναλλαγές γίνεται προς το σκοπό αύξησης του κέρδους, προς ενίσχυση του βαθμού γνωριμίας της επιχείρησης του δικαιούχου του σήματος, προς τη δημιουργία ή την ενίσχυση του μεριδίου αγοράς.<sup>24</sup> Η κανονιστική εμβέλεια και προστασία του σήματος εκφεύγει των ιδιωτικών, μη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και των ενδο-επιχειρηματικών, εσωτερικών χρήσεων, καθώς και των χρήσεων στις δημόσιες υπηρεσίες. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η προστασία παρέχεται με τις γενικές διατάξεις περί αδικοπραξίας του Αστικού Κώδικα και όχι με το Ν.4072/2012 ή το άρθρο 1 του Ν.146/1914, το οποίο απαιτεί δραστηριότητα στις επιχειρηματικές συναλλαγές. Ομοίως, εκτός του Ν.4072/2012 ευρίσκονται πράξεις που επιδιώκουν ιδεολογικούς, επιστημονικούς, κοινωνικούς και καλλιτεχνικούς σκοπούς.

---

<sup>22</sup>Βλέπετε σχετικά άρθρο 4 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

<sup>23</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 486/2015 απόφαση του Αείου Πάγου, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

<sup>24</sup>Βλ. σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 420-428.

Ο σκοπός της χρήσης του σήματος συνιστά απόρροια των θετικών εξουσιών του δικαιούχου του σήματος και ως χρήση νοείται η χρήση του σήματος στις επιχειρηματικές συναλλαγές, η χρήση του σήματος ως ονόματος χώρου («domain name») από το δικαιούχο του σήματος, αλλά και η καθιέρωση ή επικράτηση μιας ένδειξης στις συναλλαγές. Σύμφωνα με το Ν.4072/2012 ο δικαιούχος του σήματος δεν έχει κάποια υποχρέωση χρήσης του σήματός του, ωστόσο η ουσιαστική χρήση του σήματος αποτρέπει ορισμένες δυσμενείς συνέπειες, αφού και στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436 ισχύει ο κανόνας ότι ένα σήμα προστατεύεται μόνο στο βαθμό που όντως χρησιμοποιείται.

Η μη χρήση για ορισμένο χρονικό διάστημα συνεπάγεται την έκπτωση του δικαιούχου από το δικαίωμα επί του σήματος, δηλαδή τη διαγραφή του σήματός του και την αδυναμία του δικαιούχου του σήματος να ασκήσει τις αξιώσεις που απορρέουν από το σήμα του. Πιο συγκεκριμένα, σε περίπτωση άσκησης ανακοπής, ο ανακόπτων δικαιούχος του σήματος – φορέας προγενέστερου σήματος δεν μπορεί να ασκήσει τις εξουσίες από το σήμα, προκειμένου να απαγορεύσει την καταχώριση ως σήμα μεταγενέστερου διακριτικού γνωρίσματος, εφόσον ο αιτών την καταχώριση αντιτείνει τη μη χρήση του αρχικού σήματος επί πενταετία.<sup>25</sup>

Αναφορικά με τη μη χρήση, αν και θα αναφερθεί στη συνέχεια, αξίζει να σημειωθεί ότι σημαντική είναι η ρύθμιση του άρθρου 16 παρ.4 της Οδηγίας 2015/2436 που προβλέπει ότι θα πρέπει να σημειώνεται στο μητρώο η ημερομηνία έναρξης της πενταετούς περιόδου από την ημερομηνία ολοκλήρωσης της διαδικασίας καταχώρισης.

---

<sup>25</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.58-63.

### 3. ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΣΗΜΑΤΩΝ

#### **A) Η Ανεξαρτησία του Σήματος από την Επιχείρηση**

Στο προϊσχύσαν δίκαιο των σημάτων, ίσχυε η αρχή της επιχειρησιοπάγειας, η οποία ήταν στενά συνδεδεμένη με τη λειτουργία της προέλευσης του σήματος. Υπό την έννοια αυτή, το σήμα λειτουργούσε ως ένα παράρτημα της επιχείρησης, δεν μπορούσε να αποτελέσει αυτόνομο περιουσιακό αγαθό, ανεξάρτητο από αυτήν. Ο νόμος επεδίωκε με αυτόν τον τρόπο να ενισχύσει στον καταναλωτή την πεποίθηση ότι η επιχείρηση που προσφέρει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της με ορισμένο σήμα δεν μπορεί να μεταβληθεί, αλλά παραμένει πάντα η ίδια. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο απαγορευόταν η μεταβίβαση του σήματος, χωρίς την ταυτόχρονη μεταβίβαση της επιχείρησης.<sup>26</sup>

Στο ισχύον δίκαιο, εθνικό και ενωσιακό, αλλά και στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436, η αρχή αυτή έχει εγκαταλειφθεί και σήμερα ισχύει η αρχή της ελεύθερης μεταβίβασης του σήματος, η ελεύθερη παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης και η δυνατότητα παραχώρησης εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί του σήματος. Η δυνατότητα σύστασης ενεχύρου και επικαρπίας επί του σήματος, η δυνατότητα χρηματοδοτικής μίσθωσης («leasing») σημάτων, η καταπιστευτική μεταβίβαση του σήματος προς εξασφάλιση απαίτησης, αποτελούν, ενδεικτικώς, εναλλακτικούς τρόπους εκμετάλλευσης του σήματος. Το σήμα δε, αποτελεί αυτοτελές αντικείμενο ρευστοποίησης και υπόκειται σε αναγκαστική εκτέλεση, αλλά και στην πτωχευτική διαδικασία. Ως εκ τούτου, επιτυγχάνεται μεγαλύτερη εκμετάλλευση και αξιοποίηση της τεράστιας εμπορικής αξίας που περικλείεται σε πολλά σήματα, προσφέροντας στο δικαιούχο του σήματος νέους τρόπους χρηματοδότησης.<sup>27</sup>

#### **B) Η Αρχή της Χρονικής Προτεραιότητας**

Η αρχή της χρονικής προτεραιότητας αποτελεί μέσο επίλυσης των συγκρούσεων μεταξύ των διακριτικών γνωρισμάτων τόσο στο εθνικό, όσο και στο ενωσιακό και διεθνές δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, το δικαίωμα επί ενός διακριτικού γνωρίσματος που αποκτήθηκε στην Ελλάδα, μεταγενέστερα, είναι ασθενέστερο και οφείλει να υποχωρήσει έναντι του προγενέστερου, το οποίο αναγνωρίζεται ως ισχυρότερο. Η εν λόγω αρχή αποτυπώνεται στα άρθρα 124 και 161 παρ.1 του Ν. 4071/2012, αλλά και στην 7<sup>η</sup> αιτιολογική

<sup>26</sup>Βλέπετε σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 428 επ.

<sup>27</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.64 επ.

σκέψη της Οδηγίας 2015/2436 σύμφωνα με την οποία «για την κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου και της πλήρους συνέπειας με την αρχή της προτεραιότητας, βάσει της οποίας καταχωρισμένο προγενέστερο σήμα προηγείται του μεταγενέστερου καταχωρισμένου σήματος, είναι αναγκαίο να προβλεφθεί ότι η επιβολή των δικαιωμάτων που παρέχει το σήμα δεν θα πρέπει να θίγει τα δικαιώματα των δικαιούχων τα οποία έχουν αποκτηθεί πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης ή την ημερομηνία προτεραιότητας του σήματος». Ως εκ τούτου, καθίσταται σαφές ότι η χρονική προτεραιότητα προσδιορίζεται με την κατάθεση του σήματος.<sup>28</sup>

Η αρχή της χρονικής προτεραιότητας ισχύει ανεξάρτητα από τη λειτουργία των διακριτικών γνωρισμάτων και εφαρμόζεται, όχι μόνο επί ομοειδών, αλλά και ανομοειδών διακριτικών γνωρισμάτων, ανεξαρτήτως του συστήματος κτήσης τους. Ειδικώς στο δίκαιο των σημάτων, με την κατάθεση του σήματος προσδιορίζεται η χρονική προτεραιότητα της δήλωσης έναντι των άλλων δηλώσεων κατάθεσης σήματος.

Η αρχή της προτεραιότητας ενεργεί μόνο υπέρ του φορέα του διακριτικού γνωρίσματος και υπέρ εκείνου που χρησιμοποιεί το διακριτικό γνώρισμα βάσει άδειας χρήσης ή στα πλαίσια ενός συστήματος δικαιόχρησης («franchising»). Η χρήση του διακριτικού γνωρίσματος από τον αδειούχο, καταλογίζεται στο δικαιούχο του διακριτικού γνωρίσματος. Η προτεραιότητα δεν επηρεάζεται ούτε από τη μεταβίβαση του διακριτικού γνωρίσματος, αφού ο αποκτών μπορεί να επικαλεστεί την προτεραιότητα του μεταβιβάσαντος, εφόσον αυτή συνοδεύει το διακριτικό γνώρισμα ως ιδιότητά του.<sup>29</sup>

Σύμφωνα με το άρθρο 126 παρ.2 του Ν.4072/2012, το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν παρεμποδίζει τρίτους να χρησιμοποιούν στις συναλλαγές ένα προγενέστερο δικαίωμα τοπικής ισχύος, αν το δικαίωμα αυτό ασκείται στα εδαφικά όρια στα οποία αναγνωρίζεται. Με τον όρο «δικαίωμα τοπικής ισχύος» νοείται κάθε δικαίωμα που απαριθμείται στο άρθρο 13 του Ν.146/1914 και το οποίο αποκτάται με την χρήση ή την επικράτηση στις συναλλαγές και συγκεκριμένα μόνο στην περιοχή που έχει επικρατήσει ο συγκεκριμένος διασηματισμός ή το διακριτικό γνώρισμα.

Ως εκ τούτου, ο δικαιούχος του σήματος αδυνατεί να ασκήσει τις εξουσίες που απορρέουν από την κτήση του δικαιώματος επί του σήματος μόνο μέσα στα στενά τοπικά όρια, στα οποία έχει

---

<sup>28</sup>Βλέπετε σχετικά αιτιολογική σκέψη 7 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

<sup>29</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.67-70.

επικρατήσει το διακριτικό αυτό γνώρισμα και για το οποίο δημιουργείται κίνδυνος σύγχυσης. Αν, όμως, η επικράτηση του προγενέστερου διακριτικού γνωρίσματος επεκτείνεται σε ολόκληρη την επικράτεια, τότε ο δικαιούχος του μεταγενέστερου σήματος αδυνατεί να ασκήσει πλήρως το δικαίωμά του, ενώ παράλληλα, δημιουργείται και λόγος ακυρότητας του σήματος βάσει του άρθρου 161 παρ.1 του Ν.4072/2012.<sup>30</sup>

Η αρχή και ο κανόνας της χρονικής προτεραιότητας, ωστόσο κάμπτεται στην περίπτωση συνώνυμων διακριτικών γνωρισμάτων επιχείρησης ή φορέων επιχείρησης, όταν δηλαδή φορείς του ίδιου ονόματος, το χρησιμοποιούν προς διάκριση της επιχείρησής τους ή του επιχειρηματικού φορέα. Η εξαίρεση αυτή συνάδει με την συνταγματική αρχή της οικονομικής ελευθερίας, η οποία επιτάσσει την ισότιμη μεταχείριση των εκατέρωθεν ονομάτων, όμως, σταθμίζοντας και εξισορροπώντας τα εκατέρωθεν συμφέροντα. Πιο συγκεκριμένα, αυτός που χρησιμοποιεί μεταγενέστερα το όνομά του στις συναλλαγές οφείλει να πράξει οτιδήποτε είναι αναγκαίο για να αποτρέψει τυχόν κίνδυνο σύγχυσης. Ο δικαιούχος του χρονικά προγενέστερου σήματος οφείλει να ανεχθεί τη χρήση του σήματος από το μεταγενέστερο δικαιούχο του σήματος. Επιπροσθέτως, σήματα, τα οποία κατατέθηκαν την ίδια ημέρα, συνυπάρχουν στην αγορά, εφόσον δεν υφίσταται μεταξύ τους κίνδυνος σύγχυσης.<sup>31</sup>

Η αρχή της χρονικής προτεραιότητας δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση μεταγενέστερου καταχωρηθέντος σήματος έναντι προγενέστερου, το οποίο, όμως δεν χρησιμοποιείται από το δικαιούχο του και συνεπώς συντρέχουν λόγοι διαγραφής του προγενέστερου ένεκα αχρησίας. Τα ίδια ισχύουν και για την εν γνώσει ανοχή από το δικαιούχο του προγενέστερου σήματος έναντι του μεταγενέστερου διακριτικού γνωρίσματος κατά τα άρθρα 9 παρ.1, και 18 παρ.3 της Οδηγίας 2015/2436.

Σύμφωνα με την Οδηγία 2015/2436, η οποία αναγνωρίζει την αρχή της προτεραιότητας, αλλά με κάποιες αποκλίσεις, η ανοχή από το δικαιούχο προγενέστερου σήματος της χρήσης ενός μεταγενέστερου επί πέντε (5) συνεχή έτη, του στερεί το δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση του μεταγενέστερου αυτού σήματος σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ.1 της Οδηγίας. Τα κράτη – μέλη έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν την εν λόγω διάταξη και στην περίπτωση δικαιώματος επί μη καταχωρισμένου σήματος ή άλλου χρησιμοποιούμενου στις συναλλαγές σημείου, δικαιώματος επί του ονόματος, δικαιώματος επί της προσωπικότητας, συγγραφικού

<sup>30</sup>Βλέπετε σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 435-441.

<sup>31</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ. 71 επ.

δικαιώματος, δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Το ίδιο ισχύει και για την ανοχή, όταν το μεταγενέστερο σήμα χρησιμοποιείται στις επιχειρηματικές συναλλαγές, οπότε και ο δικαιούχος του προγενέστερου σήματος δεν μπορεί να παρεμποδίσει τη χρήση του μεταγενέστερου σήματος, υπό την προϋπόθεση ότι η μεταγενέστερη κατάθεση δεν έγινε κακόπιστα.<sup>32</sup>

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 30 σκέψη της εν λόγω Οδηγίας, προς το σκοπό κατοχύρωσης της ασφάλειας δικαίου και διασφάλισης των δικαιωμάτων επί σημάτων που έχουν αποκτήσει νομίμως, είναι σκόπιμο και αναγκαίο να προβλεφθεί, χωρίς να θίγεται η αρχή ότι το μεταγενέστερο σήμα δεν μπορεί να προβληθεί έναντι του προγενέστερου σήματος, ότι οι δικαιούχοι προγενέστερων σημάτων δεν θα πρέπει να δικαιούνται να πετύχουν την απόρριψη ή την ακυρότητα ούτε να αντιταχθούν στη χρήση ενός μεταγενέστερου σήματος, εάν το μεταγενέστερο σήμα αποκτήθηκε σε χρόνο που το προγενέστερο σήμα ήταν δυνατόν να κηρυχθεί άκυρο ή ο δικαιούχος αυτού να εκπέσει των δικαιωμάτων του, για παράδειγμα επειδή το σήμα δεν είχε ακόμη αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μέσω της χρήσης, ή εάν το προγενέστερο σήμα δεν μπορούσε να προβληθεί έναντι του μεταγενέστερου, διότι δεν συνέτρεχαν οι αναγκαίες προϋποθέσεις, για παράδειγμα επειδή το προγενέστερο σήμα δεν είχε ακόμη αποκτήσει φήμη. Απόρροια των ανωτέρω, είναι η συνύπαρξη και των δύο σημάτων.<sup>33</sup>

Στην περίπτωση αυτή συνύπαρξης σημάτων στην αγορά, των οποίων ο κίνδυνος σύγχυσης είναι μη αισθητός και ως εκ τούτου αποδεκτός, οι φορείς των αντίθετων διακριτικών γνωρισμάτων δεν έχουν αξιώσεις παράλειψης και άρσης προσβολής μεταξύ τους, τα δε σήματά τους αναπτύσσουν πλήρη ενέργεια έναντι τρίτων.

Μια ακόμη σημαντική εξαίρεση από την αρχή της χρονικής προτεραιότητας θεσπίζεται με τη διεκδίκηση συμβατικής προτεραιότητας σύμφωνα με το άρθρο 4 Δ.Σ. Παρισίων, αναφορικά με τη διεθνή κατάθεση σήματος (άρθρα 164 επ. Ν.4072/2012). Δικαίωμα προτεραιότητας εξασφαλίζει και το κοινοτικό σήμα κατά τα άρθρα 29, 30 του Κανονισμού 207/2009. Εκείνος που κατέθεσε αίτηση σήματος σε ένα κράτος μέλος, συμβαλλόμενο στη Δ.Σ. Παρισίων ή στη Συμφωνία για τη Σύσταση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, ή διάδοχός του, έχει το

---

<sup>32</sup>Βλέπετε σχετικά άρθρα 9 παρ.1 και 3, 18 παρ.1 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

<sup>33</sup>Βλ. σχετικά αιτιολογική σκέψη 30 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.



δικαίωμα προτεραιότητας, προκειμένου να καταθέσει αίτηση κοινοτικού σήματος για την ίδια ένδειξη και για τα ίδια προϊόντα εντός έξι (6) μηνών από την ημερομηνία της πρώτης αίτησης.<sup>34</sup>

### **Γ) Η Αρχή της Συστατικής Καταχώρισης**

Στο ισχύον νομικό καθεστώς, το δικαίωμα επί του σήματος αποκτάται με την καταχώριση στο ειδικό μητρώο σημάτων, κατόπιν αποφάσεως του εξεταστή και σε δεύτερο βαθμό, αποφάσεως της Διοικητικής Επιτροπής Σημάτων (Δ.Ε.Σ.). Η καταχώριση αυτή έχει συστατικό αποτέλεσμα, αφού το αποκλειστικό και απόλυτο δικαίωμα επί του σήματος συνδέεται αιτιωδώς με αυτήν. Η εξάρτηση της γένεσης του δικαιώματος στο σήμα από την έκδοση της ατομικής διοικητικής πράξης της καταχώρισης και της συντέλεσης των σχετικών διατυπώσεων δημοσιότητας, αποτελεί έκφανση του τυπικού συστήματος που ισχύει για την κτήση δικαιώματος πάνω στο σήμα. Η καταχώριση δε, του σήματος μετά την απρόσβλητη απόφαση του εξεταστή και της Δ.Ε.Σ. ή με τελεσίδικη απόφαση των τακτικών δικαστηρίων αποτελεί εκδήλωση της ειδικής εμπορικής δημοσιότητας που διέπει το δίκαιο βιομηχανικής ιδιοκτησίας, αφού με αυτόν τον τρόπο ανακοινώνεται η κτήση του απολύτου δικαιώματος και ενημερώνονται οι τρίτοι συναλλασσόμενοι.

Η συστατική πράξη της καταχώρισης, η οποία είναι ατομική διοικητική πράξη, έχει αναδρομική ενέργεια στην ημερομηνία κατάθεσης του σήματος, από την οποία και έλκει προστασία ο δικαιούχος του σήματος. Η αρχή της καταχώρισης του σήματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αρχή του αμετάβλητου του σήματος, αφού μετά την κατάθεση, το σήμα αποτελεί μια αμετάβλητη ενότητα. Ωστόσο, κάποιες μεταγενέστερες τροποποιήσεις και διορθώσεις που δεν αφορούν αυτό καθ' αυτό το σήμα είναι επιτρεπτές στις περιπτώσεις που ρητά ορίζει ο νόμος, όπως π.χ. αλλαγή διεύθυνσης δικαιούχου. Αντιθέτως, μεταγενέστερη μεταβολή του σήματος, όπως είναι η επέκταση της προστασίας σε άλλα προϊόντα ή υπηρεσίες δεν επιτρέπεται, αφού απαιτείται νέα κατάθεση. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 125 παρ.2 στοιχ. α' του Ν.4072/2012, η χρήση του σήματος στις συναλλαγές σε μορφή που διαφέρει ως προς τα στοιχεία του, χωρίς όμως να μεταβάλλει το διακριτικό χαρακτήρα, δεν επιδρά στη μορφή που αυτό έχει καταχωριστεί.

---

<sup>34</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.74.

Την εν λόγω αρχή ακολουθεί πιστά και η Οδηγία 2015/2436 εναρμονίζοντας κάποια σημαντικά μέρη της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών γραφείων σημάτων και σύμφωνα με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις για το σήμα της Ε.Ε.<sup>35</sup>

#### **Δ) Η Αρχή του Ενιαίου του Δικαιώματος επί του Σήματος**

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το δικαίωμα επί του σήματος δημιουργείται με βάση το τυπικό σύστημα της καταχώρισης και αποτελεί ένα ενιαίο δικαίωμα, δηλαδή κτάται, μεταβιβάζεται και καταργείται για ολόκληρη την ελληνική επικράτεια, στα όρια της οποίας ισχύει βάσει της αρχής της εδαφικότητας και ανεξάρτητα από το γεγονός ότι χρησιμοποιείται μόνο σε ένα μέρος της ελληνικής επικράτειας, ή δεν χρησιμοποιείται γενικώς καθόλου.<sup>36</sup> Η εν λόγω αρχή δεν συναντάται στα άλλα διακριτικά γνωρίσματα, όπως είναι η επωνυμία, ο διακριτικός τίτλος και ο διασηματοπισμός προϊόντος, τα οποία κτώνται βάσει του ουσιαστικού συστήματος και προστατεύονται μόνο στη γεωγραφική περιοχή που χρησιμοποιούνται ή έχουν καθιερωθεί. Ως εκ τούτου, προσβολή του δικαιώματος επί του σήματος συντρέχει, όταν τρίτος χρησιμοποιεί το ίδιο ή παρεμφερές γνώρισμα σε μια περιφέρεια της ελληνικής επικράτειας, στην οποία κυκλοφορούν τα προϊόντα του δικαιούχου του σήματος.<sup>37</sup>

#### **Ε) Η Αρχή της Εδαφικότητας**

Σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας, η προστασία των διακριτικών γνωρισμάτων περιορίζεται στα χωρικά όρια του κράτους στο οποίο κτήθηκαν. Πρόκειται για αρχή του διεθνούς δικαίου της διανοητικής ιδιοκτησίας που προϋποθέτουν όλες οι διεθνείς συμβάσεις και αναγνωρίζουν όλες οι έννομες τάξεις. Το δικαίωμα επί του σήματος αποκτάται με κρατική σύμπραξη, αφού η κρατική πράξη της καταχώρισης που αποτελεί ατομική διοικητική πράξη, αναπτύσσει διαπλαστική ενέργεια μόνο μέσα στην ελληνική επικράτεια.<sup>38</sup> Συνεπώς, διακριτικά γνωρίσματα που προστατεύονται με το αλλοδαπό δίκαιο, δεν προστατεύονται στην Ελλάδα, εκτός αν έχουν κατατεθεί ως σήματα, ή έχουν επικρατήσει στις ημεδαπές συναλλαγές. Σε κάθε δε περίπτωση, κάθε χώρα κρίνει αυτοτελώς και ανεξαρτήτως του τι ισχύει στην έννομη τάξη

---

<sup>35</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοπισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.75-77.

<sup>36</sup>Βλ. σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 434.

<sup>37</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοπισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.77.

<sup>38</sup>Βλ. σχετικά Αντωνόπουλος Β., σελ.252-253.

τρίτων χωρών αναφορικά με το αν στη συγκεκριμένη ένδειξη υφίσταται και υπό ποιες προϋποθέσεις διατηρείται δικαίωμα βιομηχανικής ιδιοκτησίας ή όχι.<sup>39</sup>

Αξίζει να σημειωθεί ότι συχνά παρατηρείται το φαινόμενο δικαιούχος μιας διακριτικής ένδειξης που χρησιμοποιείται εντόνως στην αλλοδαπή και χαίρει μεγάλης φήμης, να αδυνατεί να καταθέσει την ένδειξη αυτή στην ημεδαπή, γιατί ένας τρίτος έχει ήδη καταχωρήσει ως σήμα την εν λόγω ένδειξη. Πρόκειται για την κλασική περίπτωση της αθέμιτης κατάθεσης σήματος που παρεμποδίζει την είσοδο του ανταγωνιστή στην αγορά, ενώ παράλληλα συνδέεται στενά με την αρχή της εδαφικότητας και της χρονικής προτεραιότητας.

Ο βασικός κανόνας είναι ότι η κατάθεση δεν είναι αθέμιτη, μόνο και μόνο από το γεγονός ότι ο καταθέτων γνώριζε την ύπαρξη αλλοδαπού διακριτικού γνωρίσματος, αλλά απαιτούνται και άλλοι, πρόσθετοι λόγοι που μετατρέπουν μια νόμιμη κατ' αρχήν συμπεριφορά σε αθέμιτη, παραβιάζοντας τις αρχές της εδαφικότητας και της χρονικής προτεραιότητας. Επί παραδείγματι, λαμβάνεται υπ' όψιν η τυχόν παραβίαση της σχέσης εμπιστοσύνης που διέπει τον αλλοδαπό παραγωγό και δικαιούχο του σήματος με τον αποκλειστικό ημεδαπό διανομέα, ο οποίος καταθέτει το αλλοδαπό γνώρισμα ως σήμα του, μη έχοντας τη συναίνεση του αλλοδαπού δικαιούχου. Σε αυτή την περίπτωση είναι αδιάφορο αν ο ημεδαπός διανομέας είχε την πρόθεση ή όχι βλάβης του αλλοδαπού παραγωγού.

Αν έχει κατατεθεί σήμα στην αλλοδαπή και ημεδαπός σπεύδει να το καταθέσει στο όνομά του, υπάρχει αθέμιτη κατάθεση, μόνο όταν το σήμα έχει αποκτήσει μεγάλη φήμη και δεν έχει χρησιμοποιηθεί καθόλου ή ελάχιστα στην ημεδαπή, ενώ η κατάθεση του μεταγενέστερου ημεδαπού σήματος πλήττει την πολύτιμη οικονομική θέση που έχει αποκτήσει και ως εκ τούτου καθίσταται αθέμιτη. Το αθέμιτο ή μη της κατάθεσης εξαρτάται από τη φήμη του αλλοδαπού σήματος, τη σημασία του για τη διαφήμιση και την προώθηση των συγκεκριμένων προϊόντων ή υπηρεσιών, την ύπαρξη προηγούμενης συμβατικής σχέσης, π.χ. αντιπροσωπείας και άλλων σημαντικών παραγόντων.<sup>40</sup>

---

<sup>39</sup>Βλέπετε σχετικά Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικόλογων, Το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του εμπορίου: 17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Χανιά, 2 - 4 Νοεμβρίου 2007 (εισηγηση Μαρίνου Μιχαήλ Θεοδώρου: Η αρχή της εδαφικότητας στο δίκαιο της διανοητικής ιδιοκτησίας – μερικές παρατηρήσεις σε σχέση προς το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο), εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008, σελ. 194 επ.

<sup>40</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.78-81.

#### 4. ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΗΜΑΤΩΝ

Τα σήματα βάσει του προορισμού τους, της μορφής τους και της διακριτικής τους δύναμης διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες, μερικές εκ των οποίων δεν ορίζονται καν στο νόμο. Λαμβάνοντας ως κριτήριο τον προορισμό τους διακρίνονται σε σήματα προϊόντων και σήματα υπηρεσιών, τα οποία βέβαια στην ουσία από απόψεως δικαίου εξομοιώνονται, εκτός αν συντρέχουν λόγοι διαφοροποίησης. Επί παραδείγματι, αναφορικά με τις εξουσίες που απορρέουν από την κτήση δικαιώματος επί του σήματος, είναι προφανές ότι η ανάλωση της εξουσίας του δικαιούχου του σήματος να θέτει το προϊόν του σε κυκλοφορία αφορά αποκλειστικά εμπορεύματα και όχι υπηρεσίες, εξαιτίας της άυλης υπόστασής τους.<sup>41</sup> Τα σήματα μπορούν να διακρίνουν μόνο τα εμπορεύματα ή τις υπηρεσίες που αναφέρονται στο νόμο και πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τη Συμφωνία της Νίκαιας για τη διεθνή ταξινόμηση των προϊόντων και υπηρεσιών (κυρώθηκε με το Ν.2505/1997), τα προϊόντα ταξινομούνται σε τριάντα τέσσερις (34) κλάσεις, ενώ οι υπηρεσίες σε οκτώ (8) κλάσεις.

Συνήθως, τα σήματα κατατίθενται από επιχειρήσεις, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, προς διάκριση των εμπορευμάτων ή των υπηρεσιών τους από αυτά άλλων επιχειρήσεων, δηλαδή το πρόσωπο του καταθέτη και αυτού που δικαιούται να προβαίνει στη χρήση του σήματος είναι το αυτό πρόσωπο, δεν αποκλείεται, όμως, καταθέτης να είναι και μια επαγγελματική ένωση. Στην πρώτη περίπτωση, κάνουμε λόγο για ένα *ατομικό σήμα*, ενώ στη δεύτερη για *συλλογικά σήματα*, όπου καταθέτης είναι η επαγγελματική ένωση και χρήστης τα μέλη της, αφού το συλλογικό σήμα διακρίνει προϊόντα που προέρχονται από τις επιχειρήσεις των μελών της επαγγελματικής ένωσης.<sup>42</sup>

Τα εμπορικά σήματα, εν αντιθέσει με τα βιομηχανικά, διακρίνουν εμπορεύματα που προέρχονται, όχι από έναν παραγωγό, αλλά από μια εμπορική επιχείρηση που μεσολαβεί. Δεν αποκλείεται, όμως, ο ίδιος ο παραγωγός, παράλληλα με το βασικό του σήμα, να χρησιμοποιεί ένα δεύτερο ή τρίτο για να δηλώσει τον τύπο του προϊόντος που παράγει. Πρόκειται για το *σήμα είδους*, το οποίο ο παραγωγός χρησιμοποιεί μαζί με το κύριο σήμα του προς το σκοπό διάκρισης του προϊόντος του από άλλα δικής του παραγωγής.

Επιπροσθέτως, συχνά χρησιμοποιούνται συνοδευτικά σήματα που προϋποθέτουν ένα σύνθετο προϊόν, πρώτες ύλες, ουσίες ή τμήματα, τα οποία έχουν κατασκευαστεί από άλλον παραγωγό

<sup>41</sup>Βλέπετε σχετικά Αντωνόπουλος Β., σελ. 442 επ.

<sup>42</sup>Βλ. σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.110.

από αυτόν του έτοιμου προϊόντος. Σε αυτήν την περίπτωση, εκτός του σήματος του παραγωγού του έτοιμου προϊόντος, τίθεται και το σήμα του παραγωγού της πρώτης ύλης. Βασικό χαρακτηριστικό του συνοδευτικού σήματος είναι το γεγονός ότι προσφέρει μια επιπρόσθετη πληροφορία στον αγοραστή του τελικού προϊόντος, ενώ είναι και προς το συμφέρον του παραγωγού – κατασκευαστή του τελικού προϊόντος, ο οποίος επωφελείται της φήμης και της ποιότητας της πρώτης ύλης του προϊόντος.<sup>43</sup>

Άλλη κατηγορία σημάτων αποτελούν τα *σήματα σειράς ή οικογένειες σημάτων*, στα οποία ο δικαιούχος χρησιμοποιεί το ίδιο γραμματικό θέμα ή ρίζα για να διακρίνει διαφορετικά εμπορεύματα ή υπηρεσίες. Ουσιαστικά, τα σήματα σειράς αποτελούν ηχητικές παραλλαγές ενός σήματος και προκύπτουν από την τροποποίηση ενός βασικού λεκτικού πυρήνα ή θέματος. Παρατηρείται συχνά το φαινόμενο τα σήματα σειράς να καταχωρούνται, όχι με σκοπό να χρησιμοποιηθούν στις εμπορικές συναλλαγές, αλλά για να διευρύνουν τη λειτουργία του βασικού σήματος, του οποίου έχει προηγηθεί η καταχώριση ή έπεται.

Υπό το ισχύον δίκαιο, όμιλος επιχειρήσεων δεν δύναται να αποκτήσει σήμα λόγω έλλειψης νομικής προσωπικότητας, παρά μόνο μέλος του ομίλου. Ωστόσο, είναι δυνατόν η μητρική εταιρεία του ομίλου επιχειρήσεων ή μία από τις θυγατρικές της, να παραχωρήσει άδεια χρήσης στα υπόλοιπα μέλη του ομίλου. Μια «εταιρεία holding», δηλαδή μια εταιρεία που δεν παράγει ή ασκεί εμπορική δραστηριότητα, αλλά η δραστηριότητά της εξαντλείται στη διοίκηση ή στη συμμετοχή της σε άλλες εταιρείες μπορεί να αιτηθεί την καταχώριση σήματος και συγκεκριμένα *σήματος «holding»*.

Με βάση το κριτήριο της διακριτικής τους ικανότητας τα σήματα διακρίνονται σε *συνήθη*, τα οποία έχουν μέση διακριτική δύναμη, σε *ασθενή σήματα*, στα οποία ο κίνδυνος σύγχυσης αποτρέπεται με πολύ μικρές παραλλαγές και *ισχυρά σήματα*, τα οποία έχουν διακριτική δύναμη υπερέχουσα της συνήθους, η οποία οφείλεται στη συστηματική τους χρήση και στη διαφήμιση στις επιχειρηματικές συναλλαγές.<sup>44</sup>

Μια ιδιαίτερη κατηγορία σήματος αποτελεί το *σήμα φήμης*, το οποίο έχει πολύ ισχυρή διακριτική δύναμη, οφειλόμενη στη χρήση στις συναλλαγές. Το σήμα φήμης εμφανίστηκε στην ενωσιακή έννομη τάξη με την Οδηγία 89/104 και συνδέεται αιτιωδώς με εμπειρικές

---

<sup>43</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.81 επ.

<sup>44</sup>Βλ. σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 455-459.

διαπιστώσεις. Ουσιαστικά αποτυπώνει τη βούληση του ενωσιακού νομοθέτη να προστατεύσει αυτονόμως τη διαφημιστική λειτουργία του σήματος, ανεξαρτήτως της δημιουργίας κινδύνου σύγχυσης αναφορικά με την προέλευση των προϊόντων ή των υπηρεσιών από συγκεκριμένη επιχείρηση. Το σήμα φήμης, δηλαδή, ταυτίζεται με το «γνωστό σήμα», για το οποίο δεν απαιτείται μοναδικότητα ή υψηλός βαθμός αναγνωρισιμότητας.<sup>45</sup>

Για να αποδοθεί σε μια ένδειξη ο χαρακτηρισμός του σήματος φήμης πρέπει να συντρέχουν κάποια ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Κατ' αρχήν απαιτείται αυξημένος βαθμός καθιέρωσης του σήματος στις συναλλαγές, δηλαδή η ένδειξη να έγινε γνωστή πέραν του σχετικού κύκλου των καταναλωτών, χωρίς όμως να απαιτείται το σήμα αυτό να είναι γνωστό σε συγκεκριμένο ποσοστό. Το καταναλωτικό αυτό κοινό μπορεί να είναι είτε το ευρύ κοινό, είτε το εξειδικευμένο κοινό, αναλόγως του διατιθέμενου προϊόντος ή της υπηρεσίας. Επίσης, απαιτείται μοναδικότητα του σήματος, υπό την έννοια ότι αυτό δεν έχει φθαρεί, χρησιμοποιούμενο από τρίτους σε ανόμοια προϊόντα και ιδιοτυπία στην εν γένει εμφάνιση και εκφραστική του δύναμη.<sup>46</sup>

Δεν απαιτείται η φήμη να υφίσταται σε ολόκληρο το έδαφος ενός κράτους μέλους, αλλά αρκεί σε σημαντικό μέρος αυτού, εκτιμώντας τις ειδικές συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης. Για τον απαιτούμενο βαθμό γνώσης λαμβάνεται υπ' όψιν το καλυπτόμενο από το σήμα μερίδιο αγοράς, η ένταση, η γεωγραφική έκταση, εντός της οποίας το σήμα χαίρει φήμης, η διάρκεια της χρήσης και το μέγεθος των επενδύσεων που έχει πραγματοποιήσει η επιχείρηση για την προβολή του.<sup>47</sup>

Με κριτήριο τη μορφή του σήματος, τα σήματα διακρίνονται σε λεκτικά, εικαστικά, ασπρόμαυρα και έγχρωμα, σύνθετα, τρισδιάστατα, ηχητικά και οσφρητικά. Τα *λεκτικά σήματα* είναι αυτά που κυριαρχούν στις εθνικές και διεθνείς συναλλαγές, με λέξεις ελληνικές ή ξενόγλωσσες. Ειδικότερα για τις ξενόγλωσσες λέξεις, αυτές μπορούν να κατατεθούν ως σήμα υπό τον όρο ότι δεν είναι παραπλανητικές, δηλαδή δημιουργούν την εντύπωση ότι τα προϊόντα που διακρίνουν είναι ξένα, ενώ είναι ελληνικά. Ως σήμα μπορεί να καταχωριστεί ένας αριθμός, μια λέξη ή περισσότερες λέξεις, όχι όμως πλήθος λέξεων που δεν καθιστούν αντιληπτό στους καταναλωτές ότι πρόκειται για ένα σήμα. Οι λέξεις μπορεί να είναι ονόματα φυσικών προσώπων, υπαρκτών ή μη, ψευδώνυμα, επωνυμίες και διακριτικοί τίτλοι επιχειρήσεων, μια μικρή πρόταση – slogan, ή προϊόν γλωσσοπλασίας.

<sup>45</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1075-1079.

<sup>46</sup>Βλ. σχετικά Γεωργοπούλου Χριστίνα, Το σήμα στα πλαίσια της σύγχρονης βιομηχανικής ιδιοκτησίας, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου 2008, τ. 28, τεύχ. 2, σελ. 273-280.

<sup>47</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1075-1079.

Τα *εικαστικά σήματα* αποτελούνται από γραφική παράσταση ή εικόνα που έχει διακριτική ικανότητα. Επί παραδείγματι, γράμματα, λέξεις, αριθμοί ή άλλα σύμβολα, όπως εμβλήματα, μονογραφές, υπογραφές, μονογράμματα ή ιδεογράμματα, μπορούν να κατατεθούν ως σήματα, εφόσον η γραφική τους αποτύπωση παρουσιάζει τέτοια εικαστική ιδιορρυθμία που σχηματίζεται έντονη οπτική εντύπωση πάνω στην οποία στηρίζεται η διακριτική τους δύναμη.

Τα εικαστικά σήματα μπορούν να κατατεθούν είτε ως έγχρωμα είτε ως ασπρόμαυρα, η καταχώριση δε μιας παράστασης ως ασπρόμαυρης παρέχει προστασία έναντι οποιασδήποτε έγχρωμης ταυτόσημης αναπαραγωγής ή απομίμησης. Η χρήση του ασπρόμαυρου σήματος σε ένα ορισμένο χρώμα ή χρωματικό συνδυασμό δεν μεταβάλλει το διακριτικό χαρακτήρα του σήματος. Γενικά, πάντως η έγχρωμη κατάθεση προτιμάται, όταν το σήμα αποκτά διακριτική ικανότητα μέσω του συνδυασμού των χρωμάτων, συνεπώς το συγκεκριμένο χρώμα γίνεται συστατικό μέρος του σήματος.<sup>48</sup>

Τα *σύνθετα σήματα* αποτελούνται είτε από συνδυασμό περισσότερων λέξεων ή περισσότερων γραφικών παραστάσεων, είτε από τη σύζευξη λέξεων και εικαστικών παραστάσεων, εικαστικών και ηχητικών σημάτων, ηχητικών και οσφρητικών σημάτων. Δεν είναι απαραίτητο κάποιο από τα μέρη του σύνθετου σήματος να έχει διακριτική ικανότητα, αρκεί να έχει τέτοια ικανότητα η σύνθεση των επιμέρους τμημάτων. Έτσι, στις σύνθετες λεκτικές ενδείξεις ενδέχεται οι κατ' ιδίαν λέξεις να έχουν αυτοτελή διακριτική ικανότητα, συνήθως δε μία λέξη κυριαρχεί λόγω της ιδιαιτερότητάς της που καθορίζει την ολική εντύπωση. Στις σύνθετες λεκτικές και εικονικές ενδείξεις, το λεκτικό στοιχείο είναι συνήθως το πιο κρίσιμο για το σχηματισμό της συνολικής εντύπωσης. Όταν, όμως, αυτό δεν έχει διακριτική ικανότητα, τότε ο κίνδυνος σύγχυσης θα κριθεί από την παραποίηση ή την απομίμηση του εικονικού μέρους του σήματος.<sup>49</sup>

Συνήθως, τα περισσότερα σήματα είναι δισδιάστατα (επίπεδα) σήματα, χωρίς όμως να αποκλείεται από το νόμο και η κατάθεση τρισδιάστατων ενδείξεων, όπως επί παραδείγματι η κατάθεση του σχήματος ενός προϊόντος ή της συσκευασίας του, πάντοτε όμως υπό την επιφύλαξη του άρθρου 123 παρ. 1 στοιχ. ε' του Ν.4072/2012. Η πανομοιότυπη απεικόνιση του σχήματος προϊόντος ή της συσκευασίας του, δηλαδή η φωτογραφική απεικόνιση δεν έχει κατά κανόνα διακριτική ικανότητα, γιατί το κοινό δεν εκλαμβάνει την απεικόνιση του προϊόντος ως ένα διακριτικό γνώρισμα, εκτός αν το προϊόν παρουσιάζει ιδιόρρυθμη εξωτερική εικόνα.<sup>50</sup>

<sup>48</sup>Βλέπετε σχετικά Γεωργοπούλου Χρ., ό.π., σελ. 273-280.

<sup>49</sup>Βλ. σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 442-446.

<sup>50</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.91 επ.

Σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο, αλλά και το άρθρο 3 της Οδηγίας 2015/2436, καταχωρούνται ως σήματα και ηχητικές ενδείξεις κινηματογραφικών ή τηλεοπτικών ταινιών, διαφημιστικών μηνυμάτων ή ραδιοφωνικών εκπομπών, εφόσον διαθέτουν διακριτική δύναμη. Το ηχητικό σήμα πρέπει να είναι μελωδία που μπορεί να αποτυπωθεί σε νότες και δεν δύναται να συνίσταται από θορύβους της φύσης, φωνές ανθρώπων ή ζώων.<sup>51</sup> Ως ηχητικό σήμα μπορεί να καταχωριστεί και η τεχνητή φωνή, εφόσον το χρώμα και ο ήχος της παρουσιάζει διακριτή ιδιαιτερότητα. Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται η γραφική αναπαράστασή του με νότες ή με καταγραφή παλμικών κυμάτων ώστε το σημείο του οποίου η κατάθεση αιτείται ως σήμα να είναι σαφές, ακριβές, πλήρες, ευχερώς προσιτό, κατανοητό, διαρκές και αντικειμενικό.

Στα ηχητικά σημεία οι εν λόγω απαιτήσεις πληρούνται αν το σημείο παρίσταται με πεντάγραμμο διαιρούμενο σε μέτρα και επί του οποίου αναγράφονται μεταξύ άλλων ένα κλειδί, μουσικά φθογγόσημα και παύσεις εκ των οποίων η μορφή δείχνει τη σχετική αξία και ενδεχομένως μουσικές αλλοιώσεις.<sup>52</sup> Πριν τη ρητή νομοθετική πρόβλεψη της δυνατότητας καταχώρισης ηχητικού σήματος, το Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση Shield Mark BV κατά Joost Kist h.o.d.n. Memex, δεν είχε αποκλείσει τη δυνατότητα αυτή, είχε προηγηθεί δε και η υπόθεση C-273/00 (Ralf Sieckmann κατά Deutsches Patent- und Markenamt), η ανάλυση της οποίας ακολουθεί παρακάτω. Πιο συγκεκριμένα, στην υπόθεση Shield Mark BV κατά Joost Kist h.o.d.n. Memex, το Δικαστήριο έκρινε ότι αναφορικά με τη δυνατότητα καταχώρισης ηχητικού σήματος, «τα μουσικά φθογγόσημα, που αποτελούν συνήθη τρόπο παραστάσεως των ήχων, διαδοχικές νότες χωρίς άλλη διευκρίνιση, όπως μι, ρε δίεση, μι, ρε δίεση, μι, σι, ρε, ντο, λα, επίσης δεν αποτελούν γραφική παράσταση υπό την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ». Πράγματι, μια τέτοια περιγραφή, η οποία δεν είναι ούτε σαφής ούτε ακριβής ούτε αφεαυτής πλήρης, δεν καθιστά δυνατό, ιδίως, τον καθορισμό του ύψους και της διάρκειας των ήχων που αποτελούν τη μελωδία της οποίας ζητείται η καταχώριση και που συνιστούν τις ουσιώδεις παραμέτρους για να αναγνωριστεί η μελωδία αυτή και, επομένως, για να οριστεί το ίδιο το σήμα.<sup>53</sup>

Αντίθετα, κατά την κρίση του Δικαστηρίου «ένα πεντάγραμμο που διαιρείται σε μέτρα και στο οποίο εμφανίζονται, μεταξύ άλλων, ένα κλειδί (κλειδί του σολ, του φα ή του ντο), μουσικά φθογγόσημα και παύσεις των οποίων η μορφή (για τα φθογγόσημα: ολόκληρο, ήμισυ, τέταρτο, όγδοο, δέκατο έκτο κ.λπ.· για τις παύσεις: παύση ολοκλήρου, παύση ημίσεος, παύση αναπνοής, σύντομη παύση αναπνοής κ.λπ.) δείχνει τη σχετική αξία και, ενδεχομένως, τονικές αλλοιώσεις

<sup>51</sup>Βλέπετε σχετικά Γεωργοπούλου Χρ., ό.π., σελ. 273-280.

<sup>52</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1054 επ.

<sup>53</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 27.11.2003, υπόθεση C-283/01, Shield Mark BV κατά Joost Kist h.o.d.n. Memex, σκέψη 61, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.



(δίεση, ύφεση, αναίρεση) — όπου το σύνολο αυτής της σημειογραφίας καθορίζει το ύψος και τη διάρκεια των ήχων —, μπορεί να αποτελεί πιστή παράσταση των διαδοχικών ήχων που αποτελούν τη μελωδία της οποίας ζητείται η καταχώριση ως σήματος». Αυτός ο τρόπος γραφικής παραστάσεως των ήχων ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Σε κάθε περίπτωση δε, ακόμη και αν αυτή η παράσταση δεν γίνεται αμέσως κατανοητή, εντούτοις, μπορεί εύκολα να γίνεται κατανοητή επιτρέποντας με τον τρόπο αυτό στις αρμόδιες αρχές και στο κοινό, ειδικότερα στους επιχειρηματίες, να έχουν ακριβή γνώση του σημείου του οποίου ζητείται η καταχώριση ως σήματος.<sup>54</sup>

Έτι περαιτέρω, όσον αφορά στο ηχητικό σημείο, δεν ικανοποιούνται οι απαιτήσεις αυτές αν το σημείο παρίσταται γραφικώς μέσω περιγραφής κατά την οποία χρησιμοποιείται η γραπτή γλώσσα, όπως είναι η μνεία ότι το σημείο αποτελείται από φθογγόσημα που συνθέτουν γνωστό μουσικό έργο ή η μνεία ότι αποτελεί τη φωνή ενός ζώου, ή μέσω απλής ηχομιμητικής λέξεως χωρίς άλλη διευκρίνιση, ή μέσω διαδοχικών μουσικών φθογγοσήμων χωρίς άλλη διευκρίνιση.

Τα οσφρητικά σήματα μέχρι και τη θέσπιση της Οδηγίας 2015/2436 δεν ήταν δεκτικά κατάθεσης. Συγκεκριμένα το Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση Ralf Sieckmann κατά Deutsches Patent- und Markenamt είχε κάνει δεκτό ότι «είναι δυνατό να αποτελεί σήμα ένα σημείο, το οποίο, καθεαυτό, δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό διά της οράσεως, υπό την προϋπόθεση ότι είναι επιδεκτικό γραφικής παραστάσεως, ειδικότερα διά σχημάτων, γραμμάτων και χαρακτήρων, η οποία είναι σαφής, ακριβής, αφεαυτής πλήρης, ευχερώς προσιτή, αντιληπτή, διαρκής και αντικειμενική». Αναφορικά δε με τα οσφρητικά σήματα, η Επιτροπή επεσήμανε ότι «ένας χημικός τύπος δεν παριστά την οσμή μιας ουσίας, αλλά την ουσία καθεαυτή, και δεν είναι επίσης επαρκώς σαφής και ακριβής. Δεν αποτελεί συνεπώς παράσταση κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας. Όσον αφορά την περιγραφή μιας οσμής, έστω και αν είναι γραφική, δεν είναι εντούτοις επαρκώς σαφής, ακριβής και αντικειμενική. Αναφορικά με την κατάθεση δείγματος οσμής, επισημαίνεται ότι δεν αποτελεί γραφική παράσταση κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας. Επιπλέον, ένα δείγμα οσμής δεν είναι επαρκώς σταθερό και διαρκές».

Κατά την κρίση του Δικαστηρίου «προκειμένου για οσφρητικό σημείο, εφόσον ο χημικός τύπος, η λεκτική περιγραφή ή η κατάθεση δείγματος οσμής δεν είναι ικανά, καθεαυτά, να καλύψουν τις απαιτήσεις της γραφικής παραστάσεως, ο συνδυασμός των στοιχείων αυτών δεν είναι επίσης ικανός να καλύψει τις απαιτήσεις αυτές, ιδίως εκείνες της σαφήνειας και της ακρίβειας». Βάσει

---

<sup>54</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 27.11.2003, υπόθεση C-283/01, Shield Mark BV κατά Joost Kist h.o.d.n. Memex, σκέψεις 62,63, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

των ως άνω εκτιμήσεων, το Δικαστήριο κατέληξε στο ότι οι απαιτήσεις της γραφικής παραστάσεως δεν πληρούνται μέσω χημικού τύπου, μέσω περιγραφής διά γραπτών λέξεων, μέσω της καταθέσεως δείγματος οσμής ή με τον συνδυασμό των στοιχείων αυτών για την καταχώριση ενός οσφρητικού σήματος.<sup>55</sup>

Το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά τη συζήτηση της προσφυγής της υπόθεσης Eden SARL κατά του Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), επεσήμανε ότι η οσφρητική μνήμη είναι ενδεχομένως η πλέον αξιόπιστη που διαθέτει ο άνθρωπος, με αποτέλεσμα οι επιχειρηματίες να έχουν πρόδηλο συμφέρον χρήσεως οσφρητικών σημάτων για τον προσδιορισμό των προϊόντων τους, εντούτοις η γραφική παράσταση ενός σημείου πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα ακριβούς προσδιορισμού του σημείου, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ορθή λειτουργία του συστήματος καταχώρισεως των σημάτων. Επομένως, οι προϋποθέσεις του κύρους μιας γραφικής παραστάσεως δεν είναι δυνατό να τροποποιούνται ούτε να καθίστανται λιγότερο αυστηρές, προκειμένου να διευκολύνεται η καταχώριση σημείων των οποίων η γραφική παράσταση είναι, ως εκ της φύσεώς τους, περισσότερο δυσχερής.

Επί των ουσιαστικών λόγων της προσφυγής, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η περιλαμβανόμενη στην αίτηση καταχώρισεως εικόνα μιας φράουλας, η οποία αναπαριστά απλώς τον καρπό που αναδίδει οσμή θεωρητικώς ταυτόσημη με το οικείο οσφρητικό σημείο και όχι την οσμή της οποίας ζητείται η καταχώριση, δεν συνιστά γραφική παράσταση του οσφρητικού σημείου.<sup>56</sup> Ωστόσο, σήμερα με την Οδηγία 2015/2436 τα οσφρητικά σήματα θα μπορούν να γίνονται δεκτά, εφόσον καθίσταται εφικτή η τεχνολογική τους αναπαράσταση κατά τρόπο σαφή, ακριβή, αυτοτελή, ευπρόσιτο, κατανοητό, διαρκή και αντικειμενικό.

Τέλος, στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436 προβλέπεται η δυνατότητα κατάθεσης *σημάτων εγγύησης ή πιστοποίησης*. Πρόκειται για σήματα που κατά την κατάθεση είναι ικανά να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που πιστοποιούνται από τον δικαιούχο του σήματος, όσον αφορά το υλικό, τον τρόπο παρασκευής των προϊόντων ή παροχής των υπηρεσιών, την ποιότητα, την ακρίβεια ή άλλα χαρακτηριστικά, από τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που δεν πιστοποιούνται κατά τον τρόπο αυτό. Σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ.2 της Οδηγίας κάθε φυσικό

---

<sup>55</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 12.12.2002, υπόθεση C-273/00 Ralf Sieckmann κατά Deutsches Patent - und Markenamt, σκέψεις 43-44, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>56</sup>Βλ. σχετικά Π.Ε.Κ., απόφαση από 27.10.2005, υπόθεση T-305/04, Eden SARL κατά Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 25, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

ή νομικό πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένων των οργανισμών, αρχών και φορέων δημοσίου δικαίου, μπορεί να υποβάλει αίτηση για σήματα εγγύησης ή πιστοποίησης υπό την προϋπόθεση ότι το πρόσωπο δεν ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα που περιλαμβάνει την παροχή του είδους των προϊόντων ή υπηρεσιών που πιστοποιούνται. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι ένα σήμα εγγύησης ή πιστοποίησης καταχωρίζεται μόνον εφόσον ο καταθέτης είναι ικανός να πιστοποιήσει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία πρόκειται να καταχωρισθεί το σήμα.<sup>57</sup>

Επιπροσθέτως, τα κράτη – μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι σήματα εγγύησης ή πιστοποίησης μπορούν να συνίστανται από σημεία ή ενδείξεις που δύνανται να χρησιμεύσουν στο εμπόριο για τον προσδιορισμό της γεωγραφικής προέλευσης των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Αυτό το σήμα εγγύησης ή πιστοποίησης δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει σε τρίτους τη χρήση τέτοιων σημείων ή ενδείξεων στις εμπορικές συναλλαγές, εφόσον οι τρίτοι τα χρησιμοποιούν σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη του εμπορίου και της βιομηχανίας. Το σήμα αυτό δεν μπορεί ιδίως να αντιταχθεί έναντι τρίτου, ο οποίος επιτρέπεται να χρησιμοποιεί γεωγραφική ονομασία. Οι απαιτήσεις του άρθρου περί χρήσης του εμπορικού σήματος πληρούνται όταν γίνεται ουσιαστική χρήση του σήματος εγγύησης ή πιστοποίησης, σύμφωνα με το άρθρο 16 της παρούσας Οδηγίας, από οποιοδήποτε πρόσωπο δικαιούται να το χρησιμοποιεί.

Σκοπός είναι η εξασφάλιση της ποιότητας των προσφερόμενων αγαθών και η πληροφόρηση του καταναλωτή για ορισμένες ιδιότητες. Δεν πρόκειται ουσιαστικά για διακριτικές ενδείξεις, αφού δεν διακρίνουν προϊόντα ή υπηρεσίες ως προς την προέλευσή τους, αλλά μόνο ως προς ορισμένες ποιότητες, δηλαδή αναπτύσσουν εγγυητική λειτουργία. Σύμφωνα με το άρθρο 184 παρ.2 το Σήμα καταχωρίζεται, ως επίσημο σήμα του Ελληνικού Κράτους, από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Διανοητικής Ιδιοκτησίας (Π.Ο.Δ.Ι.), σύμφωνα με το άρθρο 6 τρις της Διεθνούς Σύμβασης των Παρισίων.

Το δικαίωμα χρήσης του Ελληνικού Σήματος παραχωρείται με την καταχώριση του δικαιούχου στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Ελληνικών Προϊόντων – Υπηρεσιών. Το δικαίωμα χρήσης του σήματος απονέμεται για συγκεκριμένα προϊόντα ή υπηρεσίες. Η απονομή του σήματος παρέχει στον δικαιούχο τη δυνατότητα να επιθέτει το σήμα αποκλειστικά και μόνο στα προϊόντα για τα οποία έχει απονεμηθεί και στη συσκευασία αυτών, να χαρακτηρίζει με το σήμα τις υπηρεσίες για τις οποίες αυτό έχει απονεμηθεί, να χρησιμοποιεί το σήμα για την προβολή και την προώθηση των προαναφερόμενων προϊόντων και των υπηρεσιών.

---

<sup>57</sup>Βλέπετε σχετικά άρθρο 25 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

Ο φορέας απονομής οφείλει κατόπιν αιτήματος του δικαιούχου χρήσης του Σήματος να χορηγεί βεβαίωση καταχώρισης στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Ελληνικών Προϊόντων – Υπηρεσιών, η οποία πιστοποιεί το δικαίωμα χρήσης του Σήματος για συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσία και αναφέρει τους όρους χρήσης σύμφωνα με τον Κανονισμό. Αναφορικά με τη διάρκεια χρήσης αυτού, το σήμα ποιότητας απονέμεται για τρία (3) έτη με δικαίωμα ανανέωσης.<sup>58</sup>

## 5. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΗΜΑΤΩΝ

### Α) Το Συλλογικό Σήμα

Το συλλογικό σήμα αποτελεί μια ιδιαίτερη κατηγορία σήματος και σύμφωνα με το άρθρο 29 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436 δύνανται να καταθέτουν συλλογικά σήματα οι οργανώσεις κατασκευαστών, παραγωγών, παρόχων υπηρεσιών ή εμπόρων, οι οποίες, σύμφωνα με τη νομοθεσία στην οποία υπάγονται, έχουν την ικανότητα να είναι, ιδίω ονόματι, υποκείμενα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, να συμβάλλονται ή να διενεργούν άλλες νομικές πράξεις και να ενάγουν και να ενάγονται, καθώς επίσης και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου.<sup>59</sup> Τα εν λόγω συλλογικά σήματα πρόκειται να διακρίνουν την προέλευση των προϊόντων ή των υπηρεσιών των μελών τους ή τη γεωγραφική τους προέλευση ή το είδος ή την ποιότητα ή και τις ιδιότητές τους.

Δικαιούχοι να κάνουν χρήση του συλλογικού σήματος δεν είναι οι σηματούχοι – νομικά πρόσωπα, αλλά τα μέλη τους, όπως ορίζεται στο άρθρο 32 της Οδηγίας 2015/2436, τα οποία δεν απαιτείται να έχουν δική τους επιχείρηση και μπορεί να είναι είτε φυσικά πρόσωπα είτε νομικά.<sup>60</sup> Η χρήση του συλλογικού σήματος γίνεται από τα μέλη του νομικού προσώπου απαραίτητα με την ένδειξη «συλλογικό σήμα», ενώ καταλογίζεται στο φορέα του σήματος, δηλαδή το νομικό πρόσωπο. Τα μέλη του φορέα χρησιμοποιούν το συλλογικό σήμα για να διακρίνουν εμπορεύματα ή υπηρεσίες που προέρχονται από τις κατ'ιδίαν επιχειρήσεις τους, ενώ η ένωση δεν δύναται να απαγορεύσει στο μέλος τη χρήση του σήματος, παρά μόνο στην περίπτωση που παραβαίνει στις διατάξεις του καταστατικού και του κανονισμού περί χρήσης του σήματος. Ωστόσο ως πηγή προέλευσης του συλλογικού σήματος δεν νοείται μια ορισμένη επιχείρηση, αλλά μια ομάδα επιχειρήσεων, δηλαδή τα μέλη μιας ένωσης.

<sup>58</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.365 επ.

<sup>59</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1063 επ.

<sup>60</sup>Βλ. σχετικά Άρθρα 29, 30 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

Αναφορικά με το τι μπορεί να κατατεθεί ως συλλογικό σήμα, ισχύει *mutatis mutandis* ό,τι ισχύει και με τα ατομικά σήματα. Επίσης, μπορεί να κατατεθεί ως συλλογικό σήμα ένδειξη γεωγραφικής προέλευσης.<sup>61</sup> Η δήλωση κατάθεσης του συλλογικού σήματος συνοδεύεται υποχρεωτικά από τον κανονισμό χρήσης, ο οποίος σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436 αναφέρει τουλάχιστον τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται να χρησιμοποιούν το σήμα, τους όρους συμμετοχής στην οργάνωση, καθώς και τις προϋποθέσεις χρήσης του σήματος, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κυρώσεων. Κανονισμός χρήσης απαιτείται, επίσης, και για κάθε τυχόν μεταβολή των στοιχείων αυτών. Η διαδικασία κατάθεσης του συλλογικού σήματος δεν διαφέρει από τη διαδικασία κατάθεσης του ατομικού σήματος, απλώς τα συλλογικά σήματα καταχωρίζονται σε ειδικό μητρώο και τα τέλη κατάθεσης και ανανέωσης είναι διαφορετικά από αυτά που καταβάλλονται στα ατομικά σήματα.

Το δικαίωμα χρήσης και οικονομικής εκμετάλλευσης του συλλογικού σήματος ανήκει μόνο στα μέλη της ένωσης, τα οποία έχουν τις εξουσίες που ορίζονται στο άρθρο 32 της Οδηγίας 2015/2436. Η χρήση του σήματος από τρίτα, μη δικαιούμενα πρόσωπα, εφόσον δημιουργεί παραπλάνηση, μπορεί να οδηγήσει στην έκπτωση από αυτό, όπως προκύπτει από το συνδυασμό των άρθρων 160 παρ.1 στοιχ. γ' και του άρθρου 163 παρ.8 του Ν.4072/2012.<sup>62</sup>

Σε περίπτωση προσβολής του συλλογικού σήματος, σύμφωνα με το άρθρο 34 της Οδηγίας 2015/2436, οι αξιώσεις ασκούνται από την ένωση, το συνεταιρισμό ή το σύλλογο για λογαριασμό των μελών τους, των προσώπων που δικαιούνται να χρησιμοποιούν το συλλογικό σήμα, εφόσον δεν προβλέπεται κάτι διαφορετικό στο καταστατικό ή στον κανονισμό χρήσης. Συνεπώς, η ένωση – φορέας του σήματος δικαιούται να αξιώσει την άρση της προσβολής, την παράλειψη στο μέλλον και αποζημίωση, η οποία θα καταβληθεί στο μέλος ή στα μέλη της που υπέστησαν ζημία, αφού η ίδια ούτε χρησιμοποιεί και εκμεταλλεύεται το συλλογικό σήμα, ούτε υφίσταται ζημία. Τα μέλη της ένωσης από τη στιγμή που δεν είναι δικαιούχοι του δικαιώματος επί του σήματος δεν έχουν τις αξιώσεις του άρθρου 150 του Ν.4072/2012, όμως προστατεύονται έναντι των τρίτων βάσει του Ν.146/1914 ή βάσει των γενικών διατάξεων περί αδικοπραξίας.

Σύμφωνα με την αρχή της ελεύθερης μεταβίβασης του σήματος, μεταβίβαση του συλλογικού σήματος σε τρίτο νοείται, αλλά με τον όρο ότι ο τρίτος/αποκτών θα είναι ένωση, σωματείο ή συνεταιρισμός και όχι ένα φυσικό πρόσωπο. Επιπροσθέτως, δεν είναι δυνατή η παραχώρηση

---

<sup>61</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1063 επ.

<sup>62</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.359 επ.

άδειας χρήσης σε τρίτο, αφού ο τρίτος έχει τη δυνατότητα να γίνει μέλος του νομικού προσώπου και συνεπώς να κάνει χρήση του εν λόγω συλλογικού σήματος.

Στην περίπτωση των συλλογικών σημάτων, οι διατάξεις περί διαγραφής ένεκα συνδρομής λόγων έκπτωσης ή ακυρότητας βάσει των άρθρων 160, 161 του ν. 4072/2012 εφαρμόζονται αναλογικά. Επιπρόσθετοι λόγοι έκπτωσης ορίζονται στο άρθρο 35 της Οδηγίας 2015/2436 σύμφωνα με το οποίο ο δικαιούχος συλλογικού σήματος κηρύσσεται έκπτωτος των δικαιωμάτων του εάν δεν λαμβάνει εύλογα μέτρα για να αποτρέψει χρήση του σήματος, η οποία δεν συμβιβάζεται με τους όρους χρήσης που προβλέπονται στον κανονισμό χρήσης, συμπεριλαμβανομένης οιασδήποτε τροποποίησής του σημειωθείσας στο μητρώο, εάν ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιήθηκε το σήμα από τα νομιμοποιούμενα πρόσωπα είχε ως συνέπεια τη δυνατότητα παραπλάνησης του κοινού, κατά την έννοια του άρθρου 31 παράγραφος 2 και εάν η τροποποίηση του κανονισμού χρήσης του σήματος σημειώθηκε στο μητρώο κατά παράβαση του άρθρου 33 παράγραφος 2, εκτός εάν ο δικαιούχος του σήματος, μετά από νέα τροποποίηση του κανονισμού χρήσης, συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του εν λόγω άρθρου.

Ειδικότερα, αναφορικά με τους «κλασικούς» λόγους έκπτωσης λόγω μη ουσιαστικής χρήσης, γίνεται δεκτό ότι η χρήση έστω και από ένα μέλος της ένωσης θεωρείται ουσιαστική χρήση. Επίσης, η μη σύμφωνη με τις ποιοτικές προδιαγραφές χρήση, όπως ορίζεται στον κανονισμό της ένωσης ή η δημιουργία παραπλανητικών εντυπώσεων στις συναλλαγές μπορεί να οδηγήσει στη διαγραφή του συλλογικού σήματος.<sup>63</sup>

Τέλος, δέον να διευκρινιστεί ότι το συλλογικό σήμα δεν αποτελεί σήμα ποιότητας. Ως σήμα ποιότητας νοείται η ένδειξη που διακρίνει προϊόντα ή υπηρεσίες από άλλα προϊόντα ή υπηρεσίες κατά την ποιότητα ορισμένων χαρακτηριστικών τους. Σκοπός είναι η εξασφάλιση της ποιότητας των προσφερόμενων αγαθών και η πληροφόρηση του καταναλωτή για ορισμένες ιδιότητες.

Τα σήματα ποιότητας δεν είναι διακριτικές ενδείξεις, αφού δεν διακρίνουν προϊόντα ή υπηρεσίες ως προς την προέλευσή τους, αλλά μόνο ως προς ορισμένες ποιότητες, δηλαδή αναπτύσσουν εγγυητική λειτουργία. Το σήμα ποιότητας ή σήμα ελληνικών προϊόντων ή υπηρεσιών δεν υπόκειται στο δίκαιο των σημάτων, αλλά σε ειδικό νομοθετικό καθεστώς σύμφωνα με το άρθρο 184 επ. του ν.4072/2012. Ο λόγος είναι ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί σήμα κατά το άρθρο 121 του

---

<sup>63</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.359 επ.

ν. 4072/2012, επειδή δεν διακρίνει προϊόντα ή υπηρεσίες, αλλά υποδεικνύει την ελληνική προέλευση των σημαινόμενων με προϊόντων.

Ωστόσο, η Οδηγία 2015/2436 υπάγει τα «σήματα εγγύησης ή πιστοποίησης» στο πλέγμα κανόνων που θεσπίζει και διέπει το δίκαιο των σημάτων. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 27 της εν λόγω Οδηγίας ως σήματα εγγύησης ή πιστοποίησης νοούνται τα σήματα που προσδιορίζονται ως σήματα εγγύησης ή πιστοποίησης κατά την κατάθεση και είναι ικανά να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που πιστοποιούνται από τον δικαιούχο του σήματος, όσον αφορά το υλικό, τον τρόπο παρασκευής των προϊόντων ή παροχής των υπηρεσιών, την ποιότητα, την ακρίβεια ή άλλα χαρακτηριστικά, από τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που δεν πιστοποιούνται κατά τον τρόπο αυτό. Αναφορικά δε με τη διαδικασία καταχώρισης αυτών, ισχύουν *mutatis mutandis* τα περί καταχώρισης σημάτων με κάποιες αποκλίσεις.<sup>64</sup>

Σύμφωνα με το υφιστάμενο νομικό καθεστώς και το άρθρο 184 παρ.2 του ν. 4072/2012 το Σήμα καταχωρίζεται, ως επίσημο σήμα του Ελληνικού Κράτους, από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Διανοητικής Ιδιοκτησίας (Π.Ο.Δ.), σύμφωνα με το άρθρο 6 τρις της Διεθνούς Σύμβασης των Παρισίων. Το δικαίωμα χρήσης του Ελληνικού Σήματος παραχωρείται με την καταχώριση του δικαιούχου στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Ελληνικών Προϊόντων – Υπηρεσιών. Το δικαίωμα χρήσης του σήματος απονέμεται για συγκεκριμένα προϊόντα ή υπηρεσίες. Η απονομή του Σήματος παρέχει στον δικαιούχο τη δυνατότητα να επιθέτει το Σήμα αποκλειστικά και μόνο στα προϊόντα για τα οποία έχει απονεμηθεί και στη συσκευασία αυτών, να χαρακτηρίζει με το Σήμα τις υπηρεσίες για τις οποίες αυτό έχει απονεμηθεί, να χρησιμοποιεί το Σήμα για την προβολή και την προώθηση των προαναφερόμενων προϊόντων και των υπηρεσιών.

Ο φορέας απονομής οφείλει κατόπιν αιτήματος του δικαιούχου χρήσης του Σήματος να χορηγήσει βεβαίωση καταχώρισης στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Ελληνικών Προϊόντων – Υπηρεσιών, η οποία πιστοποιεί το δικαίωμα χρήσης του Σήματος για συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσία και αναφέρει τους όρους χρήσης σύμφωνα με τον Κανονισμό. Αναφορικά με τη διάρκεια χρήσης αυτού, το σήμα ποιότητας απονέμεται για τρία έτη με δικαίωμα ανανέωσης.<sup>65</sup>

---

<sup>64</sup>Βλέπετε σχετικά άρθρα 27, 28 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

<sup>65</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.359 επ.

## **B) Το Σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού του δικαίου των σημάτων και ολοκλήρωσης την ενιαίας αγοράς εισήχθη στην ενωσιακή έννομη τάξη, και συνακόλουθα στις εθνικές έννομες τάξεις των κρατών μελών της Ε.Ε., ο Κανονισμός 2015/2424/ΕΕ, ο οποίος συμπληρώνεται με την Οδηγία 2015/2436. Ο όρος «κοινοτικό σήμα» αντικαταστάθηκε με τον όρο «σήμα της Ε.Ε.» και το Γραφείο Εναρμόνισης υποκαταστάθηκε από το Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας, το οποίο είναι αρμόδιο για κάθε ζήτημα που ανακύπτει αναφορικά με τα σήματα της Ε.Ε.

Οι βασικές αρχές που διέπουν το σήμα της Ε.Ε. είναι η αρχή της ενότητας, η αρχή της καταχώρισης, η αρχή της αυτονομίας, η αρχή της συνύπαρξης με το εθνικό σύστημα σημάτων, η αρχή της ελεύθερης μεταβίβασης και η αρχή της προτεραιότητας. Σύμφωνα με την αρχή της ενότητας, το δικαίωμα σε ένα σήμα της Ε.Ε. αποκτάται, ανανεώνεται, μεταβιβάζεται και δεν μπορεί να απαγορευτεί η χρήση του παρά μόνο για ολόκληρη την Ένωση, εκτός αν υπάρχουν αντίθετες διατάξεις στον Κανονισμό. Ουσιαστικά, αποκτάται ένα ενιαίο δικαίωμα, εφόσον ο δικαιούχος ενός ταυτόσημου ή παρόμοιου εθνικού σήματος δεν εγείρει επιτυχώς ανακοπή κατά του σήματος αυτού.

Βάσει της αρχής της ενότητας, ένα προϊόν, στο οποίο έχει επιτεθεί ένα κοινοτικό σήμα, μπορεί να κυκλοφορεί σε ολόκληρο το χώρο της Ε.Ε., διευρύνοντας έτσι την «αρχή της εδαφικότητας», ενώ παράλληλα ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να απολαμβάνει τις εξουσίες που απορρέουν από το σήμα αυτό και να απολαμβάνει προστασία από τυχόν προσβολές τρίτων, από οποιαδήποτε χώρα κι αν προέρχονται.<sup>66</sup> Από την αρχή της ενότητας συνεπάγεται ότι αν υπάρχει ένας λόγος απολύτου απαραδέκτου σε ένα κράτος μέλος, δεν είναι δυνατή η καταχώριση της ένδειξης ως σήμα της Ε.Ε. Σημαντική εξαίρεση στον κανόνα του άρθρου 1 παρ. 2 εδαφ. γ' εισάγει το άρθρο 111 παρ.1, σύμφωνα με το οποίο ο δικαιούχος προγενέστερου δικαιώματος τοπικής ισχύος μπορεί να αντιταχθεί στη χρήση του σήματος της Ε.Ε. στο έδαφος, στο οποίο προστατεύεται το δικαίωμά του, εφόσον του το επιτρέπει το δίκαιο του συγκεκριμένου κράτους μέλους.

Το σήμα της Ε.Ε. κτάται μόνο με την καταχώριση στο ειδικό μητρώο σημάτων της Ε.Ε., η οποία γίνεται ενώπιον του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας. Η δημοσίευση της καταχώρισης του σήματος της Ε.Ε. καθιστά δυνατή την άσκηση των αρνητικών εξουσιών έναντι τρίτων και

---

<sup>66</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 21.04.2015, υποθ. T-359/12, Louis Vuitton Malletier κατά Γραφείου Εναρμόνισης στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), σκέψη 84, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.



κυρίως εξυπηρετεί την ίδια τη δημοσιότητα. Ωστόσο, η ρύθμιση της διαδικασίας εγγραφής στο μητρώο σημάτων της Ε.Ε. είναι λεπτομερής στο άρθρο 22α του Κανονισμού 207/2009, όπως ισχύει, εν αντιθέσει με την αντίστοιχη γενική διάταξη του άρθρου 23 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436.

Σύμφωνα με την αρχή της αυτονομίας, οι προϋποθέσεις προστασίας, η έκταση και το περιεχόμενο των εξουσιών του δικαιούχου καθορίζονται λεπτομερώς και αποκλειστικώς από τον ίδιο τον Κανονισμό. Εφαρμόζονται βεβαίως συμπληρωματικώς και διατάξεις εθνικών δικαίων, όπου και όταν προβλέπεται ρητά, π.χ. στον Κανονισμό 207/2009. Ωστόσο, το νέο δίκαιο του σήματος της Ε.Ε. δεν υποκαθιστά το δίκαιο των κρατών - μελών περί σημάτων, αφού τα σήματα της Ε.Ε. συνυπάρχουν με τα προγενέστερα εθνικά σήματα, επιβάλλοντας την ίση μεταχείριση αυτών.

Επιπροσθέτως, το σήμα της Ε.Ε. είναι πλήρως χειραφετημένο από την ύπαρξη της επιχείρησης και μεταβιβάζεται ελεύθερα, παραχωρείται προς χρήση ή αποτελεί αντικείμενο εμπράγματων δικαιωμάτων. Ομοίως, όπως και στην περίπτωση των ημεδαπών μας σημάτων, διέπεται από την αρχή της προτεραιότητας βάσει της ημερομηνίας κατάθεσης, προβλέποντας δε και μηχανισμούς μετάθεσης της χρονικής προτεραιότητας και διάσπασης αυτής. Αναφορικά με τη διαδικασία κατάθεσης διέπεται από την αρχή της ίσης μεταχείρισης και χρηστής διοίκησης, την υποχρέωση αιτιολόγησης των αποφάσεων του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας, την αρχή του ανακριτικού συστήματος, την αρχή της γραπτής διαδικασίας και την υποχρέωση τήρησης ουδετερότητας.

Το σήμα της Ε.Ε. μπορεί να καταχωριστεί για προϊόντα και υπηρεσίες, η έννοια δε του σήματος είναι ευρεία όπως συμβαίνει και στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436. Καταθέτης μπορεί να είναι οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ακόμη και νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Οι διατάξεις του Κανονισμού 2015/2424/ΕΕ για το σήμα της Ε.Ε. και πιο συγκεκριμένα οι διατάξεις που προβλέπουν τους λόγους απολύτου και σχετικού απαραδέκτου ταυτίζονται πλήρως με τις αντίστοιχες διατάξεις της Οδηγίας 2015/2436.<sup>67</sup>

Ο δικαιούχος δικαιώματος επί σήματος της Ε.Ε. διαθέτει τις ίδιες ακριβώς εξουσίες που απολαμβάνει και ο δικαιούχος εθνικού σήματος, αφού αποκτά και αυτός ένα αποκλειστικό δικαίωμα. Μάλιστα οι εξουσίες του επεκτείνονται και σε ορισμένες προπαρασκευαστικές

---

<sup>67</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.367 – 377.

πράξεις, υπόκεινται δε και σε κάποιους περιορισμούς, οι οποίοι προβλέπονται και στην Οδηγία 2015/2436, όπως θα δούμε περαιτέρω.<sup>68</sup>

Πλέον, τόσο στο πλαίσιο του Κανονισμού 2015/2424/ΕΕ, όσο και στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436, ρυθμίζονται ενιαίως οι λόγοι έκπτωσης από το δικαίωμα επί του σήματος, η διαδικασία ανακοπής και ακυρότητας, καθώς και η περίπτωση προσβολής σήματος της Ε.Ε. Ουσιαστικά, στην τελευταία περίπτωση, εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο και συγκεκριμένα σε περίπτωση προσβολής σήματος της Ε.Ε. εφαρμόζεται το Άρθρο 17 της Οδηγίας 2015/2436.

---

<sup>68</sup> Βλ. σχετικά Tomás Lorenzo Eichenberg, Intellectual Property European Commission, DG GROWTH, Recast Trade Marks Directive 2015/2436 - Main changes, ECTA Workshop, Riga, 8 December 2016, <http://www.ecta.org/>

## Β΄ ΜΕΡΟΣ

### *Η Διαδικασία, οι Τυπικές και Ουσιαστικές Προϋποθέσεις Κτήσης Δικαιώματος επί Εμπορικού Σήματος*

#### **1. ΟΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΤΗΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ**

Εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις κατάθεσης μιας ένδειξης ως σήμα σύμφωνα με το άρθρο 121 του Ν.4072/2012, δηλαδή η προς καταχώριση ένδειξη συνίσταται από οποιοδήποτε σημείο, δεκτικό γραφικής παράστασης, ικανό να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα άλλων επιχειρήσεων, εξετάζονται οι λόγοι απολύτου και σχετικού απαραδέκτου που, αν συντρέχουν, αποτελούν αρνητικές αντικειμενικές προϋποθέσεις για την κτήση δικαιώματος επί του σήματος. Σε ορισμένα κράτη μέλη, όπως και στην Ελλάδα, εξετάζονται αυτεπαγγέλτως οι λόγοι απολύτου και σχετικού απαραδέκτου, παρέχοντας τη δυνατότητα στον καταθέτη ή σε τρίτο να ασκήσει προσφυγή. Αντιθέτως, σε άλλες χώρες, όπως είναι η Γερμανία και η Αυστρία εξετάζονται αυτεπαγγέλτως μόνο οι λόγοι απολύτου απαραδέκτου. Μέχρι και σήμερα, η διοικητική διαδικασία με την οποία διαπιστώνονται οι λόγοι σχετικού και απολύτου απαραδέκτου δεν είναι ίδια σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη θέσπιση δε της Οδηγίας 2015/2436 γίνεται σήμερα προσπάθεια εναρμόνισης αυτών.

Οι λόγοι απαραδέκτου διακρίνονται στους λόγους απολύτου απαραδέκτου και στους λόγους σχετικού απαραδέκτου, η συνδρομή των οποίων αποκλείει την κτήση του δικαιώματος επί του σήματος ή δικαιολογεί την ακυρότητά του μετά την καταχώριση. Αρμόδιος δε για την εξέταση των λόγων απαραδέκτου και για την απόφαση αν θα γίνει δεκτή η δήλωση κατάθεσης σήματος ή θα απορριφθεί είναι ο εξεταστής, υπάλληλος της Υπηρεσίας Σημάτων. Η απαρίθμηση δε των λόγων σχετικού και απολύτου απαραδέκτου είναι αποκλειστική και δεν χωρεί αναλογική εφαρμογή.<sup>69</sup>

Σκοπός θέσπισης των λόγων απολύτου απαραδέκτου είναι το δημόσιο συμφέρον, δεδομένου ότι αποτρέπει την καταχώριση ορισμένων ενδείξεων και σημείων ως σημάτων. Οι λόγοι απολύτου απαραδέκτου ορίζουν τις περιστάσεις υπό τις οποίες ένα διακριτικό γνώρισμα δεν επιτρέπεται

<sup>69</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.97 επ.

να συμμετάσχει σε ένα σύστημα ανόθευτου ανταγωνισμού και να εξελιχθεί σε απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα, αφού πρέπει να μείνει ελεύθερο χάριν προστασίας της ολότητας και του θεσμού του ανταγωνισμού.

Οι λόγοι απολύτου απαραδέκτου, όπως ακριβώς παρουσιάζονται στο άρθρο 123 παρ.1 του Ν. 4072/2012 πηγάζουν από διαφορετικές αιτίες, αλλά τελικώς ανάγονται στην απαγόρευση μονοπώλησης ορισμένων ενδείξεων και στην αποτροπή αδικαιολόγητης κτήσης ενός απολύτου και αποκλειστικού δικαιώματος προς βλάβη του ανταγωνισμού, των ανταγωνιστών και των καταναλωτών. Κάποιοι λόγοι απαγορεύουν την κατάθεση περιγραφικών και κοινοχρήστων ενδείξεων, επειδή δεν διαθέτουν διακριτική δύναμη, άλλοι αποκλείουν την κατάθεση ενδείξεων για λόγους δημόσιας τάξης, ενώ άλλοι για λόγους προστασίας του καταναλωτή.

Εν αντιθέσει με τους λόγους απολύτου απαραδέκτου, οι λόγοι σχετικού απαραδέκτου προασπίζουν το ιδιωτικό συμφέρον του δικαιούχου προγενέστερου δικαιώματος επί του σήματος. Κρίσιμος χρόνος για την εξέταση όλων αυτών των λόγων απαραδέκτου είναι η ημερομηνία κατάθεσης της δήλωσης για την κτήση του σήματος και όχι ο χρόνος της τελευταίας συζήτησης, όπως ίσχυε, το δε αντικείμενο του ελέγχου είναι η κατατεθείσα ένδειξη ως σήμα, η συνολική γενική εντύπωση του λεκτικού ή σύνθετου σήματος που αυτή αφήνει.<sup>70</sup>

## 2. ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΛΥΤΟΥ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

### **A) Απουσία Διακριτικής Δύναμης του Σήματος**

Σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ.1 στοιχ. α και β του ν. 4072/2012 «δεν καταχωρίζονται ως σήματα σημεία, τα οποία δεν μπορούν να αποτελέσουν σήμα σύμφωνα με το άρθρο 121 και στερούνται διακριτικού χαρακτήρα». Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η διακριτική δύναμη αποτελεί θεμελιώδη έννοια στο δίκαιο των σημάτων, αφού συνιστά προϋπόθεση γένεσης και προστασίας όλων των διακριτικών γνωρισμάτων. Χωρίς αυτήν, κανένα διακριτικό γνώρισμα δεν μπορεί να επιτελέσει τη λειτουργία εξατομίκευσης που αναπτύσσει στην αγορά και στον ανταγωνισμό. Η διακριτική δύναμη που αναπτύσσει μια ένδειξη δεν εξαρτάται από τη συνδρομή ενός ορισμένου γλωσσικού επιπέδου, ούτε απαιτείται ορισμένη καλλιτεχνική δημιουργικότητα, πρωτοτυπία, φαντασία και ευρηματικότητα. Αρκεί η δυνατότητα εξατομίκευσης ώστε το διακριτικό

---

<sup>70</sup> Βλέπετε σχετικά Καρδιοπούλη Φωτεινή Σ., Θεοδορίδου Μιράντα Δ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (Ν. 4072/2012): σκιαγράφηση των κυριότερων αλλαγών από την οπτική γωνία της πράξης, Συνήγορος 2012, τ. 16, τεύχ. 93, σελ. 14-19.

γνώρισμα να υλοποιεί τη λειτουργία προέλευσης και να αποτρέπει την πιθανότητα δημιουργίας κινδύνου σύγχυσης.

Οι ως άνω λόγοι απολύτου απαραδέκτου ενσωματώνονται και στο άρθρο 4 παρ.1 στοιχ. α, β της Οδηγίας 2015/2436. Ο διακριτικός χαρακτήρας ή η διακριτική δύναμη ενός σήματος εκτιμάται σε σχέση με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία ζητήθηκε η καταχώρισή του και αφετέρου την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, οι οποίοι αποτελούνται από τους καταναλωτές και χρήστες των υπηρεσιών αυτών. Ως εκ τούτου, καθίσταται σαφές ότι η διακριτική δύναμη ενός σήματος δεν διαπιστώνεται ποτέ αφηρημένα, αλλά πάντοτε *in concreto*, αναφορικά με συγκεκριμένα εμπορεύματα ή υπηρεσίες. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δ.Ε.Κ. ως αντίληψη των συναλλαγών νοείται η τεκμαιρόμενη αντίληψη ενός μέσου αποδέκτη/καταναλωτή της σχετικής κατηγορίας προϊόντων ή υπηρεσιών, ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι σε λογικό βαθμό προσεκτικός.

Ένα διακριτικό γνώρισμα έχει διακριτική δύναμη ή χαρακτήρα μόνο όταν αποκλίνει αισθητά από όσα γενικώς ή συνήθως ισχύουν στον κλάδο της συγκεκριμένης οικονομικής δραστηριότητας και εξαιτίας του γεγονότος αυτού επιτελεί τη βασική λειτουργία του προσδιορισμού της προέλευσης των εμπορευμάτων ή των υπηρεσιών. Για να εκτιμηθεί η διακριτική δύναμη ενός σήματος πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν πολλοί παράγοντες μέσω μιας πιο σφαιρικής αντιμετώπισης, όπως επί παραδείγματι το μερίδιο της αγοράς, η ένταση, η γεωγραφική έκταση, η διάρκεια χρήσης της ένδειξης, το μέγεθος των επενδύσεων κλπ. Σε καμία πάντως περίπτωση δεν μπορούν να τεθούν αυστηρά ποσοτικά κριτήρια για τη διαπίστωση της διακριτικής δύναμης ενός σήματος.<sup>71</sup>

Κατά την πάγια νομολογία των Δικαστηρίων, τα κριτήρια εκτιμήσεως του διακριτικού χαρακτήρα τρισδιάστατου σήματος που αποτελείται από τη μορφή του ίδιου του προϊόντος δεν διαφέρουν από εκείνα που έχουν εφαρμογή στις λοιπές κατηγορίες σημάτων. Πιο συγκεκριμένα, το Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση Coca-Cola Company κατά του Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς, δέχθηκε ότι η αντίληψη του μέσου καταναλωτή δεν είναι κατ' ανάγκην η ίδια στην περίπτωση τρισδιάστατου σήματος, συνιστάμενου στην εικόνα του ίδιου του προϊόντος, και στην περίπτωση λεκτικού ή εικονιστικού σήματος, αποτελούμενου από σημείο ανεξάρτητο της όψεως των προϊόντων που προσδιορίζει. Πράγματι, ο μέσος καταναλωτής δεν συνηθίζει να τεκμαίρει την προέλευση των προϊόντων βάσει του σχήματός τους ή του σήματος

---

<sup>71</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.97 επ.

της συσκευασίας τους, ελλείπει οποιουδήποτε εικαστικού ή λεκτικού στοιχείου, ενδέχεται δε η απόδειξη του διακριτικού χαρακτήρα τρισδιάστατου σήματος να αποδειχθεί δυσχερέστερη από ό,τι στην περίπτωση ενός λεκτικού ή εικαστικού σήματος.<sup>72</sup>

Το απαράδεκτο της πλήρως ελλείπουσας διακριτικής δύναμης επιδιώκει αφενός την απαγόρευση μονοπώλησης της ένδειξης από τρίτους ανταγωνιστές και αφετέρου την αποτροπή καταχώρισης σημάτων που δεν έχουν διακριτική δύναμη. Όπως έχει ήδη αναφερθεί για την κατάφαση της διακριτικής δύναμης δεν απαιτείται πρωτοτυπία της ένδειξης με την έννοια της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά μια ελάχιστη διακριτική ικανότητα. Ένα γράμμα ή ένας αριθμός χωρίς καθόλου στυλιζάρισμα, καθώς και απλά γεωγραφικά σχήματα δεν μπορούν να γίνουν δεκτά, αντιθέτως δύο ή περισσότερα γράμματα ή αριθμοί ή πρωτότυπα γεωμετρικά σχήματα μπορεί να έχουν διακριτική ικανότητα.<sup>73</sup>

Επί παραδείγματι, τα εικαστικά σήματα διαθέτουν εγγενή διακριτική ικανότητα, αφού η εικόνα ουσιαστικά «περιγράφει» το προϊόν. Ωστόσο, η φωτογραφική απεικόνιση μιας συσκευασίας προϊόντος, η οποία συσκευασία δεν παρουσιάζει κάτι ασύνηθες για τα δηλούμενα προϊόντα, στερείται διακριτικής δύναμης και δεν μπορεί να καταχωριστεί ως σήμα. Γραφικές ενδείξεις πασίγνωστων εικαστικών έργων γνωστών καλλιτεχνών στερούνται διακριτικής δύναμης, διότι ο καταναλωτής αδυνατεί να δημιουργήσει συνειρμό προς μια ορισμένη προέλευση. Μικρά ονόματα ή μυθικά στερούνται διακριτικής δύναμης, μπορούν όμως να κατατεθούν, εφόσον έχουν επικρατήσει στις συναλλαγές κατά το άρθρο 123 παρ.4 του Ν. 4072/2012.

Η απαιτούμενη ελάχιστη διακριτική δύναμη εξετάζεται μέσα από μια πιο σύνθετη προσέγγιση, εστιάζοντας στη συνολική εντύπωση που αφήνει η συγκεκριμένη ένδειξη στον καταναλωτή, ο οποίος δεν προσέχει τις επιμέρους, μικρές και μη ουσιώδεις λεπτομέρειες. Η τεκμαιρόμενη αντίληψη των σχετικών συναλλακτικών κύκλων προς τους οποίους θα απευθύνεται το προσφερόμενο με το σήμα προϊόν ή υπηρεσία, τόσο για την ύπαρξη όσο και για την άρνηση της διακριτικής δύναμης, λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψιν. Συγκεκριμένα, αν το προϊόν ή η υπηρεσία απευθύνεται σε εξειδικευμένο, ενημερωμένο κύκλο αποδεκτών, τότε η κατάφαση της διακριτικής δύναμης γίνεται βάσει της αντίληψης αυτών.

---

<sup>72</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Ε., απόφαση από 24.02.2016, υπόθεση T-411/14, The Coca-Cola Company κατά Γραφείου Εναρμόνισης στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), σκέψεις 37, 38, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>73</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1054 επ.

Η αντίληψη των συναλλαγών είναι αυτή που καθορίζει αν μια ξενόγλωσση ένδειξη διαθέτει ή όχι διακριτικό χαρακτήρα. Γίνεται παγίως δεκτό ότι η διακριτική ικανότητα ξενόγλωσσων λέξεων που ουσιαστικά δανείζονται στην ελληνική γλώσσα, κρίνεται με βάση την αντίληψη του μέσου Έλληνα καταναλωτή και την εντύπωση που δημιουργούν σε αυτόν. Εφόσον οι ξενόγλωσσες λέξεις δεν έχουν καθιερωθεί στο ελληνικό λεξιλόγιο, είναι αδιάφορη η εννοιολογική σημασία τους και η διακριτική τους δύναμη στην ξένη γλώσσα, ακόμη και το γεγονός ότι έχουν κατατεθεί ως σήματα σε άλλη χώρα. Στην περίπτωση αυτή, ο Έλληνας καταναλωτής τις εκλαμβάνει ως φανταστικές ενδείξεις που πληρούν το κριτήριο της διακριτικής ικανότητας.<sup>74</sup>

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη νομολογία του Δ.Ε.Κ. και συγκεκριμένα την υπόθεση *Globo Comunicação e Participaçães S/A* κατά του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO), το Δικαστήριο έκρινε ότι *«μολονότι τα κριτήρια εκτιμήσεως του διακριτικού χαρακτήρα είναι τα ίδια για τις διάφορες κατηγορίες σημάτων, είναι δυνατό να προκύψει, στο πλαίσιο της εφαρμογής των κριτηρίων αυτών, ότι το ενδιαφερόμενο κοινό δεν αντιλαμβάνεται κατ' ανάγκη με τον ίδιο τρόπο κάθε μία από τις κατηγορίες αυτές και ότι, επομένως, μπορεί να καταστεί δυσχερέστερη η απόδειξη του διακριτικού χαρακτήρα των σημάτων ορισμένων κατηγοριών απ' ό,τι για σήματα άλλων κατηγοριών»*. Πιο συγκεκριμένα, το κοινό αντιλαμβάνεται συνήθως τα λεκτικά ή εικονιστικά σήματα ως σημεία που προσδιορίζουν την εμπορική προέλευση προϊόντων ή υπηρεσιών, εντούτοις τούτο δεν συμβαίνει, όταν το σημείο αποτελείται μόνον από ηχητικό στοιχείο.

Πάντως, πρέπει να θεωρηθεί ότι, όσον αφορά ορισμένα προϊόντα ή υπηρεσίες, μπορεί να μην είναι ασύνηθες ο καταναλωτής να τα αναγνωρίζει μέσω ηχητικού στοιχείου. Συγκεκριμένα, όπως ορθώς επισήμανε το EUIPO, σε ορισμένους οικονομικούς τομείς, όπως ο τομέας των τηλεοπτικών εκπομπών, όχι μόνον δεν είναι ασύνηθες, αλλά είναι μάλιστα το συνηθέστερο ο καταναλωτής να αναγνωρίζει προϊόν ή υπηρεσία του ως άνω τομέα χάρη σε ηχητικό στοιχείο που του δίνει τη δυνατότητα να διακρίνει ότι το εν λόγω προϊόν ή η εν λόγω υπηρεσία προέρχεται από συγκεκριμένη επιχείρηση.<sup>75</sup>

---

<sup>74</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.109 επ.

<sup>75</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Ε., απόφαση 13.09.2016, υπόθεση T-408/15, *Globo Comunicação e Participaçães S/A* κατά Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψεις 41-46, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

Υπό το ίδιο πρίσμα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όσον αφορά ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες που συνδέονται, μεταξύ άλλων, αφενός, με μέσα επικοινωνίας ή ψυχαγωγίας μέσω τηλεοπτικών εκπομπών ή ραδιοφωνικών εκπομπών ή τηλεφωνίας και, αφετέρου, με υποθέματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, με λογισμικά ή γενικώς με τον τομέα των μέσων ενημέρωσης, χρησιμοποιούνται ηχητικά στοιχεία, όπως σύντομα μουσικά διαφημιστικά μηνύματα ή μελωδίες, ώστε να μπορεί να αναγνωριστεί ακουστικώς ότι το εν λόγω προϊόν ή η εν λόγω υπηρεσία προέρχεται από συγκεκριμένη επιχείρηση.

Συγκεκριμένα, ηχητικό σημείο, το οποίο δεν δύναται να σημαίνει κάτι περισσότερο από τον απλό και κοινότοπο συνδυασμό των μουσικών νοτών που το αποτελούν, δεν παρέχει στον οικείο καταναλωτή τη δυνατότητα να κατανοήσει ότι προσδιορίζει τα επίμαχα προϊόντα και υπηρεσίες, καθόσον έχει απλώς «αυτό-αναφορικό αποτέλεσμα», υπό την έννοια ότι παραπέμπει μόνο σε αυτό το ίδιο και σε τίποτα άλλο. Επομένως, δεν μπορεί να προκαλέσει την προσοχή του οικείου καταναλωτή δίνοντάς του τη δυνατότητα να αναγνωρίσει ότι το εν λόγω σημείο πληροί την απαραίτητη προσδιοριστική λειτουργία που επιτελεί το σήμα.<sup>76</sup>

Αναφορικά με το χρώμα, κατ' αρχήν, δύναται να έχει διακριτική δύναμη, παρά την κρατούσα αντίθετη άποψη ότι η εγγενής ιδιότητα ενός χρώματος να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες κάποιας επιχείρησης λείπει στο χρώμα αυτό καθ' αυτό.<sup>77</sup> Η άποψη αυτή εδράζεται στο ότι οι καταναλωτές δεν έχουν την συνήθεια να συνάγουν την καταγωγή των προϊόντων βασιζόμενοι στο χρώμα τους ή στο χρώμα της συσκευασίας τους, ελλείψει οποιουδήποτε γραφήματος ή κειμένου, αφού αυτό καθ' αυτό ένα χρώμα στις τωρινές εμπορικές συναλλαγές κατ' αρχήν δεν χρησιμοποιείται ως μέσο προσδιορισμού. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις είναι δυνατή η αναγνώριση διακριτικής δύναμης σε αυτό, όταν ο αριθμός των προϊόντων ή των υπηρεσιών, για τα οποία κατατίθεται το σήμα, είναι περιορισμένος και όταν η σχετική αγορά είναι πολύ ειδική.<sup>78</sup>

Το θέμα της παροχής προστασίας σε ένα αφηρημένο χρώμα ως σήμα προέκυψε για πρώτη φορά στην υπόθεση *Libertel Groep BV και Benelux-Merkenbureau*, όπου η εταιρεία *Libertel* αιτήθηκε ενώπιον του Γραφείου Σημάτων της Μπενελούξ την καταχώριση ενός σήματος αποτελούμενου αποκλειστικά από το πορτοκαλί χρώμα για τη διάκριση τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού και

<sup>76</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Ε., απόφαση από 13.09.2016, υπόθεση T-408/15, *Globo Comunicações e Participações S/A* κατά Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 46, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>77</sup>Βλ. σχετικά Τσιμικάλης Στ., ό.π., σελ. 515-528.

<sup>78</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.113 επ.



υπηρεσιών σχετιζόμενων με τηλεπικοινωνίες και κατόπιν σχετικής απόρριψης, η υπόθεση κατέληξε στο Δ.Ε.Κ. με προδικαστικά ερωτήματα. Το Δ.Ε.Κ. έκρινε ότι, ενώ το καταναλωτικό κοινό μπορεί να είναι συνηθισμένο να βλέπει και να αντιλαμβάνεται λεκτικά ή απεικονιστικά σήματα ως ενδείξεις προέλευσης, αυτό δεν ισχύει πάντοτε για τα χρώματα, αφού αποτελούν ιδιότητα ενός πράγματος και δεν προσδιορίζουν την ταυτότητα μιας επιχείρησης. Αναφορικά με τη δυνατότητα γραφικής παράστασης το Δ.Ε.Κ. δέχθηκε ότι αυτή πληρούται μέσω ενός διεθνώς αναγνωρισμένου κώδικα προσδιορισμού, καθώς τέτοιοι κώδικες είναι ακριβείς και σταθεροί.<sup>79</sup>

Κατά κανόνα, το χρώμα χρησιμοποιείται ως συστατικό ή φόντο μίας ένδειξης είτε ως στοιχείο ενός εικαστικού ή σύνθετου σήματος είτε ως χρωματισμός γραμμάτων ή αριθμών. Στις ως άνω περιπτώσεις, μόνο κατ' εξαίρεση το χρώμα μπορεί να έχει αυτοδύναμη διακριτική ικανότητα, αφού συμβάλλει στη διαμόρφωση της συνολικής εντύπωσης ή χρησιμοποιείται για να διακρίνει μια γενικότερη κατηγορία προϊόντων ή υπηρεσιών. Εντούτοις, δεν αποκλείεται το χρώμα να έχει καθιερωθεί στις συναλλαγές, όπως συμβαίνει συνήθως και συνεπώς να έχει αποκτήσει διακριτική δύναμη. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα πρέπει να επιτρέπεται η καταχώρισή του.<sup>80</sup>

Αμφισβήτηση υπάρχει για το αν μπορεί να κατατεθεί ως σήμα ο τίτλος εφημερίδας ή περιοδικού. Σύμφωνα με τη θεωρία, ο τίτλος ενός βιβλίου δεν είναι δεκτικός προς κατάθεση, διότι με αυτόν τον τρόπο εξαιρείται το ίδιο το βιβλίο ως φιλολογικό έργο και όχι ο εκδοτικός οίκος από τον οποίο προέρχεται, ήτοι δεν επιτελεί το σήμα τη λειτουργία προέλευσής του. Αντίθετη, βέβαια, είναι η νομολογία που έχει δεχτεί ότι, ο τίτλος βιβλίου είναι καταθέσιμος ως σήμα σε περίπτωση συλλεκτικών έργων, καθώς και όταν κατατίθεται για να αφορά το ενσώματο αντικείμενο ως προερχόμενο από ορισμένο εκδοτικό οίκο, ενώ το περιεχόμενο του βιβλίου, το σύγγραμμα, αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα.<sup>81</sup>

## **B) Περιγραφικές Ενδείξεις**

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ.1 στοιχ. γ' της Οδηγίας 2015/2436, η οποία δεν διαφοροποιείται από το άρθρο 123 παρ.1 στοιχ. γ' του ν. 4072/2012 «δεν καταχωρίζονται ή εάν έχουν καταχωρισθεί είναι δυνατόν να κηρυχθούν άκυρα σήματα σημεία, τα οποία συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο για τη δήλωση του είδους, της ποιότητας, των ιδιοτήτων, της ποσότητας, του προορισμού, της αξίας, της

<sup>79</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 06.03.2003, υπόθεση C-104/01, Libertel Groep BV κατά Benelux-Merkenbureau, σκέψεις 65-68, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>80</sup>Βλ. σχετικά Γσμικάλης Στ., ό.π., 2, σελ. 515-528.

<sup>81</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., σελ.1054 επ.

*γεωγραφικής προέλευσης ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας».*

Αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός ότι σήμα αποτελούμενο από ένα όρο, ο οποίος περιγράφει ευθέως και αμέσως το σκοπό που επιδιώκεται με τη χρήση των καλυπτόμενων από αυτό προϊόντων ή υπηρεσιών, έχει περιγραφικό χαρακτήρα και κατά κανόνα στερείται και διακριτικού χαρακτήρα. Ομοίως, αν η ένδειξη υποδεικνύει μια ιδιότητα ή ένα χαρακτηριστικό των σημαινόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών. Για να θεωρηθεί περιγραφική μια λεκτική ένδειξη αρκεί μία τουλάχιστον από τις δυνατές νοηματικές σημασίες της να περιγράφει ένα χαρακτηριστικό των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών.<sup>82</sup>

Η εν λόγω διάταξη αποβλέπει σε ένα σκοπό δημοσίου συμφέροντος, την απαγόρευση της μονοπώλησης των συγκεκριμένων ενδείξεων και αποσκοπεί στην προστασία των ανταγωνιστών που πρέπει να εξακολουθήσουν να τις χρησιμοποιούν ελεύθερα. Πρέπει να πρόκειται για σημεία, τα οποία κατά την αντίληψη των συναλλαγών συνίστανται αποκλειστικά από σημεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο εμπόριο για να δηλώσουν το είδος, την ποιότητα, την γεωγραφική προέλευση κ.λπ. Ο περιγραφικός χαρακτήρας μιας ένδειξης θα πρέπει να διαπιστούται πάντα σε σχέση με καθένα από τα δηλούμενα προϊόντα ή υπηρεσίες και εκτιμάται με βάση όλα τα στοιχεία που συναπαρτίζουν την ένδειξη αυτή και όχι με ένα από τα στοιχεία αυτά αξιολογούμενο μεμονωμένα.<sup>83</sup>

Στην ειδικότερη περίπτωση των σύνθετων λεκτικών ενδείξεων, έχει σημασία η γενική εντύπωση, αν δηλαδή ολόκληρη η σύνθετη ένδειξη έχει περιγραφικό χαρακτήρα, χωρίς να μας ενδιαφέρει αν παρουσιάζεται ολόκληρη, αν χωρίζεται με μία παύλα, ή παρουσιάζει εναλλαγή μικρών και μεγάλων στοιχείων. Αρκεί η γενική εντύπωση που δημιουργείται από το συνδυασμό των επιμέρους στοιχείων, ούτως ώστε οι συνθετικές λεκτικές ενδείξεις να απαρτίζουν κάτι περισσότερο από τα περιγραφικά τμήματά τους.

Οι παραλλαγές των περιγραφικών εννοιών δεν εμποδίζουν κατ' αρχήν την κατάθεση της ένδειξης, αφού ο νόμος απαιτεί η ένδειξη να έχει αποκλειστικά περιγραφικό χαρακτήρα. Δεν αποκλείεται από την καταχώριση σύνθετο σήμα, το οποίο αποτελείται από περιγραφικές

---

<sup>82</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1058 επ.

<sup>83</sup>Βλ. σχετικά Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., Έλλειψη διακριτικής ικανότητας, περιγραφικότητας και κοινόχρηστα στο δίκαιο των σημάτων, Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2008, τ. ΝΘ, τεύχ. 3, σελ. 469-489,

ενδείξεις, εφόσον κατά τη συνολική εντύπωσή του διακρίνει κατά την αντίληψη του καταναλωτικού κοινού τα σημασιώδη προϊόντα ή υπηρεσίες.<sup>84</sup>

Ειδικότερα, αναφορικά με τις ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης από ένα συγκεκριμένο τόπο ή χώρα, οι οποίες υποδηλώνουν τον τόπο παραγωγής ή προέλευσης των βασικών πρώτων υλών ενός προϊόντος, αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός ότι δημιουργούν προσδοκία ποιότητας και ορισμένων θετικών χαρακτηριστικών στους καταναλωτές. Η απαγόρευση κατάθεσης τέτοιων ενδείξεων αποσκοπεί στην αποτροπή μονοπώλησής τους με ατομικό σήμα, εφόσον οι συναλλαγές αναγνωρίζουν σε αυτές περιγραφική διάσταση. Ωστόσο, δεν αποκλείεται να επικρατήσουν στις συναλλαγές και ως εκ τούτου να αποκτήσουν διακριτική δύναμη, υπό την προϋπόθεση πάντα ότι δεν είναι παραπλανητικές. Από την άλλη πλευρά, τοπωνύμια που δεν συνδέονται με την παραγωγή των προϊόντων για τα οποία ζητείται η καταχώριση, μπορούν να προστατευτούν ως σήμα.<sup>85</sup>

Επί παραδείγματι, χώρες, περιοχές, ποταμοί, οδοί αποτελούν ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης, εκτός αν είναι απίθανο λόγω των χαρακτηριστικών του δηλούμενου τόπου να εκληφθούν από τον καταναλωτή ως ο πραγματικός τόπος παραγωγής και εμπορίας των σημασιωμένων προϊόντων ή αν έχουν επικρατήσει στις συναλλαγές. Σύμφωνα με νομολογία του Δ.Ε.Κ., η εθνική αρχή σημάτων που κρίνει αν μια γεωγραφική ένδειξη δηλώνει ένα τόπο, ο οποίος συνδέεται σήμερα κατά την αντίληψη των ενδιαφερομένων συναλλακτικών κύκλων με την οικεία κατηγορία προϊόντος ή υπηρεσίας, μπορεί ευλόγως να πιθανολογήσει ότι θα δημιουργηθεί τέτοιος σύνδεσμος στο μέλλον.<sup>86</sup>

Η προστασία των προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης (Π.Ο.Π.) και προστατευμένων γεωγραφικών ενδείξεων (Π.Γ.Ε.), εκτός από το άρθρο 123 παρ.2 του Ν.4072/2012 και του άρθρου 4 παρ.1 στοιχ. θ' της Οδηγίας 2015/2436 στηρίζεται στα άρθρα 22 και 23 της Συμφωνίας TRIPS και στον Κανονισμό υπ' αριθμ. 110/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 15ης Ιανουαρίου 2008 σχετικά με τον ορισμό, την περιγραφή, την παρουσίαση, την επισήμανση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών, Κανονισμό 1234/2007 του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2007 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα,

<sup>84</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1058 επ.

<sup>85</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.115-120.

<sup>86</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 04.05.1999, υπόθεση C-108/97 και C-109/97, Wind surfing Chiemsee Produktions und Vertriebs GMBH (WSC) κατά Boots und Segelzubehor Walter Huber και Franz Attenberger, σκέψεις 33-36, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

συμπεριλαμβανομένων και τον κρασιών, τον Κανονισμό υπ' αριθμ. 1151/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 2012 για τα συστήματα ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων. Το Δ.Ε.Κ. έκρινε ότι οι ειδικές διατάξεις των Κανονισμών που αφορούν στην προστασία των Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε. κατά της καταχώρισης συγκρουόμενου σήματος, είναι ευθέως εφαρμοστέες και παράγουν άμεσα αποτελέσματα.<sup>87</sup>

### **Γ) Κοινόχρηστες Ενδείξεις**

Κατά τη διάταξη του άρθρου 4 παρ.1 στοιχ. δ της Οδηγίας 2015/2436, η οποία δεν διαφέρει από την πρόβλεψη του ισχύοντος άρθρου 123 παρ.1 στοιχ. δ του Ν.4072/2012. *«δεν καταχωρίζονται ή εάν έχουν καταχωρισθεί είναι δυνατόν να κηρυχθούν άκυρα σήματα σημεία που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις, τα οποία έχουν καταστεί συνήθη στην καθημερινή γλώσσα ή στη θεμιτή και πάγια πρακτική του εμπορίου»*. Ο λόγος θέσπισης του συγκεκριμένου λόγου απολύτου απαραδέκτου έγκειται στην εξασφάλιση της δυνατότητας ελεύθερης χρήσης τους από όλους. Οι κοινόχρηστες ενδείξεις, εν αντιθέσει με τις περιγραφικές, διέθεταν διακριτική ικανότητα, την οποία, όμως, απώλεσαν εξαιτίας της ευρύτατης χρήσης τους στις συναλλαγές από άλλες ανεξάρτητες μεταξύ τους επιχειρήσεις (π.χ. mega, super, sport, thermo, nylon). Η μετάπτωση μιας ένδειξης σε κοινόχρηστη είναι αποτέλεσμα εξέλιξης. Κατά πόσο μια ένδειξη έχει καταστεί κοινόχρηστη αξιολογείται αφενός βάσει του αντικειμενικού κριτηρίου της χρήσης της από μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων προς διάκριση ομοειδών προϊόντων και/ή υπηρεσιών και αφετέρου βάσει του υποκειμενικού κριτηρίου της αντίληψης των οικείων συναλλακτικών κύκλων.<sup>88</sup>

Στους εν λόγω συναλλακτικούς κύκλους εντάσσονται οι ανταγωνιστές, οι καταναλωτές και όσοι διαμεσολαβούν στην κυκλοφορία των σχετικών προϊόντων και υπηρεσιών. Είναι δυνατό μια ένδειξη να έχει καταστεί κοινόχρηστη για συγκεκριμένα προϊόντα, να διατηρεί όμως τη διακριτική της ικανότητα για προϊόντα ή υπηρεσίες άλλου είδους. Εξάλλου, ένδειξη που κατά την αντίληψη των συναλλακτικών κύκλων θεωρείται κοινόχρηστη, μπορεί σε διαφορετική γεωγραφική περιοχή να διαθέτει διακριτική ικανότητα. Επομένως, το γεγονός ότι μια ένδειξη είναι κοινόχρηστη στην αλλοδαπή, δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να θεωρείται κοινόχρηστη και στην Ελλάδα.

<sup>87</sup>Βλέπετε σχετικά Tomás Lorenzo Eichenberg, Intellectual Property European Commission, DG GROWTH, Recast Trade Marks Directive 2015/2436 - Main changes, ECTA Workshop, Riga, 8 December 2016, <http://www.ecta.org/>

<sup>88</sup>Βλ. σχετικά Τζουγανάτος Δημήτριος Ν., Έννοια και προϋποθέσεις του κοινόχρηστου σήματος. Ενσωμάτωση σήματος σε νεότερο σημείο, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2006, τ. 12, τεύχ. 6, σελ. 573-577.

Πάντως, μόνο το γεγονός ότι η προς καταχώριση ένδειξη χρησιμοποιείται ως διαφημιστικό σύνθημα ή ως ένδειξη ποιότητας ή προτροπής αγοράς δεν αποκλείει την καταχώριση αυτής, αφού για να αξιολογηθεί αν η συγκεκριμένη ένδειξη είναι κοινόχρηστη ή όχι, πρέπει λαμβάνονται υπ' όψιν τα συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες που πρόκειται να διακρίνει.<sup>89</sup>

#### **Δ) Ενδείξεις που συνίστανται από το Σχήμα Προϊόντος**

Σύμφωνα με το ισχύον άρθρο 121 του Ν. 4072/2012, το σχήμα του προϊόντος ή της συσκευασίας του μπορεί να κατατεθεί ως σήμα, υπό την προϋπόθεση ότι είναι επιδεκτικό γραφικής παράστασης και κατάλληλο να διακρίνει το προϊόν ή την υπηρεσία από εκείνα άλλων επιχειρήσεων, εφόσον δεν προσκρούει στον κανόνα του άρθρου 123 παρ.1 στοιχ. ε', βάσει του οποίου *«δεν καταχωρούνται ως σήματα ενδείξεις που συνίστανται αποκλειστικά από το σχήμα που επιβάλλεται από τη φύση του προϊόντος ή είναι απαραίτητο για την επίτευξη τεχνικού αποτελέσματος ή προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν»*.<sup>90</sup> Ωστόσο, αν το κατατεθέν σήμα περιέχει και άλλα στοιχεία, έχοντα διακριτική δύναμη, τότε είναι δυνατή η καταχώρισή του. Στην εν λόγω απαγόρευση δεν εμπίπτουν τρισδιάστατα διακριτικά γνωρίσματα που είναι ανεξάρτητα από το σημαίνον προϊόν.

Η συγκεκριμένη διάταξη αποκλείει το ενδεχόμενο να αποκτηθεί σήμα σε χαρακτηριστικά του προϊόντος, τα οποία δεν χρησιμεύουν για τη διάκριση των εμπορευμάτων, αλλά αποτελούν την ίδια τη φύση του, αφού κάτι τέτοιο θα είχε ως συνέπεια τη δημιουργία μονοπωλιακού δικαιώματος στην παραγωγή και διανομή ορισμένων σχημάτων εμπορευμάτων, ή σε τεχνικές λύσεις ή πρακτικής φύσεως χαρακτηριστικά ενός προϊόντος. Το σήμα πρέπει να είναι αυτοτελές και να διακρίνεται σαφώς από τη φύση ή την υφή του εμπορεύματος, αφού το σήμα είναι το όνομα του προϊόντος και όχι το ίδιο το προϊόν.<sup>91</sup>

Στην υπόθεση Lego Juris κατά Γ.Ε.Ε.Α. – Mega Brands, το Δ.Ε.Κ. έκανε δεκτό ότι ακόμη κι αν ένα σχήμα προϊόντος είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος και απέκτησε λόγω της χρήσης του διακριτικό χαρακτήρα, απαγορεύεται η καταχώρισή του ως

<sup>89</sup>Βλέπετε σχετικά Γεωργοπούλου Χρ., ό.π., σελ. 273-280.

<sup>90</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Ε., απόφαση από 10.11.2016, υπόθεση C-30/15 P, Simba Toys GmbH & Co. KG κατά Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 37, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>91</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.122 επ.

σήμα.<sup>92</sup> Αντίθετα η φιάλη της Coca Cola προστατεύεται ως σήμα, διότι έχει ιδιόρρυθμο σχήμα και δεν αποτελεί αναγκαίο στοιχείο της συσκευασίας της, ενώ οι ανταγωνιστές δεν παρεμποδίζονται, αφού μπορούν εύκολα να χρησιμοποιήσουν άλλο σχήμα φιάλης.<sup>93</sup>

Αναφορικά με τη φύση του προϊόντος, δέον να διευκρινιστεί ότι, αν το σχήμα του προϊόντος, επί παραδείγματι η διαμόρφωση μιας φιάλης, παρουσιάζει επιπρόσθετα χαρακτηριστικά που αποκλίνουν αισθητά από τα συνηθισμένα, μια λεκτική ή εικαστική παράσταση, ένας χρωματικός συνδυασμός, δηλαδή χαρακτηριστικά που δεν προκύπτουν ή επιβάλλονται από τεχνικό ή λειτουργικό σκοπό του προϊόντος αυτού, τότε σαφώς και είναι δυνατή η καταχώριση ως σήματος, αφού με αυτόν τον τρόπο δεν παρεμποδίζονται άλλοι ανταγωνιστές να χρησιμοποιήσουν άλλο σχήμα ή ουδέτερο σχήμα φιάλης.

Το Δ.Ε.Ε. στην υπόθεση Hauck GmbH & Co. KG κατά Stokke A/S, Stokke Nederland BV, Peter Opsvik, Peter Opsvik A/S έκρινε ότι στο πλαίσιο εφαρμογής του ως άνω λόγω απαραδέκτου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η έννοια «σχήμα που επιβάλλει η ίδια η φύση του προϊόντος» συνεπάγεται ότι τα σχήματα των οποίων τα ουσιώδη χαρακτηριστικά είναι συμφυή της λειτουργίας ή στη λειτουργία γένους του οικείου προϊόντος πρέπει, επίσης, να μη γίνονται καταρχήν δεκτά προς καταχώριση. Σύμφωνα με τις προτάσεις του εισαγγελέα, η διάθεση των χαρακτηριστικών αυτών προς αποκλειστική χρήση ενός και μόνον οικονομικού φορέα εμποδίζει τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις να προσδίδουν στα προϊόντα τους σχήμα το οποίο είναι εξίσου κατάλληλο προς χρήση των προϊόντων αυτών. Επιπλέον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι πρόκειται για ουσιώδη χαρακτηριστικά τα οποία ο καταναλωτής μπορεί να αναζητήσει στα προϊόντα των ανταγωνιστών δεδομένου ότι τα προϊόντα αυτά εξυπηρετούν την ίδια ή παρόμοια λειτουργία.<sup>94</sup>

Ως εκ τούτου, δεν προστατεύονται ως σήματα σημεία που συνίστανται αποκλειστικά από το σχήμα του εμπορεύματος ή της συσκευασίας του, το οποίο είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος. Η επίτευξη του τεχνικού αποτελέσματος εξαρτάται από το αν τα ουσιώδη χαρακτηριστικά π.χ. του σχήματος επιτελούν τεχνική λειτουργία, ακόμη κι αν το ίδιο τεχνικό αποτέλεσμα θα μπορούσε να επιτευχθεί με την επιλογή άλλου σχήματος. Η επιχείρηση

---

<sup>92</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 14.10.2010, υπόθεση C-48/09, Lego Juris A/S κατά Γραφείων εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), σκέψεις 47-52, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>93</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 3964/1998 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

<sup>94</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Ε., απόφαση από 18.09.2014, υπόθεση C-205/13, Hauck GmbH & Co. KG κατά Stokke A/S και λοιπών, σκέψεις 25-27, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

που ανέπτυξε μια τεχνική λύση έναντι των ανταγωνιστών της που διέθεσαν στην ίδια αγορά πιστά αντίγραφα του σχήματος ενός προϊόντος που ενσωματώνει ακριβώς την ίδια τεχνική λύση θα μπορούσε να προστατευτεί με τις διατάξεις για τον αθέμιτο ανταγωνισμό.

Επιπροσθέτως, μορφώματα δυνάμει των οποίων επιτυγχάνονται τεχνικά αποτελέσματα δύναται να προστατευτούν μέσω της χορήγησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας, πιστοποιητικού χρησιμότητας ή βιομηχανικού σχεδίου, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του εκάστοτε νομοθετικού πλαισίου. Ωστόσο η έννομη τάξη δεν μπορεί να δεχθεί τη μονοπώληση των τεχνικών επιτευγμάτων για απεριόριστο χρονικό διάστημα, παρέχοντας τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να μπορούν να καταθέτουν ως σήματα ενδείξεις που συνίστανται στο σχήμα που είναι απαραίτητο για την επίτευξη του τεχνικού αποτελέσματος, αφού αυτά τα ουσιώδη χαρακτηριστικά πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ελεύθερα από όλους. Ως εκ τούτου, δεν κατατίθεται ως σήμα ένδειξη που συνίσταται στο σχήμα του προϊόντος και τα ουσιώδη τεχνικά χαρακτηριστικά του οποίου αντιστοιχούν προς κάποια τεχνική λειτουργία, τα εν λόγω δε χαρακτηριστικά θα πρέπει να έχουν επιλεγεί για αυτή τη λειτουργία και όχι για διακοσμητικούς ή αισθητικούς σκοπούς.<sup>95</sup>

Βάσει της γραμματικής ερμηνείας της διατάξεως, ο σχετικός λόγος απαραδέκτου αφορά αποκλειστικά τον τρόπο λειτουργίας του προϊόντος, δεδομένου ότι το τεχνικό αποτέλεσμα αποτελεί την κατάληξη μιας συγκεκριμένης παρασκευής του επίμαχου σχήματος. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, ο τρόπος παρασκευής δεν είναι καθοριστικός ούτε στο πλαίσιο της εκτιμήσεως των βασικών λειτουργικών χαρακτηριστικών του σχήματος ενός προϊόντος. Ειδικότερα, σύμφωνα με την κρίση του Δ.Ε.Ε. στην υπόθεση Société des Produits Nestlé S.A. κατά Cadbury UK Ltd, η αίτηση καταχώρισεως σημείου αποτελούμενου από σχήμα που συνδέεται αποκλειστικά με τεχνικό αποτέλεσμα πρέπει να απορρίπτεται, ακόμη και αν το τεχνικό αυτό αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί και μέσω άλλων σχημάτων και, ως εκ τούτου, μέσω άλλων μεθόδων παρασκευής.<sup>96</sup>

Έτι περαιτέρω, ο νομοθέτης απαγορεύει την καταχώριση εκείνων των εξωτερικών στοιχείων διαμόρφωσης του προϊόντος που συμβάλλουν στη δυνατότητα πώλησής του. Τα διαμορφωτικά στοιχεία ενός προϊόντος προστατεύονται ως σήμα, μόνο εφόσον δεν είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με το ίδιο το προϊόν, αλλά συνιστούν με αντικειμενικά κριτήρια πρόσθετο,

<sup>95</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.122-126.

<sup>96</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Ε., απόφαση από 16.09.2015, υπόθεση C-215/14, Société de Produits Nestlé SA κατά Cadbury UK Ltd, σκέψη 56, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

εξωτερικό στοιχείο, όπως π.χ. το χρώμα μιας φιάλης κρασιού. Αν όμως, η αισθητική διαμόρφωση αποτελεί την ουσία του ίδιου του εμπορεύματος, όπως συμβαίνει με τα κοσμήματα ή τα έργα εφαρμοσμένης τέχνης, τότε η παρεχόμενη προστασία θα αναζητηθεί πρώτα στο δίκαιο σχεδίων και υποδειγμάτων. Σε κάθε περίπτωση πάντως, δεν μπορεί να καταχωρισθεί ως σήμα η μορφή της συσκευασίας ενός προϊόντος, όταν ο μέσος καταναλωτής μπορεί να την αντιληφθεί ως ένδειξη προέλευσης του προϊόντος.<sup>97</sup>

Η Οδηγία 2015/2436 στο άρθρο 4 παρ.1 στοιχ. ε', εκτός των ως άνω, επεκτείνει την απαγόρευση καταχώρισης σημείων και σε σημεία που συνίστανται αποκλειστικά από άλλο χαρακτηριστικό, πλην του σχήματος που επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος, που είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος ή που προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν.<sup>98</sup>

Συγκεκριμένα, η έννοια «*σχήμα που προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν*» δεν μπορεί να περιορίζεται μόνο στο σχήμα των προϊόντων που έχουν αποκλειστικά καλλιτεχνική ή διακοσμητική αξία, καθόσον τούτο ενέχει τον κίνδυνο να θεωρηθεί ότι δεν εμπίπτουν στην εν λόγω έννοια τα προϊόντα που διαθέτουν, πέραν ενός σημαντικού αισθητικού στοιχείου, ουσιώδη λειτουργικά χαρακτηριστικά. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, το δικαίωμα που παρέχει το σήμα στον δικαιούχο του δημιουργεί μονοπώλιο επί των ουσιαστικών χαρακτηριστικών των οικείων προϊόντων, πράγμα που έχει ως συνέπεια ο επίμαχος λόγος απαραδέκτου να μην μπορεί να επιτύχει πλήρως τον σκοπό του.<sup>99</sup> Συναφώς, στο πλαίσιο του εν λόγω προσδιορισμού δύνανται να ασκούν επιρροή και άλλα στοιχεία εκτιμήσεως, όπως είναι η φύση της οικείας κατηγορίας προϊόντων, η καλλιτεχνική αξία του επίμαχου σχήματος, η ιδιομορφία του έναντι άλλων συνήθως χρησιμοποιούμενων σχημάτων στη σχετική αγορά, η αισθητή διαφορά στην τιμή σε σχέση με παρεμφερή προϊόντα ή η ανάπτυξη στρατηγικής προώθησης με έμφαση κυρίως στα αισθητικά χαρακτηριστικά του οικείου προϊόντος.<sup>100</sup>

---

<sup>97</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.122-126.

<sup>98</sup>Βλ. σχετικά άρθρο 4 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

<sup>99</sup> Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 10.11.2016, υπόθεση C-30/15P, Simba Toys GmbH & Co. KG κατά Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 39, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>100</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 18.09.2014, υπόθεση C-205/13, Hauck GmbH & Co. KG κατά Stokke A/S και λοιπών, σκέψη 35, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.



Ο λόγος αυτός *απαράδεκτος* που στηρίζεται σε χαρακτηριστικά που επιβάλλονται από τη φύση του προϊόντος και είναι τεχνικά αναγκαία επεκτείνεται πλέον σε κάθε ένδειξη προς κατάθεση και όχι μόνο στα τρισδιάστατα σήματα.<sup>101</sup>

### **Ε) Ενδείξεις που αντίκεινται στη Δημόσια Τάξη**

Βάσει της διάταξης του άρθρου 123 παρ.1 στοιχ. στ' του Ν.4072/2012 και του άρθρου 4 παρ.1 στοιχ. στ' της Οδηγίας 2015/2436 απαγορεύεται η κατάθεση σήματος που αντιβαίνει στη δημόσια τάξη ή στα χρηστά ήθη. Η εθνική νομολογία περιορίζεται να αναφέρει ότι ως αντίθεση στη δημόσια τάξη νοείται η αντίθεση κατά την έννοια του άρθρου 33 Α.Κ. Η έννοια της δημόσιας τάξης συμπεριλαμβάνει τη συνταγματική αρχή της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων και προσανατολίζεται κυρίως προς τις αντιλήψεις των συναλλαγών και τις ηθικές επιταγές. Στην έννοια της δημόσιας τάξης περιλαμβάνεται η υπάρχουσα κοινωνική, οικονομική, πολιτική, πολιτισμική, αισθητική και θρησκευτική τάξη και οι αρχές εκ του δικαίου των ατομικών δικαιωμάτων.<sup>102</sup>

Κατά τη γερμανική θεωρία και νομολογία, η δημόσια τάξη αφορά στους θεσμούς και στους κανόνες του κράτους και της κοινωνίας, όπως αυτοί απορρέουν από κάθε είδους εθνικό ή διεθνές νομοθέτημα, ενώ οι κοινωνικοί κανόνες υπάγονται στην έννοια των χρηστών ηθών. Ωστόσο, στην έννοια της ηθικής θεωρείται ότι ανήκει και η πολιτισμική ή εθνική κληρονομία ενός λαού ή ακόμα και η κληρονομία της παγκόσμιας ιστορίας. Το *απαράδεκτο* προς καταχώριση έγκειται στο ότι η ένδειξη προς καταχώριση προκαλεί την εντύπωση ότι ενέχει αρνητικό ή απαξιωτικό νόημα ή προσβλητικά περιπαικτικό προς τη δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη.

Η απαγόρευση σημάτων που αντιβαίνουν στη δημόσια τάξη βασίζεται στην ανάγκη προστασίας της ασφάλειας του κράτους και την κοινωνικής ειρήνης. Επί παραδείγματι, σήματα με ρατσιστικό, χυδαίο, προσβλητικό ή υβριστικό περιεχόμενο που προσβάλλουν το αίσθημα της αιδούς ή βασικά θρησκευτικά σύμβολα εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή και δεν μπορούν να κατατεθούν ως σήματα.<sup>103</sup> Σε αυτά τα πλαίσια κρίθηκε από την εθνική νομολογία ότι δεν επιτρέπεται η χρήση της ένδειξης «Jesus» εν είδει σήματος, καθώς αντίκειται στα χρηστά ήθη

<sup>101</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., *ό.π.*, σελ.1056-1058.

<sup>102</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., *Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα)*, *ό.π.*, σελ.126-128.

<sup>103</sup>Βλ. σχετικά Βενιέρης Ιάκωβος Ε., *Εθνικό σύμβολο και το απολύτως απαράδεκτο προς καταχώρησή του ως σήματος (σκέψεις με αφορμή την ΣτΕ 1104/2009)*, *Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου (ΕΕμπΔ)* 2009, σελ.683 επ.

και προσβάλλει όσα ορίζει η ελληνική κοινωνία εκ της παράδοσής της και της παιδείας της.<sup>104</sup> Η απαγόρευση καταχώρισης ως σημάτων τέτοιων συμβόλων αποσκοπεί στο να αποτρέψει το δικαιούχο τέτοιου σήματος να αποκτήσει ανταγωνιστικό προβάδισμα μέσω της εκμετάλλευσης της ευαισθησίας του κοινού των καταναλωτών έναντι του συγκεκριμένου συμβόλου. Τέτοιες ενδείξεις που αξιολογήθηκαν ως απαράδεκτες προς καταχώριση είναι η ένδειξη «Απόστολος Παύλος», «Μεσσίας», «Ποντίφικας» και «Βούδας».

Απαξιωτικά συναισθήματα, αίσθηση αμηχανίας και δυσφορίας, προσωπική προσβολή, ακόμη και μειονεκτικά αισθήματα ή αισθήματα κοινωνικού παραγκωνισμού προκαλούνται, όχι μόνο από ενδείξεις που θίγουν θρησκευτικής φύσης ζητήματα, αλλά και από ενδείξεις που θίγουν εθνικής φύσης ζητήματα. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα αν η ένδειξη δε συνάδει με τις ιδέες που το σύμβολο αυτό πρεσβεύει, ούτε με τη συνείδηση των υπηκόων του κράτους, αλλά ούτε και με την εθνική ή διεθνή σημασία που έχει αποδώσει η ιστορία στο σύμβολο.<sup>105</sup>

Κατά πάγια νομολογία, ως κριτήριο των χρηστών ηθών λαμβάνονται υπ' όψιν οι ιδέες του εκάστοτε κατά τη γενική αντίληψη χρηστών και εμφρόνως σκεπτόμενου ανθρώπου, πάντοτε με προσανατολισμό προς τα συγκεκριμένα εμπορεύματα και υπηρεσίες. Βέβαια, δεν λαμβάνεται υπ' όψιν η ιδιαίτερη ευαισθησία ή η ιδιαίτερη αδιαφορία του μέσου ανθρώπου ως αποδέκτη των ενδείξεων. Μία ένδειξη αντίκειται στα χρηστά ήθη, όταν προσβάλλει έντονα το αίσθημα ηθικής, το οποίο διαρκώς μεταβάλλεται και εξελίσσεται, ενδεχομένως και την αισθητική του μέσου ανθρώπου. Δε χρειάζεται, όμως, η αντίθεση να προκαλείται στην αντίληψη όλων των μελών της κοινωνίας, καθώς αρκεί η αντίθεση στην αντίληψη ενός τμήματος αυτής.

Σημαντικό κριτήριο ως προς το χαρακτηρισμό της αντίθεσης με τα χρηστά ήθη αποτελούν τα διακρινόμενα προϊόντα και συγκεκριμένα η φύση, το είδος και η χρησιμότητα αυτών. Επίσης, σημαντικό κριτήριο αποτελεί η συγκεκριμένη απεικόνιση του συμβόλου – προσώπου, καθώς και η στάση, η θέση ή η συμπεριφορά που αποδίδεται στο πρόσωπο εντός της ένδειξης, μπορεί να επιτείνουν την προσβολή και την αντίθεση στα χρηστά ήθη.

Επιπροσθέτως, δεν καταχωρούνται ως σήματα τα ονόματα κρατών, η σημαία, τα εμβλήματα, τα σύμβολα, οι θυρεοί, τα σημεία και τα επισήματα του Ελληνικού Κράτους και των λοιπών κρατών, που αναφέρονται στο άρθρο 6 τρις της Σύμβασης των Παρισίων για την προστασία της

---

<sup>104</sup>Βλέπετε σχετικά υπ' αριθμ. 9746/1984 απόφαση Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

<sup>105</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.126-128.

Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (ν. 213/ 1975, Α' 258) και με τις προϋποθέσεις του άρθρου αυτού, καθώς και τα σημεία μεγάλης συμβολικής σημασίας και ιδιαίτερου δημοσίου συμφέροντος και ιδίως θρησκευτικά σύμβολα, παραστάσεις και λέξεις (άρθρο 123 παρ.3 στοιχ. α και Άρθρο 4 παρ.1 στοιχ. η'). Η διάταξη αναφέρεται κυρίως σε σημεία που χρησιμοποιούνται σήμερα και όχι σε εκείνα που έχουν απλώς ιστορική σημασία. Αυτά δύναται να κατατεθούν, εκτός αν υπάρχει κίνδυνος παραπλάνησης ή αντίθεση προς τα χρηστά ήθη.<sup>106</sup>

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η υπ' αριθμ. 1104/2009 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που αξιολόγησε και έκρινε ότι μια ένδειξη που αποτελείται από την απεικόνιση προσώπου με τη στολή του Ναπολέοντος με το ένα χέρι μέσα στο διακριτικό σακάκι του στρατηγού και στο άλλο χέρι να κρατά χαρτί υγείας, μπορεί νομίμως να καταχωριστεί καθώς δεν αντίκειται στις διατάξεις του τότε Ν. 2239/1994 περί απαραδέκτου.<sup>107</sup> Το Δευτεροβάθμιο Δικαστήριο είχε κρίνει ότι η ένδειξη αυτή προσβάλλει εθνικό σύμβολο κράτους και είναι απαράδεκτη προς καταχώριση. Έκρινε δηλαδή ότι η ένδειξη αυτή απεικονίζει ιστορικό πρόσωπο που έχει καταστεί εθνικό σύμβολο στην Γαλλία, καθώς αυτό το πρόσωπο συνδέθηκε με την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας στο κράτος αυτό και έτσι έγινε εθνικό σύμβολο. Το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών στην υπ' αριθμ. 3120/2004 απόφασή του απέδωσε το ορθό νόημα στη λέξη «σύμβολο», αφού μπορεί να είναι όχι μόνο ένα σημείο, αλλά μπορεί να αποτελέσει και ένα πρόσωπο.

Επιπροσθέτως, η εμφάνιση του προσώπου που ομοιάζει στο Ναπολέοντα και διακρίνει προϊόντα προσωπικής υγιεινής προσβάλλει έντονα το πρόσωπο – σύμβολο του Ναπολέοντα, ενώ παράλληλα διεγείρει ισχυρά αρνητικά συναισθήματα και την κοινή αντίληψη. Στην προκείμενη περίπτωση, ενδεχομένως προκαλεί παραπλάνηση η διάκριση προϊόντος που κατασκευάζεται στην Ελλάδα από ένδειξη – σύμβολο που συνδέεται με πρόσωπο, το οποίο κατά τη γνώση όλων συνδέεται στενά μόνο με τη Γαλλία. Δηλαδή, η ένδειξη αυτή δημιουργεί και λανθασμένες εντυπώσεις ως προς τη σχέση προέλευσης μεταξύ καταθέτη, σήματος και προϊόντος.

Σύμφωνα με την ίδια τη διάταξη του άρθρου 4 παρ.3 της Οδηγίας 2015/2436 ως απαράδεκτα προς κατάθεση αναφέρονται μεταξύ άλλων τα σύμβολα, οι θυρεοί και τα σημεία. Αν ο νομοθέτης επιθυμούσε να προσδώσει στη λέξη «σύμβολο» περιορισμένο νόημα, δεν θα επαναλάμβανε στην ίδια διάταξη ξανά τη λέξη «σημεία». Συνεπώς, σύμβολο του κράτους δεν

---

<sup>106</sup>Βλέπετε σχετικά Βενιέρης Ι, ό.π., σελ.683 επ.

<sup>107</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 1104/2009 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

αποτελεί μόνο σημείο, αλλά και κάτι επιπλέον, δηλαδή ένα πρόσωπο. Επίσης, σύμβολο αποτελεί και ό,τι αντιπροσωπεύει μια κοινωνία, ή ένα πρόσωπο που έχει καθιερωθεί στην κοινή συνείδηση ως ο κατ' εξοχήν και υποδειγματικός ενσαρκωτής μιας ιδέας. Ως εκ τούτου, σύμβολο αποτελούν το ίδιο το πρόσωπο, το όνομά του και/ή εικόνα του. Γι'αυτόν ακριβώς το λόγο, αποτελούν εθνικά σύμβολα οι εθνικοί ήρωες επαναστάσεων, κινημάτων ή άλλων γεγονότων.<sup>108</sup> Το Συμβούλιο της Επικρατείας στην υπ' αριθμ. 3346/2011 απόφασή του έκρινε ότι δεν αποτελεί σημείο μεγάλης συμβολικής σημασίας, ούτε παραβιάζει τα χρηστά ήθη αυτή καθ'αυτή η καταχώριση ως σήματος μυθολογικών και λογοτεχνικών ονομάτων, η ένδειξη «Κρέων».<sup>109</sup>

Στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 4 παρ.1 στοιχ. στ' της Οδηγίας 2015/2436 εμπίπτουν τα σύμβολα τόσο του Ελληνικού κράτους όσο και άλλων κρατών, όχι όμως των διεθνών οργανισμών ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν.1347/1983 «περί κύρωσης της Συνθήκης του Ναϊρόμπι για την προστασία του ολυμπιακού συμβόλου» κάθε κράτος μέλος της Συνθήκης είναι υποχρεωμένο να αρνείται ή να ακυρώνει την καταχώριση ως σήμα και να απαγορεύει με προσήκοντα μέτρα τη χρησιμοποίηση ως σήμα ή άλλο διακριτικό για εμπορικούς σκοπούς, κάθε διακριτικού που αποτελείται από το ολυμπιακό σύμβολο ή που περιέχει αυτό το σύμβολο, όπως αυτό προσδιορίζεται στο Χάρτη της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, εκτός κι αν υπάρχει έγκριση της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής.<sup>110</sup>

Ρητή εξαίρεση εισάγει το άρθρο 2 της εν λόγω Συνθήκης, σύμφωνα με το οποίο η ως άνω υποχρέωση δε επιβάλλεται όσον αφορά ένα σήμα που αποτελείται από το ολυμπιακό σύμβολο ή που περιέχει αυτό το σύμβολο, πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της παρούσας Συνθήκης, καθώς και στην περίπτωση συνέχισης της χρησιμοποίησης στο Κράτος αυτό για εμπορικούς σκοπούς ενός σήματος ή άλλου διακριτικού που αποτελείται από το ολυμπιακό σύμβολο από κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που είχαν αρχίσει να χρησιμοποιούν νομίμως ως σήμα το σύμβολο αυτό στο εν λόγω Κράτος.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν.2598/1998 το Ολυμπιακό Σύμβολο, όπως προσδιορίζεται στο παράρτημα της Συνθήκης του Ναϊρόμπι, που κυρώθηκε με το ν. 1347/1983, οι όροι «Ολυμπιακός», «Ολυμπιάδα» και το δηλωτικό Ολυμπιακό απόφθεγμα (motto: Citius – Altius - Fortius, Ταχύτερα - Ψηλότερα - Δυνατότερα), τόσο στα ελληνικά όσο και σε κάθε ξένη

<sup>108</sup>Βλέπετε σχετικά Βενιέρης ό.π., σελ.683 επ.

<sup>109</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 3346/2011 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

<sup>110</sup>Βλ. σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.126-127.

γλώσσα, καθώς και τα εμβλήματα και σήματα της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων προστατεύονται κατά τις διατάξεις του Ν. 2239/1994, όπως τροποποιήθηκε με το Ν.4072/2012.

Τα Ολυμπιακά Σύμβολα, οι όροι, το δηλωτικό απόφθεγμα, τα εμβλήματα και τα σήματα έχουν αυτοδικαίως καταχωριστεί στο αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου Εμπορίου χωρίς προηγούμενο έλεγχο της συνδρομής των προϋποθέσεων καταχώρησής τους. Το έμβλημα και οι μασκότ της Οργανωτικής Επιτροπής των Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα 2004 απολαύουν της ως άνω προστασίας και η Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων ή η Οργανωτική Επιτροπή των Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα 2004 ασκούν κατ' αποκλειστικότητα τα δικαιώματα που απορρέουν από τις ως άνω διατάξεις, κατόπιν χορήγησης ειδικής άδειας του Υπουργού Πολιτισμού σε συνεννόηση με την Ε.Ο.Α. Η προστασία των εμβλημάτων και των συμβόλων που αναφέρονται στο άρθρο αυτό είναι διαρκής.

Σύμφωνα με τη νομολογία, η χρήση από τρίτον (καθ' ης εταιρεία) των όρων «*Ολυμπιακοί Αγώνες*», «*Ολυμπιακοί Αγώνες 2004*», «*Ολυμπιακοί Αγώνες - ΑΘΗΝΑ 2004*», «*ΑΘΗΝΑ 2004*», «*Αγώνες Παραολυμπιακοί*», «*Παραολυμπιακός*», χωρίς την άδεια της δικαιούχου, ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «*Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα 2004 Α.Ε.*» που γίνεται με σκοπό ανταγωνισμού και κατά τρόπο που αντίκειται στα χρηστά ήθη, πιθανολογείται ότι δημιουργεί στο κοινό σύγχυση προκαλώντας σ' αυτό την εντύπωση ότι ο τρίτος έχει άμεση σχέση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, ή ότι είναι Επίσημος Χορηγός, ή ότι συναλλάσσεται με την αιτούσα, που είναι ο επίσημος φορέας αυτών, με αποτέλεσμα αυτή να ζημιώνεται, αφού αποδυναμώνεται η εμπορική εκμετάλλευση των προαναφερόμενων όρων από την αιτούσα και βλάπτεται το χορηγικό της πρόγραμμα με την αποτροπή νέων χορηγών να εισέλθουν σ' αυτό.<sup>111</sup>

### **ΣΤ) Παραπλανητικές Ενδείξεις**

Τα παραπλανητικά σήματα αποτελούν ειδική κατηγορία λόγων απολύτου απαραδέκτου και η θέσπιση της εν λόγω απαγόρευσης αποσκοπεί στην προστασία του καταναλωτή. Σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ.1 στοιχ. ζ' του Ν.4072/2012, αλλά και του άρθρου 4 παρ.1 στοιχ. ζ' της Οδηγίας 2015/2436 απαράδεκτα προς κατάθεση είναι σήματα που μπορούν να παραπλανήσουν το κοινό, για παράδειγμα, ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας.

---

<sup>111</sup> Βλέπετε σχετικά υπ' αριθμ. 1963/2004 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

Απαραίτητοι όροι συνδρομής του παραπλανητικού χαρακτήρα της ένδειξης είναι η σχετική ένδειξη να μην είναι αληθής, δηλαδή να περιέχει ανακριβείς δηλώσεις ή παραστάσεις σχετικά με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που προορίζεται να διακρίνει και η ανακρίβεια αυτή να είναι προφανώς ικανή να δημιουργήσει κίνδυνο παραπλάνησης του μέσου προσεκτικού και ενημερωμένου καταναλωτή αναφορικά με τις ουσιώδεις ιδιότητες του προϊόντος και ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση αυτού και να επηρεάζει ευλόγως την αγοραστική βούληση του καταναλωτή.<sup>112</sup>

Ο κίνδυνος παραπλάνησης εξετάζεται πάντοτε σε σχέση με τα συγκεκριμένα προϊόντα και όχι γενικά και αφηρημένα. Οι καταναλωτές πρέπει να συνδέουν με το σήμα ορισμένες παραστάσεις ποιότητας και σχετικές προσδοκίες, εκτός της προέλευσης που επιτελεί. Εν συνεχεία, αν η χρήση του σήματος γίνεται με παραπλανητικό τρόπο στις συναλλαγές, τότε εφαρμόζεται το άρθρο 3 του Ν.146/1914, ενώ το σήμα δύναται να διαγραφεί.

Αν και το απαράδεκτο καταχώρισης παραπλανητικών ενδείξεων ως σημάτων είναι θεμελιώδους σημασίας για τη διασφάλιση ορθής, σύννομης ανταγωνιστικής συμπεριφοράς και δραστηριότητας, στην ελληνική πρακτική έχουν γίνει δεκτά πάρα πολλά παραπλανητικά σήματα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι αρμόδιες αρχές ανέχονταν ξενόγλωσσα σήματα για τη διάκριση ελληνικών προϊόντων με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να εκλαμβάνει ότι αυτά τα προϊόντα προέρχονται από τη χώρα, η οποία φημίζεται για την παραγωγή των συγκεκριμένων προϊόντων, προωθώντας ελληνικά προϊόντα εις βάρος των καταναλωτών και της εντιμότητας που διέπει τις συναλλαγές. Επί παραδείγματι, στην ελληνική πρακτική έχουν γίνει δεκτά παραπλανητικά σήματα, όπως μεταξύ άλλων το σήμα «Costa Brava» για ελληνικά είδη αρωματοποιίας, το σήμα «Interamerican» για παροχή υπηρεσιών ασφαλιστικής κάλυψης από ελληνική εταιρεία, το σήμα «Bavaria» για ζύθο ελληνικής παραγωγής.<sup>113</sup>

Η απεικόνιση του εθνικού συμβόλου στις διαφημίσεις δεν πιθανολογείται ότι αποτελεί καπηλεία αυτού για διαφημιστικούς και εμπορικούς λόγους, ούτε ότι η επιχείρηση που το χρησιμοποιεί στα προϊόντα της προσπαθεί να διεγείρει το εθνικό συναίσθημα, να προκαλέσει ψυχολογικό καταναγκασμό στον καταναλωτή και να προβεί τελικώς ο τελευταίος σε αγορά αυτών, θέτοντας σε υποδεέστερη θέση όμοια προϊόντα ανταγωνιστών της. Ο λόγος έγκειται στο γεγονός ότι ο

---

<sup>112</sup>Βλέπετε σχετικά Γεωργοπούλου Χριστίνα, Το σήμα στα πλαίσια της σύγχρονης βιομηχανικής ιδιοκτησίας, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου 2008, τ. 28, τεύχ. 2, σελ. 273-280.

<sup>113</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.131-133.

μέσος Έλληνας καταναλωτής είναι εξοικειωμένος να δέχεται μηνύματα ως προς την ελληνικότητα των προϊόντων.<sup>114</sup>

Η απεικόνιση της ελληνικής σημαίας σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία δεν είναι πρόσφορη να δημιουργήσει την εσφαλμένη εντύπωση στον καταναλωτή ότι τα σχετικά προϊόντα παράγονται στην Ελλάδα, δεδομένου ότι ο μέσος παρατηρητικότητας καταναλωτής είναι σε θέση να αντιληφθεί τις διαφορές και να προβεί την αγορά του προϊόντος που πράγματι επιθυμεί.<sup>115</sup> Οι ανακοινώσεις αυτές πιθανολογείται ότι δεν περιέχουν κάποια ανακριβή δήλωση προς το καταναλωτικό κοινό, ούτε και οι σχετικές δημοσιεύσεις στον τύπο. Οι εν λόγω ανακοινώσεις γίνονται προς τον σκοπό ενημέρωσης του καταναλωτικού κοινού για την ποιότητα των ελληνικών προϊόντων, είναι αληθείς, δεν προκαλούν παραπλάνηση στα πρόσωπα που απευθύνονται σε σχέση με τις ιδιότητές τους και δεν επηρεάζουν την οικονομική συμπεριφορά αυτών.<sup>116</sup>

## **Z) Κατάθεση αντίθετη προς την Καλή Πίστη**

Σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ.3 στοιχ. β' του Ν. 4072/2012, αλλά και το άρθρο 4 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436, δεν καταχωρίζονται ως σήματα τα σημεία, των οποίων η κατάθεση αντίκειται στην καλή πίστη ή έγινε κακόπιστα. Πρόκειται για μια έννοια του ενωσιακού δικαίου που επιδιώκει να αποτρέψει περιπτώσεις καταχρηστικής ή αθέμιτης κατάθεσης, όπου η κατάθεση αντιβαίνει στην ηθική και την εντιμότητα των συναλλαγών. Ως προς το περιεχόμενο, ταυτίζεται η εν λόγω έννοια με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία και το εμπόριο και όχι με τη δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη.

Η κακή πίστη κρίνεται αντικειμενικά, κατά το χρονικό σημείο της κατάθεσης, απαιτείται, όμως και το υποκειμενικό στοιχείο της καταχρηστικότητας ή της αντίθεσης προς τα χρηστά ήθη, το οποίο συντρέχει στο πρόσωπο του καταθέτη, ο οποίος αποσκοπεί στην παρεμπόδιση εισόδου τρίτων στην αγορά. Βέβαια το γεγονός μόνο ότι ο αιτών την κατάθεση σήματος γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι ένας τρίτος χρησιμοποιεί ως σήμα την ίδια ένδειξη, δεν αρκεί για να στοιχειοθετήσει την κακή πίστη του αιτούντος.

---

<sup>114</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.131-133.

<sup>115</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1055-1056.

<sup>116</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 1002/2012 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

Ο χαρακτήρας του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση μπορεί να είναι, επίσης, κρίσιμος για την εκτίμηση της κακής πίστης του αιτούντος. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση κατά την οποία το οικείο σημείο συνίσταται στο συνολικό σχήμα και τρόπο παρουσίασης ενός προϊόντος, η κακοπιστία του αιτούντος μπορεί να αποδειχθεί ευκολότερα, κάθε φορά που η ελευθερία επιλογής των ανταγωνιστών ως προς το σχήμα και τον τρόπο παρουσίασης είναι περιορισμένη λόγω τεχνικών και εμπορικών παραγόντων, οπότε ο δικαιούχος του σήματος δύναται στην πραγματικότητα να εμποδίζει τους ανταγωνιστές, όχι μόνο να χρησιμοποιούν πανομοιότυπο ή παρόμοιο σήμα, αλλά και να διαθέτουν στην αγορά ένα συγκρίσιμο προϊόν.<sup>117</sup>

Παγίως γίνεται δεκτό από τα Δικαστήρια ότι η ιδιοποίηση της διαφημιστικής αξίας που ενσωματώνει ένα σήμα ή άλλο διακριτικό γνώρισμα φήμης, αντίκειται στην καλή πίστη. Πλέον και η κατάθεση ονόματος ή εικόνας γνωστής προσωπικότητας δυνητικά εμπίπτει στην εν λόγω διάταξη, καθώς και η περίπτωση, όπου η κατάθεση γίνεται εν γνώσει της συνδρομής λόγων απαραδέκτου, με μοναδικό σκοπό να παρεμποδίσει τρίτες επιχειρήσεις που ήδη χρησιμοποιούν το σημείο που έχει καταχωριστεί ως σήμα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Σημαντική θέση κατέχουν και οι περιπτώσεις παρεμποδιστικού ανταγωνισμού ή πειρατείας σημάτων που συνιστούν τις κατ' εξοχήν περιπτώσεις κακόπιστης κατάθεσης σημάτων. Τέλος, κακόπιστη κατάθεση μπορεί να χαρακτηριστεί και η περίπτωση που ο καταθέτης με ψευδή στοιχεία επιχειρεί να καλύψει την έλλειψη διακριτικής δύναμης και να κατασκευάσει την καθιέρωση στις συναλλαγές.<sup>118</sup>

Δέον να διευκρινιστεί ότι η κακόπιστη κατάθεση αποτελεί προαιρετικό λόγο απολύτου απαραδέκτου για τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.2 εδαφ. β' της Οδηγίας 2015/2436, αλλά υποχρεωτικό λόγο κήρυξης ακυρότητας κατά το άρθρο 4 παρ.2 στοιχ. α'. Επαφίεται συνεπώς στα κράτη μέλη να συμπεριληφθεί στα σχετικά अपαράδεκτα, εφόσον το σήμα ενδέχεται να δημιουργήσει σύγχυση με προγενέστερο σήμα που προστατεύεται σε άλλες χώρες κατά το άρθρο 5 παρ.4 στοιχ. γ' της Οδηγίας.

---

<sup>117</sup> Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1063-1064.

<sup>118</sup> Βλ. σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοπισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2016, σελ. 128-131.



## Η) Γεωγραφικές Ενδείξεις προστατευόμενες από την Ενωσιακή Νομοθεσία

Το άρθρο 123 παρ.2 του Ν. 4072/2012 αποτρέπει τη μονοπώληση ενδείξεων με τη μορφή ατομικού σήματος, εφόσον πρόκειται για ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης που προστατεύονται από την ενωσιακή νομοθεσία. Πιο συγκεκριμένα, ο νόμος απαγορεύει να καταχωρισθούν τα σημεία, τα οποία προορίζονται να διακρίνουν κρασιά ή οινοπνευματώδη ποτά, τα οποία εμπεριέχουν ή αποτελούνται από προστατευόμενη από τη νομοθεσία της Ε.Ε., γεωγραφική ένδειξη υποδηλούσα κρασιά ή οινοπνευματώδη, εφόσον τα εν λόγω κρασιά ή οινοπνευματώδη δεν έχουν τη συγκεκριμένη προέλευση.

Η ίδια απαγόρευση καταχώρισης ισχύει για ονομασία προέλευσης ή γεωγραφική ένδειξη γεωργικών προϊόντων και τροφίμων που έχουν ήδη καταχωρισθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία της Ε.Ε. και αφορούν τον ίδιο τύπο προϊόντος. Δεν ασκεί έννομη επιρροή, αν η προς κατάθεση ένδειξη αποτελείται εξ ολοκλήρου από την προστατευόμενη από την ενωσιακή νομοθεσία ένδειξη, ή την ενσωματώνει ως τμήμα της. Έτι περαιτέρω, στην περίπτωση των συγκεκριμένων γεωγραφικών ενδείξεων, δεν τίθεται ζήτημα επικράτησης στις συναλλαγές.<sup>119</sup>

Η Οδηγία 2015/2436 διευρύνει το συγκεκριμένο λόγο απολύτου απαραδέκτου και σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.1 στοιχ. θ-ιβ *«δεν καταχωρίζονται σήματα των οποίων αποκλείεται η καταχώριση σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία, την εθνική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους ή τις διεθνείς συμφωνίες στις οποίες η Ένωση ή το οικείο κράτος μέλος είναι συμβαλλόμενο μέρος, όπου προβλέπεται προστασία των ονομασιών προέλευσης και των γεωγραφικών ενδείξεων, σήματα των οποίων αποκλείεται η καταχώριση σύμφωνα με την ενωσιακή ή εθνική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους ή τις διεθνείς συμφωνίες στις οποίες η Ένωση ή το οικείο κράτος μέλος είναι συμβαλλόμενο μέρος, όπου προβλέπεται προστασία των παραδοσιακών ενδείξεων των οίνων· σήματα των οποίων αποκλείεται η καταχώριση σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία ή τις διεθνείς συμφωνίες στις οποίες η Ένωση είναι συμβαλλόμενο μέρος, όπου προβλέπεται προστασία των εγγυημένων παραδοσιακών ιδιότυπων προϊόντων· τα σήματα που συνίστανται από ή αναπαράγουν στα βασικά τους στοιχεία προγενέστερη ονομασία φυτικής ποικιλίας καταχωρισμένη σύμφωνα με την ενωσιακή ή την εθνική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους ή τις διεθνείς συμφωνίες στις οποίες η ΕΕ ή το οικείο κράτος μέλος είναι συμβαλλόμενο μέρος, όπου προβλέπεται η προστασία των δικαιωμάτων επί φυτικών ποικιλιών και τα οποία σχετίζονται με φυτικές ποικιλίες του ίδιου είδους ή πολύ συγγενικών ειδών»*.<sup>120</sup>

<sup>119</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.131 επ.

<sup>120</sup>Βλ. σχετικά άρθρο 4 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

Σκοπός διεύρυνσης του συγκεκριμένου λόγου απαραδέκτου είναι η ενίσχυση της προστασίας των ονομασιών προέλευσης και των γεωγραφικών ενδείξεων, οι οποίες πλέον εντάσσονται στα άυλα αγαθά και αποκτούν εμμέσως μεγαλύτερο πεδίο προστασίας σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Κανονισμού 2015/2424.

### 3. Η ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 123 παρ. 4 του Ν. 4072/2012 «κατά παρέκκλιση των διατάξεων των περιπτώσεων β', γ' και δ' της παραγράφου 1, σημείο γίνεται δεκτό για καταχώριση, εφόσον μέχρι την ημερομηνία κατάθεσής του απέκτησε διακριτικό χαρακτήρα λόγω της χρήσης του». Με αυτόν τον τρόπο, η αρχικώς απαράδεκτη για καταχώριση ένδειξη μπορεί να γίνει δεκτή, εφόσον εξαιτίας της έντονης χρήσης της, πριν την κατάθεσή της και μέχρι την τελευταία συζήτηση για την παραδοχή της ως σήμα, επικράτησε στους σχετικούς συναλλακτικούς κύκλους των συναλλαγών ως διακριτικό γνώρισμα των δηλούμενων προϊόντων ή υπηρεσιών. Ωστόσο, πρέπει να έχει επικρατήσει σε μεγάλο μέρος των σχετικών συναλλακτικών κύκλων ως διακριτικό γνώρισμα των συγκεκριμένων προϊόντων και να χρησιμοποιείται στις επιχειρηματικές συναλλαγές εν είδει σήματος. Η επικράτηση μόνο στο εξωτερικό δεν αρκεί κατά βάση για να καταστήσει την ένδειξη καταχωρίσιμη.

Πιο συγκεκριμένα, το Δ.Ε.Ε. στην υπόθεση Société des Produits Nestlé S.A. κατά Cadbury UK Ltd, δέχθηκε ότι για να επιτευχθεί η καταχώριση σήματος, το οποίο έχει αποκτήσει διακριτικό χαρακτήρα μετά τη χρήση που του έχει γίνει, κατά την έννοια του τότε άρθρου 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/95 (σήμερα άρθρου 123 παρ.4 Ν.4072/2012), ανεξαρτήτως του αν έγινε ως τμήμα άλλου καταχωρισμένου σήματος ή σε συνδυασμό με αυτό, ο αιτών την καταχώριση οφείλει να αποδείξει ότι το ενδιαφερόμενο κοινό αντιλαμβάνεται, στηριζόμενο μόνο στο σήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση, κατ' αντιδιαστολή προς οποιοδήποτε άλλο επίσης υφιστάμενο σήμα, ότι το οικείο προϊόν ή η οικεία υπηρεσία προέρχονται από συγκεκριμένη επιχείρηση.<sup>121</sup> Ωστόσο δεν αρκούν απλώς και μόνο γενικά και αφηρημένα στοιχεία για να διαπιστωθεί ότι συντρέχουν οι περιστάσεις και το σήμα κατέστη ικανό να προσδιορίζει τα οικεία προϊόντα ή τις υπηρεσίες ως προερχόμενα από συγκεκριμένη επιχείρηση και επομένως να τα διακρίνει από εκείνα άλλων επιχειρήσεων.<sup>122</sup>

Ο επικαλούμενος τη διάταξη πρέπει να επικαλεσθεί και να προσκομίσει στοιχεία για το μέγεθος των επενδύσεων για την προβολή του σήματος, τη γεωγραφική έκταση, το μερίδιο αγοράς, τη χρονική διάρκεια της χρήσης, τις διαφημιστικές δαπάνες, δηλώσεις επαγγελματιών

<sup>121</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Ε., απόφαση από 16.09.2015, υπόθεση C-215/14, Société de Produits Nestlé SA κατά Cadbury UK Ltd, διατακτικό, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>122</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Ε., απόφαση από 21.04.2015, υπόθεση T-359/12, Louis Vuitton Malletier κατά Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), σκέψη 89, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

επιμελητηρίων ή αποδείξεις παροχής υπηρεσιών και δεν αρκούν γενικά και αφηρημένα κριτήρια, όπως είναι οι δημοσκοπήσεις, οι οποίες όμως συνιστούν πρόσθετο βοηθητικό στοιχείο. Βέβαια, υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο η καθιέρωση στις συναλλαγές να εκλείψει μετά την καταχώριση του σήματος, οπότε και δημιουργείται λόγος διαγραφής του σήματος.<sup>123</sup>

Η δυνατότητα απόκτησης λόγω χρήσης στις επιχειρηματικές συναλλαγές διακριτικού χαρακτήρα υφίσταται και στην Οδηγία 2015/2436 και συγκεκριμένα προβλέπεται στο άρθρο 4 παρ.4, όπου ορίζεται ότι *«ένα σήμα γίνεται δεκτό προς καταχώριση κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 στοιχεία β), γ) ή δ) εφόσον, πριν από την ημερομηνία της αίτησης καταχώρισης, μετά τη χρήση που του έχει γίνει, απέκτησε διακριτικό χαρακτήρα»*. Ωστόσο, παρέχεται στα κράτη-μέλη σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.5 η ευχέρεια να προβλέψουν ότι η εν λόγω διάταξη και συνεπώς η ρύθμιση που εισάγει εφαρμόζεται, εφόσον ο διακριτικός χαρακτήρας αποκτήθηκε μετά την ημερομηνία της αίτησης καταχώρισης, αλλά πριν από την ημερομηνία καταχώρισης.<sup>124</sup>

---

<sup>123</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1056-1058.

<sup>124</sup>Βλ. σχετικά Άρθρο 4 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

#### 4. ΛΟΓΟΙ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

Οι ρυθμίσεις των διατάξεων περί σχετικού απαραδέκτου εκκινούν από την αρχή της χρονικής προτεραιότητας μεταξύ συγκρουόμενων σημάτων, η οποία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του δικαίου των σημάτων. Η ύπαρξη προγενέστερου δικαιώματος επί σήματος αποτελεί λόγο σχετικού απαραδέκτου και απαγορεύει την κατάθεση μεταγενέστερης ένδειξης. Αν παρά το γεγονός αυτό καταχωριστεί ως σήμα, τότε δημιουργεί λόγο ακυρότητας κατά το άρθρο 161 παρ.1 του Ν.4072/2012.

Σύμφωνα με το άρθρο 124 παρ.1 του Ν.4072/2012 *«σημείο δεν γίνεται δεκτό για καταχώριση, εάν ταυτίζεται με προγενέστερο σήμα και τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες, για τα οποία το σήμα έχει δηλωθεί, ταυτίζονται με εκείνα για τα οποία προστατεύεται το προγενέστερο σήμα»*. Τεκμήριο ότι συντρέχει κίνδυνος σύγχυσης υπάρχει σε περίπτωση πλήρους ταυτότητας σημάτων και προϊόντων και αυτό γιατί σε αυτήν την περίπτωση πλήττεται η βασική λειτουργία του σήματος που δεν είναι άλλη από τη λειτουργία προέλευσης. Στην περίπτωση ταυτότητας σημάτων και προϊόντων ή υπηρεσιών η προστασία που παρέχεται είναι απόλυτη ανεξαρτήτως του κινδύνου σύγχυσης που προκαλείται στο καταναλωτικό κοινό από τη χρήση αυτή.

Ένα σημείο είναι πανομοιότυπο με σήμα όταν αναπαράγει χωρίς τροποποίηση ή προσθήκη όλα τα στοιχεία που συνθέτουν το σήμα ή όταν, θεωρούμενο στο σύνολό του, παρουσιάζει διαφορές αμελητέες, σε τέτοιο σημείο που να περνούν απαρατήρητες από το μέσο καταναλωτή. Ταυτότητα σήματος με άλλο προγενέστερο αποτελεί η πιστή αντιγραφή του προγενέστερου σήματος, ομοιότητα δε η ιδιαίτερη συνολική εντύπωση προς άλλο σήμα, η οποία εξαρτώμενη από την προκαλούμενη συνολική εντύπωση του σήματος μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στο μέσο καταναλωτή ως προς την προέλευση των διακρινόμενων από αυτά προϊόντων, ασχέτως των επιμέρους ομοιοτήτων και διαφορών των δύο σημάτων.<sup>125</sup>

Επιπροσθέτως, δεν γίνεται δεκτή η κατάθεση σήματος, όταν συντρέχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού, όταν δηλαδή η κατατεθείσα μεταγενέστερη χρονικά ένδειξη ταυτίζεται ή ομοιάζει με προγενέστερο σήμα, όπου τα διακρινόμενα προϊόντα ταυτίζονται ή ομοιάζουν με αυτά της κατατεθείσας νεώτερης ένδειξης. Για τη διαπίστωση της ομοιότητας μεταξύ των σημάτων πρέπει να προσδιοριστεί ο βαθμός της οπτικής, ακουστικής και εννοιολογικής ομοιότητας και να εκτιμηθεί ενδεχομένως η σημασία των προϊόντων ή υπηρεσιών και οι συνθήκες υπό τις οποίες διατέθηκαν στην αγορά.

<sup>125</sup> Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1064 επ.

Έτι περαιτέρω, εάν το σημείο που πρόκειται να κατατεθεί ως σήμα ταυτίζεται ή ομοιάζει με προγενέστερο σήμα που έχει αποκτήσει φήμη και η χρησιμοποίηση του μεταγενέστερου σήματος θα προσπόριζε σε αυτό, χωρίς εύλογη αιτία, αθέμιτο όφελος από το διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του προγενέστερου σήματος ή θα έβλαπτε το διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη αυτού, ανεξαρτήτως της ομοιότητας ή μη των προϊόντων, τότε αυτό το σημείο δεν μπορεί να καταχωριστεί ως σήμα.<sup>126</sup>

Τα ως άνω διαλαμβάνονται και στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436, όπου η ύπαρξη προγενέστερου δικαιώματος φήμης διαμορφώνεται ως υποχρεωτικός λόγος απαραδέκτου. Δέον να διευκρινιστεί ότι η προστασία του σήματος φήμης, το οποίο είναι προγενέστερο της αίτησης και ταυτίζεται, ή είναι παρόμοιο προς την κατατεθείσα ένδειξη, χωρεί ανεξάρτητα αν τα προϊόντα ή υπηρεσίες για τις οποίες κατατέθηκε, ταυτίζονται ή είναι παρόμοιες, προς εκείνα για τα οποία έχει ήδη καταχωριστεί το προγενέστερο σήμα φήμης.

Επίσης, ένα σήμα δεν γίνεται δεκτό προς καταχώριση, εφόσον υπάρχει προγενέστερη ονομασία προέλευσης ή γεωγραφική ένδειξη βάσει της ενωσιακής ή εθνικής νομοθεσίας και πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5 παρ.3 στοιχ.γ' της Οδηγίας 2015/2436, ήτοι έχει ήδη υποβληθεί αίτηση ονομασίας προέλευσης ή γεωγραφικής ένδειξης, σύμφωνα με τη νομοθεσία της Ένωσης ή το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους, πριν από την ημερομηνία της αίτησης καταχώρισης του σήματος ή την ημερομηνία προτεραιότητας που προβάλλεται προς υποστήριξη της αίτησης, με την επιφύλαξη της μεταγενέστερης καταχώρισης της ονομασίας ή της ένδειξης και η εν λόγω ονομασία προέλευσης ή γεωγραφική ένδειξη παρέχει στο πρόσωπο που νομιμοποιείται βάσει της οικείας νομοθεσίας να ασκεί τα εξ αυτής απορρέοντα δικαιώματα το δικαίωμα να απαγορεύει τη χρήση μεταγενέστερου σήματος.<sup>127</sup>

Κατά το άρθρο 124 παρ.2 του Ν.4072/2012 ως προγενέστερα σήματα ορίζονται ημεδαπά σήματα, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών με ισχύ στην Ελλάδα και των σημάτων της Ε.Ε., τα οποία έχουν καταχωριστεί πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της δήλωσης της μεταγενέστερης ένδειξης, αφού ληφθούν υπόψη τυχόν δικαιώματα προτεραιότητας αυτών που προβλήθηκαν, προγενέστερες δηλώσεις ημεδαπών, διεθνών και κοινοτικών σημάτων, υπό την επιφύλαξη της καταχώρισής τους και αλλοδαπά σήματα, τα οποία κατά την ημερομηνία κατάθεσης της δήλωσης ή ενδεχομένως κατά την ημερομηνία προτεραιότητας που προβάλλεται

<sup>126</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.137 επ.

<sup>127</sup> Βλ. σχετικά άρθρο 4 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

της υποστήριξη της, είναι παγκοίμως γνωστά κατά την έννοια του άρθρου 6 δις της Σύμβασης των Παρισίων. Τέλος, στην κατηγορία των προγενέστερων σημάτων εντάσσονται και τα σήματα της Ε.Ε. των οποίων εγκύρωσ προβάλλεται η αρχαιότητα στην ελληνική επικράτεια έναντι εθνικού σήματος σύμφωνα με το άρθρο 34 του Κανονισμού 207/2009, ακόμη κι αν έχει προηγηθεί παραίτηση ή μη ανανέωση της προστασίας του εθνικού σήματος, στο οποίο στηρίχθηκε η αρχαιότητα του κοινοτικού σήματος.

Στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436 ως «προγενέστερα σήματα» νοούνται: τα σήματα, τα οποία έχουν κατατεθεί πριν από την ημερομηνία της αίτησης καταχώρισης του σήματος, αφού ληφθούν υπόψη, κατά περίπτωση, τα προβαλλόμενα δικαιώματα προτεραιότητας για τα σήματα αυτά και συγκεκριμένα τα σήματα της ΕΕ, σήματα καταχωρισμένα στο οικείο κράτος μέλος ή, όσον αφορά το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες, στο Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Μπενελούξ, και σήματα που έχουν αποτελέσει αντικείμενο διεθνούς καταχώρισης, η οποία ισχύει στο οικείο κράτος μέλος. Επίσης, προγενέστερα θεωρούνται τα σήματα της Ε.Ε. των οποίων εγκύρωσ προβάλλεται η αρχαιότητα, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 207/2009, ακόμη και αν έχει προηγηθεί παραίτηση από το εν λόγω σήμα ή απόσβεση του δικαιώματος επί του σήματος, αιτήσεις σημάτων, υπό την επιφύλαξη της καταχώρισής τους και σήματα, τα οποία, κατά την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης του σήματος ή, ενδεχομένως, κατά την ημερομηνία προτεραιότητας που προβάλλεται προς υποστήριξη της αίτησης του σήματος, είναι παγκοίμως γνωστά στο οικείο κράτος μέλος, κατά την έννοια του άρθρου 6 δις της σύμβασης των Παρισίων.<sup>128</sup>

Όσον αφορά την επίκληση της ακυρότητας σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας 2015/2436, εφόσον, προκειμένου για σήμα της Ε.Ε., γίνεται επίκληση της αρχαιότητας εθνικού σήματος ή σήματος καταχωρισμένου δυνάμει διεθνών συμφωνιών με ισχύ στο κράτος μέλος, από το οποίο έχει προηγηθεί παραίτηση ή το οποίο έχει αποσβεστεί, η διαπίστωση της ακυρότητας του εθνικού σήματος ή της έκπτωσης από τα δικαιώματα επί του σήματος το οποίο αποτελεί τη βάση για την επίκληση αρχαιότητας μπορεί να γίνει εκ των υστέρων, υπό τον όρο ότι η ακυρότητα ή η έκπτωση από τα δικαιώματα θα μπορούσε να είχε κηρυχθεί κατά τον χρόνο της παραίτησης από το σήμα ή της απόσβεσής του. Στην περίπτωση αυτή, η αρχαιότητα παύει να παράγει τα αποτελέσματά της.

---

<sup>128</sup> Βλέπετε σχετικά άρθρα 5, 6 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων

Πλην των ως άνω εκτεθέντων, ως λόγος σχετικού απαραδέκτου προστίθεται και μια ειδική περίπτωση κακόπιστης κατάθεσης, όπου σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ.3 στοιχ.β' «ένα σήμα δεν καταχωρίζεται ή, αν έχει καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθεί άκυρο όταν ο ειδικός πληρεξούσιος ή ο αντιπρόσωπος του δικαιούχου του σήματος υποβάλλει αίτηση καταχώρισης, ιδίω ονόματι και χωρίς την άδεια του δικαιούχου, εκτός εάν ο εν λόγω ειδικός πληρεξούσιος ή αντιπρόσωπος δικαιολογήσει την πράξη του». <sup>129</sup>

### **A) Προγενέστερο Δικαίωμα Μη Καταχωρισμένου Σήματος**

Όπως ήδη αναφέρθηκε, τόσο στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο του Ν.4072/2012 όσο και στα πλαίσια της Οδηγίας 2015/2436 δεν γίνεται δεκτό προς καταχώριση σημείο, το οποίο προσκρούει σε δικαίωμα μη καταχωρισμένου σήματος ή άλλου διακριτικού σημείου ή γνωρίσματος που χρησιμοποιείται στις συναλλαγές και το οποίο παρέχει στο δικαιούχο το δικαίωμα να απαγορεύει τη χρήση μεταγενέστερου σήματος. Η συγκεκριμένη διάταξη υλοποιεί την αρχή της ισοτιμίας μεταξύ διακριτικών γνωρισμάτων που αποκτήθηκαν κατά το ουσιαστικό και κατά το τυπικό σύστημα, καθώς και την αρχή της χρονικής προτεραιότητας, πάντα εντός της ελληνικής επικράτειας.

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι τα δικαιώματα αυτά να έχουν αποκτηθεί πριν από την ημερομηνία κατάθεσης του εν λόγω σημείου, αφού ληφθούν υπ' όψιν τυχόν δικαιώματα προτεραιότητας τρίτων. Στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, τοπικά περιορισμένα προγενέστερα δικαιώματα δεν μπορούν να προβληθούν ως λόγος σχετικού απαραδέκτου. <sup>130</sup>

### **B) Προγενέστερο Δικαίωμα Βιομηχανικής, Πνευματικής Ιδιοκτησίας ή Δικαιώματος Προσωπικότητας**

Σύμφωνα με το άρθρο 124 παρ.3 στοιχ. β του Ν.4072/2012 σημείο δεν γίνεται δεκτό για καταχώριση, εάν προσκρούει σε προγενέστερο δικαίωμα της προσωπικότητας τρίτου ή σε προγενέστερο δικαίωμα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας πέραν αυτών που ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο. Το σχετικό αυτό απαράδεκτο βασίζεται σε χρονικά προγενέστερα απόλυτα και αποκλειστικά δικαιώματα που ισχύουν σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια. Η απαρίθμηση δεν είναι αποκλειστική και στα προγενέστερα δικαιώματα βιομηχανικής

<sup>129</sup>Βλέπετε σχετικά άρθρα 5, 6 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

<sup>130</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., Αθήνα 2016, σελ.138 επ.



ιδιοκτησίας υπάγεται το εθνικό ή κοινοτικό σχέδιο/υπόδειγμα, προγενέστερα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγκεκριμένα εικαστικά έργα ή τα λεγόμενα «ψιλά» της πνευματικής ιδιοκτησίας που απαρτίζουν είτε εικαστικό σήμα είτε σύνθετο, όπως και μικρές μουσικές συνθέσεις, οι οποίες ενδέχεται να κατατεθούν ως σήμα. Δεν εμπίπτουν στο πεδίο αυτό μεμονωμένες λέξεις ή σλόγκαν που ούτως ή άλλως δεν μπορούν να υπαχθούν στην έννοια του έργου και κατ' επέκταση να αποτελέσουν λόγο σχετικού απαραδέκτου.<sup>131</sup>

Η πρόβλεψη αυτή αποτυπώνεται και στο άρθρο 5 παρ. 4 στοιχ. β' της Οδηγίας 2015/2436 σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι ένα σήμα δεν γίνεται δεκτό προς καταχώριση ή, εφόσον καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθεί άκυρο, εφόσον και κατά το μέτρο που η χρήση του σήματος μπορεί να απαγορευθεί δυνάμει προγενέστερου δικαιώματος, πέραν των προβλεπομένων στην παράγραφο 2 και στο στοιχείο α) της παρούσας παραγράφου, και ιδίως δυνάμει δικαιώματος επί του ονόματος, δικαιώματος επί της προσωπικότητας, συγγραφικού δικαιώματος και δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας.<sup>132</sup>

Επί παραδείγματι, αν ο δημιουργός ενός έργου ή οι κληρονόμοι του έχουν δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί αυτού, τότε μπορούν να προβάλλουν με επιτυχία το εν λόγω σχετικό απαραδέκτο, αν όμως έχει αποσβεστεί λόγω παρόδου του χρόνου προστασίας, τότε δεν εφαρμόζεται το άρθρο 124 παρ. 3 στοιχ. β' του Ν.4072/2012, αλλά λόγω απόρριψης της αίτησης μπορεί να αποτελέσει η έλλειψη διακριτικής δύναμης. Γραφικές ενδείξεις που αποτελούνται από πασίγνωστα εικαστικά έργα γνωστών καλλιτεχνών στερούνται διακριτικής δύναμης, αφού κατά κανόνα οι σχετικοί συναλλακτικοί κύκλοι δεν δημιουργούν συνειρμό προς μια ορισμένη προέλευση. Ζήτημα τίθεται με τις εικόνες ή υπογραφές γνωστών προσωπικοτήτων, όπως πρωταθλητών ή ηθοποιών. Επειδή οι συναλλαγές υποθέτουν ότι η χρήση της εικόνας ή υπογραφής δεν είναι δυνατή χωρίς τη συναίνεσή τους, έμμεσα συνάγεται η διακριτική δύναμή τους, αφού και τα δύο στοιχεία από τη φύση τους, λόγω της απόλυτης εξατομίκευσής τους είναι πρόσφορα να έχουν διακριτική δύναμη.

Δέον να επισημανθεί ότι πολλά εικαστικά ή σύνθετα σήματα ενδέχεται να προστατεύονται ήδη από τη σύλλησή τους με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, αφού συνιστούν έργα κατά το άρθρο 2 του Ν.2121/1993. Για την κατάφαση της διακριτικής τους δύναμης δεν απαιτείται πρωτοτυπία της ένδειξης, όπως ορίζεται στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, ούτε

---

<sup>131</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.141 επ.

<sup>132</sup>Βλ. σχετικά άρθρο 5 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

απαιτείται ορισμένη καλλιτεχνική δημιουργικότητα, ασυνήθιστη, εντυπωσιακή ή αισθητική πλευρά.

Η κατάθεση προστατευόμενου έργου, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 του Ν.2121/1993, ως σήματος απαιτεί την έγγραφη συναίνεση του δημιουργού, εφόσον με αυτήν εμπορευματοποιείται το έργο. Σύμφωνα με το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας, η χρήση του σήματος στη διαφήμιση και η επίθεσή του στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του δικαιούχου του σήματος συνεπάγεται αναπαραγωγή και παρουσίαση του έργου στο κοινό κατά το άρθρο 3 του Ν. 2121/1993. Η δυνατότητα δε κατάθεσης πρέπει να αναφέρεται ρητώς στη σχετική σύμβαση εκμετάλλευσης.

Το όνομα χώρου («domain name») μπορεί να υπαχθεί στην έννοια του προγενέστερου δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας, εφόσον, όμως, έχει χρησιμοποιηθεί στις συναλλαγές και αναπτύσσει διακριτική λειτουργία με ταυτόχρονη καθιέρωση στις συναλλαγές. Ως εκ τούτου, αποτελεί διακριτικό γνώρισμα κατά το άρθρο 13 του Ν.146/1914.<sup>133</sup>

Σύμφωνα με το άρθρο 121 του Ν.4072/2012, αλλά και το άρθρο 3 της Οδηγίας 2015/2436 είναι δυνατή η κατάθεση ονόματος προσώπου, ψευδωνύμου, ακόμη και της εικόνας του ως σήματος. Η κατάθεση του ονόματος ή της εικόνας τρίτου είναι δυνατή μόνο μετά από έγγραφη συναίνεσή του, διαφορετικά η χωρίς την άδεια του φορέα του ονόματος κατάθεσή του ως σήματος, εκτός από λόγο σχετικού απαραδέκτου, συνιστά και προσβολή του ονόματος και γενικά της προσωπικότητας του φορέα του σήματος. Η βλάβη του φορέα του ονόματος είναι προφανής, δεδομένου ότι ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να παραχωρήσει σε τρίτους άδεια χρήσης επί του σήματος και να διεξάγει δίκες με το αντικείμενο αυτό.<sup>134</sup>

Αν πρόκειται για κατάθεση ονόματος ή εικόνας εκπροσώπων την ελληνικής πολιτείας, οι οποίοι βρίσκονται εν ζωή ή τρίτων αρχηγών κρατών, τότε η προσπάθεια αυτή εμπορευματοποίησης ενδέχεται να προσκρούει και στη δημόσια τάξη κατά το άρθρο 123 παρ.1 στοιχ. στ' του Ν.4072/2012. Η κατάθεση ονόματος, επωνυμίας ή φωτογραφίας τρίτου μπορεί παράλληλα να στηρίξει και λόγο απολύτου απαραδέκτου, εφόσον παραπλανεί το καταναλωτικό κοινό.

---

<sup>133</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.141-145.

<sup>134</sup> Βλ. σχετικά άρθρο 3 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

### Γ) Κίνδυνος Σύγχυσης και Συμφωνίες Οριοθέτησης

Ο κίνδυνος σύγχυσης που δημιουργείται από τη χρήση ενός μεταγενέστερου παρόμοιου διακριτικού γνωρίσματος προς ένα προγενέστερο σήμα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διάθεσης των μερών, όπως συνάγεται στο άρθρο 124 παρ.4 του Ν.4072/2012 και συγκεκριμένα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο σύμβασης μεταξύ των δικαιούχων των εκατέρωθεν διακριτικών γνωρισμάτων.<sup>135</sup> Οι συμβάσεις αυτές δεν είναι συμβάσεις με την έννοια των αδειών εκμετάλλευσης, αφού δεν έχουν ως αντικείμενο τη θέσπιση μιας υποχρέωσης χρήσης, ούτε μεταβιβάζονται εξουσίες στα αντισυμβαλλόμενα μέρη. Πρόκειται για ενοχικές συμβάσεις με τις οποίες παρέχονται περιορισμοί, είτε κατά τόπο, είτε κατά τρόπο ή αντικείμενο, κλάδο επιχειρηματικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων ή επεξηγηματικών ενδείξεων σε ένα ή και στα δύο συγκρουόμενα γνωρίσματα. Συνεπώς, μέσω αυτών των συμβάσεων οριοθετείται το πεδίο προστασίας παρόμοιων διακριτικών γνωρισμάτων, προκειμένου να αποφευχθεί κίνδυνος σύγχυσης.<sup>136</sup>

Οι εν λόγω συμφωνίες περιέχουν ρυθμίσεις για τον τρόπο χρήσης, οριοθετούν τα εμπορεύματα, στα οποία θα χρησιμοποιούνται, ενώ κατά κανόνα συνδέονται από ρήτρα παραίτησης από αξιώσεις. Συγκεκριμένα, ο δικαιούχος του χρονικά προγενέστερου σήματος υποχρεούται να μην εγείρει προσφυγή κατά της κατάθεσης του νεότερου σήματος, ή να παραιτηθεί από τη δυνατότητα άσκησης αυτής και να παραλείπει δικαστικές ενέργειες στο μέλλον. Από την άλλη πλευρά, ο καταθέτης του νεότερου σήματος υποχρεούται ανάλογα να καταθέσει ή να χρησιμοποιεί το σήμα του στο μέλλον για ορισμένες και μόνο κατηγορίες εμπορευμάτων ή υπηρεσιών, ή να μην υποβάλλει αίτηση διαγραφής κατά του προγενέστερου σήματος.

Παρόλο που ο νόμος αναφέρεται σε προγενέστερο σήμα, η αναλογική εφαρμογή και στα προγενέστερα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, πνευματικής και στα διακριτικά γνωρίσματα του άρθρου 13 του Ν.146/1914, είναι επίσης εφικτή στα πλαίσια των αυξανόμενων αναγκών των συναλλαγών. Αυτές οι συμφωνίες προφανώς και δεν δεσμεύουν τους τρίτους και κατ' αρχήν τους ειδικούς διαδόχους των συμβαλλομένων μερών, εκτός αν ορίζεται κάτι σχετικά.<sup>137</sup>

<sup>135</sup>Βλέπετε σχετικά Καρδιοπούλη Φ., Θεοδορίδου Μ., ό.π., σελ. 14-19.

<sup>136</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (άρθρα 121 επ. ν. 4072/2012): μια πρώτη εισαγωγή, Ελληνική Δικαιοσύνη 2012, τ. 53, τεύχ. 2, σελ. 327-347.

<sup>137</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.145 επ.

Η δυνατότητα αυτή αποτυπώνεται ρητά και στο άρθρο 5 παρ.5 της Οδηγίας 2015/2436, όπου ορίζεται ότι «τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, εφόσον το επιτρέπουν οι περιστάσεις, δεν υφίσταται υποχρέωση απόρριψης της καταχώρισης ή κήρυξης της ακυρότητας του σήματος, εάν ο δικαιούχος του προγενέστερου σήματος ή άλλου προγενέστερου δικαιώματος συγκατατίθεται στην καταχώριση του μεταγενέστερου σήματος».

Από πλευράς δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, οι εν λόγω συμφωνίες είναι επιτρεπτές. Αν όμως, η συμφωνία δεν καλύπτεται από το περιεχόμενο του διακριτικού γνωρίσματος, ήτοι δεν συντρέχει κίνδυνος σύγχυσης ούτε πρόκειται να προκληθεί, αλλά λειτουργεί ουσιαστικά ως πρόφαση μερισμού της αγοράς, τότε ενδέχεται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 παρ.1 Σ.Λ.Ε.Ε. και του άρθρου 1 παρ.1 του Ν.3959/2011, εφόσον συντρέχουν και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων.

## **5. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ**

Με την Οδηγία 2015/2436 εναρμονίζονται σημαντικά μέρη της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών γραφείων σημάτων και σε συμφωνία με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις για το σήμα της Ε.Ε. Πλέον, ρυθμίζονται ενιαίως οι ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να πληροί η κατάθεση σήματος, ο προσδιορισμός της ημερομηνίας κατάθεσης, η διάρκεια και η ανανέωση του σήματος, ο προσδιορισμός και η ταξινόμηση των προϊόντων και των υπηρεσιών. Ο ενωσιακός νομοθέτης επιθυμεί αποτελεσματικές και ταχείες διοικητικές διαδικασίες και προς τούτο δύναται η δυνατότητα στα κράτη-μέλη να αποφασίσουν τη συμμετοχή τρίτων, υποβάλλοντας παρατηρήσεις, στη διαδικασία καταχώρισης.<sup>138</sup>

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το δικαίωμα επί τους σήματος κτάται με την κατάθεση και την καταχώριση. Καταθέτης μπορεί να είναι Έλληνας υπήκοος ή αλλοδαπός, χωρίς να απαιτείται να έχει επαγγελματική εγκατάσταση στην Ελλάδα, ούτε επιχείρηση. Έχει τη δυνατότητα να καταθέσει το σήμα εν όψει μιας μελλοντικής ίδρυσης ή δραστηριοποίησης ή και χωρίς να έχει καν τέτοια πρόθεση. Ως εκ τούτου, οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο, ιδιώτης ή έμπορος, νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, π.χ. σωματείο, μπορεί να καταθέσει σήμα. Η μόνη απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ικανότητα δικαίου κατά το άρθρο 163 παρ.1 του Ν.4072/2012, συνεπώς και μια ένωση προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα μπορεί να αποκτήσει σήμα.

---

<sup>138</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.152 επ.

Το δικαίωμα επί του σήματος αποκτάται με την καταχώρισή του, αφού προηγηθεί μια διοικητική διαδικασία, η οποία αρχίζει με την κατάθεση της δήλωσης κατάθεσης του σήματος και ολοκληρώνεται με την καταχώριση του σήματος στο μητρώο σημάτων, κατόπιν ελέγχου νομιμότητας.<sup>139</sup>

Η δήλωση κατάθεσης πρέπει να περιέχει κάποια ελάχιστα στοιχεία που αποσκοπούν στην ταυτοποίηση του καταθέτη, περιγραφή – αποτύπωση του σήματος και των σημαινόμενων προϊόντων με αναγραφή της κλάσης τους. Σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ.1 της Οδηγίας 2015/2436 *«η αίτηση καταχώρισης σήματος πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον αίτημα καταχώρισης, τα στοιχεία ταυτότητας του καταθέτη, κατάλογο των προϊόντων ή των υπηρεσιών για τα οποία ή τις οποίες ζητείται η καταχώριση και παράσταση του σήματος που να πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 3 στοιχείο β). Η δε αίτηση καταχώρισης σήματος συνεπάγεται την πληρωμή τυχόν τέλους που καθορίζει το οικείο κράτος μέλος»*.<sup>140</sup>

Κρίνεται δε σκόπιμο η περιγραφή των προϊόντων και των υπηρεσιών να γίνεται με όσον το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια και ακρίβεια, ώστε να προσδιορίζεται η έκταση της μελλοντικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 39 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436. Η αίτηση κατατίθεται αυτοπροσώπως από τον καταθέτη, από αντιπρόσωπο ή εξουσιοδοτημένο προς τούτο δικηγόρο, αφού δεν είναι πλέον απαραίτητη η σύμπραξη δικηγόρου. Μετά την υποβολή της αίτησης, αυτή δεν τροποποιείται, εκτός αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 138 παρ.1 και 2 του Ν.4072/2012 και πρόκειται για τυπικές ελλείψεις, ή παραλείψεις.

Επιπρόσθετα στοιχεία που πρέπει να περιέχει η δήλωση κατάθεσης είναι η προτεραιότητα, αν αυτή διεκδικείται, η ημερομηνία προγενέστερης κατάθεσης, η χώρα που ισχύει, καθώς και ο διορισμός αντικλήτου. Αν το σήμα είναι ηχητικό, έγχρωμο ή τρισδιάστατο, απαιτείται η μνεία των χαρακτηριστικών αυτών. Η δήλωση κατάθεσης του προς καταχώριση σήματος και η αποτύπωση του σήματος κατατίθενται υποχρεωτικά και σε ηλεκτρονική μορφή με την προσκομιδή στην αρμόδια Υπηρεσία (εν προκειμένου του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού) ψηφιακού δίσκου ή άλλου πρόσφορου ηλεκτρονικού αποθηκευτικού μέσου.<sup>141</sup>

---

<sup>139</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.152 επ.

<sup>140</sup>Βλ. σχετικά άρθρο 37 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

<sup>141</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1079-1080.

Η Υπηρεσία Σημάτων εξετάζει αν συντρέχουν οι τυπικές προϋποθέσεις των άρθρων 135 και 136 του Ν.4072/2012 και αν κρίνει σκόπιμο ότι απαιτείται συμπλήρωση ή διόρθωση κάποιων ελλείψεων ή παρατυπιών καλεί τον καταθέτη μέσα σε διάστημα ενός μήνα, κατόπιν σχετικής κλήσης. Αν ο καταθέτης ανταποκριθεί και διορθώσει τις ελλείψεις, τότε η διαδικασία προχωρεί με ημερομηνία όμως κατάθεσης την ημερομηνία θεραπείας των ελλείψεων. Αν όχι, η δήλωση δεν εξετάζεται ως αίτηση καταχώρισης σήματος, τίθεται στο αρχείο και δεν χωρεί προσφυγή κατά το άρθρο 144. Στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι τυπικές προϋποθέσεις, τότε εκδίδεται απορριπτική απόφαση και κατά αυτής χωρεί προσφυγή.<sup>142</sup>

Με την κατάθεση δημιουργείται δικαίωμα προσδοκίας υπέρ του καταθέτη, το οποίο δικαίωμα προσδοκίας τρέπεται σε πλήρες δικαίωμα επί του σήματος με την καταχώριση. Μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μεταβίβασης και άδειας χρήσης, έστω και αν ο νόμος δεν αναφέρει ρητά το δικαίωμα προσδοκίας στις διατάξεις περί άδειας χρήσης, μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αναγκαστικής εκτέλεσης και υπάγεται στην πτωχευτική περιουσία, όπως θα δούμε σε επόμενη ενότητα. Φορέας του δικαιώματος αυτού είναι ο μελλοντικός δικαιούχος του σήματος. Το δικαίωμα προσδοκίας προστατεύεται στο χρονικό διάστημα της κατάθεσης μέχρι και της καταχώρισης με τις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν.146/1914 ως διακριτικό γνώρισμα και σε περίπτωση προσβολής αυτού είναι δυνατή η προστασία με τις διατάξεις των ασφαλιστικών μέτρων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.<sup>143</sup>

Επιπροσθέτως, με την κατάθεση προσδιορίζεται η χρονική προτεραιότητα της δήλωσης έναντι άλλων δηλώσεων και του σήματος που θα καταχωρισθεί έναντι άλλων μεταγενέστερων. Ως εκ τούτου, προγενέστερο είναι το σήμα που κατατέθηκε πρώτο, έστω κι αν η οριστική του καταχώριση έγινε μετά την καταχώριση άλλου παρεμφερούς σήματος. Η χρονική προτεραιότητα ανατρέχει στον χρόνο κατάθεσης και όχι καταχώρισης. Η ημερομηνία κατάθεσης σηματοδοτεί το χρονικό σημείο διάρκειας του δικαιώματος επί του σήματος βάσει των άρθρων 148 παρ.1 και 150 επ. του Ν.4072/2012, είναι το χρονικό σημείο που λαμβάνεται υπ' όψιν για να υπολογισθεί η καθιέρωση στις συναλλαγές κατά το άρθρο 123 παρ.4 του Ν.4072/2012.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο καταθέτης μετά την κατάθεση δεν μπορεί να μεταβάλει την ένδειξη, την οποία κατέθεσε ως σήμα. Εξαίρεση εισάγει το άρθρο 129 του Ν.4072/2012 σύμφωνα με το οποίο «ο καταθέτης μπορεί οποτεδήποτε και ανεξαρτήτως εκκρεμοδικίας: α. να προβεί σε δήλωση μη διεκδίκησης δικαιωμάτων σε ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία του δηλωθέντος σήματος, β. να

<sup>142</sup> Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.135 επ.

<sup>143</sup> Βλ. σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 598-601.

προβεί σε δήλωση περιορισμού προϊόντων ή υπηρεσιών που αναφέρονται στη δήλωση κατάθεσης». Ουσιαστικά ο καταθέτης με αυτή του δήλωση περιορίζει την έκταση προστασίας του μελλοντικού του δικαιώματος, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό και την καταχώριση του σήματός του.

Πιο συγκεκριμένα, ο καταθέτης μπορεί οποτεδήποτε να προβεί σε δήλωση ότι δεν διεκδικεί δικαιώματα σε ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία του δηλωθέντος σήματος, ως προς τα οποία έμμεσα δηλώνει ότι δεν έχουν διακριτική δύναμη. Πρόκειται για δικαίωμα του καταθέτη και όχι υποχρέωσή του. Η υπηρεσία Σημάτων δεν μπορεί να ζητήσει από τον καταθέτη να προβεί σε τέτοια δήλωση, εν αντιθέσει με ό,τι ισχύει στην περίπτωση του κοινοτικού σήματος, όπου σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ.2 του Κανονισμού 207/2009 «εάν το σήμα περιέχει στοιχείο στερούμενο διακριτικού χαρακτήρα και η παρουσία του στοιχείου αυτού στο σήμα μπορεί να δημιουργήσει αμφιβολίες για την έκταση της προστασίας του σήματος, το Γραφείο (Γραφείο Εναρμόνισης στο Πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς) μπορεί, ως προϋπόθεση της καταχώρισης του σήματος, να ζητήσει από τον καταθέτη να δηλώσει ότι δεν θα επικαλεστεί αποκλειστικό δικαίωμα για το συγκεκριμένο αυτό στοιχείο. Η δήλωση αυτή δημοσιεύεται ταυτόχρονα με την αίτηση ή, ενδεχομένως, με την καταχώριση του κοινοτικού σήματος.».

Συνήθως, ο περιορισμός αυτός συνίσταται στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν αμφιβολίες ως προς τον προφανή περιγραφικό χαρακτήρα του στοιχείου ή όταν το μη ουσιώδες στερούμενο διακριτικής δύναμης στοιχείο, υπερκαλύπτει το διακριτικό υπόλοιπο μέρος. Η δήλωση πρέπει να αφορά μη ουσιώδη στοιχεία του δηλωθέντος σήματος, στοιχεία λεκτικά, εικαστικά, σύνθετα και τρισδιάστατα που δεν έχουν διακριτική δύναμη, επειδή είναι περιγραφικά ή κοινόχρηστα. Ο καταθέτης έχοντας προβεί σε αυτή τη δήλωση δεν δύναται να επικαλεσθεί τη διακριτική δύναμη αυτού του τμήματος του σήματος.

Επιπροσθέτως, ο καταθέτης δύναται να προβεί και σε δήλωση περιορισμού προϊόντων ή υπηρεσιών που αναφέρονται στη δήλωση κατάθεσης, ουσιαστικά να προβεί σε μερική παραίτηση από το σήμα. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται με την κατάθεση της δήλωσης, αλλά και μετά την καταχώριση του σήματος.<sup>144</sup>

---

<sup>144</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), σελ.152 επ.

## 6. Η ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 130 του Ν.4072/2012 ο καταθέτης ή ο δικαιούχος σήματος μπορεί να διαιρέσει τη δήλωση κατάθεσης ή την καταχώριση σήματος αντίστοιχα, δηλώνοντας ότι ένα τμήμα των προϊόντων ή των υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στην αρχική δήλωση ή καταχώριση θα αποτελέσουν αντικείμενο μιας ή περισσότερων τμηματικών δηλώσεων ή καταχωρίσεων. Η διαίρεση δηλαδή δεν αφορά το σήμα αυτό καθαυτό ως διακριτική ένδειξη, αλλά τα σημααινόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες. Τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες της δήλωσης διαίρεσης δεν επιτρέπεται να αλληλεπικαλύπτονται με εκείνα που παραμένουν στην αρχική ή τμηματική δήλωση κατάθεσης ή καταχώριση. Η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην αποφυγή καταστρατηγήσεων, αφού θα ήταν ανεπίτρεπτο να μπορούσε ο καταθέτης μέσω της διαίρεσης να προβεί σε διεύρυνση των σημααινόμενων προϊόντων, ήτοι να προστεθούν προϊόντα ή υπηρεσίες που δεν ήταν στην αρχική κατάθεση.<sup>145</sup>

Η χρονική προτεραιότητα κάθε τμηματικής δήλωσης κατάθεσης ή καταχώρισης ανατρέχει στο χρόνο κατάθεσης της αρχικής δήλωσης, χωρίς να απόλλεται η χρονική προτεραιότητα. Συνέπεια της διαίρεσης είναι ότι το ίδιο σήμα ισχύει με την ίδια ημερομηνία κατάθεσης για διαφορετικά προϊόντα ή υπηρεσίες.

Ωστόσο, αν έχει ασκηθεί ανακοπή κατά της δήλωσης κατάθεσης ή αίτηση έκπτωσης ή ακυρότητας κατά της καταχώρισης και η σχετική απόφαση δεν έχει καταστεί τελεσίδικη ή η διαδικασία δεν έχει περαιωθεί κατ' άλλον τρόπο, είναι απαράδεκτη δήλωση διαίρεσης που έχει ως αποτέλεσμα τη διαίρεση των προϊόντων ή των υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της ανακοπής ή της αίτησης έκπτωσης ή ακυρότητας της καταχώρισης.

Η δυνατότητα αυτή που παρέχεται με το θεσμό της διαίρεσης βρίσκει πρακτική εφαρμογή στην περίπτωση που κατά την κατάθεση, μέρος των σημααινόμενων προϊόντων αντιμετωπίζει αντιρρήσεις. Με τη διαίρεση, ο καταθέτης οδηγεί τα μη αμφισβητούμενα προϊόντα ή υπηρεσίες στην καταχώριση, ενώ τα άλλα ακολουθούν το στάδιο των ανακοπών. Επίσης, η εν λόγω διάταξη εφαρμόζεται και στην περίπτωση διάσπασης μιας επιχείρησης σε δύο μικρότερες με διαφορετικό πεδίο επιχειρηματικής δραστηριότητας.<sup>146</sup>

---

<sup>145</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (άρθρα 121 επ. ν. 4072/2012): μια πρώτη εισαγωγή, ό.π., σελ. 327-347.

<sup>146</sup> Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1080.



## **7. Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΝΔΙΚΩΝ ΒΟΗΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ Ή ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΑΥΤΗΣ**

Αρμόδιο όργανο να εξετάσει αν συντρέχει ένας ή περισσότεροι λόγοι απαραδέκτου και να λάβει τη σχετική απόφαση για την παραδοχή ή την απόρριψη της δήλωσης κατάθεσης σήματος είναι ο εξεταστής, υπάλληλος της Υπηρεσίας Σημάτων βάσει του άρθρου 139 παρ.5 του Ν.4072/2012. Η δήλωση για την κατάθεση σήματος γίνεται δεκτή μετά από έλεγχο νομιμότητας από τον εξεταστή ως μονομελές διοικητικό όργανο, έχον δεσμία αρμοδιότητα και όχι διακριτική ευχέρεια. Η απόφαση που εκδίδει είναι ατομική διοικητική πράξη, η οποία δημοσιεύεται και κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο, αν είναι απορριπτική.

Αν δεν συντρέχει κάποιος λόγος απολύτου ή σχετικού απαραδέκτου, η δήλωση κατάθεσης γίνεται δεκτή, δημοσιεύεται εντός μηνός από την ημερομηνία κατάθεσης στο διαδικτυακό τόπο της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου (Γ.Γ.Ε.) και κοινοποιείται στον καταθέτη. Αν από την έρευνα που πραγματοποιεί η Υπηρεσία και συγκεκριμένα ο εξεταστής συνάγεται ότι η καταχώριση είναι απαράδεκτη, λόγω απολύτου ή σχετικού απαραδέκτου, τότε ο εξεταστής σύμφωνα με το άρθρο 139 παρ.3 του Ν.4072/2012 καλεί τον καταθέτη, είτε να ανακαλέσει τη δήλωση, είτε να περιορίσει την έκταση προστασίας του σήματος σε βαθμό που να καθίσταται παραδεκτό μέσω των «εργαλείων» της δήλωσης μη διεκδίκησης, μέσω της παραίτησης από μια κατηγορία προϊόντων ή της διαίρεσης της αίτησης κατάθεσης, είτε να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.<sup>147</sup>

Αν ο καταθέτης δεν ανταποκριθεί μέσα στην ταχθείσα προθεσμία ή προβεί σε κάποια ενέργεια που τελικά δεν τελεσφορήσει, τότε η Υπηρεσία Σημάτων απορρίπτει τη δήλωση κατάθεσης. Η εν λόγω απορριπτική απόφαση κοινοποιείται στον καταθέτη και δημοσιεύεται στο διαδικτυακό τόπο της Γ.Γ.Ε. και προσβάλλεται με προσφυγή κατά το άρθρο 144 του Ν.4072/2012. Αν η απόφαση του εξεταστή με την οποία δέχεται τη δήλωση κατάθεσης γίνει δεκτή εν όλω ή εν μέρει, κάθε τρίτος μπορεί να ασκήσει ανακοπή. Όταν συντρέχει λόγος σχετικού απαραδέκτου νομιμοποιείται ενεργητικά μόνο ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος ή υπό προϋποθέσεις ο αδειούχος κατά το άρθρο 140 παρ.3 του Ν.4072/2012. Αν συντρέχει λόγος απολύτου απαραδέκτου, νομιμοποιείται κάθε τρίτος που έχει έννομο συμφέρον, όπως είναι τα επιμελητήρια και οι ενώσεις καταναλωτών. Η ανακοπή στηρίζεται μόνο σε λόγους απολύτου ή

---

<sup>147</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.160 επ.

σχετικού απαραδέκτου και όχι σε άλλες ενστάσεις και ασκείται εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης του εξεταστή που έκανε δεκτή τη δήλωση στο διαδικτυακό τόμο της Γ.Γ.Ε., κοινοποιείται δε στον καταθέτη δέκα (10) πλήρεις ημέρες πριν τη συζήτηση στη Δ.Ε.Σ..<sup>148</sup>

Η ανακοπή ασκείται με έγγραφο που κατατίθεται ενώπιον της Υπηρεσίας Σημάτων και εκδικάζεται από τη Διοικητική Επιτροπή Σημάτων. Η προβολή πρόσθετων λόγων είναι, επίσης, δυνατή. Η ανακοπή συνοδεύεται από έγγραφο που πιστοποιεί την καταβολή του τέλους ανακοπής και πρέπει να περιέχει:

- α) τον αριθμό της δήλωσης κατά της οποίας στρέφεται και τα στοιχεία του δικαιούχου της,
- β) τους λόγους στους οποίους στηρίζεται με ειδική μνεία του προγενέστερου σήματος ή δικαιώματος ως και των προϊόντων και υπηρεσιών, στα οποία βασίζεται η ανακοπή,
- γ) σαφή προσδιορισμό των προϊόντων ή υπηρεσιών της δήλωσης κατά των οποίων στρέφεται η ανακοπή.

Εάν, από την εξέταση της ανακοπής, προκύψει ότι η καταχώριση του σήματος δεν μπορεί να γίνει δεκτή για το σύνολο ή μέρος των προϊόντων ή υπηρεσιών που αυτό διακρίνει, η δήλωση απορρίπτεται είτε στο σύνολό της ή εν μέρει για συγκεκριμένα προϊόντα ή υπηρεσίες. Σε αντίθετη περίπτωση η ανακοπή απορρίπτεται και η δήλωση κατάθεσης γίνεται δεκτή.<sup>149</sup>

Αξίζει να σημειωθεί ότι το δικαίωμα επί του σήματος που έχει ο προγενέστερος δικαιούχος/ανακόπτων, δεν μπορεί να εμποδίσει την καταχώριση, εφόσον υπάρχει ως απλά καταχωρισμένο σήμα, χωρίς να χρησιμοποιείται στις επιχειρηματικές συναλλαγές. Σύμφωνα με το άρθρο 143 παρ.1 του Ν.4072/2012 μετά από αίτηση του καταθέτη, ο ανακόπτων, δικαιούχος προγενέστερου σήματος κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 124, οφείλει να αποδείξει είτε ότι κατά τη διάρκεια πέντε ετών που προηγήθηκαν της δημοσίευσης της δήλωσης του σήματος είχε γίνει ουσιαστική χρήση του προγενέστερου σήματος για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία καταχωρίστηκε και στα οποία βασίζεται η ανακοπή είτε ότι υπάρχει εύλογη αιτία για τη μη χρήση, εφόσον, κατά την ημερομηνία αυτή, το προγενέστερο σήμα ήταν καταχωρισμένο τουλάχιστον για πέντε έτη.<sup>150</sup>

<sup>148</sup>Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.138 επ.

<sup>149</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.160 επ.

<sup>150</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Η "ένσταση αχρησίας" στο δίκαιο των σημάτων-Συμβολή στην συστηματική ερμηνεία των άρθρων 143 και 162 παρ. 5 Ν. 4072 / 2012 περί σημάτων, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2015, τ. 21, τεύχ. 2, σελ. 97-105.

Η αίτηση για απόδειξη ουσιαστικής χρήσης υποβάλλεται, επί ποινή απαραδέκτου, κατά την εξέταση της ανακοπής ενώπιον της Δ.Ε.Σ.. Στην περίπτωση αυτή, ο Πρόεδρος της Επιτροπής χορηγεί προθεσμία τουλάχιστον είκοσι ημερών από τη ημέρα συζήτησης στον ανακόπτοντα προκειμένου αυτός να παράσχει αποδεικτικό υλικό για την αιτούμενη χρήση. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής, ο καταθέτης του σήματος ενημερώνεται για το αποδεικτικό υλικό προκειμένου να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών. Η Επιτροπή εξετάζει την υπόθεση βάσει των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίστηκαν και των ισχυρισμών που προβλήθηκαν από τα μέρη. Η αδυναμία του ανακόπτοντος να αποδείξει την «ουσιαστική χρήση» οδηγεί στην απόρριψη της προσφυγής του, χωρίς να εξετάζεται περαιτέρω η ουσία της υπόθεσης.<sup>151</sup>

Στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436 ρυθμίζεται η ανακοπή μόνο για λόγους σχετικού απαραδέκτου, όπως ορίζεται στο άρθρο 43 παρ.2. Ωστόσο, τα κράτη-μέλη δεν εμποδίζονται να υπαγάγουν και τους λόγους απολύτου απαραδέκτου στους λόγους ανακοπής, όπως συμβαίνει ήδη στο ελληνικό δίκαιο και αναφέρθηκε λεπτομερώς ως άνω. Σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ.3 «*στους διαδίκους παραχωρείται, κατόπιν κοινού αιτήματος, διάστημα τουλάχιστον δύο μηνών στο πλαίσιο της διαδικασίας ανακοπής προκειμένου να επιτραπεί η δυνατότητα φιλικού διακανονισμού μεταξύ του ανακόπτοντος και του καταθέτη*». Η νέα αυτή ρύθμιση που εισάγει την “cooling off period” δεν είναι άγνωστη στο ενωσιακό δίκαιο, αφού ήδη απαντάται στο ενωσιακό δίκαιο και συγκεκριμένα στο σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.<sup>152</sup>

#### **Α) Προσφυγή ενώπιον Δ.Ε.Σ. επί Απορριπτικών Αποφάσεων Εξεταστή**

Σύμφωνα με το άρθρο 144 παρ.1 του Ν.4072/2012 οι αποφάσεις της Υπηρεσίας Σημάτων που απορρίπτουν ολικά ή εν μέρει τη δήλωση κατάθεσης υπόκεινται σε προσφυγή μέσα σε προθεσμία εξήντα ημερών (60) από την ημέρα κοινοποίησης της προσβαλλόμενης απόφασης. Η προσφυγή ασκείται με έγγραφο που κατατίθεται στην Υπηρεσία Σημάτων και εξετάζεται από τη Διοικητική Επιτροπή Σημάτων. Η Υπηρεσία Σημάτων ενημερώνει άμεσα τον προσφεύγοντα για την εμπρόθεσμη λήψη της προσφυγής, τον αριθμό πρωτοκόλλου που δόθηκε σε αυτήν και την ημερομηνία συνεδρίασης της Διοικητικής Επιτροπής Σημάτων που θα την εξετάσει. Πρόσθετοι λόγοι επί της προσφυγής μπορούν να υποβληθούν δεκαπέντε (15) ημέρες πριν τη συνεδρίαση της Δ.Ε.Σ. που θα την εξετάσει. Άσκηση πρόσθετης παρέμβασης είναι, επίσης, δυνατή από

<sup>151</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.160 επ.

<sup>152</sup> Βλ. σχετικά άρθρο 43 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον μέσα σε εξήντα ημέρες (60) από την καταχώριση της προσφυγής στην καρτέλα του σήματος.<sup>153</sup>

### **Β) Προσφυγή ενώπιον Διοικητικών Δικαστηρίων**

Κατά των αποφάσεων της Δ.Ε.Σ., οι οποίες εκδίδονται μετά από άσκησης ανακοπής ή προσφυγής, είναι δυνατή η προσφυγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών από την κοινοποίηση των αποφάσεων αυτών. Αίτημα της προσφυγής είναι η ολική ή μερική ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης της Δ.Ε.Σ. ή η τροποποίησή της. Η προσφυγή έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου να καλέσει και άλλα πρόσωπα που είναι δυνατόν να έχουν έννομο συμφέρον να ασκήσουν παρέμβαση. Οι νομίμως κλητευθέντες στερούνται του δικαιώματος ανακοπής, εκτός αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας.

### **Γ) Αναίρεση**

Η άσκηση αναίρεσης ενώπιον του ΣτΕ είναι, επίσης, δυνατή σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 18/1989 μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης που προσβάλλεται ή τριών ετών από τη δημοσίευσή της. Δικαίωμα αναίρεσης έχει τόσο ο ιδιώτης όσο και η διάδικος διοικητική αρχή ή ο προϊστάμενός της Υπουργός. Έννομο συμφέρον δεν έχει μόνο ο βλαπτόμενος από το διατακτικό, αλλά και από το αιτιολογικό της απόφασης. Ο ανααιρετικός έλεγχος περιορίζεται στις νομικές πλημμέλειες της προσβαλλόμενης απόφασης, όπως εκτίθενται στο Άρθρο 56 του Π.Δ. 18/89.<sup>154</sup>

---

<sup>153</sup> Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1079 επ.

<sup>154</sup> Βλ. σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.138 επ.

## 8. ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Η καταχώριση του σήματος αποτελεί ατομική διοικητική πράξη με διαπλαστική ενέργεια και δημιουργεί απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα ιδιωτικού δικαίου, το οποίο προστατεύεται με τις διατάξεις του Ν. 4072/2012. Μέχρι την καταχώριση, δεν παρέχεται προστασία με το νόμο περί σημάτων, αλλά ενδεχομένως με το Ν. 146/1914, αφού η προς καταχώριση ένδειξη δεν είναι σήμα, αλλά απλό δικαίωμα προσδοκίας. Εφόσον το σήμα γίνει δεκτό με μη προσβαλλόμενη πλέον απόφαση του εξεταστή και της Δ.Ε.Σ. ή με τελεσίδικη απόφαση των διοικητικών δικαστηρίων σημειώνεται στο μητρώο σημάτων η ένδειξη «καταχωρίσθηκε» με τις τυχόν μεταβολές ως προς τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, στα οποία αναφέρεται το σήμα.

Ωστόσο, για να αναπτύξει η καταχώριση του σήματος τις έννομες συνέπειές της, απαιτείται η πλήρης και ορθή αναγραφή στο μητρώο σημάτων όλων εκείνων των στοιχείων που εξατομικεύουν το συγκεκριμένο δικαίωμα, ήτοι η γραφική παράσταση του σήματος, το ονοματεπώνυμο ή η επωνυμία του καταθέτη – δικαιούχου, ο κατάλογος των προϊόντων ή υπηρεσιών που πρόκειται να διακρίνει το σήμα, η ημερομηνία και ώρα της δήλωσης κατάθεσης, καθώς και η ημερομηνία προγενέστερης κατάθεσης με αναφορά της χώρας, εφόσον διεκδικείται προτεραιότητα.<sup>155</sup>

Παρά τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 147 παρ.2 του Ν.4072/2012 που ορίζει ότι «*το σήμα που έγινε δεκτό θεωρείται ότι καταχωρίσθηκε από την ημέρα υποβολής της δήλωσης*», πρέπει να γίνει δεκτό ότι η καταχώριση δεν έχει αναδρομική ισχύ και αποτελέσματα, αφού μια τέτοια παραδοχή θα οδηγούσε σε ευθεία αντίθεση/σύγκρουση με την αρχή της συστατικής καταχώρισης, η οποία αναλύθηκε σε προηγούμενη ενότητα. Η ορθή ερμηνεία της ως άνω διάταξης είναι ότι με αυτήν προσδιορίζεται η χρονική προτεραιότητα του καταχωρισμένου σήματος σε περίπτωση σύγκρουσής του με άλλα δικαιώματα. Σύμφωνα με την αρχή της χρονικής προτεραιότητας, το καταχωρισθέν σήμα προηγείται άλλων δικαιωμάτων που δημιουργήθηκαν μετά την ημερομηνία κατάθεσής του, έστω και αν δημιουργήθηκαν πριν την ημερομηνία καταχώρισής του.

---

<sup>155</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.165 επ.

## 9. ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 149 του Ν. 4072/2012 ο καταθέτης ή ο δικαιούχος σήματος ή οποιοσδήποτε διάδικος σε διαδικασία ενώπιον της Υπηρεσίας Σημάτων ή της Διοικητικής Επιτροπής Σημάτων, ο οποίος, παρότι επέδειξε όλη την επιμέλεια που επιβάλλουν οι περιστάσεις, δεν μπόρεσε να τηρήσει μια προθεσμία έναντι της Υπηρεσίας Σημάτων ή της Διοικητικής Επιτροπής Σημάτων λόγω ανωτέρας βίας, τυχηρού ή άλλου σπουδαίου λόγου που εκφεύγει της ευθύνης του, μπορεί να ζητήσει την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση και την αποκατάσταση στα δικαιώματά του, εάν το κώλυμα είχε ως άμεση συνέπεια την απώλεια δικαιώματος ή ενδίκου βοηθήματος.<sup>156</sup> Η διάταξη προϋποθέτει αίτηση, δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση απώλειας εκ του νόμου προθεσμιών που αναφέρονται σε πληρωμή τελών, προθεσμιών άσκησης ενδίκων μέσων, αιτήσεων διαγραφής λόγω έκπτωσης ή ακυρότητας. Η ενέργεια της διαδικασίας αυτής έγκειται στο ότι επαναφέρει το συμμετέχοντα σε μια διαδικασία ενώπιον της Υπηρεσίας ή Δ.Ε.Σ. στην κατάσταση που είχε πριν την απώλεια της προθεσμίας. Η τυχόν απώλεια δικαιωμάτων ένεκα της παρέλευσης της προθεσμίας θεωρείται ότι δεν έγινε.<sup>157</sup>

Η νομική αυτή δυνατότητα δεν εφαρμόζεται στις προθεσμίες άσκησης ανακοπής, καθώς και στην προθεσμία διεκδίκησης προτεραιότητας επί σημάτων που κατατίθενται με διεκδίκηση προτεραιότητας, σύμφωνα με τη Δ.Σ. Παρισίων. Η αίτηση επαναφοράς στην προτέρα κατάσταση υποβάλλεται κατά περίπτωση ενώπιον της Υπηρεσίας Σημάτων ή της Δ.Ε.Σ. μέσα σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την παύση του κωλύματος, σε κάθε δε περίπτωση σε ένα έτος από την λήξη της προθεσμίας που δεν τηρήθηκε. Ο αιτών που πέτυχε την αποκατάσταση των δικαιωμάτων του, μετά από αίτηση επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, δεν μπορεί να τα επικαλεσθεί έναντι τρίτων που τυχόν απέκτησαν καλόπιστα δικαίωμα κατά το διάστημα που μεσολάβησε από τη λήξη της προθεσμίας που δεν τηρήθηκε μέχρι την έκδοση απόφασης της Διοικητικής Επιτροπής Σημάτων για την επαναφορά.<sup>158</sup>

<sup>156</sup>Βλέπετε σχετικά Καρδιοπούλη Φ., Θεοδορίδου Μ., ό.π., σελ. 14-19.

<sup>157</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1080.

<sup>158</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.166-167.

## Γ΄ ΜΕΡΟΣ

### ***Οι Εξουσίες και το Εύρος Προστασίας του Φορέα του Δικαιώματος επί του Σήματος***

#### **1. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ**

Σύμφωνα με το άρθρο 125 του Ν.4072/2012, αλλά και το άρθρο 10 της Οδηγίας 2015/2436 η καταχώριση του σήματος παρέχει στο δικαιούχο ένα αποκλειστικό, γενικό δικαίωμα χρήσης, το οποίο περιγράφεται μέσω ενδεικτικής απαρίθμησης. Το σήμα χρησιμοποιείται καταρχήν στα ίδια τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του δικαιούχου. Με τη συναίνεσή του, όπως αυτή αποτυπώνεται ιδίως σε άδεια χρήσης του σήματος, είναι δυνατή η χρήση του για το σύνολο ή μέρος των καλυπτόμενων από το σήμα προϊόντων. Η γενική διατύπωση του νόμου περιλαμβάνει κάθε χρήση του σήματος στις επιχειρηματικές συναλλαγές, είτε είναι σε «*off-line*» περιβάλλον, είτε σε «*online*».

Ο δικαιούχος του σήματος απολαμβάνει την εξουσία χρήσης του σήματος στις επιχειρηματικές συναλλαγές, συμπεριλαμβανομένης της εξουσίας προσφοράς, θέσης σε πρώτη κυκλοφορία και κατοχής προς εμπορία, της εξουσίας επίθεσης του σήματος σε εμπόρευμα, συσκευασία ή περικάλυμμα ή χαρακτηρισμού των παρεχόμενων με το σήμα υπηρεσιών, καθώς και εξουσίας χρήσης σε ηλεκτρονικά και οπτικοακουστικά μέσα και σε κάθε είδους διαφήμιση. Επιπροσθέτως, ο δικαιούχος του σήματος έχει εξουσία επίθεσης του σήματος σε προϊόντα ή υπηρεσίες που προορίζονται αποκλειστικά για εξαγωγή.<sup>159</sup>

Στο πεδίο των εξουσιών που έχει ο δικαιούχος του δικαιώματος επί του σήματος, εντάσσεται και το δικαίωμά του να απαγορεύει τη διέλευση προϊόντων που προσβάλλουν το σήμα του από την ελληνική επικράτεια με προορισμό άλλη χώρα, τα λεγόμενα «*transit*», ή με προορισμό την εισαγωγή, προκειμένου να επανεξαχθούν, καθώς και να απαγορεύει την επίθεση του σήματός του σε γνήσια προϊόντα παραγωγής του, τα οποία ο δικαιούχος του σήματος επιθυμούσε να κυκλοφορήσει χωρίς το σήμα του. Έτι περαιτέρω, ο δικαιούχος του δικαιώματος επί του

---

<sup>159</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίησης και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.169 επ.

σήματος έχει την εξουσία να απαγορεύει την αφαίρεση του σήματος από γνήσια προϊόντα του και τη διάθεσή τους στην αγορά ως ανώνυμα προϊόντα ή φέροντα άλλο σήμα.<sup>160</sup>

Οι ως άνω εξουσίες ενισχύουν την εξουσία θέσης σε κυκλοφορία και τη λειτουργία επίθεσης ή μη του σήματος σε προϊόντα. Πρόκειται για αυτόνομες εξουσίες που πηγάζουν από το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα του δικαιούχου του δικαιώματος επί του σήματος. Οι εξουσίες του επεκτείνονται μόνο στη χρήση του σήματος και δεν επεμβαίνουν στην τεχνολογική ανάπτυξη ή παραγωγή του προϊόντος.<sup>161</sup>

Ωστόσο, το δικαίωμα χρήσης του δικαιούχου του σήματος υπόκειται σε κάποιους περιορισμούς, αφού η εξουσία χρήσης του σήματος αφορά τις επιχειρηματικές συναλλαγές και μόνο, η διάρκεια προστασίας του σήματος είναι δεκαετής και ορίζεται τοπικά, μόνο στην ελληνική επικράτεια. Τα αποκλειστικά δικαιώματα που παρέχει το σήμα δεν θα πρέπει να επιτρέπουν στον δικαιούχο να απαγορεύει τη χρήση σημείων ή ενδείξεων από τρίτους, όταν χρησιμοποιούνται με θεμιτό τρόπο και σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία και το εμπόριο.

Επί παραδείγματι, η χρήση του σήματος από τρίτους, με σκοπό να επιστήσουν την προσοχή των καταναλωτών στη μεταπώληση αυθεντικών προϊόντων που είχαν πωληθεί αρχικά εντός της Ένωσης από τον δικαιούχο του σήματος ή με τη συγκατάθεσή του, πρέπει να θεωρείται θεμιτή, υπό την προϋπόθεση ότι είναι ταυτόχρονα σύμφωνη με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία και το εμπόριο.<sup>162</sup> Έτι περαιτέρω, η χρήση του σήματος από τρίτους για σκοπούς καλλιτεχνικής έκφρασης θα πρέπει να θεωρείται θεμιτή, υπό την προϋπόθεση ότι είναι ταυτόχρονα σύμφωνη με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία και το εμπόριο.<sup>163</sup>

---

<sup>160</sup>Βλέπετε σχετικά Tomás Lorenzo Eichenberg, Intellectual Property European Commission, DG GROWTH, Recast Trade Marks Directive 2015/2436 - Main changes, ECTA Workshop, Riga, 8 December 2016, <http://www.ecta.org/>

<sup>161</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.169 επ.

<sup>162</sup>Βλ. σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.142 επ

<sup>163</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 27 αιτιολογική σκέψη Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.



## 2. ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΧΡΗΣΗΣ.

Το σήμα είναι τυπικό, απόλυτο αγαθό και παρέχει στο δικαιούχο του το αποκλειστικό δικαίωμα να ασκεί αποκλειστικά αυτός τις επιμέρους εξουσίες που απορρέουν από αυτό. Οι επί μέρους αυτές εξουσίες συνιστούν το θετικό περιεχόμενο του δικαιώματος στο σήμα και είναι οι ακόλουθες:

### Α) Εξουσία Επίθεσης του Σήματος

Μια από τις εξουσίες που απολαμβάνει ο δικαιούχος του σήματος είναι αυτή της επίθεσης του σήματος στα προϊόντα που παράγει ο ίδιος ή τρίτος. Η εξουσία επίθεσης είναι αυτόνομη και δεν εξαρτάται από την εξουσία θέσης σε κυκλοφορία και την εξουσία εξαγωγής. Ως επίθεση νοείται κάθε σύνδεση του σήματος με το εμπόρευμα, το οποίο διακρίνει και δεν αρκεί η απλή νοηματική σύνδεση, αλλά απαιτείται σαφής έκφραση στο χώρο μέσω εκτύπωσης, εγγραφής, εγχάραξης, αποτύπωσης, υδατογραφίας, εναποθήκευσης στο πρόγραμμα Η/Υ και εμφάνισης στην οθόνη. Δεν απαιτείται επίθεση σε εμφανές μέρος και δεν απαιτείται μακροχρόνια διάρκεια, αρκεί και η πρόσκαιρη επίθεση.<sup>164</sup>

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 125 παρ.4 στοιχ. γ' του Ν. 4072/2012 ο δικαιούχος του σήματος απολαμβάνει του δικαιώματος να διαθέσει το ίδιο προϊόν με σήμα και χωρίς σήμα, δηλαδή ως ανώνυμο προϊόν, χωρίς να υφίσταται κατ'αρχήν κίνδυνος παραπλάνησης του καταναλωτή και να αποτελεί η ενέργειά του αυτή πρακτική αθέμιτου ανταγωνισμού κατά το άρθρο 3 του ν. 146/1914, αφού λαμβάνει χώρα παράλληλη διάθεση ιδίων προϊόντων, αλλά με διαφορετική σήμανση (με και χωρίς σήμα).

Ειδικότερα, στα σήματα υπηρεσιών, επειδή επίθεση σε υπηρεσία δεν νοείται, αυτή αντικαθίσταται από το χαρακτηρισμό τους με την υπηρεσία. Μόνο ο δικαιούχος έχει την εξουσία να χαρακτηρίσει με το σήμα τις παρεχόμενες υπηρεσίες, ήτοι να τις συνδέσει με αυτό κατά την προσφορά και την εκτέλεσή τους. Εξαιτίας, όμως, του γεγονότος ότι δεν υπάρχουν προϊόντα, η σύνδεση αυτή γίνεται μέσω των παρεπόμενων βοηθητικών προϊόντων ή οργάνων, π.χ. υπηρεσίες μεταφοράς με τη χρήση κιβωτίων που φέρουν το σήμα.

---

<sup>164</sup> Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.142 επ.

## **Β) Εξουσία Προσφοράς, Θέσης σε Πρώτη Κυκλοφορία και Κατοχής των Σηματοδοτημένων Προϊόντων προς Εμπορία**

Ο δικαιούχος του σήματος απολαμβάνει την εξουσία προσφοράς, δηλαδή δικαιούται να προσφέρει το προϊόν του που φέρει το σήμα του στις επιχειρηματικές συναλλαγές. Ως προσφορά νοείται κάθε έκθεση του εμπορεύματος με σκοπό την προσφορά αγοράς, μισθώσεως ή κάθε άλλης μορφής χρήσης ή εκμετάλλευσης ή διάθεσης. Για την προσφορά του σηματοδοτημένου προϊόντος δεν απαιτείται η ύπαρξή του με την μορφή του αποθέματος.

Επιπροσθέτως, ο δικαιούχος μπορεί να προβεί σε κάθε πράξη διάθεσης του εμπορεύματος στις συναλλαγές, δηλαδή να θέσει σε κυκλοφορία ή εμπορία τα προϊόντα φέροντα το σήμα του. Το νομικό αυτό μονοπώλιο εξασφαλίζει μια οικονομική ανταμοιβή για τις επενδύσεις και τη χρηματοδότηση που παρέχουν οι επιχειρήσεις για την υλοποίηση της εφευρετικής δραστηριότητας, της πνευματικής και καλλιτεχνικής παραγωγής, της διατήρησης και βελτίωσης της ποιότητας. Είναι νομικώς αδιάφορο αν λαμβάνει χώρα πώληση, παραχώρηση χρήσης, αν η διάθεση γίνεται με αντίτιμο ή δωρεάν, αρκεί ο τρίτος να έχει δυνατότητα εξουσίασης επί του σηματοδοτημένου προϊόντος. Ως θέση σε κυκλοφορία δεν νοείται η κυκλοφορία του προϊόντος μέσα σε μια επιχείρηση ή σε ένα όμιλο επιχειρήσεων. Η θέση του σηματοδοτημένου προϊόντος σε πρώτη κυκλοφορία από το σηματούχο ή με τη συναίνεσή του επιφέρει εξάντληση ή ανάλωση της εξουσίας αυτής.<sup>165</sup>

Η εξουσία κατοχής του προϊόντος προς εμπορία απορρέει από το γενικό δικαίωμα χρήσης του σήματος, ωστόσο δεν αρκεί η απλή κατοχή, αλλά απαιτείται κατοχή με σκοπό την εμπορία, ήτοι χρήση στις επιχειρηματικές συναλλαγές. Η χρησιμότητα των εμπορικών σημάτων έγκειται στο ότι αποτελούν το αναγκαίο μέσο για να καταστούν τα εμπορεύματα επώνυμα και έτσι να δοθεί η δυνατότητα για την αποκλειστική πληροφόρηση των καταναλωτών μέσω της διαφήμισης, για το ποια προϊόντα κυκλοφορούν στην αγορά και ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους.<sup>166</sup>

## **Γ) Εξουσία Εισαγωγής και Εξαγωγής**

Εκτός των ως άνω εξουσιών, ο δικαιούχος του σήματος έχει την αποκλειστική εξουσία εξαγωγής και εισαγωγής των προϊόντων που φέρουν το σήμα του. Η εισαγωγή στην Ελλάδα

<sup>165</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασημισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.174 επ.

<sup>166</sup>Βλ. σχετικά Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, 21ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Θεσσαλονίκη, 14-15 Οκτωβρίου 2011, Η ανταγωνιστική δραστηριότητα και η προστασία της (εισήγηση Χρυσάνθη Χρήστου Σπ.: Η σχέση δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας και ελεύθερου ανταγωνισμού στο παράδειγμα της διανομής προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω διαδικτύου), εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ. 287 επ.

εμπορευμάτων που έχουν σηματοδοτηθεί παρανόμως στο εξωτερικό συνιστά προσβολή της εξουσίας αυτής. Ως εισαγωγή νοείται κάθε θέση σε κυκλοφορία του εμπορεύματος στην ελληνική επικράτεια. Η εισαγωγή από το εξωτερικό γνήσιων εμπορευμάτων του δικαιούχου του σήματος μέσω των παράλληλων εισαγωγών συνιστά προσβολή του σήματος, εφόσον δεν έρχει επέλθει ανάλωση του δικαιώματος του σηματούχου να θέσει σε πρώτη κυκλοφορία τα προϊόντα που φέρουν το σήμα του. Επίσης, προσβολή μπορεί να συνιστά και η κυκλοφορία εμπορευμάτων με απλή διέλευση από την ελληνική επικράτεια.

### **Δ) Εξουσία Χρήσης στη Διαφήμιση**

Η εξουσία χρήσης του σήματος στη διαφήμιση είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από τις άλλες εξουσίες. Με τον όρο «διαφήμιση» νοείται κάθε ανακοίνωση που γίνεται με κάθε μέσο στο πλαίσιο της εμπορικής, βιοτεχνικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας, με σκοπό την προώθηση αγαθών ή υπηρεσιών. Περιλαμβάνει κάθε μορφή διαφήμισης, όπως και χορηγίες («sponsoring»), την παρουσία σε εμπορικές ιστοσελίδες («websites»), on line διαφήμιση σε κάθε διαφημιστικό, ψηφιακό ή έντυπο υλικό σε ηλεκτρονικά ή οπτικοακουστικά μέσα. Η απαρίθμηση από το νομοθέτη δεν είναι αποκλειστική, αλλά ενδεικτική, συνεπώς μπορεί να ενταχθεί και η προφορική διαφήμιση, όπως είναι η ραδιοφωνική και η ραδιοτηλεοπτική, η τηλεφωνική διαφήμιση κ.λπ. Δεν είναι απαραίτητο το διαφημιστικό υλικό να σχετίζεται με το σηματοδοτημένο προϊόν ή τη συσκευασία του ή με την υπηρεσία.<sup>167</sup>

Η χρήση ενός σήματος με σκοπό την ενημέρωση των καταναλωτών ότι ο διαφημιζόμενος εξειδικεύεται ή είναι ειδικός στις πωλήσεις αποτελεί χρήση στη διαφήμιση, η οποία υποδηλώνει τον προορισμό του προϊόντος ή της υπηρεσίας. Η χρήση του σήματος στο διαδίκτυο με τη μορφή του ονόματος χώρου («domain name») εμπίπτει στην εξουσία διαφήμισης του σήματος. Η διαφήμιση γνησίων εμπορευμάτων του δικαιούχου του σήματος από τρίτον έμπορο που τα διαθέτει, είναι καταρχήν ελεύθερη, εφόσον ο δικαιούχος τα έθεσε σε κυκλοφορία με τη θέλησή του.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά τη διαφημιστική λειτουργία που επιτελεί, ένα σήμα μπορεί να προβληθεί στο διαδίκτυο κατά περισσότερους τρόπους. Συνήθης στην πρακτική είναι η χρήση σε διαφημιστικό τόπο τρίτου («website»), δηλαδή διαφήμιση με το σήμα τρίτου, η χρήση ενός

---

<sup>167</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.174 επ.

ξένου ονόματος χώρου («domain name») ή η κατάθεση ξένου σήματος ως όνομα χώρου («domain name»), χωρίς την άδεια του δικαιούχου του σήματος.<sup>168</sup>

### **Ε) Χρήση του Σήματος στη Συγκριτική Διαφήμιση**

Η χρήση ενός σήματος στη διαφήμιση υπάγεται στις εξουσίες του δικαιούχου, συνεπώς η χρήση ενός ξένου σήματος στη διαφήμιση τρίτου τελείται από αυτόν εν είδει σήματος. Η χρήση του σήματος από τρίτο στο πλαίσιο της συγκριτικής διαφήμισης, στην οποία αυτός προβαίνει, αν και χρήση υπό την έννοια του νόμου περί σημάτων, δεν προσβάλλει το γενικό δικαίωμα χρήσης του δικαιούχου. Δεν επεμβαίνει στη διευρυμένη λειτουργία προέλευσης του προϊόντος ή της υπηρεσίας, αφού ο συγκρίνων ανταγωνιστής δεν χρησιμοποιεί το ξένο σήμα για να διακρίνει τα δικά του προϊόντα ή υπηρεσίες, αλλά μόνο ως σημείο αναφοράς της σύγκρισης.<sup>169</sup> Ακόμη κι αν η συγκριτική διαφήμιση θεωρηθεί ότι εμπίπτει στο γενικό δικαίωμα χρήσης, αποτελεί συνάμα όριο του δικαιώματος του δικαιούχου του σήματος, αφού η σύγκριση με τη χρήση του σήματος μπορεί να θεωρηθεί ως ένδειξη για χαρακτηριστικά ή ιδιότητες του προϊόντος.<sup>170</sup>

### **ΣΤ) Εξουσία Απαγόρευσης Διέλευσης Transit Προϊόντων και Εξουσία Απαγόρευσης Προπαρασκευαστικών Ενεργειών**

Η Οδηγία 2015/2436 σε επίπεδο δικαιωμάτων και εξουσιών που διαθέτει ο δικαιούχος του δικαιώματος επί του σήματος προσθέτει την εξουσία του να εμποδίζει τη διέλευση transit προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων της διαμετακόμισης, της μεταφόρτωσης, της αποθήκευσης, των ελευθέρων ζωνών, της προσωρινής αποθήκευσης, της τελειοποίησης προς επανεξαγωγή ή της προσωρινής εισαγωγής, ανεξάρτητα από το αν τα προϊόντα πρόκειται να διατεθούν στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός εάν ο κάτοχος των προϊόντων αποδείξει ότι ο δικαιούχος του σήματος της Ε.Ε. δεν δικαιούται να απαγορεύει τη διάθεση των προϊόντων στη χώρα του τελικού προορισμού.

---

<sup>168</sup>Βλέπετε σχετικά Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, Το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του εμπορίου: 17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Χανιά, 2 - 4 Νοεμβρίου 2007 (εισήγηση Μαρίνου Μιχαήλ Θεοδώρου: Η αρχή της εδαφικότητας στο δίκαιο της διανοητικής ιδιοκτησίας – μερικές παρατηρήσεις σε σχέση προς το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο), εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008, σελ. 203-204.

<sup>169</sup>Βλ. σχετικά Tomás Lorenzo Eichenberg, Intellectual Property European Commission, DG GROWTH, Recast Trade Marks Directive 2015/2436 - Main changes, ECTA Workshop, Riga, 8 December 2016, <http://www.ecta.org/>

<sup>170</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ. 176 επ.

Επίσης, προστίθεται το δικαίωμα του δικαιούχου του σήματος να απαγορεύει προπαρασκευαστικές ενέργειες σε συνάρτηση με τη χρήση συσκευασίας ή άλλων μέσων που θα συνιστούσαν προσβολή του σήματος, αν χρησιμοποιούνται και υπάρχει κίνδυνος τέτοιας χρήσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 11 της Οδηγίας 2015/2436. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την ως άνω διάταξη όταν υπάρχει κίνδυνος να χρησιμοποιηθούν η συσκευασία, οι ετικέτες, οι πινακίδες, τα χαρακτηριστικά ασφαλείας, οι διατάξεις γνησιότητας ή οποιαδήποτε άλλα μέσα επί των οποίων δύναται να τοποθετηθεί το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες, η δε εν λόγω χρήση θα συνιστούσε παραβίαση των δικαιωμάτων του δικαιούχου του σήματος βάσει του άρθρου 10 παράγραφοι 2 και 3, ο δικαιούχος έχει το δικαίωμα να απαγορεύει κάποιες πράξεις εάν διενεργούνται στο πλαίσιο εμπορικών συναλλαγών.

Ο δικαιούχος εμπορικού σήματος δύναται να απαγορεύσει την επίθεση σημείου ταυτόσημου ή παρόμοιου με το σήμα στη συσκευασία, τις ετικέτες, τις πινακίδες, τα χαρακτηριστικά ασφαλείας, τις διατάξεις γνησιότητας ή οποιαδήποτε άλλα μέσα επί των οποίων δύναται να τοποθετηθεί το σήμα και την προσφορά ή εμπορία, ή κατοχή προς εμπορία, ή εισαγωγή ή εξαγωγή συσκευασίας, ετικετών, πινακίδων, χαρακτηριστικών ασφαλείας, διατάξεων γνησιότητας ή οποιωνδήποτε άλλων μέσων επί των οποίων τοποθετείται το σήμα, προκειμένου να καταπολεμηθεί αποτελεσματικότερα η παραποίηση του σήματός του.<sup>171</sup>

---

<sup>171</sup> Βλέπετε σχετικά Vernimme, Vandwynckel et Van Der Meiren, Commentaire de l'article 11 de la nouvelle directive 2015/2436 rapprochant les législations des États-membres sur les marques – interdiction des actes préparatoires portant sur l'utilisation d'un conditionnement, IEFbe 1725.

### 3. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ, Η ΧΡΗΣΗ ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΣΗΜΑΤΟΣ

Όλες οι αξιώσεις από το δικαίωμα επί του σήματος γεννώνται, εφόσον τρίτος χρησιμοποιεί το σήμα και η χρήση γίνεται εν είδει σήματος. Πρόκειται για προϋπόθεση που δεν μνημονεύεται στο Ν. 4072/2012, αλλά υπάρχει στο ενωσιακό δίκαιο και στην Οδηγία 2015/2436. Η χρήση εν είδει σήματος εμπεριέχεται στην έννοια των επιχειρηματικών συναλλαγών και έμμεσα περιορίζει την εμβέλεια των εξουσιών του δικαιούχου του δικαιώματος επί του σήματος προς όφελος των ανταγωνιστών και της ολότητας.

Χρήση εν είδει σήματος υπάρχει όταν μια ένδειξη εμπορεύματος ή υπηρεσίας χρησιμοποιείται στις επιχειρηματικές συναλλαγές σε σχέση με ένα εμπόρευμα ή μια υπηρεσία, ώστε ο μέσος καταναλωτής να συμπεράνει ότι η ένδειξη αυτή λειτουργεί ως διακριτικό γνώρισμα των προϊόντων ή των υπηρεσιών που σηματοδοτούνται από αυτό από άλλα ή όμοια εμπορεύματα ή υπηρεσίες που έχουν άλλη προέλευση. Αν το κοινό δεν βλέπει σε ένα σήμα ένα διακριτικό σημείο εμπορευμάτων ή υπηρεσιών, τότε δεν μπορεί να δημιουργηθεί και κίνδυνος σύγχυσης μεταξύ δύο σημάτων.<sup>172</sup>

Επί παραδείγματι, η χρήση του σήματος στην επωνυμία ή στο διακριτικό τίτλο της επιχείρησης του ίδιου του δικαιούχου του σήματος δεν θεωρείται καταρχήν χρήση εν είδει σήματος, αλλά χρήση εν είδει διακριτικού γνωρίσματος κατά το άρθρο 13 του Ν. 146/1914. Αν, όμως, τρίτος περιλαμβάνει στην επωνυμία ξένο σήμα, τότε συντρέχει κατά κανόνα χρήση εν είδει σήματος. Παρά το γεγονός ότι η επωνυμία εξειδικεύει το φορέα της επιχείρησης και δεν αφορά αμέσως εμπορεύματα, στις περισσότερες περιπτώσεις γίνεται δεκτό ότι μπορεί να υποδηλώνει έμμεσα την προέλευση των εμπορευμάτων.

---

<sup>172</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), εκδόσεις Π.Ν. Σάκουλα, Αθήνα 2016, σελ.177 επ.

#### 4. ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Το πεδίο και η έκταση προστασίας του σήματος προσδιορίζεται και περιορίζεται από το ίδιο το περιεχόμενο του σήματος και το σύνολο των εξουσιών που απολαμβάνει ο δικαιούχος του δικαιώματος επί του σήματος. Πιο συγκεκριμένα, όποιος, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος, προβαίνει σε οποιαδήποτε χρήση του σήματος, προσβάλλει το δικαίωμα του δικαιούχου του σήματος.<sup>173</sup>

Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436, αλλά και το ισχύον άρθρο 125 παρ. 3 του Ν.4072/2012 *«ο δικαιούχος του σήματος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του, σημείο για προϊόντα ή υπηρεσίες όταν:*  
*α. το σημείο είναι ταυτόσημο με το σήμα και χρησιμοποιείται για προϊόντα ή υπηρεσίες ταυτόσημα με εκείνα για τα οποία έχει καταχωρισθεί το σήμα· β. το σημείο είναι ταυτόσημο ή παρόμοιο με το σήμα και χρησιμοποιείται για προϊόντα ή υπηρεσίες που είναι ταυτόσημα ή παρόμοια με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία έχει καταχωρισθεί το σήμα, εάν υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού· ο κίνδυνος σύγχυσης συμπεριλαμβάνει τον κίνδυνο συσχέτισης του σημείου με το σήμα· γ. το σημείο είναι ταυτόσημο ή παρόμοιο με το σήμα, ανεξαρτήτως του αν χρησιμοποιείται για προϊόντα ή υπηρεσίες ταυτόσημα, παρόμοια ή μη παρόμοια με εκείνα για τα οποία έχει καταχωρισθεί το σήμα, εάν αυτό χαίρει φήμης εντός του κράτους μέλους και η χρησιμοποίηση του σημείου, χωρίς νόμιμη αιτία, θα προσπόριζε αθέμιτο όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του σήματος ή θα ήταν βλαπτική για τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη».*<sup>174</sup>

Η προστασία που παρέχει το καταχωρισμένο σήμα, της οποίας σκοπός είναι ιδίως η διασφάλιση του σήματος ως ένδειξης προέλευσης, πρέπει να είναι απόλυτη σε περίπτωση ταυτότητας μεταξύ του σήματος και του αντίστοιχου σημείου και μεταξύ των προϊόντων ή υπηρεσιών. Η προστασία θα πρέπει να ισχύει επίσης σε περίπτωση ομοιότητας μεταξύ του σήματος και του σημείου και μεταξύ των προϊόντων ή υπηρεσιών.

Σύμφωνα με την εθνική και ενωσιακή νομολογία, προϋποθέσεις προστασίας του σήματος συνιστούν: α) η χρήση του μεταγενέστερου σημείου, πανομοιότυπου ή παρόμοιου με το καταχωρισθέν σήμα, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου, β) η χρήση με σκοπό την άντληση οικονομικού οφέλους, γ) χρήση με επίθεση του σημείου στα προϊόντα που εμπορεύεται ο τρίτος

<sup>173</sup>Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.144 επ.

<sup>174</sup>Βλ. σχετικά άρθρο 10 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

ή χρήση κατά τρόπο που να θεμελιώνεται σύνδεσμος μεταξύ του εν λόγω σημείου και των προϊόντων που εμπορεύεται ή των παρεχόμενων υπηρεσιών και δ) χρήση του σημείου ως σήματος, ήτοι με σκοπό διάκρισης των προϊόντων ή των υπηρεσιών του τρίτου ως προερχόμενων από συγκεκριμένη επιχείρηση. Ουσιαστικά, η προστασία που παρέχεται στο δικαιούχο του σήματος έχει τρεις εκφάνσεις, αφού παρέχεται προστασία κατά της ταυτόσημης χρήσης του σήματος από τον τρίτο, κατά του κινδύνου σύγχυσης και προστασία της φήμης του σήματος.<sup>175</sup>

Προσβολή σήματος μπορεί να στοιχειοθετηθεί μόνον εάν υπάρξει διαπίστωση ότι το παράνομο σήμα ή σημείο χρησιμοποιείται στις συναλλαγές για σκοπούς διάκρισης προϊόντων ή υπηρεσιών. Η χρήση του σημείου για άλλους σκοπούς εκτός της διάκρισης προϊόντων ή υπηρεσιών θα πρέπει να υπόκειται στις διατάξεις του εθνικού δικαίου. Επιπροσθέτως, η έννοια της προσβολής του σήματος θα πρέπει να περιλαμβάνει τη χρήση του σημείου ως εμπορικής επωνυμίας ή παρόμοιας ένδειξης, εφόσον η χρήση αυτή γίνεται για σκοπούς διάκρισης προϊόντων ή υπηρεσιών.<sup>176</sup>

Η προστασία κατά της ταυτόσημης χρήσης παρέχει το δικαίωμα στο δικαιούχο του σήματος να στραφεί κατά εκείνου που χρησιμοποιεί ταυτόσημη ένδειξη για τη διάκριση ταυτόσημων εμπορευμάτων ή υπηρεσιών. Το σήμα προστατεύεται όμως και όταν η ένδειξη του τρίτου ταυτίζεται ή ομοιάζει με προγενέστερο σήμα, τα δε εμπορεύματα ή υπηρεσίες που διακρίνει ταυτίζονται ή ομοιάζουν με αυτά που διακρίνει το προστατευόμενο σήμα, με αποτέλεσμα τη δημιουργία κινδύνου σύγχυσης. Εφόσον το παλαιότερο σήμα είναι ευρέως γνωστό στις συναλλαγές, η παρεχόμενη προστασία εκτείνεται και πέραν των ορίων του κινδύνου σύγχυσης. Σε κάθε περίπτωση, προϋπόθεση της προστασίας του σήματος είναι η χρήση του σήματος από τον τρίτο στις συναλλαγές και όχι η χρήση για ιδιωτικούς, κρατικούς ή επιστημονικούς σκοπούς.<sup>177</sup>

Ειδικότερα, στην περίπτωση της απόλυτης ταύτισης ενδείξεων και προϊόντων ή υπηρεσιών, το κριτήριο της ταυτότητας μεταξύ σημείου και σήματος, πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Ένα

---

<sup>175</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 19.02.2009, υπόθεση C-62/08, UDV North America Inc. κατά Brandtraders NV, σκέψη 42, απόφαση από 11.09.2007, υπόθεση C-17/06, Céline SARL κατά Céline SA, σκέψη 16 επ., απόφαση από 25.01.2007, υπόθεση C-48/05, Adam Opel AG κατά Autec AG, διατακτικό, απόφαση από 16.11.2004, υπόθεση C-245/02, Anheuser-Busch Inc. κατά Budějovický Budvar, národní podnik, σκέψεις 59 επ. (όλες δημοσιευθείσες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.)

<sup>176</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 526/2011, 585/2010 και 5610/2010 αποφάσεις του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

<sup>177</sup>Βλ. σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.144 επ.



σημείο είναι πανομοιότυπο προς σήμα, όταν το πρώτο περιλαμβάνει χωρίς τροποποίηση ή προσθήκη, όλα τα στοιχεία που συνθέτουν το δεύτερο. Συνεπώς, ακόμη και επί σημάτων που αποτελούνται από αριθμούς ή μεμονωμένα γράμματα απαιτείται σύμπτωση όλων των επιμέρους στοιχείων τους. Δεν αρκεί η σύμπτωση ενός, έστω κυρίαρχου, μέρους του σήματος και του συγκρινόμενου διακριτικού γνωρίσματος, αλλά το πανομοιότυπο πρέπει να επεκτείνεται σε ολόκληρα τα σήματα και σε ένα τουλάχιστον προϊόν ή υπηρεσία. Πρέπει να συμπίπτουν όλα τα επί μέρους στοιχεία των εκατέρωθεν σημάτων, χωρίς να ασκεί επιρροή η διακριτική δύναμη. Ωστόσο, η παροχή προστασίας στο σήμα δεν είναι απόλυτη, αλλά σχετική, αφού εξαρτάται από την ύπαρξη κινδύνου σύγχυσης<sup>178</sup>

## **5. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΥΓΧΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΑΥΤΟΥ**

Θεμελιώδης έννοια του δικαίου των σημάτων είναι η έννοια του κινδύνου σύγχυσης, ο οποίος προσδιορίζεται από πραγματικά γεγονότα και ιδίως τα διδάγματα της κοινής πείρας. Κίνδυνος σύγχυσης δύναται να συντρέχει ως προς την προέλευση των προϊόντων ή των υπηρεσιών από μία ορισμένη επιχείρηση (άμεσος κίνδυνος σύγχυσης), ως προς την ταυτότητα των φορέων της επιχείρησης ή της επιχείρησης ως οικονομικής οντότητας (άμεσος κίνδυνος σύγχυσης ως προς τους φορείς των επιχειρήσεων) και ως προς την ύπαρξη οικονομικής συνεργασίας ή οργανωτικής σχέσης μεταξύ δύο επιχειρήσεων (έμμεσος κίνδυνος σύγχυσης), όταν π.χ. οι συναλλαγές ένεκα της ομοιότητας των επωνυμιών υπολαμβάνουν λανθασμένα ότι δύο επιχειρήσεις που στην πραγματικότητα δεν έχουν καμία σχέση μεταξύ τους, ανήκουν στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων.<sup>179</sup>

Η διαπίστωση του κινδύνου σύγχυσης απαιτεί σύγκριση των εκατέρωθεν διακριτικών γνωρισμάτων, ήτοι μεταξύ του προσβαλλόμενου, χρονικά προγενέστερου σήματος και του μεταγενέστερου σήματος ή άλλου διακριτικού γνωρίσματος. Εφόσον πρόκειται για ήδη χρησιμοποιούμενα σήματα, λαμβάνεται υπ' όψιν το χρονικό σημείο κατά το οποίο άρχισε η χρήση του προσβάλλοντος χρονικά μεταγενέστερου σήματος.<sup>180</sup>

---

<sup>178</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.183 επ.

<sup>179</sup> Βλ. σχετικά Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., Ζητήματα γενικής θεωρίας του δικαίου των σημάτων, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2008, τ. 14, τεύχ. 8-9, σελ. 943-948.

<sup>180</sup> Βλ. σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.146 επ.

Η συνδρομή του κινδύνου σύγχυσης κρίνεται πάντοτε αντικειμενικά, ωστόσο, χωρίς συνειρμική σύνδεση του ενδιαφερόμενου κοινού, δεν μπορεί να υπάρξει κίνδυνος σύγχυσης, εφόσον κάθε μορφή κινδύνου σύγχυσης συνεπάγεται και προϋποθέτει ένα ηχητικό, οπτικό ή νοηματικό συνειρμό μεταξύ των συγκρινόμενων σημάτων.

Ο κίνδυνος σύγχυσης προσδιορίζεται από την ομοιότητα των σημείων, των εμπορευμάτων και τη διακριτική δύναμη των εκατέρωθεν διακριτικών σημείων, καθώς και το εύρος φήμης του προγενέστερου σήματος. Οι ως άνω παράμετροι ευρίσκονται σε μια διαλεκτική σχέση μεταξύ τους, δεν είναι όμως δυνατόν η πλήρης απουσία του ενός στοιχείου να αντισταθμιστεί από την παρουσία των άλλων δύο κριτηρίων. Κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη του κινδύνου σύγχυσης πρέπει να εκτιμάται συνολικώς, λαμβανομένων υπ' όψιν όλων των σχετικών παραγόντων της συγκεκριμένης υπόθεσης, το χρονικό δε σημείο κατά το οποίο εξετάζεται ο κίνδυνος σύγχυσης είναι κατά την πώληση του προϊόντος ή προσφορά της υπηρεσίας.<sup>181</sup>

#### **Α) Η Ομοιότητα των Εκατέρωθεν Σημείων**

Μία πρώτη παράμετρος είναι η ομοιότητα μεταξύ του σήματος και του μεταγενέστερου προσβάλλοντος διακριτικού γνωρίσματος. Αρκεί η οπτική, ακουστική ή εννοιολογική ομοιότητα μέσα από μια σφαιρική θεώρηση. Δεν αποκλείεται, ωστόσο ο κίνδυνος σύγχυσης που δημιουργείται από την ηχητική ομοιότητα να μειώνεται βάσει της πλήρους εννοιολογικής διαφοροποίησης. Το γεγονός ότι ένα σήμα είναι λεκτικό δεν αποκλείει τον οπτικό κίνδυνο σύγχυσης, παρά τη διαφορά γραφής και προφοράς, διότι, όπως το κοινό παραβλέπει τυπογραφικά λάθη, έτσι και στην περίπτωση παρεμφερών λεκτικών γνωρισμάτων, δεν θα προσέξει μικρές αλλαγές. Κατά την εκτίμηση του βαθμού ομοιότητας, το Δικαστήριο πρέπει να λάβει υπ' όψιν του την κατηγορία των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών και τις συνθήκες υπό τις οποίες αυτά διατέθηκαν στην αγορά.<sup>182</sup>

Σημασία για την κατάφαση του κινδύνου σύγχυσης έχει η γενική εντύπωση που δημιουργείται στον αποδέκτη των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Κατά πάγια νομολογία η συνολική εκτίμηση του κινδύνου σύγχυσης πρέπει όσον αφορά στην οπτική, ακουστική ή εννοιολογική εκτίμηση των εξεταζόμενων σημάτων, να στηρίζεται στη συνολική εντύπωση που προκαλούν τα σήματα, λαμβανομένων υπ' όψιν μεταξύ άλλων των διακριτικών και κυρίαρχων στοιχείων τους, επειδή ο μέσος καταναλωτής προσλαμβάνει συνήθως το σήμα ως ολότητα και δεν επιδίδεται σε εξέταση

---

<sup>181</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1070-1075 επ.

<sup>182</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.183 επ.

των λεπτομερειών του. Συνεπώς, δεν δημιουργείται κίνδυνος σύγχυσης, όταν η γενική εντύπωση που δημιουργείται από τη σύγκριση δύο σημάτων διαφοροποιείται, παρά την ύπαρξη επί μέρους κοινών στοιχείων.<sup>183</sup>

Σύμφωνα με την κρατούσα «θεωρία του πυρήνα», ένα τμήμα του σήματος, επί παραδείγματι ο χρωματισμός, ενδέχεται να κυριαρχεί και συνεπώς να ασκεί και την αποφασιστική επιρροή κατά τη σύγκριση των εκατέρωθεν διακριτικών γνωρισμάτων, η οποία απαιτείται για να διακριβωθεί η συνδρομή του κινδύνου σύγχυσης. Η έννοια του κυρίαρχου τμήματος προϋποθέτει ότι τα άλλα συστατικά είναι αμελητέα. Αλλαγές, όπως η αναγραφή στην ελληνική γλώσσα ξενόγλωσσου διακριτικού γνωρίσματος, προσθήκες ή διαφορές, δεν ασκούν έννομη επιρροή, εφόσον το σύνολο της λεκτικής ή γραφικής παράστασης δεν μεταβάλλει τη γενική εντύπωση.

Η ομοιότητα μεταξύ του σήματος και του μεταγενέστερου προσβάλλοντος διακριτικού γνωρίσματος απαιτείται να είναι αρκούντως υψηλή και ως κριτήρια λαμβάνονται υπ' όψιν η κατηγορία των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών και οι συνθήκες διάθεσης στην αγορά. Επί παραδείγματι, ο βαθμός της ηχητικής ομοιότητας δύο σημάτων είναι μειωμένης σημασίας στην περίπτωση εμπορίας προϊόντων που κυκλοφορούν με τρόπο, ώστε συνήθως το οικείο καταναλωτικό κοινό κατά την αγορά τους να αντιλαμβάνεται το σήμα που τα προσδιορίζει με οπτικό τρόπο. Η εννοιολογική ομοιότητα που απορρέει από το γεγονός ότι σε δύο σήματα χρησιμοποιούνται εικόνες που συμπίπτουν ως προς το περιεχόμενό τους, μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο σύγχυσης στην περίπτωση μόνο όμως που το προγενέστερο σήμα έχει ιδιαίτερη διακριτική δύναμη.

Η ομοιότητα μεταξύ των δύο σημάτων κρίνεται βάσει της γενικής εντύπωσης που έχει ο καταναλωτής, χωρίς να προσέχει τις λεπτομέρειες, αφού σπάνια έχει τη δυνατότητα να προβαίνει σε άμεση σύγκριση των σημείων και των σημάτων. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο κατά την εκτίμηση της ομοιότητας δύο σημάτων θα πρέπει να διερευνηθούν λιγότερο οι αποκλίσεις μεταξύ τους και περισσότερο οι συμπτώσεις ηχητικής, οπτικής και νοηματικής υφής, αφού οι ομοιότητες αποτυπώνονται στη μνήμη των καταναλωτών και περαιτέρω μπορούν να οδηγήσουν το κοινό σε σύγχυση.

Με τον όρο «κοινό» ορίζονται οι πραγματικοί ή δυνητικοί αποδέκτες των συγκεκριμένων εμπορευμάτων ή υπηρεσιών που διακρίνει το σήμα, όπως είναι οι καταναλωτές, οι έμποροι ή οι

---

<sup>183</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.194 επ.

ειδικοί. Ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της αγοράς και τα εμπορεύματα, θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν και η επίδραση των ενδιάμεσων εμπόρων στις αποφάσεις αγοράς του προϊόντος, όπως επί παραδείγματι στην περίπτωση που τα εμπορεύματα απευθύνονται αποκλειστικά και μόνο σε ειδικούς εμπορικούς κύκλους. Συνεπώς, σε αυτή την περίπτωση λαμβάνεται υπ' όψιν η αντίληψή τους ως τελικών αποδεκτών, αλλά και των ενδιάμεσων εμπορικών βαθμίδων που διακινούν το σηματοδοτημένο εμπόρευμα. Η γλώσσα και η συναφής αντίληψη των συναλλαγών σε ένα ορισμένο κράτος μέλος έχει κατά κανόνα αποφασιστική επίδραση στην έννοια του κινδύνου σύγχυσης. Η αντίληψη αν μια ένδειξη ή μέρος της απαρτίζεται από περιγραφικά ή κοινόχρηστα στοιχεία, καθώς και ο νοηματικός κίνδυνος σύγχυσης παραπέμπουν νοηματικά σε ένα ορισμένο γλωσσικό πλαίσιο.<sup>184</sup>

Η νομολογία σε μια προσπάθεια να εξειδικεύσει τον όρο της «*αντίληψης των συναλλαγών*» προσανατολίζεται προς το «*μέσο καταναλωτή*». Ως «*μέσος καταναλωτής ή αποδέκτης*» θεωρείται εκείνος στην επικράτεια της χώρας του οποίου έχει καταχωριστεί το σήμα. Πλέον, μέσος καταναλωτής αντίστοιχης κατηγορίας προϊόντων σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία θεωρείται το πρόσωπο που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος.<sup>185</sup> Το επίπεδο δε της προσοχής του μέσου καταναλωτή μεταβάλλεται ανάλογα με την κατηγορία ή την υφή των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών και τον τρόπο προσφοράς ή χρήσης του προϊόντος. Η εκκίνηση από το μοντέλο του ενημερωμένου καταναλωτή δεν αποκλείει όμως ανάλογα με τις συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης, τη μεγαλύτερη προστασία του και την κατ' εξαίρεση κατάφαση του κινδύνου σύγχυσης. Η εθνική όμως νομολογία, αντιστέκεται στην αποδοχή του μοντέλου του μέσου ενημερωμένου καταναλωτή που υιοθετεί η ενωσιακή νομολογία και εξακολουθεί να λαμβάνει υπ' όψιν την αντίληψη του μέτριων γνώσεων, παρατηρητικότητας και προσοχής άπειρου κοινού.<sup>186</sup>

Επιπρόσθετα κριτήρια που λαμβάνονται υπ' όψιν για τη συνδρομή του κινδύνου σύγχυσης είναι η διάρκεια χρήσης του σήματος ή ο τρόπος διανομής του προϊόντος, αφού η μακρά αδιατάρακτη συνύπαρξη των εκατέρωθεν διακριτικών γνωρισμάτων αποκλείει τον κίνδυνο σύγχυσης, επειδή

---

<sup>184</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασχηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.194 επ.

<sup>185</sup> Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1070.

<sup>186</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 486/2015 απόφαση του Αρείου Πάγου, υπ' αριθμ. 550/2017 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, υπ' αριθμ. 849/2015 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης (αντίθετη όπως ΑΠ 338/2012), υπ' αριθμ. υπ' αριθμ. 6637/2013 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, υπ' αριθμ. 9476/2012 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας τεκμαίρεται ότι οι συναλλαγές έχουν συνηθίσει αυτή τη συνύπαρξη και προσέχουν τις μικρές λεπτομέρειες που διαφοροποιούν αυτά.<sup>187</sup>

Αναφορικά με τον ηχητικό κίνδυνο σύγχυσης, η κρίση για την ηχητική ομοιότητα εκατέρωθεν λεκτικών ενδείξεων σχηματίζεται μέσω της φωνητικής σύγκρισης της δομής τους και συγκεκριμένα αξιολογώντας τον αριθμό των συλλαβών, τη σειρά των συλλαβών, την ακολουθία των φωνηέντων, την ηχητική συγγένεια μεταξύ ορισμένων ήχων (π.χ. α & ο, τ & ντ) και τον τονισμό, συμπληρωματικώς δε, λαμβάνονται υπ' όψιν και τα διδάγματα κοινής πείρας.

Διδάγματα κοινής πείρας που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση ύπαρξης κινδύνου σύγχυσης, με την επιφύλαξη της ομοιότητας εμπορευμάτων/υπηρεσιών ή της συγγένειας των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας αποτελούν ο μέσος καταναλωτής, οι λεκτικές ενδείξεις με ίδια ρίζα, αλλά με διαφορετική κατάληξη, η αντίληψη του κυρίαρχου ή του χαρακτηριστικού λεκτικού τμήματος διακριτικού γνώρισματος. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε βραχείς ενδείξεις, οι ηχητικές αποκλίσεις έχουν μεγαλύτερη σημασία από ό,τι σε λέξεις που αποτελούνται από πολλές συλλαβές. Επίσης, η προσθήκη ή αφαίρεση μιας συνηθισμένης κατάληξης πχ «ex», δεν διαφοροποιεί επαρκώς το ένα διακριτικό γνώρισμα από το άλλο ούτε η αναγραφή του μεταγενέστερου διακριτικού γνώρισματος με λατινικούς χαρακτήρες ή διαφορετική γραμματοσειρά.<sup>188</sup>

Στα λεκτικά σήματα ο κίνδυνος πρέπει να εξετάζεται από την πλευρά της ηχητικής, οπτικής και εννοιολογικής ομοιότητας, δίνοντας προτεραιότητα στην ηχητική εντύπωση και δευτερευόντως στην οπτική. Οπτικές διαφορές στο χρώμα ή στο μέγεθος των γραμμάτων δεν αρκούν για την αποφυγή του κινδύνου σύγχυσης. Αντίθετα σε εικαστικά σήματα σημασία έχει η οπτική εντύπωση, χωρίς να αποκλείονται, ωστόσο, και εννοιολογικοί συνειρμοί.<sup>189</sup>

Σε σύνθετα σήματα με εικαστικό και λεκτικό μέρος, όπου και τα δύο έχουν περίπου την ίδια διακριτική δύναμη, το λεκτικό στοιχείο είναι καταρχήν εκείνο που προσδιορίζει τη γενική εντύπωση, δηλαδή η κυρίαρχη λέξη που αποτυπώνεται στη μνήμη του καταναλωτή, χωρίς βέβαια να αποκλείεται και η περίπτωση να υπερτερεί το εικαστικό μέρος. Σε μια τέτοια

<sup>187</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 03.09.2009, υπόθεση C-498/07 P Aceites del Sur-Coosur, anciennement Aceites del Sur κατά Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 82, απόφαση από 24.11.2005, υπόθεση T346/04, Sadas S.A. κατά Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (ΓΕΕΑ), σκέψη 63, όλες δημοσιευθείσες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>188</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.200 επ.

<sup>189</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ 486/2015 απόφαση του Αρείου Πάγου και υπ' αριθμ. 16/2016 απόφαση του Εφετείου Ανατολικής Κρήτης, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

περίπτωση, η διαφοροποίηση του λεκτικού μέρους δεν αναιρεί τον κίνδυνο σύγχυσης που προκαλείται από την ομοιότητα των χρωματικών αποχρώσεων και της χρωματικής σύνθεσης ή του εικαστικού μέρους. Επί παραδείγματι, σε σήματα που διακρίνουν προϊόντα καθημερινής χρήσης, ο καταναλωτής προσανατολίζεται στο εικαστικό στοιχείο.

Ακουστικές ηχητικές ομοιότητες μεταξύ σημάτων δύναται να εξουδετερωθούν από τις εννοιολογικές διαφορές μεταξύ των εκατέρωθεν συγκρινόμενων σημάτων, ιδιαίτερα αν ένα εξ αυτών έχει ένα σαφές νόημα κατά τους συναλλακτικούς κύκλους. Συνώνυμα ένεκα της ακουστικής και οπτικής διαφοροποίησης μπορούν μόνο κατ' εξαίρεση να θεμελιώσουν κίνδυνο σύγχυσης. Επιπροσθέτως, η γλωσσολογική ομοιότητα μεταξύ ελληνικής και ξενόγλωσσας ένδειξης δεν ασκεί έννομη επιρροή εφόσον η σημασία της ξενόγλωσσας ένδειξης δεν είναι γνωστή στους ελληνικούς συναλλακτικούς κύκλους.<sup>190</sup>

## **B) Η Ομοιότητα των προϊόντων ή Υπηρεσιών**

Η ομοιότητα προϊόντων ή υπηρεσιών προσδιορίζει αποφασιστικά την κανονιστική εμβέλεια του σήματος στις επιχειρηματικές συναλλαγές, αφού αφενός διευρύνει το πεδίο προστασίας του σήματος σε προϊόντα ή υπηρεσίες, τα οποία δεν διακρίνει το σήμα ή για τα οποία δεν υφίσταται προστασία βάσει της φήμης του σήματος και αφετέρου λειτουργεί ως μέσο περιορισμού του πεδίου προστασίας, εφόσον αποτρέπει μια άνευ ορίων προστασία.

Η έννοια της ομοιότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών δεν επηρεάζεται από τη διακριτική δύναμη των εκατέρωθεν διακριτικών γνωρισμάτων. Για την εκτίμησή της λαμβάνονται υπ' όψιν παράγοντες που χαρακτηρίζουν τη σχέση μεταξύ των προϊόντων και των υπηρεσιών, όπως είναι η φύση τους, δηλαδή οι τεχνικές και φυσικές ιδιότητες των προϊόντων, ο προορισμός τους ή η χρήση τους, καθώς και ο ανταγωνιστικός ή συμπληρωματικός χαρακτήρας τους, τα δίκτυα διανομής κ.λπ.<sup>191</sup>

Κατά πάγια ελληνική νομολογία παρόμοια είναι τα προϊόντα, όταν προορίζονται για σκοπούς ή χρήσεις παρεμφερείς και απευθύνονται στον ίδιο κύκλο καταναλωτών, διανέμονται δε στα ίδια κανάλια διανομής.<sup>192</sup> Πρέπει, όμως, να συνεκτιμηθεί και ο τρόπος και ο σκοπός της υπηρεσίας,

<sup>190</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασχηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.202 επ.

<sup>191</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1063 επ.

<sup>192</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ . 2804/2003, 2631/2003, 345/2001, 1753/1998, 4287/1997 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

η ωφέλεια που αποκομίζει ο αποδέκτης. Αποφασιστική είναι η αντίληψη των συναλλαγών ότι οι συγκρινόμενες υπηρεσίες θα μπορούσαν να προσφερθούν στις επιχειρηματικές συναλλαγές υπό κοινή επιχειρηματική ευθύνη (π.χ. αναπτήρες με τσιγάρα). Η ένταξη ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας στην ίδια κλάση δεν έχει αποφασιστική σημασία για την κατάφαση της ομοιότητας των συγκρινόμενων προϊόντων, ούτε και η υπαγωγή τους σε διαφορετικές κλάσεις συνηγορεί στην άρνηση της ομοιότητας, όπως ορίζεται και στο άρθρο 39 παρ.4 της Οδηγίας 2015/2436.<sup>193</sup>

### **Γ) Η Διακριτική Δύναμη του εμπορικού Σήματος**

Ο διακριτικός χαρακτήρας ή δύναμη ενός σήματος εκτιμάται αξιολογώντας σφαιρικά αφενός, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία ζητήθηκε η καταχώριση και αφετέρου, την αντίληψη των ενδιαφερομένων κύκλων, δηλαδή των καταναλωτών των προϊόντων ή των υπηρεσιών αυτών. Όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός καθιέρωσης μιας ένδειξης στις συναλλαγές, τόσο μεγαλύτερη διακριτική δύναμη διαθέτει.

Προκειμένου να εκτιμηθεί ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος λαμβάνονται υπ' όψιν όλα τα σχετικά σημεία και ιδίως οι εσωτερικές ιδιότητες του σήματος, συμπεριλαμβανομένου του αν αυτό στερείται ή όχι κάθε περιγραφικού στοιχείου των προϊόντων ή των υπηρεσιών για τις οποίες έχει καταχωρισθεί, το μερίδιο αγοράς που αναλογεί στο σήμα, το μέγεθος των επενδύσεων, η ένταση, η γεωγραφική έκταση και η διάρκεια χρήσης του σήματος αυτού, το ποσοστό των ενδιαφερομένων κύκλων που αναγνωρίζει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες ως προερχόμενα από συγκεκριμένη επιχείρηση χάριν του σήματος, καθώς και τις δηλώσεις εμπορικών και βιομηχανικών επιμελητηρίων.<sup>194</sup>

Όταν εξετάζεται η έκταση προστασίας ήδη καταχωρισμένου και χρησιμοποιούμενου σήματος, λαμβάνεται υποχρεωτικά υπ' όψιν και η επιγενόμενη διακριτική δύναμη που έχει αποκτήσει στις συναλλαγές, εν αντιθέσει με ό,τι ισχύει στο στάδιο καταχώρισης, όπου κάθε σήμα θεωρείται ότι έχει συνηθισμένη διακριτική δύναμη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι διακριτική δύναμη αποκτούν τα εμπορικά σήματα επιγενόμενα με εντατική χρήση και διαφήμιση στις συναλλαγές.<sup>195</sup>

---

<sup>193</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ. απόφαση από 13.12. 2004, υπόθεση T-8/03, EL CORTE INGLÉS κατά ΓΕΕΑ - PUCCI (EMILIO PUCCI), σκέψη 40, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>194</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1073 επ.

<sup>195</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.208-209.

## 6. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΞΑΣΘΕΝΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΗΜΑΤΩΝ ΦΗΜΗΣ

Το πεδίο προστασίας των σημάτων με συνηθισμένη διακριτική δύναμη περιορίζεται στην προστασία από τον κίνδυνο σύγχυσης εντός του πεδίου ομοιότητας προϊόντων ή υπηρεσιών. Ωστόσο, αυτός ο βαθμός προστασίας δεν είναι αρκετός στα σήματα που χαίρουν φήμης, όπου με την προϊούσα φήμη τους αποκολλάται και αυτονομείται το σήμα από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που διακρίνει. Σε αυτά τα σήματα προστατεύεται η διαφημιστική λειτουργία του σήματος ως αυτόνομο αγαθό, καθώς και οι διαφημιστικές επενδύσεις επί αυτού. Η παρεχόμενη προστασία είναι ισχυρότερη από αυτή που παρέχεται στην περίπτωση πλήρους ταυτότητας ή ομοιότητας, δεδομένου ότι μπορεί να επεκταθεί και σε ανόμοια προϊόντα ή υπηρεσίες.

Τα σήματα που χαίρουν φήμης, καταρχήν προστατεύονται, όπως όλα τα σήματα από τον κίνδυνο σύγχυσης, άρα από τη χρήση του σήματος για ταυτόσημα ή παρόμοια προϊόντα. Επειδή, όμως, ο κίνδυνος σύγχυσης επηρεάζεται από την ισχυρή διακριτική δύναμη του σήματος φήμης, έπεται ότι το πεδίο προστασίας του είναι ευρύτερο σε σχέση με τα συνηθισμένα σήματα. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 10 της Οδηγίας 2015/2436 παρέχεται σε αυτά προστασία και από τον κίνδυνο συσχέτισης, εφόσον πρόκειται για μη παρόμοια προϊόντα ή υπηρεσίες, αλλά και για ταυτόσημα ή απλώς παρόμοια.

Κίνδυνος συσχέτισης συντρέχει, όταν το κοινό ανακαλεί συνειρμικά στη μνήμη του το προγενέστερο σήμα (φήμης), κάθε φορά που έρχεται σε επαφή με το μεταγενέστερο σήμα. Αν δεν δημιουργείται παρόμοιος σύνδεσμος στο μυαλό του κοινού, η χρήση του μεταγενέστερου σήματος δεν είναι δυνατόν να προσπορίσει αθέμιτο όφελος από το διακριτικό χαρακτήρα/φήμη ή να προκαλέσει βλάβη στο διακριτικό χαρακτήρα/φήμη του προγενέστερου σήματος.<sup>196</sup>

Η ως άνω περιγραφείσα διευρυμένη προστασία παρέχεται στα σήματα φήμης τόσο κατά το στάδιο της κατάθεσης, όσο και κατά τη χρήση στις συναλλαγές. Το σήμα που χαίρει φήμης προστατεύεται, υπό όρους που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. Θα πρέπει να έχουμε ένα καταχωρισμένο σήμα που έχει αποκτήσει φήμη στην Ελλάδα λόγω της χρήσης του στις συναλλαγές, το οποίο να συσχετίζεται με ένα όμοιο ή παρόμοιο μεταγενέστερο διακριτικό γνώρισμα που δημιουργεί συνειρμική σχέση μεταξύ των εκατέρωθεν σημάτων και αυτό

---

<sup>196</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.210 επ.



κατ'αποτέλεσμα να οδηγήσει σε αθέμιτη εκμετάλλευση και βλάβη της διακριτικής του δύναμης ή φήμης, χωρίς εύλογη αιτία.<sup>197</sup>

Κατά την πάγια νομολογία των ενωσιακών δικαστηρίων, η προσβολή του σήματος φήμης δεν προϋποθέτει τη συνδρομή του κινδύνου σύγχυσης, αλλά απλώς συσχέτισης. Ο κίνδυνος συσχέτισης μεταξύ του σήματος που χαίρει φήμης και του προσβάλλοντος διακριτικού γνωρίσματος χειραφετείται από τον κίνδυνο σύγχυσης. Είναι αρκετός ο βαθμός ομοιότητας μεταξύ του φημισμένου σήματος και του αντίθετου σημείου να έχει ως αποτέλεσμα το ενδιαφερόμενο κοινό να συνδέει το σημείο με το σήμα. Μάλιστα η ύπαρξη τέτοιου βαθμού ομοιότητας πρέπει να εκτιμάται συνολικά, λαμβάνοντας υπ'όψιν τη φύση των εκατέρωθεν προϊόντων/υπηρεσιών, το εύρος του κύκλου αποδεκτών προς τους οποίους απευθύνονται τα εκατέρωθεν σήματα, το εύρος της φήμης του προγενέστερου σήματος (φήμης), την ένταση του διακριτικού χαρακτήρα και τον κίνδυνο σύνδεσης του ενδιαφερόμενου κοινού.<sup>198</sup>

Σύμφωνα με τη νομολογία του Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση Intel Corporation Inc. κατά CPM United Kingdom Ltd, το Δικαστήριο έκρινε ότι η φήμη του σήματος πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με το ενδιαφερόμενο κοινό για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία έχει καταχωρισθεί. Συναφώς, μπορεί να πρόκειται είτε για το ευρύ είτε για ένα πιο εξειδικευμένο κοινό. Ωστόσο, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο το ενδιαφερόμενο κοινό για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, για τα οποία έχει καταχωρισθεί το προγενέστερο σήμα, να είναι εντελώς διαφορετικό από εκείνο, στο οποίο απευθύνονται τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσδιορίζει το μεταγενέστερο σήμα και, επομένως, το προγενέστερο σήμα, ανεξαρτήτως της φήμης του, να είναι άγνωστο στο κοινό που αφορά το μεταγενέστερο σήμα. Στην περίπτωση αυτή, το κοινό στο οποίο απευθύνεται το καθένα από τα συγκρουόμενα σήματα μπορεί να μην αντικρίσει ποτέ το άλλο σήμα και, συνεπώς, ουδέποτε να τα συνδέσει μεταξύ τους.<sup>199</sup>

Επιπλέον, ακόμη και αν το κοινό στο οποίο απευθύνονται τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες για τα οποία έχει καταχωρισθεί καθένα από τα συγκρουόμενα σήματα είναι ακριβώς το ίδιο ή

---

<sup>197</sup> Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν.,ό.π., σελ.151 επ.

<sup>198</sup> Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ. απόφαση από 18.06.2009, υπόθεση C-487/07, L'Oréal SA, Lancôme parfums et beauté & Cie SNC και Laboratoire Garnier & Cie κατά Bellure NV, Malaika Investments Ltd και Starion International Ltd, σκέψη 36, απόφαση από 12.03.2009, υποθεση C-320/07P, Antartica Srl κατά Γραφείον εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ) και The Nasdaq Stock Market Inc., σκέψεις 43-45, απόφαση από 10.04.2008, υπόθεση C-102/07, adidas AG, adidas Benelux BV κατά Marca Mode CV, C&A Nederland CV, H&M Hennes & Mauritz Netherlands BV, Vendex KBB Nederland BV, σκέψη 41, όλες δημοσιευθείσες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>199</sup> Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 27.11.2008, υπόθεση C-252/07, Intel Corporation Inc. κατά CPM United Kingdom Ltd, σκέψεις 47-48, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

συμπίπτει σε ορισμένο βαθμό, τα επίμαχα προϊόντα ή οι υπηρεσίες ενδέχεται να είναι τόσο ανόμοια, ώστε το οικείο κοινό να μην ανακαλεί συνειρμικά στη μνήμη του το προγενέστερο σήμα οσάκις αντικρίζει το μεταγενέστερο σήμα.<sup>200</sup>

Αν δεν δημιουργείται παρόμοιος σύνδεσμος στο μυαλό του κοινού, η χρησιμοποίηση του μεταγενέστερου διακριτικού γνωρίσματος δεν είναι σε θέση να προσπορίσει αθέμιτο όφελος από τη φήμη του σήματος φήμης ή να τους προκαλέσει βλάβη. Ωστόσο, πλην της δημιουργίας του συνδέσμου αυτού πρέπει να αποδειχθεί προηγουμένως είτε ότι η οικονομική συμπεριφορά του μέσου καταναλωτή των προϊόντων ή αποδέκτη των υπηρεσιών για τα οποία έχει καταχωρισθεί το προγενέστερο σήμα έχει μεταβληθεί λόγω της χρησιμοποίησης του μεταγενέστερου σήματος, είτε ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να επέλθει τέτοια μεταβολή στο μέλλον. Το βάρος απόδειξης φέρει ο δικαιούχος του σήματος φήμης.

Ο συνδυασμός του διακριτικού χαρακτήρα και της φήμης του σήματος με την αποκόμιση οφέλους από αυτά ή τη βλάβη τους προσδιορίζει τις περιπτώσεις προστασίας που ο νόμος διαγράφει για το σήμα φήμης. Για να υπάρξει προσβολή πρέπει ο δικαιούχος του μεταγενέστερου σήματος να προσπορίζει αθέμιτο όφελος χωρίς εύλογη αιτία από τη φήμη του σήματος. Η φήμη του σήματος περιλαμβάνει τους θετικούς συνειρμούς ως προς το κύρος, γόητρο, τις παραστάσεις ποιότητας, πολυτέλειας, αποκλειστικότητας που δημιουργεί το σήμα φήμης στον τελικό μέσο αποδέκτη.<sup>201</sup>

Στην υπόθεση L'Oréal SA, Lancôme parfums et beauté & Cie SNC, Laboratoire Garnier & Cie κατά Bellure NV, Malaika Investments Ltd (ασκούσας εμπορία υπό την επωνυμία «Honey pot cosmetics & Perfumery Sales»), Starion International Ltd, το Δικαστήριο έκρινε ότι «το όφελος του τρίτου από την εκ μέρους του χρήση σημείου παρόμοιου με σήμα που έχει καταστεί ιδιαιτέρως γνωστό αντλείται αθέμιτα από τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα και φήμη οσάκις ο τρίτος επιχειρεί με τη χρήση αυτή να μιμηθεί το σήμα που έχει καταστεί ιδιαιτέρως γνωστό προκειμένου να επωφεληθεί από την έλξη που ασκεί το σήμα, από τη φήμη και από το κύρος του σήματος, και να εκμεταλλευθεί, χωρίς να καταβάλει χρηματικό αντίτιμο, την εμπορική προσπάθεια που

---

<sup>200</sup>Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 27.11.2008, υπόθεση C-252/07, Intel Corporation Inc. κατά CPM United Kingdom Ltd, σκέψεις 47-48, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>201</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.212 επ.

*καταβάλλει ο δικαιούχος του σήματος για να οικοδομήσει και να εδραιώσει τη φήμη του σήματος αυτού».*<sup>202</sup>

Προσβολή, επίσης, υφίσταται όταν ο δικαιούχος του σήματος προσπορίζει αθέμιτο όφελος χωρίς εύλογη αιτία από το διακριτικό χαρακτήρα του σήματος, πρόκειται δηλαδή για την περίπτωση της παρασιτικής εκμετάλλευσης φήμης, ή όταν βλάπτει τη φήμη άλλου σήματος. Πρόκειται για περιπτώσεις που δημιουργούνται ή μεταφέρονται στο σήμα φήμης αρνητικοί συνειρμοί, οι οποίοι προκαλούνται από την δυσφημιστική χρήση του, τη χρήση του σε προσβλητικό διαφημιστικό πλαίσιο ή σε προϊόντα κατώτερης ποιότητας. Τέλος, άλλη περίπτωση προσβολής συνιστά η βλάβη του διακριτικού χαρακτήρα ή η απαξίωση αυτού.

Όσον αφορά, ειδικότερα, τη βλάβη που μπορεί να προκληθεί στον διακριτικό χαρακτήρα του προγενέστερου σήματος, η οποία χαρακτηρίζεται, επίσης, ως «εξασθένηση», «απίσχυανση» ή «περιορισμός της ευκρίνειας», η βλάβη αυτή συνίσταται στην εξασθένηση της ικανότητας του προγενέστερου σήματος να υποδηλώνει ότι τα προϊόντα ή υπηρεσίες για τα οποία καταχωρίστηκε και χρησιμοποιείται προέρχονται από τον δικαιούχο του, στο μέτρο που η χρησιμοποίηση του μεταγενέστερου σήματος συνεπάγεται την αποδόμηση τόσο της ταυτότητάς του όσο και του αντικτύπου που έχει στο κοινό. Τέτοια περίπτωση συντρέχει οσάκις το προγενέστερο σήμα παύει να δημιουργεί άμεση συσχέτιση με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία έχει καταχωρισθεί.<sup>203</sup>

Επιπροσθέτως, η χρήση του μεταγενέστερου σήματος είναι δυνατό να προκαλέσει βλάβη στον διακριτικό χαρακτήρα του προγενέστερου σήματος, ακόμη και αν αυτό δεν είναι μοναδικό, έστω και άπαξ, αφού ενδέχεται να αρκεί. Για να διαπιστωθεί δε ότι η χρήση του μεταγενέστερου σήματος προκαλεί ή θα μπορούσε να προκαλέσει βλάβη στον διακριτικό χαρακτήρα του προγενέστερου σήματος πρέπει οπωσδήποτε να αποδειχθεί προηγουμένως είτε ότι η οικονομική συμπεριφορά του μέσου καταναλωτή των προϊόντων ή αποδέκτη των υπηρεσιών για τα οποία έχει καταχωρισθεί το προγενέστερο σήμα έχει μεταβληθεί λόγω της χρησιμοποίησής του μεταγενέστερου σήματος είτε ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να επέλθει τέτοια μεταβολή στο μέλλον.

---

<sup>202</sup>Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 18.06.2009, υπόθεση C-487/07, L'Oréal SA, Lancôme parfums et beauté & Cie SNC και Laboratoire Garnier & Cie κατά Bellure NV, Malaika Investments Ltd και Starion International Ltd, διατακτικό, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>203</sup> Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 27.11.2008, υπόθεση C-252/07, Intel Corporation Inc. κατά CPM United Kingdom Ltd, σκέψη 29, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το δικαίωμα επί του σήματος ασκείται μόνο όταν η χρήση του από τρίτο θίγει ή ενδέχεται να θίξει τη διαφημιστική λειτουργία του σήματος, όπως αυτή πλήττεται με τις ως άνω αναφερθείσες αθέμιτες πράξεις. Αν λείπει τέτοια επίδραση, δεν θα πρέπει να γίνει δεκτή η προσβολή του, με αποτέλεσμα να διευρύνονται τα όρια που τίθενται στο αποκλειστικό δικαίωμα του φορέα του σήματος που χαίρει φήμης. Συνεπώς, για να μην υπάρξει προσβολή απαιτείται εύλογη αιτία που αναγκάζει το σηματούχο να ανεχθεί τη χρήση παρόμοιου σημείου.

Η παρεχόμενη προστασία δεν μεταβάλλεται, εφόσον η απόκλιση από την καταχωρισμένη μορφή αφορά τμήματα του σήματος, χωρίς να μεταβάλλεται η διακριτική δύναμή του. Ως ελαφρά τροποποιημένη μορφή θεωρείται η χρήση του σήματος σε ελαφρά παραλλαγμένα χρώματα, όταν έχει γίνει κατάθεσή του σε ορισμένη έγχρωμη σύνθεση ή εφόσον έχει κατατεθεί σε ασπρόμαυρο, η χρήση του με ποικίλους χρωματισμούς, η περιθωριακή μεταβολή των δευτερευόντων γραφικών στοιχείων κ.λπ. Μικρές ανεπαίσθητες διαφοροποιήσεις και παραλλαγές δεν αρκούν για να αποκλείσουν την ύπαρξη χρήσης του καταχωρισθέντος σήματος, όπως για παράδειγμα η πρόσθεση ή αφαίρεση ενός λεκτικού στοιχείου, ο χωρισμός ενός ενιαίου λεκτικού σήματος σε δύο ξεχωριστά τμήματα. Το όριο διάκρισης μεταξύ ουσιωδών και επουσιωδών αλλαγών συνίσταται στο κατά πόσο εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται τα στοιχεία που συγκροτούν τη διακριτική ικανότητα ενός συγκεκριμένου σήματος, ώστε να μη μεταβάλλεται η συνολική εντύπωση που δημιουργεί το καταχωρισμένο σήμα.

Εάν το σήμα χρησιμοποιείται παραλλαγμένο στις συναλλαγές σε τέτοιο βαθμό που να μεταβάλλεται η διακριτική δύναμή του, τότε δύναται να προστατευτεί μόνο με το άρθρο 13 του Ν.146/0914, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της εν λόγω διάταξης.<sup>204</sup>

---

<sup>204</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.212 επ.

## 7. ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Τόσο το άρθρο 14 της Οδηγίας 2015/2436 όσο και τα άρθρα 126, 128 του Ν.4072/2012 θέτουν περιορισμούς αναφορικά με τις εξουσίες που απορρέουν από το δικαίωμα επί του σήματος, είτε πρόκειται για ατομικό, είτε για συλλογικό. Πρόκειται για κάποια όρια που περιορίζουν με πολλούς τρόπους το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα του δικαιούχου του σήματος για λόγους που αφορούν είτε το ατομικό συμφέρον των ανταγωνιστών, την επιχειρηματική ελευθερία τρίτων, είτε το γενικό συμφέρον της ολότητας. Τα όρια του δικαιώματος επί του σήματος που τίθενται ex lege αποτελούν το αντίβαρο της ευρύτατης εξουσίας χρήσης που παρέχει το δικαίωμα επί του σήματος, καθώς και της επίσης ευρείας έννοιας της χρήσης εν είδει σήματος. Εκτός των ορίων που θέτουν τα άρθρα 126 και 128 του Ν. 4072/2012, εφαρμόζεται και το άρθρο 1 του Ν. 146/1914, καθώς και το άρθρο 281 ΑΚ.<sup>205</sup> Προϋπόθεση εφαρμογής των ως άνω διατάξεων είναι η χρήση του σήματος στις επιχειρηματικές συναλλαγές, οι δε περιορισμοί των άρθρων 126 και 128 είναι αναγκαστικού δικαίου, συνεπώς τυχόν συμφωνίες των μερών αναπτύσσουν μόνο ενοχική ενέργεια μεταξύ αυτών.<sup>206</sup>

### Α) Χρήση ονόματος, επωνυμίας, διεύθυνσης

Σύμφωνα με το άρθρο 126 περ. α' του Ν.4072/2012, το οποίο αποτυπώνεται και στην Οδηγία 2015/2436 (Άρθρο 14 παρ.1 στοιχ. α') το δικαίωμα που παρέχει το σήμα στο δικαιούχο δεν παρεμποδίζει τρίτους να χρησιμοποιούν στις συναλλαγές το όνομα, το επώνυμο, την επωνυμία και τη διεύθυνσή τους, εφόσον πρόκειται για χρονικώς μεταγενέστερη ένδειξη, επιλύοντας έτσι τη χρήση συνώνυμων ενδείξεων στις συναλλαγές.<sup>207</sup>

Ζήτημα, όμως, τίθεται με την έννοια του «ονόματος». Σύμφωνα με τη ρύθμιση του Άρθρου 14 παρ.1 στοιχ. α' της Οδηγίας 2015/2436, περιορίζεται ρητά η χρήση του ονόματος σε φυσικά και μόνο πρόσωπα. Κατά την κρατούσα άποψη, στην έννοια του ονόματος περιλαμβάνονται μόνο ονόματα φυσικών προσώπων, ατομικές επωνυμίες και εταιρικές επωνυμίες, εφόσον

<sup>205</sup>Βλέπετε σχετικά Νικολόπουλος Παναγιώτης Δ., Η κατάχρηση δικαιώματος στη βιομηχανική ιδιοκτησία: εμπορική επωνυμία-Σήμα-Διακριτικός τίτλος-Ευρεσιτεχνία, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2012, τ. 18, τεύχ. 8-9, σελ. 743-749.

<sup>206</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.221 επ.

<sup>207</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1082-1083 επ.

σχηματίζονται από το αστικό όνομα και στις οποίες δεν υφίσταται δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί φανταστική ένδειξη ως επωνυμία.<sup>208</sup> Κατά την εθνική νομολογία, στην κανονιστική εμβέλεια του ονόματος θα πρέπει να συμπεριληφθούν και επωνυμίες εταιρειών, στις οποίες περιλαμβάνεται το αστικό όνομα ενός πρώην εταίρου, αλλά και ο διακριτικός τίτλος.<sup>209</sup> Κατά την ενωσιακή δε νομολογία, στην έννοια του ονόματος εντάσσονται και οι επωνυμίες των νομικών προσώπων, υπό τον όρο ότι δεν αντιβαίνουν στα χρηστά ήθη.<sup>210</sup> Στην έννοια της διεύθυνσης κατά το άρθρο 126 παρ.1 του Ν.4072/2012 δεν υπάγεται το όνομα χώρου («domain name»), διότι το διακριτικό του στοιχείο επιλέγεται ελεύθερα από το χρήστη του διαδικτύου.

## **B) Χρήση περιγραφικών ενδείξεων**

Όπως ήδη αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, η ελεύθερη χρήση των περιγραφικών ενδείξεων είναι κομβικής σημασίας στο δίκαιο του ανταγωνισμού και στο δίκαιο των σημάτων, αφού εξασφαλίζει ότι κάθε ανταγωνιστής μπορεί να εκθέσει την προσφορά του στον ανταγωνισμό, χωρίς εμπόδια, συνεπώς να εξασφαλίσει την είσοδό του στην αγορά. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ.1 στοιχ. β' της Οδηγίας 2015/2436, αλλά και του άρθρου 126 παρ.1 περ.β' του Ν.4072/2012, το δικαίωμα που παρέχει το σήμα στο δικαιούχο δεν παρεμποδίζει τρίτους να χρησιμοποιούν στις εμπορικές συναλλαγές ενδείξεις σχετικές με το είδος, την ποιότητα, τον προορισμό, την αξία, τη γεωγραφική προέλευση, το χρόνο παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλα χαρακτηριστικά της. Παρατηρείται ότι, ενώ το άρθρο 123 παρ.1 στοιχ. γ' του Ν.4072/2012 απαγορεύει τη μονοπώληση περιγραφικών ενδείξεων, το άρθρο 126 παρ.1 του ίδιου νόμου εξασφαλίζει τη χρήση τους από τρίτους, ακόμη κι αν ταυτίζονται ή είναι μέρος καταχωρημένων σημάτων. Οι εν λόγω ενδείξεις, αν κατετίθεντο μόνες τους, δεν θα γίνονταν δεκτές ως περιγραφικές. Αν, όμως, καθιερωθούν, μπορούν να προστατευτούν ως σήμα, χωρίς όμως να παρεμποδίζεται η χρήση αυτών από άλλους με σκοπό την περιγραφή των προϊόντων ή των υπηρεσιών τους.<sup>211</sup>

---

<sup>208</sup>Βλ. σχετικά Tomás Lorenzo Eichenberg, Intellectual Property European Commission, DG GROWTH, Recast Trade Marks Directive 2015/2436 - Main changes, ECTA Workshop, Riga, 8 December 2016, <http://www.ecta.org/>

<sup>209</sup>Βλέπετε σχετικά υπ' αριθμ. 7356/2010 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, υπ' αριθμ. 2988/2012 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Δ.Σ.Α., ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

<sup>210</sup>Βλ. σχετικά ΔΕΚ, απόφαση από 11.09.2007, υπόθεση C-17/06, Céline SARL κατά Céline SA, σκέψεις 33-36, απόφαση από 16.11.2004, υπόθεση C-245/02, Anheuser-Busch Inc. κατά Budějovický Budvar, národní podnik, σκέψεις 77-85, δημοσιευθείσες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>211</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.221 επ.

### **Γ) Χρήση του σήματος για να δηλωθεί ο προορισμός του προϊόντος ή υπηρεσίας.**

Το άρθρο 14 παρ.1 στοιχ. γ' της Οδηγίας 2015/2436 ορίζει ότι το δικαίωμα που παρέχει το σήμα στο δικαιούχο δεν παρεμποδίζει τρίτους να χρησιμοποιούν στις συναλλαγές το ίδιο το σήμα, αν τούτο είναι αναγκαίο προκειμένου να δηλωθεί ο προορισμός προϊόντος ή υπηρεσίας, ιδίως δε όταν πρόκειται για εξαρτήματα ή ανταλλακτικά, εφόσον η χρήση αυτή γίνεται σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία ή στο εμπόριο. Η εν λόγω διάταξη αφορά κάθε χρήση ή αναφορά του σήματος, η οποία είναι αναγκαία για να δηλωθεί ο προορισμός του προϊόντος ή της υπηρεσίας. Εκτός από την ειδική περίπτωση των ανταλλακτικών και των εξαρτημάτων, περιλαμβάνει την συντήρηση και τις επισκευές που παρέχονται στα προϊόντα.<sup>212</sup>

Η εν λόγω διάταξη αποσκοπεί στη θεραπεία ατομικών συμφερόντων και εκφράζει το συμφέρον της ολότητας να δύναται να χρησιμοποιεί ελεύθερα περιγραφικές ενδείξεις για να υπάρξει μια ομαλή διενέργεια επιχειρηματικών συναλλαγών. Το σήμα εντάσσεται έτσι σε ένα σύστημα ανόθευτου ανταγωνισμού, αφού ο δικαιούχος του σήματος δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει το σήμα του προς το σκοπό παρεμπόδισης του ανταγωνισμού στις αγορές ανταλλακτικών, εξαρτημάτων ή υπηρεσιών. Αφορά κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, περιπτώσεις συμβατότητας ορισμένων προϊόντων με άλλα που φέρουν το σήμα του τρίτου. Η αναγκαία αυτή αναφορά στο σήμα του τρίτου ανοίγει δίοδο εκμετάλλευσης της φήμης του σήματος που σηματοδοτεί το κύριο προϊόν.<sup>213</sup>

Ο παραγωγός ενός σηματοδοτημένου προϊόντος δεν απολαμβάνει το μονοπώλιο κατασκευής των ανταλλακτικών, τα οποία απαιτεί η λειτουργία και η συντήρηση των εμπορευμάτων του, εκτός εάν η κατασκευή των ανταλλακτικών απαγορεύεται λόγω χορήγησης δικαιώματος ευρεσιτεχνίας ή πιστοποιητικού χρησιμότητας. Η κατασκευή επομένως ανταλλακτικών από τρίτους κατασκευαστές είναι ελεύθερη, αλλά και επιθυμητή, από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού, αφού δημιουργεί εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού και αποφεύγει τη de facto μονοπωλιακή πρόσδεση των καταναλωτών στον κατασκευαστή.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο ο τρίτος κατασκευαστής των ανταλλακτικών θα πρέπει να είναι ελεύθερος να προσφέρει το προϊόν του και συγχρόνως να υποδείξει την κατά προορισμό χρήση του. Η διάθεση του ανταλλακτικού στην αγορά εκ των πραγμάτων προϋποθέτει μια επιτρεπτή

<sup>212</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1082-1083.

<sup>213</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος, Η χρήση του σήματος για να δηλωθεί ο προορισμός προϊόντος ή υπηρεσίας: συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 20 παραγρ. 1 ν. 2239/1994, Ελληνική Δικαιοσύνη 2011, τ. 52, τεύχ. 3, σελ. 617-627.

σύνδεση και συσχέτιση με το σήμα του παραγωγού του κυρίου προϊόντος. Η συσχέτιση αυτή συνιστά προσβολή του σήματος, όταν στο μέσο καταναλωτή δημιουργείται η εντύπωση ότι το ανταλλακτικό του τρίτου και το κύριο προϊόν προέρχονται από την ίδια επιχείρηση ή μεταξύ των δύο επιχειρήσεων υπάρχει οργανωτικός ή άλλος οικονομικός δεσμός.

Όταν η συσχέτιση του διαφημιζόμενου ανταλλακτικού με το προϊόν για το οποίο χρησιμοποιείται το ανταλλακτικό δεν εγκυμονεί κίνδυνο σύγχυσης ως προς την προέλευση του ανταλλακτικού και η χρήση του σήματος του ανταλλακτικού δεν γίνεται εν είδει σήματος, αλλά απλώς περιγράφει τον τρόπο χρήσης του ανταλλακτικού, τότε πρόκειται για επιτρεπτή χρήση του ξένου σήματος στη διαφήμιση.<sup>214</sup>

Ωστόσο, η χρήση αυτή ή η αναφορά στο σήμα πρέπει να είναι «απολύτως αναγκαία» και απαραίτητη για να διατεθεί ή να χρησιμοποιηθεί ικανοποιητικά το προϊόν ή να προσφερθεί η υπηρεσία στο κοινό κατά το συνηθισμένο στις συναλλαγές τρόπο. Η χρήση του ξένου σήματος πρέπει να περιορίζεται αυστηρά στο να προσδιορίσει τον τρόπο λειτουργίας ή χρήσης του ξένου ανταλλακτικού και γενικότερα του προϊόντος ή της υπηρεσίας και να γίνεται σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Ο τρίτος, ο οποίος επικαλείται τη συνδρομή των ως άνω περιπτώσεων φέρει και το βάρος απόδειξης των πραγματικών περιστατικών αυτών.

Σε όλες τις ως άνω αναφερόμενες περιπτώσεις, η χρήση του σήματος από τον τρίτο, όπως ορίζεται, όχι μόνο στην Οδηγία 2015/2436, αλλά και στο άρθρο 126 παρ.1 του Ν.4072/2012, πρέπει να είναι σύμφωνη με τα συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στο εμπόριο και τη βιομηχανία. Η έννοια των χρηστών ηθών είναι ευρύτερη της έννοιας των χρηστών ηθών του άρθρου 1 του Ν.146/1914, καθόσον δεν απαιτεί σχέση ανταγωνισμού, αλλά χρήση στις επιχειρηματικές συναλλαγές κάθε μορφής. Επιπροσθέτως, δεν απαιτείται η συνδρομή του κινδύνου σύγχυσης ή παραπλάνησης του κοινού, ενώ ακόμα και η συνδρομή του κινδύνου σύγχυσης δεν αρκεί για να καταστήσει τη χρήση αντίθετη στα χρηστά ήθη.

Σύμφωνα με νομολογία του Δ.Ε.Κ. η έννοια των χρηστών ηθών εκφράζει την υποχρέωση θεμιτής ενέργειας έναντι των νομίμων συμφερόντων του δικαιούχου του σήματος. Έχει ως σκοπό να συμβιβάσει τα θεμελιώδη συμφέροντα της προστασίας των δικαιωμάτων επί του σήματος και εκείνα της ελεύθερης παροχής εμπορευμάτων και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών εντός της κοινής αγοράς, με τέτοιον τρόπο ώστε να μπορεί το δικαίωμα επί του

---

<sup>214</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), εκδόσεις Π.Ν. Σάκουλα, Αθήνα 2016, σελ.221 επ.



σήματος να επιτελεί τη λειτουργία του ως ουσιώδες στοιχείο του συστήματος ανόθευτου ανταγωνισμού, στη δημιουργία και τη διατήρηση του οποίου αποβλέπει η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το κατά πόσο η συγκεκριμένη χρήση είναι θεμιτή ή μη κρίνεται «*in concreto*». <sup>215</sup>

Έχει κριθεί νομολογιακά από το Δ.Ε.Κ. ότι αθέμιτη χρήση συνιστά η χρήση από τον τρίτο του σήματος κατά τρόπο που δημιουργεί την εντύπωση ότι υπάρχει μια εμπορική σχέση του δικαιούχου του σήματος και της επιχείρησης του τρίτου ή ένταξη αυτού στο δίκτυο διανομής του δικαιούχου του σήματος. Άλλη περίπτωση αθέμιτης χρήσης συνιστά η χρήση του σήματος από τον τρίτο με τέτοιο τρόπο ώστε να επιδρά αρνητικά στην αξία του σήματος, εξασθενίζοντας τη διακριτική του δύναμη ή εκμεταλλεζόμενος τη φήμη του, ή όταν υποβιβάζει ή δυσφημεί το σήμα, καθώς και όταν παρουσιάζεται ένα προϊόν ως απομίμηση του εμπορεύματος που φέρει το προσβαλλόμενο σήμα. <sup>216</sup>

#### **Δ) Η Ανάλωση της Εξουσίας Θέσης σε Κυκλοφορία**

Σύμφωνα με το άρθρο 128 του Ν.4072/2012 το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στο δικαιούχο του να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί με το σήμα αυτό μέσα στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο από τον ίδιο το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. Η διάταξη αυτή αποτυπώνει την αρχή της ανάλωσης του δικαιούχου του σήματος να θέσει το προϊόν του σε κυκλοφορία, αποτελεί γενικότερη αρχή του δικαίου της βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας και εισήχθη στην έννομη τάξη με το άρθρο 7 της Οδηγίας 89/104/ΕΟΚ, αποτυπώνεται δε στο άρθρο 7 της Οδηγίας 2008/95 και στο άρθρο 13 του Καν. 207/2009. Η αρχή της ενωσιακής εξάντλησης ή ανάλωσης της εξουσίας του δικαιούχου του σήματος συμβάλλει στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των σηματοδοτημένων προϊόντων του στην αγορά και αποτυπώνεται στο άρθρο 15 της Οδηγίας 2015/2436. <sup>217</sup>

Ο δικαιούχος του δικαιώματος επί του σήματος έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να αποφασίσει πότε θα θέσει ο ίδιος ή τρίτος με τη συναίνεσή του τα σηματοδοτημένα προϊόντα σε

---

<sup>215</sup> Βλέπετε σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 11.09.2007, υπόθεση C-17/06, Céline SARL κατά Céline SA, σκέψη 33, απόφαση από 16.11.2004, υπόθεση C-245/02, Anheuser-Busch Inc. κατά Budějovický Budvar, národní podnik, σκέψη 82, δημοσιευθείσες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>216</sup> Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 16.11.2004, υπόθεση C-245/02, Anheuser-Busch Inc. κατά Budějovický Budvar, národní podnik, σκέψη 83, απόφαση από 23.02.1999, υπόθεση C-63/97, Bayerische Motorenwerke AG (BMW) και BMW Nederland BV κατά Ronald Karel Deenik, σκέψη 64, απόφαση από 17.03.2005, υπόθεση C-228/03, The Gillette Company και Gillette Group Finland Oy κατά LA-Laboratories Ltd Oy, σκέψεις 43, 49, δημοσιευθείσες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>217</sup> Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.221 επ.

κυκλοφορία, όμως από το χρονικό σημείο αυτό και μετά δεν έχει δυνατότητα ελέγχου της περαιτέρω διανομής και κυκλοφορίας τους. Διαφορετικά, αν ο δικαιούχος του απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος στο άυλο αγαθό, εκμεταλλευόμενος την εδαφικότητα των δικαιωμάτων βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας, μπορούσε αυθαίρετα να καθορίσει τον προορισμό ενός εμπορεύματος που έχει τεθεί σε αγορά από τον ίδιο το φορέα του δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας ή να απαγορεύσει τη μεταπώλησή του, θα αποτελούσε μη αποδεκτή επιβάρυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών.

Η αρχή της ανάλωσης εφαρμόζεται σε κάθε μορφή σήματος προϊόντος και αφορά μόνο σηματοδοτημένα με το σήμα του δικαιούχου προϊόντα και όχι άυλες υπηρεσίες, αφού μόνο τα προϊόντα είναι δεκτικά θέσης σε κυκλοφορία. Κυκλοφορία εκτός του χώρου της Ε.Ε. δεν επιφέρει ανάλωση και τυχόν περιορισμοί στην περαιτέρω κυκλοφορία των προϊόντων αναπτύσσουν μόνο ενοχική ενέργεια, αφού η αρχή της ανάλωσης αποτελεί αναγκαστικό δίκαιο.<sup>218</sup>

Είναι νομικά αδιάφορος ο τόπος όπου έχει την έδρα του ο δικαιούχος του σήματος, αφού αυτό που πραγματικά μας ενδιαφέρει είναι ο τόπος, όπου τίθεται το προϊόν σε κυκλοφορία, δηλαδή η διάθεση του υλικού φορέα με οποιονδήποτε τρόπο κι αν γίνεται. Με τον όρο «θέση σε κυκλοφορία» νοείται κάθε πράξη με την οποία μεταβιβάζεται ο υλικός φορέας στον τρίτο, ανεξαρτήτως της νομικής μορφής αυτής. Η απλή transit κίνηση του εμπορεύματος εντός της Ε.Ε. δεν εμπίπτει στην έννοια αυτή. Η ανάλωση πρέπει να αφορά συγκεκριμένα εμπορεύματα που τέθηκαν σε κυκλοφορία και όχι τη γραμμή παραγωγής τους.

Η ανάλωση επέρχεται μόνο, όταν το σηματοδοτημένο προϊόν τίθεται σε κυκλοφορία από τον ίδιο το δικαιούχο του σήματος ή με τη συναίνεσή του, είτε κατόπιν χορήγησης άδειας χρήσης σήματος, είτε κατόπιν σύναψης απλής σύμβασης διανομής ή πώλησης. Περίπτωση σιωπηρής συναίνεσης συντρέχει, όταν το προϊόν τίθεται σε κυκλοφορία από μητρική ή θυγατρική επιχείρηση της εταιρείας – δικαιούχου του σήματος. Ενδέχεται, βέβαια η παράβαση των όρων της χορηγηθείσας άδειας χρήσης να αποκλείει τη συναίνεση και συνεπώς να οδηγεί στην ανάλωση του δικαιώματος του δικαιούχου του σήματος.

Άμεση συνέπεια της ανάλωσης είναι η αδυναμία του δικαιούχου του σήματος να ασκήσει τις εξουσίες που απορρέουν από το σήμα για να αποτρέψει άλλες πράξεις διάθεσης του

---

<sup>218</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.233 επ.

σηματοδοτημένου του προϊόντος στην αγορά, πιο συγκεκριμένα, στερείται των αξιώσεων παράλειψης, άρσης της προσβολής ή αποζημίωσης. Επιπλέον, αναλώνεται η εξουσία του δικαιούχου να χρησιμοποιεί το σήμα του στη διαφήμιση και να αναγγέλλει την εμπορία των προϊόντων που φέρουν το σήμα, καθώς και υπό περιπτώσεις η εξουσία επίθεσης του σήματος στο εμπόρευμα.

Ωστόσο, η ανάλωση δεν συντελείται αν ο δικαιούχος του σήματος έχει εύλογη αιτία να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιώνεται, μετά τη διάθεσή τους στο εμπόριο. Κριτήριο θα πρέπει να αποτελεί το κατά πόσο η μεταβολή του προϊόντος ή της συσκευασίας του ή άλλος εύλογος λόγος επιδρά σοβαρά στη βασική λειτουργία προέλευσης, δευτερευόντως στη διαφημιστική λειτουργία. Η μεταβολή του προϊόντος είναι αδιάφορο αν είναι ορατή ή μη, απλώς πρέπει να είναι επί το χείρον και να πλήττεται η λειτουργία προέλευσης και εγγύησης, συνακόλουθα δε η προσδοκία των καταναλωτών για τη σταθερή ποιότητα και τα χαρακτηριστικά του προϊόντος.<sup>219</sup>

Τέτοιες περιπτώσεις μεταβολής του προϊόντος συνιστούν η δημιουργία παραπλανητικής εντύπωσης ως προς τη σχέση του μεταπωλητή προς τον παραγωγό – δικαιούχο του σήματος, καθώς και η σοβαρή προσβολή της φήμης του προϊόντος. Εκτός της περίπτωσης μεταβολής της συσκευασίας του προϊόντος ή αλλοίωσης της κατάστασής του, άμεσο αντίκτυπο στην εικόνα του προϊόντος και του σήματος έχει η μεταπώληση εμπορευμάτων φήμης με εξίσου γνωστό σήμα υπό περιστάσεις, όπου παραβιάζεται αισθητά η εικόνα του προϊόντος.

Σημαντικότερη και σπουδαιότερη περίπτωση μεταβολής του προϊόντος αποτελεί η ανασυσκευασία του. Δεν απαιτείται οπωσδήποτε αλλαγή συσκευασίας, αλλά αρκεί κάθε μέτρο με το οποίο ο εισαγωγέας μεταβάλλει το περιεχόμενο ή την εμφάνιση της συσκευασίας, π.χ. μέσω της επικόλλησης ετικετών. Το δικαίωμα του δικαιούχου του σήματος να αντιτάσσεται στην ανασυσκευασία του προϊόντος του ανταποκρίνεται στην λειτουργία προέλευσης και εμπίπτει στο αντικείμενο του σήματος. Ωστόσο, είναι επιτρεπτή η ανασυσκευασία ή επικόλληση νέας ετικέτας, αν είναι αναγκαία για να καταστεί δυνατή η εμπορία των προϊόντων που εισάγονται από τον παράλληλο εισαγωγέα και επιπλέον διασφαλίζονται τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου του σήματος.

---

<sup>219</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.233 επ.

Σύμφωνα με τη νομολογία του Δ.Ε.Κ. και βάσει της αρχής της αναλογικότητας η ανασυσκευασία είναι επιτρεπτή, εφόσον η ενάσκηση των εξουσιών από το σήμα δεν οδηγεί σε μια στεγανοποίηση των αγορών, δεν διαταράσσεται η αρχική κατάσταση των εμπορευμάτων που περικλείονται στη συσκευασία, η ανασυσκευασία φέρει το όνομα του εισαγωγέα που προέβη στην ανασυσκευασία και το όνομα του παραγωγού – δικαιούχου του σήματος και το επανασυσκευασθέν προϊόν δεν πλήττει σοβαρά τη φήμη του σήματος.<sup>220</sup> Επιπροσθέτως, ο δικαιούχος θα πρέπει να ειδοποιείται από τον παράλληλο εισαγωγέα προτού διαθέσει στην αγορά το ανασυσκευασθέν προϊόν και ο εισαγωγέας υποχρεούται να του παράσχει ένα δείγμα του επανασυσκευασθέντος προϊόντος.<sup>221</sup>

### **Ε) Η απαγόρευση της καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος επί του σήματος.**

Σύμφωνα με το άρθρο 127 του Ν. 4072/2012 «ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος ή άλλου δικαιώματος κατά την έννοια των παραγράφων 2 και 3 αντίστοιχα του άρθρου 124 δεν έχει το δικαίωμα να απαγορεύσει τη χρήση μεταγενέστερου καταχωρισμένου σήματος για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, για τις οποίες αυτό χρησιμοποιήθηκε, εφόσον ανέχτηκε εν γνώσει του τη χρήση του σήματος αυτού για περίοδο πέντε συνεχών ετών, εκτός αν η κατάθεση του μεταγενέστερου σήματος έγινε με κακή πίστη. Στην περίπτωση της παραγράφου 1, ο δικαιούχος του μεταγενέστερου καταχωρισμένου σήματος δεν μπορεί να απαγορεύσει τη χρήση του προγενέστερου σήματος ή άλλου δικαιώματος.». Πρόκειται για μια μορφή καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος στο σήμα, ιδίως δε αποδυνάμωσης του σήματος και απώλειας των δικαιωμάτων επί αυτού λόγω ανοχής, η οποία προβλέπεται και στα άρθρα 9, 18 της Οδηγίας 2015/2436. Απλή γνώση της καταχώρισης από τον προγενέστερο δικαιούχο δεν είναι αρκετή, αφού απαιτείται θετική γνώση της χρήσης και ο δικαιούχος του σήματος να επιδεικνύει παθητική στάση, ανεχόμενος συνειδητά τη χρήση του μεταγενέστερου σήματος.<sup>222</sup>

Η καταχρηστικότητα ενδέχεται να απορρέει από το γεγονός ότι ο δικαιούχος του σήματος λόγω της συμπεριφοράς του δημιούργησε μια κατάσταση εμπιστοσύνης, λόγω της οποίας ο

---

<sup>220</sup> Βλέπετε σχετικά Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, 21ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Θεσσαλονίκη, 14-15 Οκτωβρίου 2011, Η ανταγωνιστική δραστηριότητα και η προστασία της (εισήγηση Χρυσάνθη Χρήστου Σπ.: Η σχέση δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας και ελεύθερου ανταγωνισμού στο παράδειγμα της διανομής προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω διαδικτύου), εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ. 287 επ.

<sup>221</sup> Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ. απόφαση από 22.12.2008, υπόθεση C-276/05, The Wellcome Foundation Ltd κατά Paranova Pharmazeutika Handels GmbH, σκέψη 23, απόφαση από 28.07.2011, υπόθεση C-400/09 και C-207/10, Orifarm A/S, Orifarm Supply A/S, Handelsselskabet af 5. januar 2002 A/S, υπό εκκαθάριση, Ompakningselskabet af 1. november 2005 A/S (C-400/09), και Paranova Danmark A/S, Paranova Pack A/S (C-207/10) κατά Merck Sharp & Dohme Corp., πρώην Merck & Co. Inc., Merck Sharp & Dohme BV, Merck Sharp & Dohme, σκέψεις 26-27, , δημοσιευθείσες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

<sup>222</sup> Βλ. σχετικά Καρδιοπούλη Φ., Θεοδωρίδου Μ., ό.π., σελ. 14-19.

πληττόμενος τρίτος αξίζει να προστατευτεί, αλλά και από το ίδιο το γεγονός της κτήσης του δικαιώματος επί του σήματος, όταν δηλαδή η κατάθεση ήταν κακόπιστη με σκοπό την άσκηση παρεμποδιστικού ή παρασιτικού ανταγωνισμού.<sup>223</sup>

Καταχρηστική μπορεί, επίσης, να είναι η εκ μέρους δικαιούχου ώριμου προς διαγραφή σήματος λόγω μη χρήσης του ενάσκηση αξιώσεων κατά τρίτου, ο οποίος χρησιμοποιεί ίδια ή παρεμφερή ένδειξη. Το γεγονός ότι το σήμα αν και μη χρησιμοποιούμενο, προστατεύεται μέχρι της διαγραφής του, δεν αποκλείει την απόκρουση των αξιώσεων του δικαιούχου κατά εκείνου που απέκτησε διακριτικό γνώρισμα του ουσιαστικού συστήματος.

Τέλος, καταχρηστική μπορεί να θεωρηθεί η αίτηση παροχής έννομης προστασίας, όχι μόνο κατά τρίτων προσβολέων των δικαιωμάτων του δικαιούχου παραγωγού/προμηθευτή, αλλά και κατά συνεργάτη του αποκλειστικού διανομέα. Σε περίπτωση αιφνίδιας και αδικαιολόγητης καταγγελίας της σύμβασης αποκλειστικής διανομής, η οποία κρίθηκε καταχρηστική, το Δικαστήριο δέχθηκε ως φυσική απόρροια ότι η συνέχιση της χρήσης των εμπορικών σημάτων του αντιπροσωπευμένου προμηθευτή εκ μέρους του διανομέα δεν συνιστά προσβολή του δικαιούχου των σημάτων.<sup>224</sup>

Επίσης, έχει υποστηριχθεί ότι σε περίπτωση διάσπασης ομίλου επιχειρήσεων, εξαιτίας της οποίας στη συνέχεια περισσότερες αυτοτελείς επιχειρήσεις εξακολουθούν να αναπτύσσουν παράλληλα την οικονομική δραστηριότητα του πρώην ομίλου και να χρησιμοποιούν προκατεθειμένα ονοματικά σήματα, η συνέχιση της χρήσης αυτών των σημάτων θα μπορούσε να θεωρηθεί καταχρηστική, ιδίως αν αποβαίνει παραπλανητική για τους καταναλωτές. Προς το σκοπό αποτροπής του κινδύνου παραπλάνησης των καταναλωτών, έχει γίνει δεκτό ότι η χρήση παρεμφερών σημάτων θα πρέπει να συνοδεύεται από την προσθήκη ενδείξεων που τα διαφοροποιούν επαρκώς.<sup>225</sup>

---

<sup>223</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.233 επ.

<sup>224</sup>Βλ. σχετικά Νικολόπουλος Π., ό.π., σελ. 743-749.

<sup>225</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 35339/1997 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

## 8. ΤΡΟΠΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες που εισήχθη στο δίκαιο των σημάτων με το Ν. 2239/1994 και που διατηρείται τόσο στο εθνικό δίκαιο και στο Ν.4072/2012, όσο και στο ενωσιακό δίκαιο στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436 είναι η απεξάρτηση του σήματος από την επιχείρηση. Η εγκατάλειψη της αρχής του παρακολουθηματικού χαρακτήρα του σήματος κατέστησε το δικαίωμα στο σήμα αυτοτελές περιουσιακό αγαθό και κατέστησε εφικτή την αποδέσμευση και αξιοποίηση της εμπορικής αξίας που μπορεί να περικλείεται στο σήμα, προσφέροντας στην επιχείρηση που έχει το σήμα νέα χρηματοοικονομικά μέσα.

Το σήμα ως άυλο αγαθό είναι δεκτικό χρήσης και εκμετάλλευσης με την παραχώρηση αδειών χρήσης. Επιπλέον, καθίσταται δυνατό να παραχωρηθούν εμπράγματα δικαιώματα επ' αυτού, ενώ επίσης αποτελεί αντικείμενο αναγκαστικής εκτέλεσης, υπαγόμενο δε στην πτωχευτική διαδικασία. Το σήμα αποτελεί περιουσιακό δικαίωμα, ελευθέρως μεταβιβάσιμο και εκμεταλλεύσιμο, πλήρως χειραφετημένο από την επιχείρηση που μπορεί να είναι φορέας του εν λόγω δικαιώματος.<sup>226</sup>

### Α) Η Μεταβίβαση του Σήματος

Σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ.1 της Οδηγίας 2015/2436 το σήμα μπορεί να μεταβιβασθεί, για το σύνολο ή μέρος των προϊόντων ή υπηρεσιών για τα οποία έχει καταχωριστεί, ανεξάρτητα από τη μεταβίβαση της επιχείρησης. Η διάταξη αυτή δεν εισάγει κάποια καινούργια ρύθμιση, αφού υπήρχε ήδη η δυνατότητα αυτή στο υφιστάμενο νομικό καθεστώς και συγκεκριμένα προβλεπόταν στο άρθρο 131 του Ν.4072/2012. Η εν λόγω διάταξη εφαρμόζεται σε κάθε μορφή σήματος, ακόμη και στα σήματα φήμης. Η μεταβίβαση δε μιας κατηγορίας ή ομάδας προϊόντων ή υπηρεσιών συνεπάγεται τη διαίρεση της καταχώρισης του σήματος. Αντικείμενο της μεταβίβασης είναι το καταχωρισμένο σήμα ή η προσδοκία επί σήματος, ενώ είναι αδιάφορο αν το μεταβιβαζόμενο σήμα χρησιμοποιείται στις επιχειρηματικές συναλλαγές ή όχι, αφού αρκεί να μην έχει αποσβεσθεί το σχετικό δικαίωμα.<sup>227</sup>

<sup>226</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (άρθρα 121 επ. ν. 4072/2012): μια πρώτη εισαγωγή, ό.π., σελ. 327-347.

<sup>227</sup>Βλ. σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 584-593.

Το σήμα μπορεί να μεταβιβασθεί μαζί με την επιχείρηση ή χωρίς αυτήν, βάσει της βούλησης των μερών. Συνήθως, στην πράξη το σήμα μεταβιβάζεται μαζί με την επιχείρηση, όχι μόνο γιατί συνιστά βασικό στοιχείο αυτής, αλλά και διότι σε μια τέτοια περίπτωση μεταβιβάζεται στον αποκτώντα και η θέση της στην αγορά, η οποία συμπεριλαμβάνει και το μερίδιο αγοράς που κατέχει, στο οποίο μερίδιο το σήμα παίζει καθοριστικό ρόλο.<sup>228</sup> Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο και ο νομοθέτης στο άρθρο 22 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436 ορίζει ότι η μεταβίβαση της επιχείρησης στο σύνολό της συνεπάγεται και τη μεταβίβαση του σήματος, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία ή αυτό προκύπτει σαφώς από τις περιστάσεις.<sup>229</sup>

Ο ενωσιακός νομοθέτης αφήνει στη διακριτική ευχέρεια των κρατών-μελών τον καθορισμό των διαδικασιών για την εγγραφή των μεταβιβάσεων στα μητρώα τους. Η μεταβίβαση του σήματος σήμερα συντελείται με την κατάρτιση της εκπονητικής δικαιοπραξίας, όμως, έχει ισχύ έναντι των τρίτων μόνο μετά την καταχώριση στο βιβλίο σημάτων. Η μεταβίβαση συνεπάγεται την πλήρη απώλεια του δικαιώματος επί του σήματος για τον μεταβιβάζοντα. Συνεπώς, δεν δικαιούται να το χρησιμοποιεί και να εγείρει τις αξιώσεις εκ της προσβολής του, αφού ο αποκτών από το χρονικό σημείο της μεταβίβασης υπεισέρχεται πλήρως ως ειδικός διάδοχος στη θέση του μεταβιβάζοντος. Ο αποκτών – αντισυμβαλλόμενος αποκτά το σήμα ως έχει με το ίδιο περιεχόμενο, την ίδια χρονική προτεραιότητα και τα ίδια βάρη. Η μεταβίβαση του σήματος είναι δυνατή μόνο για ολόκληρη της ελληνική επικράτεια, αφού πρόκειται για ένα ενιαίο δικαίωμα και δεν μπορεί να μεταβιβασθεί σε κάποιο πρόσωπο, το οποίο θα προβαίνει σε χρήση αυτού σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Μερική μεταβίβαση είναι δυνατή μόνο για μέρος των σημεινόμενων προϊόντων.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το σήμα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο κληρονομικής διαδοχής, αφού ο κληρονομούμενος μπορεί ελεύθερα να καταλείπει σε άλλον την επιχείρηση ή το σήμα. Η μεταβίβαση του σήματος συντελείται με την επαγωγή της κληρονομίας κατά τους κανόνες του ουσιαστικού δικαίου. Η μη συνέχιση δε της επιχειρηματικής δραστηριότητας από τον κληρονόμο δεν οδηγεί σε απόσβεση του σήματος, απλώς μπορεί να συνιστά λόγω διαγραφής αυτού. Αν οι κληρονόμοι είναι περισσότεροι του ενός, καθίστανται κατά το Άρθρο 785 ΑΚ κοινωνοί στο δικαίωμα επί του σήματος βάσει του κληρονομικού δικαιώματος του καθενός. Ο κάθε κοινωνός δε, δικαιούται να προβεί σε χρήση του κοινού πράγματος, υπό τον όρο ότι δεν εμποδίζεται η χρήση των λοιπών κοινωνών.<sup>230</sup>

<sup>228</sup> Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1090.

<sup>229</sup> Βλ. σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.170 επ.

<sup>230</sup> Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1090

## **B) Η Παραχώρηση Αδειών Χρήσης**

Η παραχώρηση αδειών χρήσης σήματος αποτελεί τη βασική και σημαντικότερη μορφή οικονομικής εκμετάλλευσης του σήματος και συνήθως συνδυάζεται με την παράλληλη παραχώρηση άδειας χρήσης εκμετάλλευσης δικαιώματος ευρεσιτεχνίας ή τεχνογνωσίας («know-how») στα πλαίσια ενός συστήματος δικαιόχρησης («franchise»).<sup>231</sup>

Η άδεια χρήσης δεν πρέπει να ταυτίζεται με τη μεταβίβαση του σήματος, αφού στη δεύτερη περίπτωση ο δικαιούχος του σήματος αποξενώνεται πλήρως από το δικαίωμά του, το οποίο περιέρχεται στον αποκτώντα, ενώ στην πρώτη περίπτωση παραμένει υποκείμενο του δικαιώματος, παραχωρώντας, όμως, τη χρήση του σήματος στον τρίτο. Αντικείμενο της άδειας χρήσης μπορεί να είναι το σήμα, καθώς και το δικαίωμα προσδοκίας επί του σήματος. Εννοείται ότι σε περίπτωση τελεσίδικης απόρριψης της σχετικής ένδειξης, καταργείται και η άδεια χρήσης του σήματος, χωρίς να αποκλείεται βέβαια η μετατροπή της σχετικής ένδειξης σε διακριτικό γνώρισμα κατά το άρθρο 13 του Ν.146/1914.<sup>232</sup>

Η άδεια χρήσης ή το δικαίωμα χρήσης ερείδεται σε σύμβαση, βάσει της οποίας ο αδειούχος δικαιούται να προβαίνει σε πράξεις εκμετάλλευσης ή χρήσης του, οι οποίες βάσει νόμου ανήκουν αποκλειστικά στο δικαιούχο του σήματος, φορέα του δικαιώματος. Το κίνητρο μιας επιχείρησης να λάβει άδεια χρήσης σήματος εντοπίζεται στην εκτίμησή της ότι θα αποτελέσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα η οικονομική συμμετοχή της μέσω της άδειας χρήσης, στην αποκλειστική θέση του δικαιούχου του σήματος που βάσει του σήματος κατέχει στην αγορά. Ο δικαιούχος του σήματος από την άλλη πλευρά θεωρεί την παραχώρηση της άδειας χρήσης ως τρόπο καλύτερης αξιοποίησης και απόσβεσης του επενδυτικού του κόστους.

Η άδεια χρήσης εμφανίζεται στις συναλλαγές, συνήθως, ως τμήμα μιας ευρύτερης συμφωνίας, όπως επί παραδείγματι μεταβίβασης επιχείρησης, ή στα πλαίσια μιας ευρύτερης επιχειρηματικής συνεργασίας. Σε συστήματα διανομής, όπως ιδίως η δικαιόχρηση, είναι πολύ συνηθισμένη η παραχώρηση αδειών χρήσης. Η παραχώρηση άδειας χρήσης σήματος είναι όμως δυνατή και προς επιχείρηση που έχει διαφορετικό αντικείμενο από εκείνο του αδειούχου, ή ακόμα είναι δυνατόν η ίδια η παραχωρούσα επιχείρηση να μην έχει καμία απολύτως δραστηριότητα, να πρόκειται δηλαδή για σύμβαση merchandising.<sup>233</sup>

<sup>231</sup>Βλέπετε σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 633 επ.

<sup>232</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.255 επ.

<sup>233</sup>Βλ. σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.172.



Ο λαβών άδεια χρήσης σήματος μπορεί να αποκτά το δικαίωμα χρήσης του σήματος στην ίδια έκταση που αυτό ανήκει στον δικαιούχο του σήματος ή «περιορισμένο» δυνάμει σύμβασης. Πιο συγκεκριμένα, είναι δυνατή η παραχώρηση άδειας χρήσης ως προς μια κατηγορία προϊόντων ή υπηρεσιών, για τις οποίες έχει καταχωριστεί το σήμα, αλλά και για ορισμένο χρονικό διάστημα. Έτι περαιτέρω, ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να επιβάλει τη μορφή χρήσης του σήματος, εφόσον η μορφή της χρήσης δύναται να επιδράσει στη διατήρηση του δικαιώματος, όταν ο αδειούχος χρησιμοποιεί το σήμα με παραλλαγές που επιδρούν στο διακριτικό χαρακτήρα του σήματος.

Εφόσον δεν συμφωνηθεί τοπικός περιορισμός, η άδεια ισχύει για την ελληνική επικράτεια. Μπορεί, όμως, να συμφωνηθεί ότι ο τοπικός περιορισμός συνδέεται με εξουσίες του αδειούχου, π.χ. μπορεί να συμφωνηθεί ότι ο αδειούχος έχει εξουσία σηματοδότησης και διαφήμισης μόνο σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Επιπροσθέτως, η άδεια χρήσης μπορεί να επεκταθεί κατ' αντικείμενο σε όλους ή μερικούς τρόπους χρήσης και εκμετάλλευσης του σήματος. Επί παραδείγματι, μπορεί να παραχωρηθεί σε ένα αδειούχο μόνο η εξουσία επίθεσης του σήματος, ενώ σε άλλον η εξουσία θέσης σε κυκλοφορία.<sup>234</sup>

Δέον να διευκρινιστεί ότι η διάσπαση των εξουσιών σε υπο-εξουσίες στο πλαίσιο μιας αποκλειστικής άδειας που πηγάζουν από το περιεχόμενο του δικαιώματος βιομηχανική ή πνευματικής ιδιοκτησίας δεν είναι απεριορίστη, αφού τυχόν διάσπαση των βασικών εξουσιών του δικαιούχου του σήματος, ήτοι των εξουσιών σηματοδότησης, θέσης σε κυκλοφορία, εισαγωγής - εξαγωγής και χρήσης στη διαφήμιση, δύναται να οδηγήσει σε ανεπίτρεπτη και αποδοκιμαστέα από το νόμο παραπλάνηση του καταναλωτικού κοινού.<sup>235</sup>

Εκτός των ως άνω αναφερθέντων, είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης άδειας χρήσης και άλλοι περιορισμοί, υπό τον όρο ότι δεν προσκρούουν στους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού και δεν αποτελούν περιορισμούς αυτού, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της άμεσης ή έμμεσης δέσμευσης της τιμής του σηματοδοτημένου προϊόντος.

---

<sup>234</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1091-1092.

<sup>235</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοπισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.255 επ.

### *ι. Περιεχόμενο και Τύπος Αδειών Χρήσης*

Σύμφωνα με το άρθρο 132 παρ.1 του Ν. 4072/2012 «*επιτρέπεται η παραχώρηση αποκλειστικής ή μη χρήσης του εθνικού ή διεθνούς με ισχύ στην Ελλάδα σήματος για μέρος ή το σύνολο των καλυπτόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών και για το σύνολο ή τμήμα της Ελληνικής Επικράτειας*».

Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση της αποκλειστικής άδειας, μόνο ο αδειούχος δικαιούται να χρησιμοποιεί το σήμα, εντός των τοπικών, χρονικών ή κατ'αντικείμενο ορίων που έχουν συμφωνηθεί. Ο δικαιούχος του δικαιώματος επί του σήματος δεσμεύεται και δεν δικαιούται να παραχωρήσει άλλες αποκλειστικές ή απλές άδειες χρήσης σε τρίτους, ούτε δύναται να χρησιμοποιεί ο ίδιος το σήμα. Ωστόσο, μπορεί να συμφωνηθεί ότι η αποκλειστικότητα δεν αφορά τον ίδιο του δικαιούχο του σήματος, ο οποίος εξακολουθεί να διατηρεί το δικαίωμα χρήσης του σήματος, αλλά μόνο άλλους αδειούχους.

Σκοπός παραχώρησης αποκλειστικών αδειών χρήσης σημάτων είναι η παραχώρηση στον αποκλειστικό αδειούχο μιας ισχυρής θέσης στον ανταγωνισμό, αφού οι ανταγωνιστές του αποκλείονται από τη χρήση του συγκεκριμένου σήματος. Εν αντιθέσει με την αποκλειστική άδεια χρήσης, στην περίπτωση παραχώρησης απλής άδειας χρήσης, ο δικαιούχος του σήματος έχει το δικαίωμα να παρέχει ελεύθερα σε τρίτους ανταγωνιστές του ίδιου ή του αδειούχου άλλες παράλληλες απλές άδειες χρήσης, ενώ δικαιούται να χρησιμοποιεί και ο ίδιος παράλληλα το σήμα του. Συνεπώς, ο απλός αδειούχος βρίσκεται σε λιγότερο ευνοϊκή θέση από αυτή του αποκλειστικού αδειούχου.

Ο απλός αδειούχος σήματος καταβάλλει στο δικαιούχο του σήματος μικρότερη αντιπαροχή (royalties) και υποχρεούται σε λιγότερες επενδύσεις επί του παραχωρημένου σήματος. Το γεγονός ότι δύναται ο δικαιούχος του σήματος να παραχωρήσει μεταγενέστερα απλές άδειες χρήσης σε τρίτους, παρέχει στον αδειούχο το δικαίωμα να αιτηθεί να συμπεριληφθεί στη μεταξύ τους σύμβαση η ρήτρα του *περισσότερο ευνοούμενου αδειούχου*. Σύμφωνα με τη ρήτρα αυτή, ο αρχικός απλός δικαιούχος δικαιούται να αναπροσαρμόσει τους βασικούς όρους της άδειας χρήσης προς τους καλύτερους όρους που τυχόν απολαμβάνουν οι μεταγενέστεροι αδειούχοι, ή δεσμεύει το σηματούχο να μην παραχωρεί σε μελλοντικούς απλούς αδειούχους καλύτερους όρους από ότι στον αρχικό απλό αδειούχο.<sup>236</sup>

Βάσει της διάταξης του άρθρου 132 παρ.1 στοιχ. β' του Ν.4072/2012 η συμφωνία για την παραχώρηση άδειας χρήσης σήματος είναι έγγραφη, όμως ο έγγραφος τύπος που απαιτεί ο νόμος δεν είναι συστατικός, αλλά δηλωτικός. Επιβάλλεται δε, ενημέρωση του μητρώου

<sup>236</sup> Βλέπετε σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 633 επ.

σημάτων είτε από το δικαιούχο είτε από τον αδειούχο, με εξουσιοδότηση του δικαιούχου, προς το σκοπό γνώσης των τρίτων της παραχώρησης αδειών χρήσης σήματος από το δικαιούχο και προς το σκοπο αντιταξιμότητας αυτής (άδειας χρήσης) όποτε χρειαστεί.

Η δυνατότητα παραχώρησης αδειών χρήσης προβλέπεται και στην Οδηγία 2015/2436 και συγκεκριμένα στο άρθρο 25. Ειδικότερα, όταν προσβάλλεται το σήμα, ο έχων την άδεια μπορεί να προσφύγει στο δικαστήριο μόνο με τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος, αν και συμβατικά μπορεί να επιτραπεί το αντίθετο κατά τη διάταξη του άρθρου 25 παρ.3. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ.4 της Οδηγίας ο αδειούχος είτε είναι απλός, είτε είναι αποκλειστικός, δικαιούται να παρέμβει στη δίκη, την οποία έχει κινήσει ο δικαιούχος του σήματος, προκειμένου να αξιώσει αποζημίωση για την ίδια ζημία.<sup>237</sup>

Ο ενωσιακός νομοθέτης δεν επεμβαίνει στο ζήτημα αν ο τύπος είναι συστατικός ή δηλωτικός, αφού αυτό που πραγματικά τον ενδιαφέρει είναι η τήρηση και δημόσια λειτουργία μητρώου προς το σκοπό προστασίας των τρίτων. Τόσο στην περίπτωση παραχώρησης αδειών χρήσης, όσο και στην περίπτωση μεταβίβασης, παραχώρησης εμπραγμάτων δικαιωμάτων, τα κράτη μέλη διαθέτουν διαδικασίες για την εγγραφή των αδειών και των λοιπών δικαιωμάτων στα μητρώα τους κατά τις διατάξεις των άρθρων 22 παρ.3, 24 παρ.2 και 25 παρ.5 της Οδηγίας 2015/2436.

## ***ii. Νομική Φύση Αποκλειστικής και Απλής Άδειας Χρήσης***

Κατά την κρατούσα άποψη, η παραχώρηση αποκλειστικής άδειας χρήσης έχει ενοχικό χαρακτήρα, όμως ορθή είναι η άποψη ότι έχει απόλυτο χαρακτήρα, αφού με την παραχώρηση αυτής επιβαρύνεται το δικαίωμα επί του σήματος. Αυτή η θέση ενισχύεται και από τη διάταξη του άρθρου 25 παρ.3 εδαφ. β' σύμφωνα με την οποία ο αποκλειστικός αδειούχος μπορεί, και χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου, να ασκήσει αυτοτελώς τις αξιώσεις επί προσβολής σήματος, όταν ο τελευταίος, μολονότι ειδοποιήθηκε για την προσβολή του σήματος, δεν ασκεί τις αξιώσεις του σε εύλογο χρονικό διάστημα. Συνεπώς, η αποκλειστικότητα ενεργεί τόσο έναντι των τρίτων όσο και έναντι του δικαιούχου του σήματος. Σε κάθε περίπτωση δε, από τη στιγμή του ο νόμος δεν ορίζει κάτι συγκεκριμένο αναφορικά με την νομική φύση τόσο της αποκλειστικής όσο και την απλής άδειας χρήσης, παρέχεται η διακριτική ευχέρεια στα συμβαλλόμενα μέρη να ορίσουν τον απόλυτο ή αποκλειστικό χαρακτήρα αυτής.<sup>238</sup>

<sup>237</sup>Βλέπε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.260 επ.

<sup>238</sup>Βλ. σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 633 επ.

Αναφορικά με την απλή άδεια χρήσης, κατά κρατούσα άποψη πρόκειται για μια ενοχική σύμβαση, αμφοτεροβαρή, αφού στην υποχρέωση παραχώρησης της χρήσης του σήματος αντιστοιχεί η υποχρέωση του αδειούχου να καταβάλλει αντάλλαγμα. Πρόκειται για διαρκή σύμβαση, ορισμένου ή αορίστου χρόνου. Θεωρείται ως μια ιδιόρρυθμη, ανώνυμη σύμβαση, στην οποία εφαρμόζονται τόσο οι γενικές διατάξεις του ενοχικού δικαίου όσο και οι ειδικότερες διατάξεις για τη μίσθωση προσοδοφόρου αντικειμένου.

Σύμφωνα με το άρθρο 132 παρ.4 του Ν.4072/2012, αλλά και τη διάταξη του άρθρου 25 παρ.3 της Οδηγίας 2015/2436 τις αξιώσεις επί προσβολής του σήματος ασκεί αυτοτελώς και ο αδειούχος χρήσης σήματος, εφόσον συναινεί ο δικαιούχος. Ο αδειούχος είτε απλός, είτε αποκλειστικός νομιμοποιείται να ασκήσει όλες τις εξουσίες που πηγάζουν από την προσβολή του σήματος, το δικαίωμά του αυτό δεν είναι απόλυτο, αλλά πρόκειται για ένα ιδιόρρυθμο απόλυτο δικαίωμα που τελεί υπό τον όρο της συναίνεσης του δικαιούχου του σήματος.

Υπό το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο του Ν. 4072/2012 και εν απουσία ειδικότερης ρύθμισης στην Οδηγία 2015/2436 ο απλός αδειούχος δεν προστατεύεται από τη μεταβίβαση του σήματος σε τρίτο, εν αντιθέσει με τον αποκλειστικό αδειούχο, ο οποίος προστατεύεται, αφού το δικαίωμα επί του σήματος μεταβιβάζεται μαζί με την απόλυτη επιβάρυνση της άδειας.<sup>239</sup>

### ***iii. Οι επιμέρους υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών***

Πρωταρχική υποχρέωση του δικαιούχου του σήματος συνιστά η παραχώρηση χρήσης του σήματος με τους συμφωνηθέντες όρους και εφόσον έχει χορηγήσει αποκλειστική άδεια, υποχρεούται να απόσχει από τη χρήση του σήματος υπέρ του αδειούχου. Σε κάθε περίπτωση, υποχρεούται να μην παραχωρήσει σε τρίτους άλλες άδειες με το ίδιο περιεχόμενο. Σε περίπτωση παράβασης της ως άνω υποχρέωσής του, γεννάται ευθύνη του κατά τις διατάξεις περί μη εκπλήρωσης παροχής, καθώς και δημιουργείται λόγος καταγγελίας της μεταξύ τους σύμβασης.

Επιπροσθέτως, ο δικαιούχος του σήματος υποχρεούται να προβαίνει σε όλες τις πράξεις ή παραλείψεις που συντελούν στην διατήρηση του παρεχόμενου κατά χρήση δικαιώματος, έτσι ώστε ο αδειούχος να μπορεί ανεμπόδιστα να χρησιμοποιεί το σήμα καθ' όλη τη διάρκεια της

---

<sup>239</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.263 επ.

σύμβασης. Υπέχει εξάλλου την υποχρέωση και να το προστατεύει έναντι τρίτων προσβολών ή να παρέχει τη συναίνεση, ήδη εκ των προτέρων, στον αδειούχο να στραφεί εναντίον τους.<sup>240</sup>

Κύρια υποχρέωση του αδειούχου είναι η καταβολή του ανταλλάγματος (royalties), το οποίο είναι κατά κανόνα χρηματικό. Είναι, επίσης, δυνατή η υποχρέωσή του να παραχωρήσει προς το δικαιούχο του σήματος παράλληλη άδεια χρήσης είτε σε σήμα του είτε σε άλλα αγαθά βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας. Το ύψος του ανταλλάγματος συμφωνείται ελεύθερα μεταξύ των μερών και προσδιορίζεται από διάφορους παράγοντες, όπως είναι η σημασία που έχει το σχετικό σήμα για τη θέση του αδειούχου στην αγορά, οι απαιτούμενες από αυτόν επενδύσεις, η διάρκεια της άδειας, οι εγγυήσεις του δικαιούχου του σήματος κ.λπ.<sup>241</sup>

Αποτελεί γενική παραδοχή ότι ο δικαιούχος του σήματος έχει συμφέρον ο αδειούχος να χρησιμοποιεί το σήμα του, αφού με αυτόν τον τρόπο, όχι μόνο αποκομίζει κέρδος από τα royalties που υπολογίζονται βάσει του τζίρου του αδειούχου, αλλά επειδή διατηρείται και το σήμα του με ουσιαστική χρήση. Η έκταση της υποχρέωσης χρήσης απορρέει από τη σύμβαση και τις ειδικές συνθήκες της κάθε περίπτωσης. Η υποχρέωση χρήσης μπορεί να εκλείψει πριν τη λήξη της σύμβασης, όταν η απαιτούμενη χρήση υπερβαίνει την καλή πίστη και το ανεκτό όριο θυσίας και επιβάρυνσης του αδειούχου, όπως στην περίπτωση αδυναμίας απορρόφησης των σηματοδοτημένων προϊόντων ή αναστολής λειτουργίας του καταστήματος του αδειούχου για λόγους που ο αδειούχος δεν φέρει ευθύνη. Σε τέτοιες περιπτώσεις προβλέπεται δικαίωμα του δικαιούχου του σήματος να καταγγείλει ένεκα σπουδαίου λόγου τη μεταξύ τους σύμβαση.

Επιπροσθέτως, ο αδειούχος υποχρεούται να τηρήσει ορισμένες ποιοτικές προδιαγραφές που αφορούν είτε στο προϊόν είτε και στη διαδικασία παραγωγής, διανομής ή προσφοράς του. Ειδικότερα, αν πρόκειται για σήμα φήμης, ο δικαιούχος του σήματος έχει ιδιαίτερο συμφέρον να διατηρηθεί η ποιότητα των προϊόντων ή των υπηρεσιών του, προκειμένου να αποφύγει μείωση της φήμης του σήματος. Αντιστοίχως, ο δικαιούχος του σήματος έχει δικαίωμα να ελέγχει με διάφορους τρόπους την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Έτι περαιτέρω, ο αδειούχος συχνά αναλαμβάνει την υποχρέωση μη προσβολής του σήματος με αίτηση διαγραφής. Πρόκειται για μια ρήτρα που συνομολογείται είτε στο πλαίσιο αδειών εκμετάλλευσης, είτε ως μέρος συμφωνιών οριοθέτησης. Βέβαια, η εν λόγω ρήτρα δεν είναι

---

<sup>240</sup>Βλέπετε σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 633 επ.

<sup>241</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.266 επ.

έγκυρη, αν η παραίτηση αφορά λόγους απολύτου απαραδέκτου, άρα λόγους δημοσίου συμφέροντος. Η ρήτρα μη προσβολής σήματος υπόκειται στο έλεγχο του δικαίου κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού. Αν αφορά λόγο διαγραφής ένεκα ύπαρξης προγενέστερου δικαιώματος, θεωρείται συμβατή, αν όμως αφορά άλλους λόγους, τότε πρέπει να εξεταστεί αν παρακωλύει τον ανταγωνισμό.

Νομίμως, μπορεί να συμφωνηθεί ο αδειούχος να χρησιμοποιεί την ένδειξη με την οποία υποδηλώνεται η ύπαρξη άδειας χρήσης. Ομοίως, μπορεί να συνομολογηθεί ότι ο αδειούχος έχει υποχρέωση διαφήμισης, προβολής του σήματος, υποχρέωση μυστικότητας, μη ανταγωνισμού, διανομής μέσα από ένα ορισμένο κανάλι κλπ. Συνήθης είναι και η υποχρέωση του αδειούχου να πληροφορεί το δικαιούχο του σήματος για προσβολές του δικαιώματός του και να συνδράμει στις ενέργειες του δικαιούχου του σήματος.<sup>242</sup>

Τέλος, ο αδειούχος δύναται να παραχωρήσει υπο-άδειες, εφόσον τηρηθούν οι ουσιαστικές και τυπικές προϋποθέσεις του νόμου με τη συναίνεση του δικαιούχου του σήματος σύμφωνα με το άρθρο 132 παρ.3 του Ν.4072/2012. Ο δικαιούχος του σήματος δεν συνδέεται συμβατικά με τον υπο-αδειούχο, αφού συμβαλλόμενα μέρη είναι ο αδειούχος και ο υπο-αδειούχος. Η παραχώρηση υπο-άδειας χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου του σήματος συνιστά παράβαση των συμβατικών υποχρεώσεων και λόγω καταγγελίας της σύμβασης μεταξύ του δικαιούχου του σήματος και του αδειούχου, συνακόλουθα βέβαια επέρχεται και η λύση της σύμβασης του αδειούχου με τον υπο-αδειούχο, αφού δεν μπορεί να εκμεταλλευτεί δικαιώματα, τα οποία ο ίδιος δεν διαθέτει. Βέβαια, στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436 δεν προβλέπεται σχετική πρόβλεψη παραχώρησης υπο-αδειών.

#### ***iv. Η Αήξη του Δικαιώματος του Αδειούχου***

Τα μέρη είναι ελεύθερα να συμφωνήσουν τη συμβατική διάρκεια. Εφόσον έχει παραχωρηθεί μια άδεια χρήσης για ορισμένο μόνο χρόνο, παρέχεται δικαίωμα καταγγελίας για σπουδαίο λόγο. Σπουδαίο λόγο συνιστά η άρνηση του αδειούχου να καταβάλει το αντίτιμο (royalties) για την παραχώρηση της χρήσης του σήματος, παράβαση άλλων συμβατικών περιορισμών, όπως είναι η παραχώρηση υπο-άδειας χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου του σήματος, η παραπλανητική χρήση του σήματος κλπ. Αν η σύμβαση είναι αορίστου λόγου, τότε λύεται με καταγγελία οποιουδήποτε αντισυμβαλλόμενου, χωρίς να συντρέχει σπουδαίος λόγος. Σε περίπτωση

---

<sup>242</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.267 επ.

αμφιβολίας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η βούληση των μερών ήταν το δικαίωμα του αδειούχου να διαρκέσει όσο και το δικαίωμα επί του σήματος. Μετά τη λύση της σύμβασης, μετασυμβατικές υποχρεώσεις των μερών δύνανται να προκύψουν από την ίδια τη σύμβαση, όπως είναι η απόδοση των εγγράφων, ή να συνάγονται από τον εμπιστευτικό χαρακτήρα ή τη φύση της σύμβασης, όπως είναι η παράλειψη χρήσης του σήματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 132 παρ.7 του Ν. 4072/2012 «*δήλωση του σηματούχου περί λήξεως της παραχώρησης χρήσεως επιφέρει αυτοδικαίως τη διαγραφή της άδειας που έχει καταχωρισθεί στο μητρώο*». Παρά το γεγονός ότι ο νόμος αναφέρει μόνο το δικαιούχο του σήματος, γίνεται δεκτό ότι μπορεί να υποβάλει τη σχετική δήλωση και ο αδειούχος, η οποία δήλωση έχει απλώς ενημερωτικό χαρακτήρα. Σε περίπτωση που η σύμβαση δεν έχει λυθεί, ή είναι άκυρη, τότε η δήλωση δεν παράγει κανένα απολύτως αποτέλεσμα. Τη σχετική αίτηση, πλην του δικαιούχου του σήματος, των διαδόχων αυτού και του αδειούχου, δικαιούνται να την υποβάλουν και όσα πρόσωπα έχουν έννομο συμφέρον να υποβάλουν αίτηση διαγραφής, επειδή το σήμα κατέστη παραπλανητικό.

Μετά τη λήξη της άδειας, καθίσταται παράνομη η χρήση του σήματος από τον αδειούχο και ο δικαιούχος του σήματος δύναται να ασκήσει τις εξουσίες του άρθρου 125 του Ν.4072/2012, ενώ εναντίον του μπορεί να στραφεί και επόμενος αδειούχος.<sup>243</sup>

#### ***v. Η Έννομη Προστασία των Συμβαλλομένων Μερών***

Σύμφωνα με το άρθρο 25 της Οδηγίας 2015/2436 «*υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της σύμβασης για την παραχώρηση άδειας χρήσης, ο έχων την άδεια δύναται να προσφύγει στο δικαστήριο για προσβολή σήματος μόνο με τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος αυτού. Πάντως, ο κάτοχος αποκλειστικής άδειας δύναται να προσφύγει στο δικαστήριο εάν, μετά από όχληση, ο ίδιος ο δικαιούχος του σήματος δεν προσφύγει στο δικαστήριο για προσβολή εντός ευλόγου προθεσμίας*». Η εν λόγω διάταξη ουσιαστικά επαναλαμβάνει τη ρύθμιση του άρθρου 132 παρ.4 του Ν.4072/2012 που ορίζει ότι τις αξιώσεις επί προσβολής του σήματος ασκεί αυτοτελώς και ο αδειούχος χρήσης σήματος, εφόσον συναινεί ο δικαιούχος. Εφόσον δεν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά, ο αποκλειστικός αδειούχος μπορεί, και χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου, να ασκήσει αυτοτελώς τις αξιώσεις επί προσβολής σήματος όταν ο τελευταίος,

---

<sup>243</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.270 επ.

μολονότι ειδοποιήθηκε για την προσβολή του σήματος, δεν ασκεί τις αξιώσεις του σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Στην περίπτωση που ο δικαιούχος του σήματος ασκήσει αγωγή, ο αδειούχος, είτε είναι απλός, είτε αποκλειστικός, έχει δικαίωμα να παρέμβει προσθέτως και να ζητήσει την αποκατάσταση της ζημίας του, ανεξαρτήτως της ζημίας που υπέστη ο δικαιούχος του σήματος κατά το άρθρο 25 παρ.3 της Οδηγίας 2015/2436. Η αποζημίωση υπολογίζεται με βάση το ποσόν, το οποίο θα είχε καταβάλει ο προσβάλλον για δικαιώματα ή λοιπές αμοιβές, αν είχε ζητήσει την άδεια χρήσης από τον δικαιούχο. Το δικαστήριο κατά τον προσδιορισμό της αποζημίωσης λαμβάνει υπόψη του, μεταξύ άλλων, τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις, καθώς και την απώλεια κερδών που υφίσταται ο δικαιούχος και τα τυχόν οφέλη που αποκόμισε ο προσβάλλον το σήμα.<sup>244</sup>

Αν ο απλός αδειούχος παραβαίνει τις συμβατικές υποχρεώσεις του, ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να στραφεί εναντίον του βάσει της μεταξύ τους ενοχικής σύμβασης. Η παράβαση ωστόσο ορισμένων όρων συνιστά και προσβολή του δικαιώματος επί του σήματος.<sup>245</sup> Σύμφωνα με το άρθρο 132 παρ.2 του Ν. 4072/2012 ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματα που παρέχει το σήμα κατά του αδειούχου που παραβιάζει διατάξεις της σύμβασης για την παραχώρηση άδειας χρήσης σχετικά με τη διάρκεια της άδειας, τη μορφή, με την οποία μπορεί, σύμφωνα με την καταχώριση, να χρησιμοποιηθεί το σήμα, το είδος των προϊόντων ή των υπηρεσιών, για τις οποίες έχει παραχωρηθεί η άδεια, την περιοχή, μέσα στην οποία επιτρέπεται η χρήση του σήματος και την ποιότητα των προϊόντων που κατασκευάζει ή των υπηρεσιών που παρέχει ο αδειούχος.

Κατά συνέπεια, προσβολή του σήματος αποτελεί και η παράβαση της διάρκειας χρήσης της άδειας και της περιοχής. Συνιστά περαιτέρω προσβολή του σήματος, αν ο αδειούχος χρησιμοποιεί το σήμα σε μορφή που προκαλεί κίνδυνο σύγχυσης προς εκείνη με την οποία το σήμα έχει καταχωριστεί. Επιπροσθέτως, ο δικαιούχος του σήματος ασκεί τις αξιώσεις από το σήμα, εφόσον ο αδειούχος χρησιμοποιεί το σήμα σε προϊόντα ή υπηρεσίες, για τα οποία δεν έχει άδεια, αλλά καλύπτονται από το σήμα.<sup>246</sup>

---

<sup>244</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1091-1092.

<sup>245</sup>Βλ. σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 642 επ.

<sup>246</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.272 επ.



### ***vi) Οι Ρήτρες σε Άδειες Χρήσης σε σχέση με το Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού***

Οι άδειες χρήσης και οι ρήτρες που πολλές φορές εμπεριέχουν, εξετάζονται στο πλαίσιο των απαγορεύσεων του ανταγωνισμού και συγκεκριμένα στα πλαίσια του Κανονισμού 330/2010. Απαραίτητη προϋπόθεση εφαρμογής είναι η άδεια χρήσης να μην αποτελεί το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας. Αν η άδεια χρήσης σήματος αποτελεί παρεπόμενο μιας σύμβασης δικαιόχρησης («franchising»), η νομιμότητα θα πρέπει να κριθεί σε σχέση με το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας, έτσι ώστε να υπάγεται στο ρυθμιστικό πλαίσιο των Κανονισμών Ομαδικής Απαλλαγής.

Επί παραδείγματι, σε περίπτωση πώλησης μιας επιχείρησης, η αποκλειστική άδεια χρήσης σήματος και οι συνοδευτικές ρήτρες μη ανταγωνισμού που συχνά τίθενται δεν προσκρούουν στο άρθρο 1 του Ν.3959/2011, ούτε στο άρθρο 101 παρ.1 Σ.Λ.Ε.Ε., εφόσον έχουν περιορισμένη χρονική διάρκεια, συγκεκριμένα δεν υπερβαίνουν τα δύο (2) έτη και έχουν συγκεκριμένο αντικείμενο. Γενικώς γίνεται δεκτό ότι ρήτρες που αφορούν τις εξουσίες του δικαιούχου του σήματος και αντίστοιχα τις υποχρεώσεις του αδειούχου, όπως είναι η υποχρέωση χρήσης του σήματος με ορισμένη μορφή, είναι επιτρεπτές και νόμιμες. Επίσης ρήτρες που ενισχύουν τη λειτουργία προέλευσης και ενίσχυσης είναι συμβατές προς το δίκαιο κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού, όπως επί παραδείγματι το δικαίωμα του δικαιούχου του σήματος να ελέγχει τη συσκευασία και τους τρόπους προβολής του σήματος, η ρήτρα αποκλειστικής προμήθειας πρώτων υλών από το δικαιούχο του σήματος κ.λπ.

Αντιθέτως, ρήτρες προσδιορισμού των τιμών με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, ρήτρες απαγόρευσης εξαγωγών σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε., ρήτρες παραγωγής ανώτατης ποσότητας είναι απαγορευτικές, αφού προσκρούουν στο άρθρο 1 του Ν. 3959/2011 και στο άρθρο 101 παρ.1 της Σ.Λ.Ε.Ε. και επεμβαίνουν ευθέως στην ελευθερία παραγωγής και διανομής του αδειούχου.<sup>247</sup>

### **Γ) Η Σύσταση Επικαρπίας επί Σήματος**

Σύμφωνα με το άρθρο 23 της Οδηγίας 2015/2436 το σήμα δύναται να δοθεί ως ασφάλεια ή να αποτελέσει αντικείμενο εμπράγματος δικαιώματος, ανεξάρτητα από την επιχείρηση. Τα κράτη μέλη διαθέτουν διαδικασίες για την εγγραφή των εμπράγματων δικαιωμάτων στα μητρώα τους. Κατόπιν της απεξάρτησης του σήματος από την επιχείρηση είναι δυνατή η σύσταση επικαρπίας επί του σήματος σύμφωνα με το άρθρο 1178 Α.Κ., ανεξαρτήτως του γεγονότος αν έχει συσταθεί

---

<sup>247</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.276 επ.

ή όχι επικαρπία και επί της επιχείρησης. Η σύσταση της επικαρπίας γίνεται με τον τρόπο που γίνεται η μεταβίβαση του δικαιώματος. Κατά την κρατούσα άποψη, η μεταβίβαση του δικαιώματος γίνεται ατύπως, κατ' εφαρμογή των διατάξεων περί εκχώρησης. Ωστόσο, η σύσταση της επικαρπίας, όπως και η μεταβίβαση του σήματος, καταχωρίζεται στα βιβλία σημάτων, ώστε να επιτελείται η νομιμοποιητική λειτουργία έναντι των τρίτων.<sup>248</sup>

Στην επικαρπία του δικαιώματος επί του σήματος εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις για την επικαρπία πραγμάτων, εφόσον δεν συνάγεται κάτι διαφορετικό από το νόμο ή τη φύση του δικαιώματος. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται να είναι επικαρπωτής σήματος, ενώ ο παραχωρών την επικαρπία πρέπει να είναι φορέας του δικαιώματος επί του σήματος. Η χρήση του σήματος από τον επικαρπωτή καταλογίζεται στο δικαιούχο του σήματος.

Σε περίπτωση προσβολής του σήματος, ο επικαρπωτής μπορεί να ασκήσει ιδίω ονόματι τις αξιώσεις από την προσβολή του σήματος κατά το άρθρο 1173 ΑΚ, έχοντας τη δυνατότητα άσκησης τόσο της διεκδικητικής όσο και της αρνητικής αγωγής. Η προστασία αυτή παρέχεται στον επικαρπωτή τόσο κατά των τρίτων, όσο και κατά του δικαιούχου του σήματος. Η διαγραφή του σήματος ή η παραίτηση του δικαιούχου του σήματος από το δικαίωμά του συνεπάγεται την απόσβεση της επικαρπίας.<sup>249</sup>

#### **Δ) Η Σύσταση Ενεχύρου επί Σήματος**

Εκτός της σύστασης επικαρπίας είναι δυνατή σύμφωνα με το άρθρο 133 παρ.1 του Ν.4072/2012 η σύσταση ενεχύρου επί του σήματος για την εξασφάλιση της απαίτησης με την προνομιακή ικανοποίηση του δανειστή και κατά την Οδηγία 2015/2436. Στην ενεχύραση δικαιώματος εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις για την ενεχύραση του πράγματος, εφόσον προσαρμόζονται στη φύση του ενεχυρασμένου δικαιώματος επί του σήματος. Σύμφωνα με το άρθρο 1247 ΑΚ απαιτείται συμβολαιογραφικός τύπος ή έγγραφο βέβαιας χρονολογίας. Επειδή λείπει το πράγμα με την έννοια του άρθρου 947ΑΚ, η παράδοση έχει την έννοια ότι ο δικαιούχος του σήματος δεσμεύεται έναντι του ενεχυρούχου δανειστή ότι δεν θα ασκήσει έναντι αυτού την έννομη προστασία που προβλέπει το δίκαιο των σημάτων. Αυτό βεβαίως υπό την προϋπόθεση ότι παραχωρήθηκε στον ενεχυρούχο δανειστή και δικαίωμα να χρησιμοποιεί το

<sup>248</sup>Βλέπετε σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 622-625.

<sup>249</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.276 επ.

σήμα προς διάκριση των προϊόντων του (1224 ΑΚ). Δεν αποκλείεται βέβαια και η καταχώριση στο βιβλίο σημάτων.<sup>250</sup>

Ο δανειστής μόλις καταστεί απαιτητή η ασφαλιζόμενη απαίτησή του δικαιούται να πωλήσει το σήμα με πλειστηριασμό αν έχει εκτελεστό τίτλο. Η σύσταση του ενεχύρου δεν επιδρά στην προστασία του σήματος, αφού ο δικαιούχος του σήματος εξακολουθεί να νομιμοποιείται ενεργητικά έναντι των διοικητικών και πολιτικών δικαστηρίων, ο δε ενεχυρούχος δανειστής προστατεύεται αυτοτελώς έναντι τρίτων.

### **Ε) Η Καταπιστευτική Μεταβίβαση του Σήματος**

Πλέον στο εθνικό μας δίκαιο επιτρέπεται η καταπιστευτική μεταβίβαση σήματος προς εξασφάλιση απαίτησης δανείου που η τράπεζα ή τρίτος, άλλος χρηματοδότης χορηγεί στο δικαιούχο του σήματος. Η μεταβίβαση γίνεται κατά το άρθρο 131 του Ν. 4072/2012 και αντικείμενο μεταβίβασης μπορεί να είναι σήμα κάθε μορφής και το δικαίωμα προσδοκίας επί του σήματος. Ο πιστωτής προς τον οποίο γίνεται η μεταβίβαση του σήματος στις εξωτερικές σχέσεις είναι δικαιούχος του σήματος από το χρονικό σημείο που απέκτησε το σήμα από τον οφειλέτη – καταπιστευτικώς μεταβιβάσαντα, δηλαδή ασκεί όλα τα δικαιώματα επί του σήματος και μόνο αυτός νομιμοποιείται ενεργητικά και παθητικά στις σχετικές δίκες.

Η μεταβίβαση του σήματος χωρεί με τη ρητή ή σιωπηρή υποχρέωση που αναλαμβάνει ο καταπιστευτικώς αποκτών να χρησιμοποιεί το σήμα σύμφωνα με το σκοπό που έχει συμφωνηθεί με τον καταπιστευτικώς μεταβιβάσαντα. Ο δανειστής – καταπιστευτικώς αποκτών το σήμα υποχρεούται να επαναμεταβιβάσει το σήμα στον πρώην σηματούχο ή σε τρίτο που αυτός θα υποδείξει. Κατά κανόνα, θα υποχρεούται να χρησιμοποιεί το σήμα είτε ο ίδιος είτε μέσω άδειας προς τρίτον ή και προς τον ίδιο τον καταπιστευτικώς μεταβιβάσαντα, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος διαγραφής λόγω έκπτωσης.<sup>251</sup>

---

<sup>250</sup>Βλέπετε σχετικά Αντωνόπουλος Β., ό.π., σελ. 626-628.

<sup>251</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.285.

### **ΣΤ) Η Δυνατότητα Αναγκαστικής Εκτέλεσης επί του Σήματος**

Σύμφωνα με το άρθρο 133 παρ.2 του Ν. 4072/2012 επιτρέπεται η αναγκαστική κατάσχεση και εκποίηση του σήματος, ανεξαρτήτως της επιχείρησης, ακόμη και αν πρόκειται για σήμα που αποτελείται από το όνομα του δικαιούχου. Αντίστοιχη πρόβλεψη περί αναγκαστικής εκτέλεσης επί σήματος υπάρχει και στο πλαίσιο της Οδηγίας 2015/2436 και συγκεκριμένα στο άρθρο 24. Επιπροσθέτως, αντικείμενο κατάσχεσης μπορεί να αποτελέσει η επικαρπία επί του σήματος, καθώς και το περιουσιακό δικαίωμα προσδοκίας επί του σήματος. Ο επισπεύδων δανειστής δεν καθίσταται δικαιούχος του σήματος και δεν νομιμοποιείται ενεργητικώς στις σχετικές δίκες, ούτε δικαιούται να χρησιμοποιεί το σήμα. Αναφορικά με τη διαδικασία, εφαρμόζεται αυτή που προβλέπει το άρθρο 1022 ΚΠολΔ. Σύμφωνα με το άρθρο 133 παρ.4 του Ν. 4072/2012, η απόφαση που επιτρέπει την κατάσχεση εγγράφεται στο μητρώο σημάτων και ειδικότερα στη μερίδα του σήματος, προκειμένου να επιφέρει τα αποτελέσματά της έναντι των καλόπιστων τρίτων και της υπηρεσίας σημάτων.

### **Ζ) Σήμα και Πτωχευτική Διαδικασία**

Το σήμα, όπως κάθε περιουσιακό αντικείμενο, αγαθό, ανήκει στην πτωχευτική περιουσία κατά το άρθρο 133 παρ.3 του Ν.4072/2012. Ως σήμα νοείται κάθε μορφή σήματος, συμπεριλαμβανομένου και του ονομαστικού σήματος, το δικαίωμα προσδοκίας επί σήματος, όπως και το συλλογικό, κοινοτικό σήμα. Σύμφωνα με το άρθρο 16 του ΠτΚ η πτωχευτική περιουσία περιλαμβάνει το σύνολο της περιουσίας που ανήκει στον οφειλέτη κατά την κήρυξη της πτώχευσης, οπουδήποτε και αν βρίσκεται, συνεπώς στην πτωχευτική περιουσία υπάγονται και τα αλλοδαπά εμπορικά σήματα.<sup>252</sup>

Ειδικότερα, το άρθρο 17 του Πτωχευτικού Κώδικα (ΠτΚ) ορίζει ότι ο οφειλέτης από την κήρυξη της πτώχευσης στερείται αυτοδικαίως της διοίκησης (διαχείρισης και διάθεσης) της περιουσίας του (πτωχευτική απαλλοτρίωση), την οποία ασκεί μόνος ο σύνδικος. Μετά την κήρυξη της πτώχευσης, πράξεις διαχείρισης ή διάθεσης στοιχείων της πτωχευτικής περιουσίας από τον οφειλέτη ή προς αυτόν, χωρίς τη σύμπραξη του συνδίκου, είναι ανενεργείς και απαγορεύεται να καταχωρηθούν σε δημόσια βιβλία οποιασδήποτε φύσεως, χωρίς τη γραπτή έγκριση του συνδίκου. Συνεπώς, ο δικαιούχος του σήματος στερείται της εξουσίας εκμετάλλευσης και χρήσης του σήματός του, η οποία περιέχεται στο σύνδικο της πτώχευσης και ασκείται μόνο από αυτόν.

---

<sup>252</sup> Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1089.

Ο οφειλέτης δεν δύναται να παραχωρεί απλές ή αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης, ούτε νομιμοποιείται σε δίκες που αφορούν την πτωχευτική περιουσία. Παραμένει, όμως, φορέας του δικαιώματος επί του σήματος. Οι αρνητικές εξουσίες λόγω προσβολής σήματος, πχ αξίωσης αποζημίωσης, ανήκουν στην πτωχευτική περιουσία.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 31 ΠτΚ η κήρυξη της πτώχευσης αποτελεί λόγο λύσης των συμβάσεων προσωπικού χαρακτήρα, στις οποίες ο οφειλέτης είναι συμβαλλόμενο μέρος, καθώς και εκείνων η λύση των οποίων επέρχεται ή μπορεί να επέλθει από ειδική διάταξη νόμου. Αυτό σημαίνει ότι η κήρυξη της πτώχευσης αποτελεί λόγο καταγγελίας των αδειών εκμετάλλευσης, αφού έχουν προσωποπαγή χαρακτήρα. Επίσης, είναι δυνατή η μεταβίβαση ολόκληρης της άδειας εκμετάλλευσης σε τρίτο, αν η μεταβίβαση αυτή είναι συμφέρουσα για τους πιστωτές και συμφωνεί ο αντισυμβαλλόμενος του οφειλέτη, απλός ή αποκλειστικός αδειούχος.

Ειδικότερα, εφόσον πτωχεύσει ο δικαιούχος του σήματος, ο σύνδικος δύναται να επιλέξει αν επιθυμεί τη συνέχιση της άδειας εκμετάλλευσης, ενώ αν πτωχεύσει ο αδειούχος, ο σύνδικος έχει δικαίωμα καταγγελίας κατά το άρθρο 31 παρ.2 ΠτΚ. Οι αξιώσεις καταβολής του αντιτίμου εκμετάλλευσης υπάγονται στην πτωχευτική περιουσία.

Τέλος, η εκποίηση του σήματος μπορεί να γίνει από τον σύνδικο είτε μετά την περάτωση της απογραφής με ανοικτές προσφορές, είτε στο πλαίσιο της ένωσης των πιστωτών μαζί με την επιχείρηση ως σύνολο με δημόσιο πλειοδοτικό διαγωνισμό, είτε χωριστά.<sup>253</sup>

---

<sup>253</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.286-288 επ.

## Δ΄ ΜΕΡΟΣ

### *Τρόποι Απώλειας του Δικαιώματος επί Εμπορικού Σήματος και Μορφές Έννομης Προστασίας σε περίπτωση προσβολής αυτού*

#### 1. Η ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

Το δικαίωμα επί του σήματος είναι χρονικά περιορισμένο και απόλλυται με την παρέλευση της διάρκειας προστασίας του σήματος, με την παραίτηση του δικαιούχου από το δικαίωμα και με τη διαγραφή του σήματος, επειδή συντρέχουν λόγοι έκπτωσης ή ακυρότητας. Μετά την απώλεια του δικαιώματος επί του σήματος, αποσβέννυνται οι εξουσίες από σήμα ή οι εξουσίες επί του σήματος και οποιοσδήποτε μπορεί να ζητήσει να καταχωριστεί πλέον το διακριτικό γνώρισμα ως σήμα στο όνομά του. Επίσης, ο πρώην δικαιούχος του σήματος δεν εμποδίζεται να επανακαταθέσει το ίδιο διακριτικό γνώρισμα ως σήμα, έστω και αν το σήμα του είχε προηγουμένως διαγραφεί λόγω μη ουσιαστικής χρήσης.<sup>254</sup>

Το δικαίωμα επί του σήματος διαρκεί για μια δεκαετία, η οποία αρχίζει από την επόμενη της ημερομηνίας κατάθεσης. Η διάρκεια προστασίας μπορεί να παρατείνεται εκάστοτε για μια δεκαετία με αίτηση του δικαιούχου βάσει του άρθρου 49 της Οδηγίας 2015/2436. Ουσιαστικά, η δυνατότητα της επ'άοριστον ανανέωσης ισοδυναμεί με αιώνια προστασία, η οποία αποτελεί πλεονέκτημα του σήματος έναντι των άλλων δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Ο λόγος έγκειται στο γεγονός ότι οι συμμετέχοντες στην αγορά για λόγους ατομικού και δημοσίου συμφέροντος πρέπει να διακρίνονται τόσο αυτοί όσο και τα προϊόντα τους από άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτήν.<sup>255</sup>

Η παρέλευση της δεκαετούς διάρκειας προστασίας του σήματος επιφέρει την αυτοδίκαιη απόσβεσή του, αν μέσα στις νόμιμες προθεσμίες του άρθρου 148 παρ.3 του Ν.4072/2012, ήτοι εντός του τελευταίου έτους προστασίας ή μέσα στην εξάμηνη προθεσμία χάριτος δεν υποβληθεί το διπλότυπο καταβολής των τελών παράτασης υπέρ του Δημοσίου. Η λήξη του δικαιώματος επί του σήματος επέρχεται αυτοδικαίως, χωρίς να απαιτείται απόφαση ή άλλη πράξη της υπηρεσίας. Εφόσον τα τέλη αναφέρονται σε ορισμένα εμπορεύματα ή υπηρεσίες, θα πρέπει να γίνεται δεκτή

<sup>254</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (άρθρα 121 επ. ν. 4072/2012): μια πρώτη εισαγωγή, ό.π., σελ. 327-347.

<sup>255</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.289 επ.

η ανανέωση μόνο ως προς αυτά, ενώ ως προς τα υπόλοιπα, θα ισοδυναμεί με σιωπηρή παραίτηση. Αν δεν προσκομισθεί εμπρόθεσμα το αποδεικτικό καταβολής των τελών, το σήμα διαγράφεται.<sup>256</sup>

Σύμφωνα με το άρθρο 49 της Οδηγίας 2015/2436 η υπηρεσία ενημερώνει τον δικαιούχο του σήματος σχετικά με τη λήξη ισχύος της καταχώρισης τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την επέλευσή της. Αυτό όμως δεν συνεπάγεται ευθύνη της υπηρεσίας, σε περίπτωση παράλειψης ενημέρωσης του δικαιούχου του σήματος. Η αίτηση ανανέωσης υποβάλλεται και τα τέλη ανανέωσης καταβάλλονται εντός προθεσμίας έξι μηνών αμέσως πριν από τη λήξη της καταχώρισης. Ελλείψει αυτού, η αίτηση μπορεί να υποβληθεί εντός συμπληρωματικής προθεσμίας έξι μηνών αμέσως μετά τη λήξη της καταχώρισης ή της μεταγενέστερης ανανέωσής της. Τα τέλη ανανέωσης και τα πρόσθετα τέλη καταβάλλονται εντός της συμπληρωματικής αυτής προθεσμίας.

Αναφορικά με το δικαίωμα παραίτησης από το σήμα, η παραίτηση αποτελεί μονομερή, απευθυντέα δήλωση βούλησης προς την Υπηρεσία Σημάτων, η οποία είναι έγγραφη και παράγει τα αποτελέσματά της μόνο με την καταχώριση στο μητρώο σημάτων, συνεπώς έχει συστατική λειτουργία. Το σήμα δε, αποσβέννυται *ex tunc*. Ειδικότερη ρύθμιση στην Οδηγία 2015/2436 δεν υφίσταται, ο Ν. 4072/2012, όμως, δέχεται τόσο την γενική όσο και τη μερική παραίτηση, αφού ορίζεται ρητά στο άρθρο 159 παρ.1, σύμφωνα με το οποίο το δικαίωμα στο σήμα αποσβέννυται με δήλωση παραίτησης του δικαιούχου για το σύνολο ή μέρος των προϊόντων ή των υπηρεσιών για τα οποία έχει καταχωρισθεί. Ειδικότερα ορίζεται ότι αν έχουν παραχωρηθεί άδειες χρήσης, η υποβολή δήλωσης παραίτησης γίνεται δεκτή, μόνον αν ο δικαιούχος του σήματος αποδεικνύει ότι οι κάτοχοι αδειών χρήσης έχουν ενημερωθεί σχετικά με την πρόθεσή του να παραιτηθεί από τα δικαιώματά του στο σήμα.<sup>257</sup>

Η παραίτηση από το δικαίωμα επί του σήματος δεν επηρεάζει άλλα δικαιώματα που έχουν δημιουργηθεί από την επικράτηση του σήματος στις συναλλαγές και κτώνται κατά το ουσιαστικό δίκαιο, όπως είναι ο διασχηματισμός του προϊόντος. Παραίτηση υπό όρους δεν είναι δυνατή, όπως δεν νοείται και ανάκληση της παραίτησης. Εφόσον έχει συσταθεί δικαίωμα ενεχύρου ή επικαρπίας επί σήματος ή παραχωρηθεί άδεια χρήσης, σε περίπτωση παραίτησης, τα παρεπόμενα αυτά δικαιώματα αποσβέννυνται. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο θα πρέπει να γίνεται

---

<sup>256</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασχηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.289 επ.

<sup>257</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (άρθρα 121 επ. ν. 4072 / 2012): μια πρώτη εισαγωγή, ό.π., σελ. 327-347.

δεκτό ότι απαιτείται και συναίνεση του τρίτου, εφόσον αν και δεν προβλέπεται νομοθετικά, απαιτείται σχετική καταχώριση στο βιβλίο σημάτων. Σε κάθε δε περίπτωση, ο αντισυμβαλλόμενος θα έχει αξίωση αποζημίωσης που προκύπτει από τη σύμβαση που έχει συνάψει με το σηματούχο.

## **2. ΔΙΑΓΡΑΦΗ ΛΟΓΩ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΛΟΓΩΝ ΕΚΠΤΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ**

### **A) Γενικά περί έκπτωσης και ακυρότητας**

Η διαγραφή του σήματος λόγω συνδρομής λόγων έκπτωσης κατά το άρθρο 160 του Ν. 4072/2012 και λόγων ακυρότητας κατά το άρθρο 161 του Ν. 4072/2012 αποτελεί το σημαντικότερο λόγο απόσβεσης του δικαιώματος επί του σήματος. Απαιτείται πάντα αίτηση του έχοντος έννομο συμφέρον, η οποία κατατίθεται στην Υπηρεσία Σημάτων και εξετάζεται από τη Δ.Ε.Σ. Η ειδοποιός διαφορά μεταξύ των λόγων έκπτωσης και ακυρότητας έγκειται στο χρονικό σημείο της καταχώρισης του σήματος. Η έκπτωση αφορά λόγους που προέκυψαν μετά την καταχώριση του σήματος, ενώ η ακυρότητα αφορά λόγους απολύτου και/ή σχετικού απαραδέκτου που υπήρχαν κατά το χρόνο της καταχώρισης του σήματος. Επίσης, η διαγραφή λόγω συνδρομής λόγων έκπτωσης οδηγεί στην απώλεια του δικαιώματος *ex nunc*, ενώ η διαγραφή λόγω λόγων ακυρότητας οδηγεί στην απώλεια του δικαιώματος *ex tunc*. Από τελολογικής απόψεως, η διαγραφή, ταυτόχρονα με ένα συνεπή έλεγχο στη διαδικασία καταχώρισης των σημάτων λειτουργεί ως αντιστάθμισμα της παραχώρησης ενός περιεκτικού και απολύτου δικαιώματος στο δικαιούχο του σήματος, λαμβανομένου υπ' όψιν και του γεγονότος ότι το σήμα απολαμβάνει απεριόριστη προστασία αν ανανεώνεται η διάρκειά του συνεχώς και ανελλιπώς.<sup>258</sup>

Δέον να επισημανθεί ότι τα πολιτικά δικαστήρια δεν νομιμοποιούνται, ούτε καν παρεμπιπτόντως, να ελέγξουν τη συνδρομή των προϋποθέσεων διαγραφής και να αρνηθούν να παράσχουν προστασία σε περίπτωση προσβολής από τρίτον, αφού το μόνο αρμόδιο όργανο είναι η Δ.Ε.Σ. Ωστόσο, επειδή η οριστική διαγραφή του σήματος μπορεί να καθυστερήσει πολλά χρόνια και ο παράγοντας «χρόνος» έχει εξαιρετική σημασία, καθώς μια καθυστέρηση στην αντιμετώπιση της αναφυόμενης διαφοράς, μπορεί να καταστήσει αδιάφορη τη μεταγενέστερη επίλυση λόγω του ύψους της ζημίας και της αδυναμίας αποκατάστασης αυτής, ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να αναζητήσει έννομη προστασία ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων μέχρι την αιτηθείσα, εκ μέρους του, διαγραφή (προγενέστερου ή μεταγενέστερου) σήματος, σε

<sup>258</sup> Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1093 επ.



περιπτώσεις παράνομης, καταχρηστικής, ή αθέμιτης χρήσης σήματος. Σε κάθε περίπτωση, αν εκκρεμεί αίτηση διαγραφής, το πολιτικό δικαστήριο στο πλαίσιο της δίκης, η έκβαση της οποίας εξαρτάται από την τύχη του δικαιώματος επί του σήματος, μπορεί να αναβάλει κατά το άρθρο 249 ΚΠολΔ μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τη διαγραφή.<sup>259</sup>

Εν αντιθέσει με τους προεκτεθέντες λόγους απώλειας του δικαιώματος στο σήμα, οι οποίοι ανάγονται στον ίδιο τον δικαιούχο, η διαγραφή του σήματος ζητείται από τρίτους που έχουν έννομο συμφέρον. Την αίτηση προς τη Δ.Ε.Σ, σύμφωνα με το άρθρο 162 παρ.1 του Ν.4072/2012 μπορεί να υποβάλει οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον με έγγραφο, το οποίο κατατίθεται στην Υπηρεσία Σημάτων. Ωστόσο, αυτός ο ορισμός του εννόμου συμφέροντος δεν είναι συνεπής με το πνεύμα της ενωσιακής οδηγίας, αφού αν δεχθούμε ότι σκοπός του θεσμού διαγραφής είναι η εκκαθάριση του μητρώου σημάτων και η διευκόλυνση καταχώρισης νέων σημάτων, τότε η σχετική αίτηση θα αποτελούσε κατ' ουσίαν «*actio popularis*».<sup>260</sup>

Κατά την κρατούσα άποψη, το έννομο συμφέρον πρέπει να είναι ειδικό και να απορρέει από την έννομη κατάσταση του αιτούντος τη διαγραφή, η οποία διαμορφώνεται από το αποτέλεσμα της. Επί παραδείγματι, έννομο συμφέρον να ασκήσει κάποιος αίτηση διαγραφής υφίσταται όταν αποβλέπει στην αποτροπή βλάβης ή στη δημιουργία οφέλους. Το ΣτΕ προέβη σε ένα πιο διευρυμένο ορισμό του εννόμου συμφέροντος και δέχθηκε ότι τρίτος μπορεί να αιτηθεί τη διαγραφή σήματος αρκεί να λειτουργεί ομοειδή επιχείρηση και να κυκλοφορεί ή παράγει παρόμοια προϊόντα, χωρίς να έχει την πρόθεση να καταθέσει το ίδιο ή παρόμοιο σήμα, ενώ στερείται εννόμου συμφέροντος εκείνος που προτίθεται να χρησιμοποιήσει το ίδιο ή παρόμοιο σήμα κακόπιστα για τα ίδια ή παρεμφερή προϊόντα, εφόσον έχει καταθέσει το σήμα κακόπιστα.<sup>261</sup>

Επιπροσθέτως, τα επιμελητήρια, οι ενώσεις καταναλωτών και/ή τα μέλη τους νομιμοποιούνται να υποβάλλουν αίτηση διαγραφής λόγω συνδρομής λόγων έκπτωσης ή ακυρότητας, επειδή το σήμα καταχωρίστηκε παρά την ύπαρξη απολύτου λόγου απαραδέκτου σύμφωνα με το άρθρο 123 ή γίνεται παραπλανητική χρήση αυτού κατά το άρθρο 162 παρ.4.<sup>262</sup> Επίσης, ακόμη και ο μεμονωμένος καταναλωτής νομιμοποιείται να ασκήσει την αίτηση διαγραφής βάσει των άρθρων

<sup>259</sup>Βλέπετε σχετικά Σουφλερός Ηλίας Ευρ., Τιμητικός Τόμος Νικολάου Κ. Ρόκα, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ.942 επ.

<sup>260</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.292 επ.

<sup>261</sup>Βλ. σχετικά υπ' αριθμ. 3833/2005 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

<sup>262</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (άρθρα 121 επ. ν. 4072/2012): μια πρώτη εισαγωγή, ό.π., σελ. 327-347.

9θ, 9δ, 9στ του Ν.2251/1994, αφού η χρήση σήματος συνιστά διαφήμιση και κατ' επέκταση αν πρόκειται για παραπλανητικό σήμα, ο καταναλωτής πρέπει να προστατευτεί. Αντιθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 162 παρ.3 του Ν.4072/2012, ο τρίτος που άσκησε ανακοπή κατά του υπό καταχώριση σήματος, προβάλλοντας λόγους σχετικού απαραδέκτου, στερείται της δυνατότητας να αιτηθεί τη διαγραφή του εν λόγω σήματος.

Η αίτηση διαγραφής λόγω ακυρότητας ή έκπτωσης μπορεί να αφορά ορισμένα από τα σημεινόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες, ενώ ο αιτών πρέπει να επικαλείται τουλάχιστον ένα λόγο διαγραφής λόγω ακυρότητας ή έκπτωσης. Η αίτηση διαγραφής στρέφεται κατά της απόφασης που έκανε δεκτή την κατάθεση/καταχώριση του σήματος και κατά του δικαιούχου του σήματος, ενώ κατά του καθολικού ή ειδικού διαδόχου του στρέφεται μόνο μετά την καταχώριση της μεταβίβασης στο μητρώο σημάτων. Σε κάθε περίπτωση, αν η αίτηση διαγραφής δεν στραφεί και κατά του δικαιούχου του σήματος, δεν απορρίπτεται αν ο δικαιούχος του σήματος έλαβε γνώση και παρέστη κατά την εκδίκαση.

Η απόφαση της Δ.Ε.Σ. που κάνει δεκτή την αίτηση και διατάσσει τη διαγραφή είναι ατομική διοικητική πράξη, κατά της οποίας δύναται να ασκηθεί προσφυγή εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών από της κοινοποιήσεώς της ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Τα αποτελέσματα της απόφασης διαγραφής αρχίζουν από την ημέρα τελεσιδικίας της απόφασης αυτής κατά τα άρθρα 160 παρ.4 και 161 παρ.5 του Ν.4072/2012. Η τελεσιδική απόφαση εγγράφεται στο βιβλίο σημάτων και το σήμα διαγράφεται από αυτό, η δε εγγραφή έχει ενημερωτικό χαρακτήρα.

Ζήτημα τίθεται για το αν είναι επιτρεπτές και έγκυρες, από άποψη δικαίου του ανταγωνισμού, αλλά και δικαίου των σημάτων, συμφωνίες περί μη διαγραφής σήματος. Οι ρήτρες μη διαγραφής σημάτων υπόκεινται στα γενικότερα όρια που ισχύουν στις συμβάσεις οριοθέτησης σήματος και έχουν αναφερθεί ήδη ως άνω. Σε κάθε περίπτωση όμως, η παραίτηση του τρίτου, δικαιούχου σήματος, από την άσκηση των δικαιωμάτων του που πηγάζουν από τη χρονική προτεραιότητά του, θα πρέπει να θεωρηθεί σύμφωνη με το δίκαιο κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού.<sup>263</sup>

Ομοίως, σύμφωνη κρίνεται και από σκοπιάς δικαίου των σημάτων, αφού σε μια τέτοια περίπτωση εναπόκειται στην εξουσιαστική διάθεση του δικαιούχου προγενέστερου σήματος αν θα προβάλει τον εν λόγω σχετικό λόγο απαραδέκτου ή όχι. Αντιθέτως, το δημόσιο συμφέρον υπερτερεί στην αίτηση ακυρότητας που προβάλλει λόγους απολύτου απαραδέκτου βάσει του

---

<sup>263</sup> Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.77 επ.

άρθρου 123, οπότε τυχόν ρήτρα περί μη διαγραφής του σήματος, καθίσταται άκυρη (Άρθρο 174 Α.Κ.)<sup>264</sup>.

Υπό το νέο καθεστώς της Οδηγίας 2015/2436, με την επιφύλαξη του δικαιώματος των μερών να προσφεύγουν ενώπιον δικαστηρίων, τα κράτη μέλη προβλέπουν αποτελεσματική και ταχεία διοικητική διαδικασία ενώπιον των υπηρεσιών τους για την κήρυξη έκπτωσης από τα δικαιώματα επί σήματος ή ακυρότητας σήματος. Η διοικητική διαδικασία για την κήρυξη έκπτωσης προβλέπει ότι ο δικαιούχος του σήματος κηρύσσεται έκπτωτος των δικαιωμάτων του για τους λόγους που προβλέπονται στα άρθρα 19 και 20, ήτοι για λόγους απουσίας ουσιαστικής χρήσης ή εξέλιξης του σήματος σε κοινόχρηστη ονομασία ή παραπλανητική ένδειξη.<sup>265</sup>

Αναφορικά με την κήρυξη της ακυρότητας, η διοικητική διαδικασία προβλέπει ότι το σήμα κηρύσσεται άκυρο, όταν δεν θα έπρεπε να είχε καταχωρισθεί, διότι δεν πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 4, ήτοι συντρέχουν λόγοι απολύτου απαραδέκτου· το σήμα δεν θα έπρεπε να είχε καταχωρισθεί λόγω της ύπαρξης προγενέστερου δικαιώματος κατά την έννοια του άρθρου 5 παράγραφοι 1 έως 3. Μια αίτηση έκπτωσης από τα δικαιώματα επί σήματος ή ακυρότητας σήματος μπορεί να αφορά μέρος ή το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών σε σχέση με τα οποία έχει καταχωρισθεί το αμφισβητούμενο σήμα. Επίσης, μια αίτηση ακυρότητας σήματος μπορεί να κατατεθεί βάσει ενός ή περισσότερων προγενέστερων δικαιωμάτων, υπό την προϋπόθεση ότι ανήκουν όλα στον ίδιο δικαιούχο.

## **B) Λόγοι έκπτωσης του δικαιούχου**

Κατά τη διάταξη του άρθρου 45 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436 ο δικαιούχος του σήματος κηρύσσεται έκπτωτος των δικαιωμάτων του για τους λόγους που προβλέπονται στα άρθρα 19 και 20, ήτοι για λόγους απουσίας ουσιαστικής χρήσης ή εξέλιξης του σήματος σε κοινόχρηστη ονομασία ή παραπλανητική ένδειξη.

### ***i. Έκπτωση λόγω μη ουσιαστικής χρήσης***

Όπως έχει ήδη αναφερθεί το δικαίωμα επί του σήματος έχει νόημα μόνο όταν χρησιμοποιείται στην αγορά για το σκοπό που χορηγήθηκε, δηλαδή για να διακρίνει προϊόντα και υπηρεσίες στις επιχειρηματικές συναλλαγές. Ο δικαιούχος του σήματος, αν δεν προβαίνει σε ουσιαστική χρήση,

<sup>264</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.292 επ.

<sup>265</sup>Βλ. σχετικά άρθρα 54, 56 της Οδηγίας 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

απλώς εμποδίζει τρίτους να καταθέσουν το ίδιο διακριτικό γνώρισμα ως σήμα για να το χρησιμοποιήσουν στις συναλλαγές, το μητρώο σημάτων γεμίζει με σήματα που δεν χρησιμοποιούνται και κατ' αποτέλεσμα παρακωλύεται ο ανταγωνισμός. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο προβλέφθηκε νομοθετικά η δυνατότητα διαγραφής του σήματος λόγω έλλειψης ουσιαστικής χρήσης. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο δικαιούχος του σήματος σε διάστημα πέντε (5) συνεχών ετών από την ημερομηνία της πράξης καταχώρισης του σήματος να μην έχει προβεί σε ουσιαστική χρήση για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, για τα οποία έχει καταχωριστεί. Εάν ο δικαιούχος από την υποβολή της δήλωσης κατάθεσης ουδέποτε προέβη σε ουσιαστική χρήση, ο σχετικός λόγος διαγραφής γεννάται μετά την πάροδο της πενταετίας. Ο δικαιούχος του σήματος, συνεπώς, δεν υπέχει υποχρέωση, αλλά βάρος χρήσης του σήματός του στις συναλλαγές.<sup>266</sup>

Η χρήση μιας ένδειξης πρέπει να γίνεται στις ημεδαπές επιχειρηματικές συναλλαγές και δεν αρκεί η ενδοεταιρική ή η ιδιωτική χρήση. Η χρήση περιλαμβάνει κάθε ενέργεια που έχει ως σκοπό την εμπορική διακίνηση του προϊόντος στις επιχειρηματικές συναλλαγές, σχετίζεται δηλαδή με την πραγματική κυκλοφορία των προϊόντων ή την προσφορά των υπηρεσιών. Επί παραδείγματι, η σηματοδότηση των προϊόντων ή η επίθεση του σήματος στη συσκευασία τους με αποκλειστικό σκοπό την εξαγωγή θεωρείται χρήση του σήματος και στο πλαίσιο του άρθρου 125 του Ν.4072/2012. Ωστόσο, η χρήση του σήματος ως εταιρικής επωνυμίας ή διακριτικού τίτλου δεν μπορεί να θεωρηθεί χρήση.<sup>267</sup>

Η επίθεση του σήματος στο ίδιο το προϊόν πληροί την έννοια της χρήσης, εφόσον υπάρχει πρόθεση κυκλοφορίας του προϊόντος ή εξαγωγής του, δηλαδή επιχειρηματική δραστηριότητα με την οποία τα εμπορεύματα φέρονται στις συναλλαγές και επιδιώκεται η εμπορική διακίνησή τους. Συνεπώς, η παραμονή των εμπορευμάτων στις αποθήκες του κατασκευαστή δεν συνιστά χρήση και κυκλοφορία. Επίσης, σύμφωνα με την απόφαση του Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση Silberquelle GmbH κατά Maselli - Strickmode GmbH, δεν συνιστά ουσιαστική χρήση του σήματος η επίθεση αυτού από το δικαιούχο επί αντικειμένων που προσφέρει δωρεάν στους αγοραστές των προϊόντων του.<sup>268</sup>

---

<sup>266</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασχηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.298 επ.

<sup>267</sup> Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1085-1088.

<sup>268</sup> Βλ. σχετικά Δ.Ε.Κ., απόφαση από 15.01.2009, υπόθεση C-495/07, Silberquelle GmbH κατά Maselli-Strickmode GmbH, σκέψεις 17-22, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.

Αναφορικά δε με τη χρήση του σήματος στο διαδίκτυο, θεωρείται χρήση όταν γίνεται και στην ελληνική γλώσσα ή όταν συνάγεται με σαφήνεια από την όλη διαμόρφωση της ιστοσελίδας ότι απευθύνεται σε έλληνες καταναλωτές. Η παράνομη κυκλοφορία των προϊόντων, ή η παραπλανητική χρήση του σήματος δεν αναιρεί την ουσιαστική χρήση του σήματος, η οποία λαμβάνει τω όντι χώρα.

Κατά την κρατούσα άποψη, τυχόν προπαρασκευαστικές ενέργειες σε σχέση με νέα προϊόντα, όπως είναι η έκδοση άδειας λειτουργίας επιχείρησης, η εκτύπωση και διανομή διαφημιστικού υλικού, η αποθήκευση των προϊόντων σε χώρους της επιχείρησης, δεν συνιστούν ουσιαστική χρήση του σήματος, αφού δεν πραγματοποιούν κατ'ουσίαν κυκλοφορία.

Η χρήση του σήματος πρέπει να είναι ουσιαστική, να αποσκοπεί δηλαδή στην εκπλήρωση της λειτουργίας προέλευσης του σήματος και στη διείσδυση στην αγορά, να δίνει τη δυνατότητα στον καταναλωτή να διακρίνει χωρίς κίνδυνο σύγχυσης το εν λόγω προϊόν ή υπηρεσία από αυτά που έχουν άλλη προέλευση, αφού μόνο έτσι, με την πραγματική, ουσιαστική κυκλοφορία του προϊόντος, το σήμα αποκτά οικονομική αξία και δικαιολογείται η παροχή έννομης προστασίας. Τυχόν πλασματική χρήση που γίνεται συμβολικά, μόνο για τη διατήρηση του δικαιώματος στο σήμα, άρα καταχρηστικά, δεν συνιστά ουσιαστική χρήση.<sup>269</sup>

Η ουσιαστική χρήση του σήματος πρέπει να βασίζεται σε πραγματικά περιστατικά και όχι γενικά και αόριστα στην πρόθεση χρήσης του σήματος. Ειδικότερα, λαμβάνονται υπ'όψιν το σύνολο των γεγονότων και περιστάσεων που μπορεί να αποδείξουν το υπαρκτό της εμπορικής εκμετάλλευσης, ιδίως τη χρήση που θεωρείται δικαιολογημένη στον οικείο οικονομικό τομέα για τη διατήρηση ή δημιουργία μεριδίων αγοράς υπέρ των προϊόντων ή υπηρεσιών που προστατεύει το σήμα. Τα πραγματικά περιστατικά, ενδείξεις ή κριτήρια αναφέρονται στο είδος και την έκταση των διαφόρων πράξεων ή ενεργειών χρήσης και στην αντίληψη των συναλλαγών, καθώς και σε άλλους παράγοντες, όπως είναι η κατάσταση της αγοράς, το μέγεθος της επιχείρησης, η σχετική αγορά, η γεωγραφική έκταση της χρήσης, η ένταση του ανταγωνισμού κ.λπ.

Γενικώς, η χρήση που πραγματοποιείται πρέπει να είναι κατάλληλη σε σχέση με τις λειτουργίες στις οποίες αποβλέπει η έννομη τάξη για το εν λόγω δικαίωμα, εν προκειμένω η χρήση πρέπει

---

<sup>269</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Η "ένσταση αχρησίας" στο δίκαιο των σημάτων-Συμβολή στην συστηματική ερμηνεία των άρθρων 143 και 162 παρ. 5 Ν. 4072 / 2012 περί σημάτων, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2015, τ. 21, τεύχ. 2, σελ. 97-105.

να προωθεί την οικονομική εκμετάλλευση του σήματος. Ως κριτήρια λαμβάνονται υπ'όψιν η φύση και τα χαρακτηριστικά του εν λόγω προϊόντος, η συχνότητα της χρήσης, η έκταση της χρήσης του σήματος, τόσο από άποψη κέρδους, όσο και από άποψη χρονικής διάρκειας.<sup>270</sup>

Το αποκλειστικό δικαίωμα που αποκτά ο δικαιούχος του σήματος αναφέρεται μόνο στο σήμα που καταχωρίστηκε και όχι στις παραλλαγμένες μορφές του. Συνεπώς, για να υφίσταται ουσιαστική χρήση του σήματος, πρέπει η σχετική ένδειξη να χρησιμοποιείται όπως ακριβώς καταχωρίστηκε στο μητρώο σημάτων. Σύμφωνα με το άρθρο 125 παρ.2 του Ν. 4072/2012 η χρήση του σήματος που γίνεται σε παραλλαγμένη μορφή, η οποία δεν μεταβάλλει το διακριτικό χαρακτήρα αυτού, θεωρείται χρήση του σήματος, υπό τον πρόσθετο όρο ότι οι σχετικοί συναλλακτικοί κύκλοι αντιλαμβάνονται το αρχικό και το παραλλαγμένο σήμα ως ένα και το αυτό. Συνεπώς, μικρές, ανεπαίσθητες διαφοροποιήσεις και παραλλαγές δεν αναιρούν την ύπαρξη χρήσης του σήματος, σε κάθε δε περίπτωση κρίνεται ad hoc.<sup>271</sup>

Είναι αυτονόητο ότι η κυκλοφορία παρόμοιων προϊόντων ή άλλων από αυτά για τα οποία καταχωρίστηκε το σήμα, δεν συνιστά κυκλοφορία κατά το άρθρο 160 παρ.1 του Ν. 4072/2012 και την Οδηγία 2015/2436. Ειδικότερα, όσον αφορά στη χρήση του σήματος σε σχέση με το βασικό προϊόν για το οποίο έχει καταχωρισθεί ένα σήμα και τα εξαρτήματα αυτού, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η χρήση του σήματος στο βασικό προϊόν θεωρείται ουσιαστική χρήση και για τα εξαρτήματα, όταν αυτά διατίθενται στην αγορά μόνα τους, επειδή τα κύρια δεν διατίθενται πλέον στο εμπόριο.

Η χρήση του σήματος, η οποία χρειάζεται να πραγματοποιείται για να θεωρηθεί «χρήση» πρέπει να γίνεται είτε από το δικαιούχο του σήματος είτε από άλλον, τρίτον, στον οποίο έχει παραχωρηθεί άδεια χρήσης, ή ο οποίος προβαίνει παρανόμως σε χρήση χωρίς άδεια, αλλά με τη συγκατάθεση του δικαιούχου πριν από αυτή.<sup>272</sup>

Ως εκ τούτου, ο φέρων το βάρος απόδειξης οφείλει να αποδείξει το χρονικό διάστημα της ουσιαστικής χρήσης, για ποια προϊόντα ή υπηρεσίες προέβη σε χρήση του σήματος, σε ποια έκταση και ένταση, με ποιον τρόπο, σε ποια μορφή, σε ποια χωρική έκταση και φυσικά αν προέβη ο ίδιος στη χρήση ή τρίτος δυνάμει άδειας εκμετάλλευσης του σήματος. Απαιτείται

---

<sup>270</sup>Βλέπετε σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1085-1088.

<sup>271</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.298 επ.

<sup>272</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Η "ένσταση αχρησίας" στο δίκαιο των σημάτων-Συμβολή στην συστηματική ερμηνεία των άρθρων 143 και 162 παρ. 5 Ν. 4072 / 2012 περί σημάτων, ό.π., σελ. 97-105.

πλήρης απόδειξη και όχι πιθανολόγηση και ισχύει η αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδείξεων.<sup>273</sup>

Σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436 ο δικαιούχος δεν εκπίπτει από το δικαίωμά του αν στο διάστημα που μεσολαβεί από τη λήξη της πενταετίας μη χρήσης του σήματος και της υποβολής αίτησης διαγραφής, προέβη σε έναρξη ή επανάληψη της ουσιαστικής χρήσης αυτού. Οι προπαρασκευαστικές πράξεις κυκλοφορίας, ούτε εν προκειμένω λαμβάνονται υπ'όψιν και δεν δικαιολογούν την υπαγωγή στην εν λόγω διάταξη. Πάντως, η έναρξη ή επανάληψη της χρήσης μέσα σε περίοδο τριών μηνών πριν από την υποβολή της αίτησης έκπτωσης, η οποία δεν εκκινεί νωρίτερα από τη συμπλήρωση της συνεχούς πενταετίας μη χρήσης, δεν λαμβάνεται υπόψη, εάν οι προπαρασκευαστικές ενέργειες για την έναρξη ή την επανάληψη της χρήσης έλαβαν χώρα, αφού ο δικαιούχος έλαβε γνώση του γεγονότος ότι είναι πιθανή η υποβολή αίτησης έκπτωσης, κατά τη διάταξη του άρθρου 19 παρ.3 της Οδηγίας 2015/2436.<sup>274</sup>

***ii) Έκπτωση λόγω μετάπτωσης του σήματος σε κοινόχρηστη ένδειξη ή συνήθη εμπορική ονομασία προϊόντος/υπηρεσίας***

Σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ.1 στοιχ. α' της Οδηγίας 2015/2436 ο δικαιούχος εκπίπτει του δικαιώματός του, εάν συνεπεία της συμπεριφοράς ή αδράνειας του δικαιούχου το σήμα έχει καταστεί κοινόχρηστο ή συνήθης εμπορική ονομασία του προϊόντος ή της υπηρεσίας για το οποίο έχει καταχωρισθεί. Πρόκειται για την περίπτωση που ένα σήμα, ήτοι ένδειξη με διακριτική δύναμη μεταπίπτει σε συνήθη ένδειξη χωρίς διακριτική δύναμη, η οποία έχει παύσει να διακρίνει προϊόντα του δικαιούχου του σήματος, αλλά διακρίνει πλέον μια ολόκληρη κατηγορία προϊόντων ή υπηρεσιών, το σήμα καθίσταται πια έννοια γένους.<sup>275</sup>

Η μετάπτωση του σήματος σε κοινόχρηστη ένδειξη πρέπει να διακρίνεται με την εξ αρχής κοινόχρηστη ένδειξη του άρθρου 4 στοιχ. δ', η οποία αποτελεί λόγο κήρυξης ακυρότητας κατά το άρθρο 45 παρ.3 στοιχ. α'. Η μετάπτωση στο πλαίσιο εξέτασης της εν λόγω διάταξης πρέπει να οφείλεται σε πράξεις ή αδράνεια του δικαιούχου, χωρίς να απαιτείται αμέλειά του, όπως συμβαίνει στην περίπτωση που ο δικαιούχος του σήματος αμελεί να ασκήσει τις αγωγές λόγω

<sup>273</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Η "ένσταση αχρησίας" στο δίκαιο των σημάτων-Συμβολή στην συστηματική ερμηνεία των άρθρων 143 και 162 παρ. 5 Ν. 4072 / 2012 περί σημάτων, ό.π., σελ. 97-105.

<sup>274</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1093 επ.

<sup>275</sup>Βλ. σχετικά Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., Έλλειψη διακριτικής ικανότητας, περιγραφικότητας και κοινόχρηστα στο δίκαιο των σημάτων, Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2008, τ. ΝΘ, τεύχ. 3, σελ. 469-489.

προσβολής του σήματός του, ή όταν χρησιμοποιεί το σήμα του ως δεύτερο σήμα, σε συνδυασμό με άλλο κυρίαρχο σήμα, ή εναλλακτικά σε σχέση με τον χαρακτηρισμό του προϊόντος ως περιγραφική έννοια.

Για την απώλεια της διακριτικής δύναμης θα πρέπει κανείς να προσανατολιστεί κυρίως στο μέσο καταναλωτή που είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, αλλά και δευτερευόντως στις αντιλήψεις των ενδιαμέσων εμπόρων που διακινούν τα σηματοδοτημένα εμπορεύματα, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις επικρατούσες συνθήκες και τα χαρακτηριστικά της σχετικής αγοράς. Για να είναι μια ένδειξη κοινόχρηστη, πρέπει το σύνολο των καταναλωτών να την εκλαμβάνει ως κοινή ονομασία μιας συγκεκριμένης κατηγορίας προϊόντων και οι καταναλωτές να μην έχουν καμία άλλη δυνατότητα γλωσσικής έκφρασης για να περιγράψουν τη συγκεκριμένη κατηγορία. Αν έστω και ένας αριθμός καταναλωτών αντιλαμβάνεται τη συγκεκριμένη ένδειξη ως όνομα προϊόντος μιας συγκεκριμένης επιχείρησης, δηλαδή ως σήμα αυτής, τότε η ένδειξη αυτή εξακολουθεί να έχει διακριτική δύναμη και δεν μεταπίπτει σε κοινόχρηστη.<sup>276</sup>

Τέλος, η μετάπτωση του σήματος μπορεί να προβληθεί και κατ' ένσταση σε δίκη του δικαιούχου του σήματος κατά τρίτου προσβολέα του δικαιώματός του επί του σήματος, ο οποίος μπορεί να ισχυρισθεί ότι το σήμα έχει απωλέσει τη διακριτική του δύναμη λόγω αδράνειας του δικαιούχου. Σε αυτή την περίπτωση, ο δικαιούχος δεν μπορεί να επικαλεσθεί τις εξουσίες που απορρέουν από την κτήση του δικαιώματός του επί του σήματος.

### ***iii) Παραπλανητική χρήση***

Βάσει του συνδυασμού των άρθρων 45 παρ.2 και 20 στοιχ. β' της Οδηγίας 2015/2436 ο δικαιούχος του σήματος κηρύσσεται έκπτωτος, εάν λόγω της χρήσης του σήματος από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση αυτού για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία έχει καταχωρισθεί, ενδέχεται να παραπλανηθεί το κοινό, ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Όπως στην προηγούμενη υποκατηγορία, έτσι και εδώ, η καταχώριση σήματος εξ αρχής παραπλανητικού υπάγεται στην διάταξη του Άρθρου 4 στοιχ. ζ', αφού αποτελεί λόγο κήρυξης ακυρότητας.<sup>277</sup>

---

<sup>276</sup>Βλέπετε σχετικά Χρυσάνθης Χρ., Έλλειψη διακριτικής ικανότητας, περιγραφικότητας και κοινόχρηστα στο δίκαιο των σημάτων, ό.π., σελ. 469-489.

<sup>277</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.314 επ.



Το σήμα καθίσταται κατάλληλο να παραπλανήσει τους καταναλωτές όταν από το περιεχόμενό του συνάγεται μια δήλωση για το προϊόν ή για τη σηματούχο επιχείρηση, η οποία κατά τις συναλλαγές δημιουργεί κίνδυνο παραπλάνησης, δηλαδή δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική κατάσταση. Ο κίνδυνος παραπλάνησης θα πρέπει να δημιουργείται από τη χρήση του σήματος στις επιχειρηματικές συναλλαγές, στην οποία προβαίνει ο δικαιούχος του σήματος ή τρίτος με τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος.

Υποβολή αίτησης κήρυξης έκπτωσης νομιμοποιείται να υποβάλει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, καθώς και κάθε οργάνωση ή φορέας εκπροσώπησης των συμφερόντων κατασκευαστών, παραγωγών, παρόχων υπηρεσιών, εμπόρων ή καταναλωτών, εφόσον, σύμφωνα με το δίκαιο στο οποίο υπάγεται, μπορεί να ενάγει και να ενάγεται. Εφόσον η αίτηση έκπτωσης γίνει δεκτή, το καταχωρισμένο σήμα θεωρείται ότι έχει παύσει να παράγει τα αποτελέσματά του από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης για την έκπτωση κατά το άρθρο 47 παρ.1 εδαφ. α' της Οδηγίας 2015/2436.<sup>278</sup>

### **Γ) ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ ΛΟΓΩ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΛΟΓΩΝ ΑΠΟΛΥΤΟΥ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ**

Σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ.3 της Οδηγίας 2015/2436 το σήμα κηρύσσεται άκυρο και διαγράφεται εάν καταχωρίσθηκε κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 4 της Οδηγίας 2015/2436 (λόγοι απολύτου απαραδέκτου) και του άρθρου 5 παρ.1-3 (λόγοι σχετικού απαραδέκτου). Όπως προκύπτει και από τη γραμματική διατύπωση της εν λόγω διάταξης ο λόγος απαραδέκτου πρέπει να συντρέχει κατά την καταχώριση, ενώ αν έχει παύσει να ισχύει κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης διαγραφής ο λόγος απολύτου απαραδέκτου, επειδή π.χ. το σήμα απέκτησε δια της χρήσης του διακριτικό χαρακτήρα, τότε το σήμα δεν κηρύσσεται άκυρο. Εξαιρέση αποτελεί η κακόπιστη κατάθεση, η οποία θα πρέπει να υφίσταται, όχι κατά το χρόνο καταχώρισης, αλλά κατά το χρόνο της κατάθεσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ.1 της Οδηγίας 2015/2436 κατά τη διαδικασία κήρυξης ακυρότητας βάσει καταχωρισμένου σήματος με προγενέστερη ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης ή ημερομηνία προτεραιότητας, ο δικαιούχος του προγενέστερου σήματος, εάν το ζητήσει ο δικαιούχος του μεταγενέστερου σήματος, οφείλει να αποδείξει ότι κατά τη διάρκεια της πενταετούς περιόδου πριν από την ημερομηνία της αίτησης ακυρότητας έχει γίνει

---

<sup>278</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.314 επ.

ουσιαστική χρήση του προγενέστερου σήματος, όπως προβλέπεται στο άρθρο 16, για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία ή τις οποίες έχει καταχωρισθεί, και των οποίων γίνεται επίκληση προς αιτιολόγηση της αίτησης, ή ότι υπάρχει εύλογη αιτία για τη μη χρήση, εφόσον, κατά την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης ακυρότητας, έχει ολοκληρωθεί τουλάχιστον από πενταετίας η διαδικασία καταχώρισης του προγενέστερου σήματος.

Εάν, κατά την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης ή την ημερομηνία προτεραιότητας του μεταγενέστερου σήματος, έχει λήξει η περίοδος πέντε ετών εντός της οποίας θα έπρεπε να είχε γίνει ουσιαστική χρήση του προγενέστερου σήματος, όπως προβλέπεται στο άρθρο 16, ο δικαιούχος του προγενέστερου σήματος, επιπλέον των αποδεικτικών στοιχείων που απαιτούνται βάσει της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, οφείλει να αποδείξει ότι έχει γίνει ουσιαστική χρήση του σήματος κατά τη διάρκεια της πενταετούς περιόδου πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης ή την ημερομηνία προτεραιότητας, ή ότι υπήρχε εύλογη αιτία για τη μη χρήση. Σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ.3 της Οδηγίας 2015/2436 αν δεν αποδειχθούν τα ανωτέρω, η αίτηση ακυρότητας απορρίπτεται. Αν το προγενέστερο σήμα χρησιμοποιήθηκε κατά το άρθρο 16 για μέρος μόνο των προϊόντων ή υπηρεσιών για τα οποία καταχωρίστηκε, τότε, για τους σκοπούς της εξέτασης της αίτησης ακυρότητας, θεωρείται καταχωρισμένο μόνο γι' αυτό το μέρος των προϊόντων ή υπηρεσιών.

Επιπροσθέτως, αν και ρητώς δεν αναγράφεται στο Ν.4072/2012, παρόλο που υπήρχε στο προγενέστερο δίκαιο, κατά αναλογική εφαρμογή του άρθρου 127 του Ν.4072/2012, πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν είναι δυνατόν να εγερθεί αίτηση διαγραφής, επειδή συντρέχουν λόγοι ακυρότητας, αν ο δικαιούχος άλλου προγενέστερου σήματος που θα επιδίωκε τη διαγραφή του μεταγενέστερου σήματος ανέχθηκε εν γνώσει του τη χρήση του μεταγενέστερου σήματος για περίοδο πέντε συνεχών ετών, εκτός αν η κατάθεση του μεταγενέστερου σήματος έγινε με κακή πίστη.<sup>279</sup>

Ίδια ρύθμιση συναντάται και στην Οδηγία 2015/2436, όπου στη διάταξη του άρθρου 9 προβλέπεται ότι η ανοχή από το δικαιούχο προγενέστερου σήματος της χρήσης ενός μεταγενέστερου επί πέντε (5) συνεχή έτη, του στερεί το δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση του μεταγενέστερου αυτού σήματος, ενώ στη διάταξη του Άρθρου 18 παρ.3 προβλέπεται ότι «*όταν ο δικαιούχος σήματος δεν δικαιούται να απαγορεύσει τη χρήση μεταγενέστερου καταχωρισμένου σήματος βάσει της παραγράφου 1 ή 2, ο δικαιούχος αυτού του μεταγενέστερου καταχωρισμένου*

---

<sup>279</sup> Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.318 επ.

*σήματος δεν δικαιούται να απαγορεύσει τη χρήση του προγενέστερου σήματος στο πλαίσιο διαδικασίας προσβολής, μολονότι δεν είναι πλέον δυνατόν να γίνει επίκληση αυτού του προγενέστερου δικαιώματος κατά του μεταγενέστερου σήματος».*

Η ανοχή ορίζεται ως η συμπεριφορά που οδηγεί στην αποδυνάμωση και συντρέχει όταν ο δικαιούχος του σήματος αδρανεί και δέχεται τη συνεχή προσβολή χωρίς να προβεί σε οποιασδήποτε μορφής νομική ενέργεια προς προάσπιση των δικαιωμάτων του κατά του μεταγενέστερου σήματος.<sup>280</sup> Επί παραδείγματι, η επίδοση μιας απλής εξώδικης διαμαρτυρίας ή δήλωσης δεν μπορεί να θεωρηθεί νομική ενέργεια αν δεν ακολουθήσει άσκηση αίτησης ασφαλιστικών μέτρων ή αγωγή. Απαιτείται μια συνέπεια καταδίωξης του τρίτου, χωρίς όμως να φτάνουμε και στο αντίθετο άκρο της εξάντλησης όλων των δικαστικών μέσων που υφίστανται.<sup>281</sup>

Αναφορικά με την ένσταση της εύλογης αιτίας του άρθρου 46 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436, ο όρος «*εύλογη αιτία*» αποτελεί μια αόριστη, ενωσιακή νομική έννοια, ουσιώδες στοιχείο της οποίας αποτελεί η έλλειψη υπαιτιότητας του καθ' ου η αίτηση ακυρότητας ως προς την αχρησία του σήματος. Ο δικαιούχος οφείλει να επικαλεσθεί και να αποδείξει ότι η μη κυκλοφορία των σηματοδοτημένων προϊόντων οφείλεται σε λόγο – πραγματικό γεγονός εκτός της σφαίρας επιρροής του, σε γεγονός ανωτέρας βίας, όπως επί παραδείγματι σε απαγόρευση εισαγωγής ή κυκλοφορίας του προϊόντος, η οποία επιβλήθηκε από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ.) ή διατάχθηκε δυνάμει δικαστικής απόφασης, σε έλλειψη πρώτων υλών, σε παύση λειτουργίας καταστήματος λόγω σεισμού κ.λπ. Σε κάθε περίπτωση, τα πραγματικά περιστατικά θα πρέπει να έχουν παροδικό χαρακτήρα.<sup>282</sup>

Η συνδρομή ευλόγου αιτίας για τη μη χρήση του σήματος έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της πενταετίας, για όσο χρονικό διάστημα η εύλογη αιτία ελάμβανε χώρα, δεν υποκαθιστά την υποχρέωση χρήσης. Μετά την έκλειψη του λόγου αυτού, συνεχίζει να τρέχει η νόμιμη προθεσμία της πενταετίας.

Η αίτηση ακυρότητας υποβάλλεται οποτεδήποτε, χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό και στρέφεται κατά του σήματος, όπως ακριβώς έχει καταχωριστεί, και όχι όπως χρησιμοποιείται στις συναλλαγές. Ενεργητικώς νομιμοποιείται να υποβάλει τη σχετική αίτηση στην περίπτωση

<sup>280</sup>Βλέπετε σχετικά Νικολόπουλος Π., ό.π., σελ. 743-749.

<sup>281</sup>Βλ. σχετικά Τριανταφυλλάκης Γ., ό.π., σελ.1088-1089.

<sup>282</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Η "ένσταση αχρησίας" στο δίκαιο των σημάτων-Συμβολή στην συστηματική ερμηνεία των άρθρων 143 και 162 παρ. 5 Ν. 4072 / 2012 περί σημάτων, ό.π., σελ. 97-105.

σχετικών λόγων απαραδέκτου μόνο ο δικαιούχος της προγενέστερης ένδειξης και το πρόσωπο που δικαιούται βάσει του οικείου δικαίου να ασκεί τα δικαιώματα που απορρέουν από προστατευόμενη ονομασία προέλευσης ή από γεωγραφική ένδειξη. Δεν νομιμοποιείται να ζητήσει τη διαγραφή λόγω ακυρότητας για τους λόγους σχετικού απαραδέκτου του άρθρου 124 του Ν.4072/2012 εκείνος, ο οποίος τους είχε ήδη είχε προβάλει με την ανακοπήτου, κατά τη διαδικασία της καταχώρισης του σήματος, εφόσον αυτοί κρίθηκαν κατ'αντιδικία με το δικαιούχο του σήματος από τη Δ.Ε.Σ ή από τα διοικητικά δικαστήρια.<sup>283</sup>

Σύμφωνα δε με το άρθρο 47 παρ.2 της Οδηγίας 2015/2436 εφόσον η αίτηση ακυρότητας γίνει δεκτή, ενεργεί ex nunc, δηλαδή το καταχωρισμένο σήμα θεωρείται ότι ουδέποτε παρήγαγε τα αποτελέσματά του. Συνεπώς, το σήμα καθίσταται «αδέσποτο» και οποιοσδήποτε τρίτος μπορεί να το κατοχυρώσει στο όνομά του. Αν όμως το σήμα συνδέεται στο μυαλό των καταναλωτών με παραστάσεις ποιότητας συγκεκριμένων προϊόντων ή υπηρεσιών, η χρήση του προσκρούει στο άρθρο 1 του Ν.146/1914 και η καταχώρησή του είναι απαράδεκτη ως αντικείμενη στην καλή πίστη κατά το άρθρο 123 παρ.3 περ. β' του Ν.4072/2012 και στην απαγόρευση δημιουργίας παραπλανητικών εντυπώσεων κατά το άρθρο 123 παρ.1 περ.ζ' του ίδιου νόμου.<sup>284</sup>

---

<sup>283</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2016, σελ.318 επ.

<sup>284</sup>Βλ. σχετικά Ρόκας Νικόλαος Κ., ό.π., σελ.179.

### 3. Η ΕΝΝΟΜΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

#### Α) Γενικά περί της Εννομης Προστασίας του Σήματος σε Περίπτωση Προσβολής.

Αναφορικά με την προστασία του δικαιούχου του σήματος σε περίπτωση προσβολής του σήματος αυτού, η Οδηγία 2015/2436 δεν ορίζει κάτι ειδικότερο, αλλά εφαρμόζονται οι διατάξεις της Οδηγίας 2004/48/EK σχετικά με την επιβολή δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, οι οποίες εισήχθησαν στην ελληνική έννομη τάξη με τις διατάξεις των άρθρων 150-157 του Ν.4072/2012, σε μια προσπάθεια εναρμόνισης του ελληνικού δικαίου των σημάτων με την εν λόγω Οδηγία. Σύμφωνα με το άρθρο 150 παρ.1 του Ν. 4072/2012 όποιος κατά παράβαση του άρθρου 125 χρησιμοποιεί ή κατά οποιονδήποτε άλλο τρόπο προσβάλλει σήμα που ανήκει σε άλλον, μπορεί να εναχθεί για άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον, καθώς και να υποχρεωθεί σε αποζημίωση. Ειδικότερα απαιτείται να γίνεται χρήση ενός χρονικά μεταγενέστερου διακριτικού γνωρίσματος κατά το άρθρο 125 παρ.1 και 2, ήτοι ο τρίτος να επεμβαίνει στις εξουσίες του δικαιούχου του σήματος (π.χ. δικαίωμα επίθεσης του σήματος στα προϊόντα), η χρήση να λαμβάνει χώρα στις επιχειρηματικές συναλλαγές, εν είδει σήματος, να δημιουργεί κίνδυνο σύγχυσης προς το προγενέστερο προσβαλλόμενο σήμα ή προκειμένου περί σήματος φήμης να εκμεταλλεύεται τη φήμη ή να βλάπτει το διακριτικό του χαρακτήρα.<sup>285</sup>

Η προστασία που απολαμβάνει το σήμα σχετίζεται άμεσα με το χρονικό σημείο που γεννήθηκε το δικαίωμα επί του σήματος, αλλά και την έννομη τάξη, σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας. Παρέχεται μόνο για τη μορφή, στην οποία έχει κατατεθεί το σήμα, χωρίς όμως να την αποκλείουν επουσιώδεις αλλαγές. Σε μια τέτοια περίπτωση χρήσης υπό ουσιωδώς παραλλαγμένη μορφή παρέχεται προστασία στα πλαίσια του άρθρου 13 του Ν.146/1914, εφόσον έχει γεννηθεί δικαίωμα επί του διασηματισμού.

Η προσβολή του σήματος είναι κατ' αρχήν παράνομη πράξη, εφόσον δεν συντρέχει λόγος άρσης του παράνομου στοιχείου αυτής, όπως επί παραδείγματι συναίνεση ή έγκριση του δικαιούχου. Η παραβίαση των ενοχικών υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών, όπως είναι η μη καταβολή των royalties, δεν συνιστά προσβολή του σήματος. Το άρθρο 150 αποτελεί ειδική αδικοπρακτική διάταξη προς το άρθρο 914 ΑΚ και οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί

---

<sup>285</sup> Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.155 επ.

αδικοκοπρακτικής ευθύνης εφαρμόζονται μόνο προς συμπλήρωση κενών που δεν ρυθμίζονται ειδικώς από το Ν.4072/2012.<sup>286</sup>

Ο νόμος θεσπίζει αστικές αξιώσεις και ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος επί του σήματος. Πιο συγκεκριμένα, παρέχεται η αξίωση παράλειψης, η αξίωση άρσης της προσβολής με διάφορες ειδικότερες εκφάνσεις, η αξίωση αποζημίωσης και ικανοποίησης ηθικής βλάβης, η αξίωση απόδοσης του ποσού, κατά το οποίο ο υπόχρεος ωφελήθηκε από την εκμετάλλευση του σήματος, εφόσον ελλείπει η υπαιτιότητα του υποχρέου, η αξίωση δημοσίευσης της απόφασης αστικών δικαστηρίων ή τελεσίδικων αποφάσεων ποινικών δικαστηρίων και η αξίωση πληροφόρησης, οι οποίες θα αναλυθούν περαιτέρω.<sup>287</sup>

## **B) Αξίωση προς Άρση της Προσβολής**

Η αξίωση προς άρση της προσβολής έχει ως αντικείμενο τη διενέργεια μιας θετικής πράξης, στην οποία υποχρεούται ο προσβολέας να προβεί βάσει του διατακτικού της απόφασης. Η γένεση της αξίωσης για άρση της προσβολής και παράλειψης δεν προϋποθέτει υπαιτιότητα και επέλευση ζημίας, σε περίπτωση δε προφανούς επικείμενου κινδύνου, χωρεί και προληπτική άσκηση αυτής. Αν προσφέρονται περισσότερες δυνατότητες άρσης της προσβολής, τότε το Δικαστήριο διατάσσει την πλέον κατάλληλη, βάσει της αρχής της αναλογικότητας. Αν π.χ. η προσβολή έλαβε χώρα μέσω της αποστολής διαφημιστικού υλικού, τότε η άρση της προσβολής υλοποιείται μέσα από την αξίωση ανάκλησής του ή καταστροφής της συσκευασίας που έχει επιτεθεί το σήμα. Η οριστική ή προσωρινή απενεργοποίηση της παράνομης ένδειξης (domain name) από τον κατάλογο των domain names που διατηρεί ο διαχειριστής συνιστά πρόσφορο μέτρο για να αρθεί η παράνομη χρήση του σήματος ως ηλεκτρονική διεύθυνση στο διαδίκτυο. Το δικαστήριο διατάσσει την εκτέλεση των μέτρων αυτών με έξοδα του προσβάλλοντος το σήμα, εκτός αν συνηγορούν ειδικοί λόγοι για το αντίθετο.

Ειδικότερα, ο δικαιούχος του προσβαλλόμενου σήματος μπορεί να ζητήσει σύμφωνα με το άρθρο 150 παρ.2 στοιχ.β' του Ν.4072/2012 την απόσυρση από το εμπόριο των εμπορευμάτων που κρίθηκε ότι προσβάλλουν δικαίωμα του σήματος και, εφόσον απαιτείται, των υλικών που κυρίως χρησίμευσαν στην προσβολή, την αφαίρεση του προσβάλλοντος σήματος ή του διακριτικού γνωρίσματος ή, εφόσον τούτο δεν είναι δυνατόν, την οριστική απομάκρυνση των

---

<sup>286</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.323 επ.

<sup>287</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (άρθρα 121 επ. ν. 4072/2012): μια πρώτη εισαγωγή, ό.π., σελ. 327-347.

εμπορευμάτων που φέρουν το προσβάλλον σημείο από το εμπόριο και την καταστροφή αυτών.<sup>288</sup>

Αναφορικά με την απόσυρση των εμπορευμάτων, κατά περιεχόμενο υποχρεώνει τον προσβολέα να ανακαλέσει τόσο τα παράνομα σηματοδοτημένα προϊόντα όσο και τα υλικά που χρησίμευσαν για την προσβολή ή να τα απομακρύνει οριστικά από τα κανάλια διανομής τους, ακόμη κι αν βρίσκονται στην κυριότητα τρίτων, αφού και αυτοί θεωρούνται προσβολείς. Εξ αντιδιαστολής, η απομάκρυνση αναφέρεται σε προϊόντα που εξακολουθεί να έχει ο προσβολέας στον έλεγχό του. Τέλος, αναφορικά με την αξίωση καταστροφής των σηματοδοτημένων προϊόντων, αυτή περιορίζεται μόνο σε αυτά και όχι στα υλικά που χρησίμευσαν για την προσβολή, χωρίς να αποκλείεται βέβαια αναλογική εφαρμογή του άρθρου 150 παρ.2 στοιχ.α. Τα εμπορεύματα και σε αυτή την περίπτωση πρέπει να βρίσκονται στην κατοχή ή κυριότητα του προσβολέα.<sup>289</sup>

Η δημοσίευση της απόφασης συνιστά ιδιαίτερη έκφανση της αξίωσης άρσης της προσβολής, αφού δημιουργεί σε βάρος του καθ' ου η αίτηση την υποχρέωσή του να ανεχθεί τη δημοσίευση. Η δημοσίευση αφενός εξυπηρετεί την άρση της προσβολής και αφετέρου αναπτύσσει τη λειτουργία γενικής πρόληψης. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 157 αποφάσεις αστικών δικαστηρίων ή τελεσίδικες αποφάσεις ποινικών δικαστηρίων μπορεί ύστερα από αίτηση του ενάγοντος και με δαπάνες του προσβάλλοντος το σήμα, να διατάσσουν τα ενδεικνυόμενα μέτρα για τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με την απόφαση, καθώς και την ανάρτηση της απόφασης, την πλήρη ή μερική δημοσίευσή της στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή στο διαδίκτυο. Το δικαστήριο αποφασίζει τον προσήκοντα τρόπο πληροφόρησης, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας. Η αξίωση αυτή αποσβέννυται αν τα μέτρα δημοσιοποίησης της απόφασης δεν εκτελεσθούν μέσα σε έξι μήνες από τη δημοσίευση της απόφασης. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει η δημοσίευση να είναι αναγκαία και πρόσφορη προκειμένου να αρθεί η παράβαση στην αγορά και να αποτελεί το πλέον πρόσφορο μέσο για να παραμερισθεί η σύγχυση που έχει προκληθεί στην αγορά και στους καταναλωτές.<sup>290</sup>

---

<sup>288</sup>Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.155 επ.

<sup>289</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.330 επ.

<sup>290</sup>Βλ. σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.160-161.

### Γ) Αξίωση Παράλειψης

Σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος επί του σήματος, ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να προστατευτεί και με την αξίωση παράλειψης. Η αξίωση παράλειψης δεν είναι δυνατή, χωρίς να εκπληρωθεί η αξίωση της άρσης της προσβολής, π.χ. χωρίς την απομάκρυνση του προσβάλλοντος διακριτικού γνωρίσματος. Είναι νομικώς αδιάφορο το πταίσμα ή μη του τρίτου, αφού για την έγερση τόσο της αξίωσης παράλειψης, όσο και της αξίωσης άρσης της προσβολής αυτό που πραγματικά μας ενδιαφέρει είναι το αντικειμενικώς παράνομο της εκδηλωθείσας συμπεριφοράς, χωρίς να απαιτείται ζημία ή έστω ιδιαίτερο περιουσιακό συμφέρον και γνώση των περιστατικών από τα οποία εξαρτάται το παράνομο της συμπεριφοράς κατά το νόμο. Η αξίωση παράλειψης αποσκοπεί στην πρόληψη της προσβολής και το περιεχόμενό της εξαρτάται από τη μορφή της παράνομης ή αθέμιτης συμπεριφοράς ή πράξης, υπόκειται δε στη γενική εικοσαετή παραγραφή του άρθρου 249 ΑΚ.<sup>291</sup>

Για να γεννηθεί η αξίωση παράλειψης απαιτείται μια συγκεκριμένη πράξη προσβολής του σήματος και κίνδυνος επανάληψής της στο μέλλον. Η προσβολή συνίσταται στην επέμβαση στις εξουσίες του δικαιούχου του σήματος, η οποία έχει λάβει ήδη χώρα. Επί προσδοκώμενης πράξης προσβολής μπορεί να εγερθεί προληπτική αξίωση παράλειψης, εφόσον αντικειμενικώς βεβαίως πιθανολογείται ότι θα επακολουθήσει προσβολή. Οι προπαρασκευαστικές πράξεις που αποβλέπουν στην προσβολή θεμελιώνουν το νόμο βάσιμο της προληπτικής αγωγής προς παράλειψη και μπορεί να ασκηθεί αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ή αγωγή, παρά το γεγονός ότι δεν έχει επέλθει ζημία.<sup>292</sup>

Η αξίωση παράλειψης παρέχεται όταν υπάρχει επικείμενος κίνδυνος εμφάνισης της προσβολής για πρώτη φορά, ή κίνδυνος επανάληψης στο μέλλον. Επικείμενος κίνδυνος είναι τόσο ο βέβαιος κίνδυνος επανάληψης της προσβολής στο μέλλον, αλλά και η επαπειλή συγκεκριμένου κινδύνου πρώτης προσβολής, π.χ. μέσω διαφημιστικής αναγγελίας κυκλοφορίας του προϊόντος με το επίμαχο σήμα. Κίνδυνος επανάληψης της ανταγωνιστικής ενέργειας συντρέχει όταν κατά αντικειμενική κρίση είναι δυνατή και πιθανολογείται η επανάληψη της συγκεκριμένης πράξης ή παρόμοιας πράξης, όμοιας με την πρώτη.

Κατά την κρατούσα άποψη, κίνδυνος επανάληψης τεκμαίρεται μαχητώς ότι συντρέχει, εφόσον έχει υπάρξει προσβολή. Το βάρος δε απόδειξης φέρει ο αιτών δικαστική προστασία. Το πότε

<sup>291</sup>Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.155 επ.

<sup>292</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.256 επ.



συντρέχει κίνδυνος επανάληψης εξετάζεται από τα πραγματικά περιστατικά *in concreto*. Το γεγονός ότι ο τρίτος – προσβάλλον το δικαίωμα επί του σήματος έπαυσε την προσβολή δεν συνηγορεί υπέρ την απουσίας κινδύνου επανάληψης, ή η δήλωση της πρόθεσής του να μην επαναλάβει την προσβολή. Το μόνο γεγονός που εκτοπίζει τον κίνδυνο επανάληψης είναι η παύση της λειτουργίας της επιχείρησής του ή η θέση της σε εκκαθάριση.<sup>293</sup>

#### **Δ) Αξίωση Αποζημίωσης και Αξίωση για Ικανοποίηση Ηθικής Βλάβης**

Εκτός των ως άνω αναφερομένων αξιώσεων προς παροχή έννομης προστασίας, ο δικαιούχος του σήματος έχει και την αξίωση αποζημίωσης κατά το άρθρο 150 παρ.5-7 του Ν.4072/2012, η οποία προϋποθέτει υπαιτιότητα, συνίσταται στην ικανοποίηση της περιουσιακής ζημίας και ηθική βλάβης και παραγράφεται σύμφωνα με του άρθρο 150 παρ. 9 μετά πενταετία από το τέλος του έτους της παράνομης προσβολής.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4072/2012, ο υπολογισμός της αποζημίωσης γίνεται με τρεις τρόπους. Σύμφωνα με τον πρώτο τρόπο υπολογισμού του ύψους της αποζημίωσης, το Δικαστήριο μετά από αίτηση κατά τον προσδιορισμό της ζημίας λαμβάνει υπόψη του, μεταξύ άλλων, τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις, καθώς και την απώλεια κερδών που υφίσταται ο δικαιούχος και τα τυχόν οφέλη που αποκόμισε ο προσβάλλον το σήμα. Εν αντιθέσει με την κλασική αξίωση αποζημίωσης, η οποία περιορίζεται στην αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο δικαιούχος του δικαιώματος ή ο φορέας της αξίωσης, στο δίκαιο των σημάτων, η αξίωση αποζημίωσης περιλαμβάνει και την ωφέλεια του προσβολέα.<sup>294</sup>

Η αποζημίωση μπορεί κατά το δεύτερο τρόπο να υπολογισθεί και με βάση το ποσόν το οποίο θα είχε καταβάλει ο προσβάλλον για δικαιώματα ή λοιπές αμοιβές, αν είχε ζητήσει την άδεια χρήσης από τον δικαιούχο. Πρόκειται για την καταβολή αποζημίωσης με βάση ποσό ανάλογο προς το αντίτιμο της άδειας εκμετάλλευσης. Το ποσό αυτό κρίνεται με αντικειμενικά στοιχεία, βάσει τι θα ζητούσε ένας μέσος συνετός δικαιούχος στο συγκεκριμένο κλάδο για τη χρήση του ξένου προσβαλλόμενου σήματος. Άλλοι παράγοντες που λαμβάνονται υπ' όψιν είναι το αντίτιμο ήδη παραχωρηθεισών αδειών εκμετάλλευσης με αντικείμενο το ίδιο σήμα ή άλλα παρόμοια συγγενικών κλάδων, η αξία, η φήμη του συγκεκριμένου σήματος, ο τρόπος προσβολής κ.λπ.

<sup>293</sup>Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.155 επ.

<sup>294</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.326 επ.

Αν δεν συντρέχει το στοιχείο της υπαιτιότητας του προσβολέα, τότε ο δικαιούχος μπορεί να αξιώσει είτε το ποσό κατά το οποίο ο υπόχρεος ωφελήθηκε από την εκμετάλλευση του σήματος, χωρίς την άδεια του δικαιούχου του σήματος, είτε την απόδοση του κέρδους που αποκόμισε ο υπόχρεος προς αποζημίωση από αυτήν την εκμετάλλευση. Πρόκειται στην ουσία για αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού που έχει το πλεονέκτημα ότι ο μὲν δικαιούχος δεν χρειάζεται να αποδείξει ότι υπέστη ζημία, ο δε προσβολέας δεν μπορεί να επικαλεσθεί ότι δεν επήλθε συγκεκριμένη ζημία ή ότι η επελθούσα είναι μικρότερη της αιτούμενης αποζημίωσης.<sup>295</sup>

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 150 παρ.5 του Ν.4072/2012 ο δικαιούχος του δικαιώματος επί του σήματος έχει αξίωση να αποκατασταθεί η ηθική βλάβη που υπέστη από την πράξη προσβολής του αγαθού αυτού, εφόσον η προσβολή αυτή έλαβε χώρα με ιδιαίτερες συνθήκες, π.χ. μέσω θέσης σε κυκλοφορία απομιμητικών προϊόντων με χαμηλότερη ποιότητα.<sup>296</sup>

### **Ε) Η Αξίωση Πληροφόρησης**

Η αξίωση πληροφόρησης αποτελεί αυτόνομη αξίωση, η οποία αποσκοπεί να καταστήσει το φορέα του δικαιώματος ικανό να στραφεί κατά του προσβολέα ή τρίτου, συνεπώς έχει επιβοηθητική λειτουργία. Σύμφωνα με το άρθρο 151 παρ.1 του Ν.4072/2012 όταν κάποιος διάδικος έχει προσκομίσει ευλόγως διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία και επαρκή προς στήριξη των ισχυρισμών του περί προσβολής του σήματος, παράλληλα δε επικαλείται αποδεικτικά στοιχεία που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του αντιδίκου, ο δικαστής, ύστερα από αίτηση του διαδίκου, μπορεί να διατάξει την προσκόμιση των αποδεικτικών αυτών στοιχείων από τον αντίδικο. Η ύπαρξη ικανής ποσότητας προϊόντων με το προσβάλλον σήμα θεωρείται βάσιμο αποδεικτικό στοιχείο. Αν συντρέχει προσβολή του σήματος σε εμπορική κλίμακα, το δικαστήριο μπορεί επίσης, ύστερα από αίτηση διαδίκου, να διατάξει την κοινοποίηση τραπεζικών, χρηματοοικονομικών ή εμπορικών εγγράφων που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του αντιδίκου.

Η αξίωση πληροφόρησης κατά του υποτιθέμενου προσβολέα ή κατά τρίτου ασκείται με ειδικό αίτημα που υποβάλλεται μαζί με την αγωγή ή αυτοτελώς στο πλαίσιο δίκης ασφαλιστικών μέτρων. Τα αιτούμενα στοιχεία ενδέχεται να αφορούν την προέλευση και τα δίκτυα διανομής των εμπορευμάτων ή της παροχής των υπηρεσιών που προσβάλλουν το σήμα, καθώς και άλλα

---

<sup>295</sup>Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.155 επ.

<sup>296</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.323 επ.

στοιχεία, π.χ. τιμολόγια, επιστολές παραγγελίας. Αν αδικαιολόγητα δεν τα προσκομίσει, τότε οι αντίστοιχοι προς απόδειξη ισχυρισμοί του δικαιούχου του σήματος θεωρούνται ομολογημένοι.

Δέον να επισημανθεί ότι το δικαστήριο μπορεί να διατάσσει τη χορήγηση πληροφοριών και από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, το οποίο είτε βρέθηκε να κατέχει παράνομα τα εμπορεύματα σε εμπορική κλίμακα, είτε βρέθηκε να χρησιμοποιεί τις παράνομες υπηρεσίες σε εμπορική κλίμακα, είτε διαπιστώθηκε ότι παρείχε, σε εμπορική κλίμακα, υπηρεσίες χρησιμοποιούμενες για την προσβολή σήματος ή ευλόγως υποδείχθηκε από πρόσωπο των τριών προηγούμενων περιπτώσεων ως ενεργά εμπλεκόμενο στην παραγωγή, κατασκευή ή διανομή των εμπορευμάτων ή στην παροχή των υπηρεσιών που παράγονται ή προσφέρονται σε εμπορική κλίμακα.<sup>297</sup>

Οι πληροφορίες που τυχόν τους ζητηθούν περιλαμβάνουν, εφόσον ενδείκνυνται, τα ονοματεπώνυμα και τις διευθύνσεις των παραγωγών, κατασκευαστών, διανομέων, προμηθευτών και λοιπών προηγούμενων κατόχων του προϊόντος ή της υπηρεσίας, καθώς και των παραληπτών χονδρεμπόρων και των εμπόρων λιανικής, πληροφορίες για τις ποσότητες που παρήχθησαν, κατασκευάστηκαν, παραδόθηκαν, παραλήφθηκαν ή παραγγέλθηκαν, καθώς και για το τίμημα που αφορά στα εν λόγω εμπορεύματα ή υπηρεσίες. Σύμφωνα δε με το άρθρο 151 παρ. 6 τα πρόσωπα που αναφέρονται στα άρθρα 401 και 402 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, δικαιούνται να αρνηθούν να παράσχουν τις αιτούμενες ως άνω πληροφορίες. Αν και δεν προβλέπεται ρητά, τυχόν αδικαιολόγητη άρνηση των τρίτων να παράσχουν τις αιτηθείσες πληροφορίες, συνεπάγεται ομολογία των ισχυρισμών του αντιδίκου, κατά αναλογική εφαρμογή του άρθρου 151 παρ.8. Σε κάθε περίπτωση, οι πληροφορίες που ελήφθησαν δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν για την ποινική δίωξη του υπόχρεου προς πληροφόρηση.<sup>298</sup>

### **ΣΤ) Παραγραφή Αξιώσεων.**

Η παραγραφή των αξιώσεων ένεκα προσβολής του σήματος αποτελεί ένσταση και δεν λαμβάνεται υπ'όψιν αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο. Λόγω απουσίας ειδικής νομοθετικής ρύθμισης για την αξίωση παράλειψης και άρσης της προσβολής ισχύει η εικοσαετής παραγραφή του άρθρου 249 ΑΚ. Ειδικώς, όμως η αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με το άρθρο 150 παρ.9 στοιχ.β' παραγράφεται μετά πενταετία από το τέλος του έτους κατά το οποίο έγινε το πρώτον η προσβολή. Για κάθε αυτόνομη πράξη προσβολής ισχύει ιδιαίτερος χρόνος παραγραφής και η

<sup>297</sup>Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.155 επ.

<sup>298</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.339 επ.

τυχόν παραγραφή μιας αξίωσης λόγω προσβολής του σήματος, δεν επιφέρει την παραγραφή των αξιώσεων που ερείδονται σε άλλες νομικές βάσεις.<sup>299</sup>

### **Z) Ποινικές Κυρώσεις.**

Σύμφωνα με το άρθρο 156 παρ.1 του Ν. 4072/2012 διώκεται κατ' έγκληση και τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον έξι χιλιάδων ευρώ: α) όποιος εν γνώσει χρησιμοποιεί σήμα κατά παράβαση του άρθρου 125 παράγραφος 3 περίπτωση α' ή β', β) όποιος χρησιμοποιεί σήμα φήμης, κατά παράβαση του άρθρου 125 παράγραφος 3 περίπτωση γ' με πρόθεση να εκμεταλλευτεί ή να βλάψει τη φήμη του, γ) όποιος εν γνώσει θέτει σε κυκλοφορία, κατέχει, εισάγει ή εξάγει προϊόντα που φέρουν αλλότριο σήμα ή προσφέρει υπηρεσίες με αλλότριο σήμα και δ) όποιος εν γνώσει τελεί μία από τις πράξεις του άρθρου 125 παράγραφος 4 περιπτώσεις α', β' και γ'.

Επιπροσθέτως, η προσβολή ορισμένων εξουσιών εν γνώσει του προσβολέα, ήτοι η θέση σε κυκλοφορία, κατοχή, εισαγωγή, εξαγωγή διέλευση προσβαλλόντων προϊόντων από την ελληνική επικράτεια, η επίθεση του σήματος σε γνήσια προϊόντα του δικαιούχου του σήματος που προόριζε να κυκλοφορήσει ως ανώνυμα και η αφαίρεση του σήματος επισύρει την ίδια ως άνω ποινή. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 156 παρ.2 αν το όφελος που επιδιώχθηκε ή η ζημία που απειλήθηκε από τις πράξεις της παραγράφου 1 είναι ιδιαίτερα μεγάλη και συντρέχει εκμετάλλευση σε εμπορική κλίμακα ή ο υπόχρεος τελεί τις πράξεις αυτές κατ' επάγγελμα, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή 6.000 έως 30.000 ευρώ. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνον επί προσβολής σήματος με ίδιο διακριτικό γνώρισμα και ταυτότητα ή ομοιότητα προϊόντων.<sup>300</sup>

### **H) Νομιμοποίηση – Δωσιδικία – Αρμοδιότητα**

Ενεργητικά νομιμοποιείται ο δικαιούχος του σήματος, όπως εμφανίζεται στο βιβλίο σημάτων και ο καθολικός ή ειδικός διάδοχός του, μόνο μετά την καταχώριση στο βιβλίο σημάτων. Επίσης, νομιμοποιείται ο επικαρπωτής του σήματος, ο καταπιστευτικός δικαιούχος του σήματος και ο αποκλειστικός ή απλός αδειούχος, εφόσον έχει την έγγραφη συναίνεση του δικαιούχου. Δεν νομιμοποιούνται ενεργητικά τα εμπορικά ή βιομηχανικά επιμελητήρια και οι ενώσεις

<sup>299</sup>Βλέπετε σχετικά Ρόκας Ν., ό.π., σελ.157 επ.

<sup>300</sup>Βλ. σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.346 επ.

καταναλωτών, ο εταίρος επί σήματος που ανήκει στην εταιρία και ο αποκλειστικός διανομέας του σηματοδοτηθέντος προϊόντος. Μόνο στην περίπτωση που η χρήση του σήματος χαρακτηρίζεται παραπλανητική διαφήμιση κατά την έννοια του Ν.2251/1994 μπορεί να νομιμοποιηθούν στην άσκηση των ως άνω αξιώσεων οι ενώσεις των καταναλωτών και ο μεμονωμένος καταναλωτής. Παθητικά νομιμοποιείται κάθε τρίτος που προσβάλλει το σήμα, είτε είναι ο παραγωγός, είτε έμπορος, διανομέας, εισαγωγέας, ακόμη και ο αποκλειστικός αδειούχος, όταν παραβαίνει ορισμένους όρους της άδειας χρήσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 150 παρ.1 του Ν. 4072/2012 η αγωγή εγείρεται ενώπιον του αρμόδιου μονομελούς πρωτοδικείου, ανεξαρτήτως ποσού και δικάζεται κατά την τακτική διαδικασία, εφόσον δεν ασκούνται και άλλες αξιώσεις, όπως π.χ. αθεμίτου ανταγωνισμού, οπότε και η αγωγή μπορεί να εισαχθεί στο αρμόδιο Πολυμελές Πρωτοδικείο.<sup>301</sup>

---

<sup>301</sup>Βλέπετε σχετικά Μαρίνος Μ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασηματοποίηση και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), ό.π., σελ.350 επ.

## ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από όλα όσα διατυπώθηκαν παραπάνω καταλήγουμε εύλογα στη διαπίστωση ότι τα δικαιώματα επί των άυλων αγαθών τόσο από οικονομική, επικοινωνιακή, όσο και από τεχνολογική άποψη, δεν γνωρίζουν χωρικά όρια κρατών. Βιομηχανική και πνευματική ιδιοκτησία έχουν σχεδόν εξ ορισμού διεθνή διάσταση, αφού πλέον η εκμετάλλευση άυλων αγαθών κάθε μορφής δεν περιορίζεται σε εθνικό επίπεδο. Τα σηματοδοτημένα προϊόντα ή οι παρεχόμενες υπηρεσίες, όπως και τα προϊόντα που ενσωματώνουν μια εφεύρεση, κυκλοφορούν ή παρέχονται παντού, μέσα στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης του κεφαλαίου και της επιδιωκόμενης ελευθερίας διακινήσεως εμπορευμάτων.

Από πλευράς οικονομικής ανάλυσης του δικαίου, η οικονομική σημασία των διακριτικών γνωρισμάτων και ιδιαιτέρως του σήματος, επικεντρώνεται στην παροχή αποτελεσματικής πληροφόρησης στους αποδέκτες των προϊόντων ή των υπηρεσιών, η οποία περιορίζει τον κίνδυνο άστοχης επιλογής, ενώ μειώνει το κόστος συλλογής πληροφοριών των καταναλωτών. Ουσιαστικά, παρέχεται στους καταναλωτές ένα όργανο διαφάνειας στην αγορά και διάκρισης των σηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών από άλλα που φέρουν σήμα ή όχι. Με τον τρόπο αυτό επιτελούν οι καταναλωτές τη λειτουργία τους στην οικονομία επιδρώντας μαζί με άλλους παράγοντες στην κατεύθυνση της παραγωγής αγαθών και ιδιαίτερα στις παραμέτρους της τιμής και της ποιότητας.

Βασικές επιδιώξεις της Οδηγίας 2015/2436 της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η ενδυνάμωση, η εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς και η διευκόλυνση της καταχώρισης, της διαχείρισης και της προστασίας των σημάτων στην Ένωση προς όφελος της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας. Όπως έδειξε το πέρασμα των χρόνων, οι στόχοι αυτοί δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, αλλά μπορούν, λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων τους, να επιτευχθούν καλύτερα σε ενωσιακό επίπεδο. Οι στόχοι αυτοί της νέας Οδηγίας εμφανίζονται ιδιαίτερα φιλόδοξοι, αφού μέσω των νέων διατάξεων που ενσωματώνονται σε αυτήν, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Κανονισμού 2015/2424, επιχειρείται ο εκσυγχρονισμός των εθνικών δικαίων και ο προσανατολισμός αυτών στο σύστημα του σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ωστόσο, δεδομένου ότι η Οδηγία δεν έχει ακόμη ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη και δεν υπάρχουν αποφάσεις εθνικών και ενωσιακών δικαστηρίων που να ερμηνεύουν τις διατάξεις

αυτές και να αποσαφηνίζουν το περιεχόμενο αυτό, είναι αμφίβολο κατά πόσο άμεσα θα επιτευχθεί πλήρης εναρμόνιση των εθνικών δικαίων. Αναμένοντας, λοιπόν, τις εξελίξεις.....

## **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ**

- Αντωνόπουλος Βασίλης Γ., Βιομηχανική ιδιοκτησία (Γενικό μέρος - Διακριτικά γνωρίσματα - Σήμα - Τεχνικές δημιουργίες), Β΄ έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2002.
- Βενιέρης Ιάκωβος Ε., Εθνικό σύμβολο και το απολύτως απαράδεκτο προς καταχώρησή του ως σήματος (σκέψεις με αφορμή την ΣτΕ 1104/2009), Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου (ΕΕμπΔ) 2009, σελ.683-692.
- Γεωργοπούλου Χριστίνα, Το σήμα στα πλαίσια της σύγχρονης βιομηχανικής ιδιοκτησίας, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου 2008, τ. 28, τεύχ.2., σελ.273-280.
- Καρδιοπούλη Φωτεινή Σ., Θεοδωρίδου Μιράντα Δ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (Ν. 4072/2012): σκιαγράφηση των κυριότερων αλλαγών από την οπτική γωνία της πράξης, Συνήγορος 2012, τ. 16, τεύχ. 93, σελ. 14-19.
- Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων (σήμα, επωνυμία, διακριτικός τίτλος, διασχηματισμός και λοιπά διακριτικά γνωρίσματα), εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2016.
- Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος, Η χρήση του σήματος για να δηλωθεί ο προορισμός προϊόντος ή υπηρεσίας: συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 20 παραγρ. 1 ν. 2239/1994, Ελληνική Δικαιοσύνη 2011, τ. 52, τεύχ. 3, σελ. 617-627.
- Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Το νέο δίκαιο των σημάτων (άρθρα 121 επ. ν. 4072/2012):μια πρώτη εισαγωγή, Ελληνική Δικαιοσύνη 2012, τ. 53, τεύχ. 2, σελ. 327-347.
- Μαρίνος Μιχαήλ – Θεόδωρος Δ., Η "ένσταση αχρησίας" στο δίκαιο των σημάτων- Συμβολή στην συστηματική ερμηνεία των άρθρων 143 και 162 παρ. 5 Ν. 4072 / 2012 περί σημάτων, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2015, τ. 21, τεύχ. 2, σελ. 97-105.
- Νικολόπουλος Παναγιώτης Δ., Η κατάχρηση δικαιώματος στη βιομηχανική ιδιοκτησία: εμπορική επωνυμία - Σήμα - Διακριτικός τίτλος - Ευρεσιτεχνία, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2012, τ. 18, τεύχ. 8-9, σελ. 743-749.
- Ρόκας Νικόλαος Κ., Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 3<sup>η</sup> Έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016.
- Σουφλερός Ηλίας Ευρ., Τιμητικός Τόμος Νικολάου Κ. Ρόκα, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ.942-982.



- Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων, Το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του εμπορίου: 17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Χανιά, 2-4 Νοεμβρίου 2007, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008.
- Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων, 21ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου, Θεσσαλονίκη, 14-15 Οκτωβρίου 2011, Η ανταγωνιστική δραστηριότητα και η προστασία της, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012.
- Τζουγανάτος Δημήτριος Ν., Έννοια και προϋποθέσεις του κοινόχρηστου σήματος. Ενσωμάτωση σήματος σε νεότερο σημείο, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2006, τ. 12, τεύχ. 6, σελ. 573-577.
- Τριανταφυλλάκης Γεώργιος Δ., Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου, 2<sup>η</sup> έκδοση, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2014.
- Τσιμικάλης Στέφανος, Το χρώμα καθεαυτό ως σήμα, Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2014, τ. ΞΕ, τεύχ. 2, σελ. 515-528.
- Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., Έλλειψη διακριτικής ικανότητας, περιγραφικότητας και κοινόχρηστα στο δίκαιο των σημάτων, Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου 2008, τ. ΝΘ, τεύχ. 3, σελ.469-489.
- Χρυσάνθης Χρήστος Σπ., Ζητήματα γενικής θεωρίας του δικαίου των σημάτων, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2008, τ. 14, τεύχ. 8-9, σελ. 943-948.

### **ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ**

- Tomás Lorenzo Eichenberg, Intellectual Property European Commission, DG GROWTH, Recast Trade Marks Directive 2015/2436 - Main changes, ECTA Workshop, Riga, 8 December 2016, <http://www.ecta.org>
- Vernimme, Vandwynckel et Van Der Meiren, Commentaire de l'article 11 de la nouvelle directive 2015/2436 rapprochant les législations des États-membres sur les marques – interdiction des actes préparatoires portant sur l'utilisation d'un conditionnement, IEFbe 1725.

## ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

- Άρειος Πάγος 486/2015, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Άρειος Πάγος 338/2012, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Εφετείο Ανατολικής Κρήτης 16/2016, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Συμβούλιο της Επικρατείας 1753/1998, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Συμβούλιο της Επικρατείας 4287/1997, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Συμβούλιο της Επικρατείας 345/2001, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Συμβούλιο της Επικρατείας 2631/2003, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Συμβούλιο της Επικρατείας 2804/2003, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Συμβούλιο της Επικρατείας 3833/2005, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.
- Συμβούλιο της Επικρατείας 1104/2009, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.
- Συμβούλιο της Επικρατείας 3346/2011, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.
- Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών 3964/1998, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.
- Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών 585/2010, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών 5610/2010, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

- Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών 7356/2010, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών 526/2011, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης 849/2015, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.
  
- Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 9746/1984, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 35339/1997, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 1963/2004, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.
- Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 1002/2012, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.
- Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 2988/2012, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Δ.Σ.Α., ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 9476/2012, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Δ.Σ.Α., ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 6637/2013, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Δ.Σ.Α., ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- Μονομελές Πρωτοδικείο Λάρισας 550/2017, δημοσιευμένη στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Δ.Σ.Α., ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

## NOMOLOGIA ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

- C-63/97, Δ.Ε.Κ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 23<sup>ης</sup> Φεβρουαρίου 1999, Bayerische Motorenwerke AG (BMW) και BMW Nederland BV κατά Ronald Karel Deenik, σκέψη 64, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- C-108/97 & C-109/97, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου της 4<sup>ης</sup> Μαΐου 1999, Wind surfing Chiemsee Produktions und Vertriebs GMBH (WSC) κατά Boots und Segelzubehor Walter Huber και Franz Attenberger, σκέψεις 33-36, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- C-273/00, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Ralf Sieckmann κατά Deutsches Patent - und Markenamt, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-104/01, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Μαΐου 2003, Libertel Groep BV κατά Benelux-Merkenbureau, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-283/01, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου (έκτο τμήμα) της 27ης Νοεμβρίου 2003, Shield Mark BV κατά Joost Kist h.o.d.n. Memex, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-245/02, Δ.Ε.Κ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 16<sup>ης</sup> Νοεμβρίου 2004, Anheuser-Busch Inc. κατά Budějovický Budvar, národní podnik, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- C-228/03, Δ.Ε.Κ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 17<sup>ης</sup> Μαρτίου 2005, The Gillette Company και Gillette Group Finland Oy κατά LA-Laboratories Ltd Oy, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- C-321/03, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Ιανουαρίου 2007, Dyson Ltd κατά Registrar of Trade Marks, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-48/05, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου της 25<sup>ης</sup> Ιανουαρίου 2007, Adam Opel AG κατά Autec AG, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-276/05, Δ.Ε.Κ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 22<sup>ας</sup> Δεκεμβρίου 2008, The Wellcome Foundation Ltd κατά Paranova Pharmazeutika Handels GmbH, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-17/06, Δ.Ε.Κ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 11<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 2007, Céline SARL κατά Céline SA, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>

- C-102/07, Δ.Ε.Κ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 10<sup>ης</sup> Απριλίου 2008, Adidas AG, adidas Benelux BV κατά Marca Mode CV, C&A Nederland CV, H&M Hennes & Mauritz Netherlands BV, Vendex KBB Nederland BV, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- C-252/07, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 27ης Νοεμβρίου 2008, υπόθεση, Intel Corporation Inc. κατά CPM United Kingdom Ltd, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-320/07 P, Δ.Ε.Κ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 12<sup>ης</sup> Μαρτίου 2009, Antartica Srl κατά Γραφείον εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ) και The Nasdaq Stock Market Inc., δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-487/07, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 18ης Ιουνίου 2009, L'Oréal SA, Lancôme parfums et beauté & Cie SNC και Laboratoire Garnier & Cie κατά Bellure NV, Malaika Investments Ltd και Starion International Ltd, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-498/07 P, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου της 3<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 2009, Aceites del Sur-Coosur, anciennement Aceites del Sur κατά Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-48/09, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 14ης Σεπτεμβρίου 2010, Lego Juris A/S κατά Γραφείον εναρμονίσεως στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-62/09, Δ.Ε.Κ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 19<sup>ης</sup> Φεβρουαρίου 2009, UDV North America Inc. κατά Brandtraders NV, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-400/09 & C-207/10, Δ.Ε.Κ., Απόφαση του Δικαστηρίου της 28<sup>ης</sup> Ιουλίου 2011, Orifarm A/S, Orifarm Supply A/S, Handelsselskabet af 5. januar 2002 A/S, υπό εκκαθάριση, Ompakningsselskabet af 1. november 2005 A/S (C-400/09) και Paranova Danmark A/S, Paranova Pack A/S (C-207/10) κατά Merck Sharp & Dohme Corp., πρώην Merck & Co. Inc., Merck Sharp & Dohme BV, Merck Sharp & Dohme, δημοσιευθείσες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- C-421/13, Δ.Ε.Ε., Απόφαση Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα) της 10ης Ιουλίου 2014, Apple Inc. κατά Deutsches Patent- und Markenamt, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>

- C-205/13, Δ.Ε.Ε., Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 18ης Σεπτεμβρίου 2014, Hauck GmbH & Co. KG κατά Stokke A/S και λοιπών, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- C-215/14, Δ.Ε.Ε., Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 16ης Σεπτεμβρίου 2015, Société de Produits Nestlé SA κατά Cadbury UK Ltd, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- C-30/15 P, Δ.Ε.Ε., Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 10ης Νοεμβρίου 2016, Simba Toys GmbH & Co. KG κατά Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- T-8/03, Απόφαση του Πρωτοδικείου (δεύτερο τμήμα) της 13<sup>ης</sup> Δεκεμβρίου 2004, EL CORTE INGLÉS κατά FEEA - PUCCI (EMILIO PUCCI), δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- T-346/04, Απόφαση του Πρωτοδικείου (πρώτο τμήμα) 24<sup>ης</sup> Νοεμβρίου 2005, Sadas S.A. κατά Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (ΓΕΕΑ), δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- T-305/04, Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα) της 27ης Οκτωβρίου 2005, Eden SARL κατά Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- T-359/12, Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 21ης Απριλίου 2015, Louis Vuitton Malletier κατά Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (Γ.Ε.Ε.Α.), δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.
- T-411/14, Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (όγδοο τμήμα) της 24ης Φεβρουαρίου 2016, The Coca-Cola Company κατά Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>
- T-408/15, Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 13ης Σεπτεμβρίου 2016, Globo Comunicação e Participações S/A κατά Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημοσιευθείσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://curia.europa.eu>.